

Laurentio Natali primario nostri Collegij Medico. Videbatur primo loco posse sperari salutem ex prædicto dolore circa prædictas manus, quia sicuti in morborum vicissitudinibus tum ad perniciem, tum ad iudicationem pro morborum, & locorum affectuum differentia, quæ in morbos leuiore, & partes ignobiliore transeunt, hæc salutes merito censentur, quæ verò in grauiore affectu, ac loca præstantiora, perniciose: eadem est abscessuum ratio, ex quibus, & etsi omnium optimi dicentur qui longissimi ab affecto loco, & in partes ignobiliore erumpunt, ad text. ex 2. Epidem. In prædictis tamen manibus non erat sperniendus prædictus abscessus: cum partes essent ignobiles, remota à morbo, & infirmæ ante morbum, ibique abscessus esset firmandus, & ad text. 32. ex 4 Aphorism. sed hæc difficultas tollebatur, quia febris tenebat: quæ & manente, abscessus orti mali sæpe aliqui pronunciant, & materiæ copiam, aut feritatem ostendunt: propter copiam enim humores qui contineri non possunt, transmittuntur, aut diuiduntur, aut incrementum affectione, plures occupant locos, per ea, quæ dixit Glos. ad text. 25. Comment. 3. Prior Prorrhæ. propter feritatem verò, quæ partes solidas stimulant, ab una parte in aliam transfluunt, interdum quidem in principem; interdum vero in non principem, maxime per morborum principia. Hac ergo ratione veniebant damnandi prædicti dolores in prædictis manibus, in prædicta pessima Angina erumpentes, prædicta febre tenente. Sed videbatur tolli difficultas ex his, quæ tertia die acciderunt, nam moderata facta fuit strangulatio, & febris remissa: & sic à multis laryngis fluxionis translatione ad prædictas manus vtiliter factam esse putandum erat: quia strangulatus periculo vindicabatur æger, cum febris remissione. Sed tollebatur hæc difficultas, quia maxillarum rubor superuenerat: & signum euidentissimum translationis materiæ ad superas partes, quam manifestissime declarauit prædictus dentium stridor, qui conuulsionis prædictæ signum erat, sanguine in caput iam confluxo, quem maxillarum rubor indicabat. Amplius etsi artificium Medici intercessisset, sanguine bis extracto, non tamen respondere morbi magnitudini: vnde prædicta strangulationis remissio, quæ tertia die facta est, & febris moderatio erant indicia imminentis permutationis: ita enim fit, cum fit morbus ex morbo, ut remittente prio-

ri, posterior succrescat, ad text. Quibus in febribus dolores lateris sunt, ijs alio multa aquosa bile permixta deiciente, remissio est. Quibus verò fastidia cibi accedunt, & sudores cum bono faciei colore, & liquida aluo, ac dolore cordis, hi peripneumonicorum, aut pulmonariorum intereunt, postea quam longius ægrotauerint. hucusque textus. De quo nos alibi diximus, & pro nunc casus est in pleuritide à malitiosa, & copiosa materia pendente, quæ propter prædictas causas facile in prædictam pulmoniam permutatur, quia ob copiam, & malitiam contineri nequens, in pulmones peruenit, & in peripneumoniæ acutissimum morbum permutatur, eamque substituit.

Domini, multum prudentes debent esse Medici, & cauti, cum morbum aliquem grauem plus solito, & absque ratione vident remittere: infidus enim est, & fallax, permutationemque incipit reformidare: stemus in exemplo pleuritidis, supra apportati, prædicta pleuritis, de qua in supradicto textu Hippocrates, malitiosissima est: (Nota enim, & vulgaria prætermittit Hippocrates, ignota, & rara in singulis morbis, & signis opere præditionum complectitur) à copiosa, & malitiosa materia bile, & sanguine crudiori, conuersa fuit pars materiæ crudioris, qualis est aqua, pauca bile intincta, remisit pleuritis, leuatusque est æger, at suspecta, fallaci, & infida remissione, quia plus solito, & magnitudini morbi, quam conueniebat, remisit: merito ergo permutatio in peripneumoniæ facta est, succedentibus eiusdem symptomatis cum prauis signis, qualia sunt sudores, qui in plurali numero apud Hippocratem significant symptomaticos à tenui humiditatis copia, aut retentis facultatis imbecillitate. Rubor maxillarum, pulmonum inflammato, & ex calido humore multis vaporibus in caput elatis. Inappetentia, (vicinis, & communibus coaffectis corde, hepate, & ventriculo) ut merito prædicta inappetentia seu cibi fastidium, alius liquida, & dolor cordis successerint. Exemplificemus, in casu nostro, strangulationis remissio, quæ & tertia die facta est, & febris moderatio erant manifestissima indicia imminentis permutationis: Ita enim fieri solet, ut cum morbus fit ex morbo, ut remittente priore plus solito posterior succrescat: & supradicta Angina remisit plus solito, & plusquam eius magnitudinem deceret, & hoc infra magis patebit. Huc tendit text. ex Aphorismis.

rismis. Quæ cum prauis signis alleuantur, aut cum salutaribus nihil remittunt, vel lethalia sunt, vel difficilis iudicij. Alleuari autem cum prauis signis idem potest esse, quod sine signis nimirum coctionis, excretionis, materiæ, aut resolutionis à natura, vel artificio Medici: aut si horum quidem aliquid antecefferit, non tamen respondeat morbi magnitudini, vt supra dictum est. Quæ autem sic remittuntur, aut in grauiore morbo permittantur, aut reuertuntur, vel in vtrunque, ad text. In Thaso decumbentem iuxta frigidam. S. (Sexagesima tussis quidem sine signo defecerunt.) Neque enim aliqua sputorum concoctio fiebat, neque alius consuetus abscessus: Maxilla autem dextra diuulsa est, comatosa, delirauit rursus, &c.

Nulla concoctio sputorum manifesta facta erat in prædicta ægra, vt cocta, & expurgata materia, solueretur tussis, neque alius consuetus abscessus per emissio nem, vt expurgatio ex utero, quæ maxime omnium erat huic expetenda, aut coar. dolor, denuò factus, aut tumor aliquis circa genitalia, quæ etsi minus bona, solent tamen etiam ex tussi fieri, dictum merito tussim defecisse sine signo, vt merito maxilla dextra diuulsa sit, quia quæ plus solito, vel sine signis remittunt, vel malignius redeunt, aut in alias grauiore passionibus permittantur, velut in prædicta ægra, & in supradicta pleuritide. Exemplum vtriusque est in nostra ægra, in qua

23 à prædicta Angina, & in conuulsione permittatio facta fuit: rara quidem, & insolita, & à me adhuc vsque tempora semel tantum visa. Malignus reditus, qui fuit, quia rediit supradicta suffocatio. Quod quidem nascebatur, quia copiosa, & maligniosa erat materia, quod ex eventu cognitum fuit, quia existens copiosa, facile transmittebatur, diuidebatur, & in crescente affectione, plures occupauit locos.

24 Liuor verò quanti, & momenti sit, dixit Hippocrates in Prognost. Si digiti, ac pedes omnino nigrescant, minus pestiferi sunt, quam si liueant. Quod signum tanti faciendum esse ego suadeo, vt cum apparet, nihil faciant reliqui eorum, quæ ad moriendum sint, necessaria, quin citrà moram edicatis postrema, tametsi ærotus, vel parentes aliter cogitet, vel cogitent, quia in proximo esse iam mortem, experimento didici, & exemplo est Anginosa nostra. Limita tamen, nisi à sola interceptione spiritus vitalis, & caloris influentis, qui propter paucitatem, & ad interiora

recessum, diffundi in membra non potest, vt in syncope, immodicis quibusdam euacuationibus. Limita secundo, si in rigore accidat, & quibusdam accessioneibus. Limita tertio, nisi in febribus diuturnis, quia ex his periculum, non tamen propinquum exitium præfagitur, per ea, quæ dixerunt Doctores ad textum allegatum ex

25 prædicto Prognost. secus est, & in acutis febribus, & grauibz morbis, diutius perseverans, à caloris vitalis extinctione or

26 tum habens. Contrahitur, & autem liuor hoc modo, Calor igneus floridiorem, ac spiritu lucidiorem sanguinis partem exhaurit: terrenam verò, concretamque exurit, & subtrahit humidum, quod caloris insiti subiectum est. Manet ergo pars, vel nigra, vel liuida, quia à vitali calore actum vitæ non amplius recipit: nā ubi sanguis crassus, & concretus in exteriorē cutim peruenerit, eam liuore, si modicus sit: sin plurimus, nigrore decolorat, aut etiam sine sanguine liuescit, Aristotele scribente: frigus quoque tenuiorē sanguinis partem exprimendo, nigrorem inducit, & ca

27 lorem natium extinguit: atque hic & nigror mortalis est, etiam, vt liuor: Qui verò inducitur per humorum decubitum, si inde leuius æger habeat, criticum abscessum portendit, qui ægrum quidem mortis periculo vindicabit, sed corrupta parte, in quum abscesserit, ad text. ex

28 Prognost. Liuor autem, præcipue, ac primò apparet in facie, palpebris, ungibus, digitis, & pedibus: tum quia à caloris fonte longo intervallo disiunctæ sunt partes: tum quia arteriæ, & venæ multæ ibi finiuntur, per ea, quæ dixit Hippocrates ad libell. de nat. fetus. Et tandem prædictus liuor per totum corpus se prodit.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 In febre ardente macula in vniuersum corpus primo septenario solent moueri. & nu. 12.

2 Medici, cum nihil nimis urget, legitime prosequantur curationes, secus urgentia gratia.

3 Natura Medicum multoties imitatur.

4 Natura aliquando morbos magnos postea curat.

5 Natura, urgente mota, abscessum ad cutim tentat.

6 Morbi, euacuatione, vel abscessus in se ipsos indicantur.

7 Macula, quid sint. & nu. 9.

8 Macularum materia varia.

9 Macula sunt natura expiante imas corporis

- poris partes. 20
 10 *Macularum motus est adiuuandus.*
 11 *Maculis apparentibus, vixi sunt agri melius habuisse.*
 12 *Macula primo septenario mota, graues sunt. & nu. 19.*
 13 *Morborem initio nihil bene iudicari potest, sed contra nu. 20.*
 14 *Iudicia in melius ne statim appareant.*
 15 *Macula subsidentes in altas partes impetum faciunt.*
 16 *Maculis euanescentibus, delirio cum urinis prauis superueniente, mors.*
 17 *Maculis euanescentibus, caput sepius me afficitur: licet & alia viscera possint affici.*
 18 *Signa siue bona, siue mala, firmitatem accipiunt à diebus fatalibus, & ibi amplia, & limita, & sublimita.*
 19 *Macula primo septenario orta, graues, & quando mortales, & quando dissiliis iudicij.*
 20 *Natura vtiliter aliquando agit crudo morbo, sed non perfecte.*
 21 *Macula non sper ope natura excluditur.*
 22 *Natura motus quando sit adiuuandus.*

ARGVMENTVM.

Macula, velut morsus culicum in febre acuta primis diebus apparentes, & fatali aliquo die delitescētes mortales.

DECISIO XXXIV.

- S**imoni Autumni initio in febre ardēte macula per & vniversum corpus, quasi esset morsus à culicibus, primo septenario mota, & praesertim in quinta die Videbatur primò esse salutes, nam, velut Medici, cum nihil nimis & vrget, legitime prosequuntur curationes, studentes concoctioni primum, deinde incisioni, & apertioni, vltimo euacuationi. Verum aliquando vrgentia cuiuspiā gratia omnia peruertunt, auxilium, quod ex curatione legitima non expectant, se posse consequi illegitima procurantes, ita natura cum nihil plurimum irritat, & ordinem sibi familiarem retinet, retinendi primū, & coquendi, secernendi deinde, & expellendi, cum verò irritationem, quae multitudine, aut qualitate fit, non potest sustinere, euacuat antequā coquat, quae euacuationes bonae causae aliquando cū sint, euenit aliquando in robustis & morbos et magnos, ab ipsa natura curari, praeposito ordine, antequam coqueret: quo casu minuitur febris, & propria eius symptomata, ad tex. nunc allegandum. In abderis Periclem. 3. Epidem. sect. 3. vbi Doctores, & eadem est ratio in casu nostro, in

- quo natura vrgētia mota irritatione non potēs sustinere, abscessū ad cutim tētat cū non minus morbi vacuatione, quam abscessu, iusto possint & iudicari, ad text. febris ardētes sanguine fluēte ē naribus, & sudore iudicatur, vrina vitrea, quaeque optimū sedimentū habeat, & abscessu iusto. Secūdo à natura earūdem macularū: nam quid aliud sunt, quam & eruptiones quadā prauorum humorū, ad cutē factae à natura, profundas expurgante; etenim tum natura conatur expurgare altas corporis partes à prauis humoribus, alterū genus duorum humorū inuenit, vel subtiles, vel crassos: vbi subtiles inuenit, attenuat eos magis, atque ita per occultos cutis, & corporis meatus dissipat: vbi autē inuenit humores crassos, & lentos, eos ad cutim deponit: vbi deinde depositi, variae sunt maculae, si materia sit & calida, sunt maculae arctae, & angustae: si materia fuerit frigida, sunt latae maculae: si materia fuerit minus viscida, sunt maculae, quae sunt, neque admodū latae, neque eleuatae per ea, quae dixit Glosa ad text. 30 6. Epidem. Coment. 2. Cum ergo fiant à natura profundas corporis partes expurgante & quid mali dubitari potest nisi sperandū aliquod bonū. Tertiò dicebatur, quod salutaris erat huiusmodi eruptio, ex modo operandi à praedicantibus Doctoribus, qui in isto casu optimum tenere auxiliū adiungere natura motū ad ipsam cutim: & licet aliqui cucurbitularum administratione, alij purgantibus medicamentis, alij hoc agi debere sectione venarum, dixerunt, sufficit nobis quod motus iste ad cutim sit à natura factus, & à Medicis adiunetur, signū euidentissimū, quod profiguus sit, & vtilis. Quartò, & quia agrotus noster ab huiusmodi apparitione visus fuit melius habuisse, vt aliquando interim febris videretur solui: praesertim per totā quintā diem, & sextam. His tamē non obstantibus determinādū est contrariū in isto casu. Primò quia memoria Patrū nostrorū, & nostra in maculis praedictis haec fuerunt obseruata, primo septenario ortas, & graues admodū esse. Secūdo, quia sequuntur naturae conatus irritū per morbi principia, & in quibus nihil bene iudicari potest. Tertiò quia, quae iudicāt in melius, ne & statim appareāt, ad text. 9. 2. Epidem. sect. 1. Et certè rarò bene agitur cū agroto, cui cito, aut quae decretoriae solent esse euacuationes, vel abscessus apparēt, per ea, quae dixerūt Doct. ad text. 37. Nicolai concubina. 7. Epidem. tanto enim maior irritatio, &

Naturæ impotentia significatur, per ea, quæ dixerunt Doctores ad text. prædictum 9. ex Epidem. Quarto: quia, ut facta ante tempus subsederunt die septima sine signo, hoc est, nullo relicto vestigio, 15 clarius, euauerunt repente, † & in altas partes impetum fecerunt: hoc enim proprium est euanescentiarum, per ea, quæ dixit Glosa ad text. 78. Comment. 3. Prior. & rorhet. Dolores absque iudicatione soluti, versic. (Repente verò occultari) unde interna grauius fuerunt affecta, quibus stantibus est text. in Prognost. si verò abscessus euanescent, atque recurrunt, sputo non procedente, ac febre non dimittente, malum est: periclitatur enim homo delirare, atque mori. hucusque textus, ut in prædicto agro, in 16 quo à prædicta euanescentia delirium in lingua arida obortum cum vrinis prauis à quibus decimatertia mortuus. Nō est negandum, quod ex huiusmodi euanescentia varia viscera possint affici, sapissimè 17 caput afficitur: † vidimus aliquando in pulmones receptos prædictos humores, ad ægri interitum: nam deliria inuaserunt propter calorem, ac fuliginis copiam, vel cerebri sympathiam cum affecto pulmone, & spiritum difficulter trahentes, maxime vidimus parotidibus euanescentibus febre manente, ex quibus angina quoque vel cataphora vel strangulatus insequi solet, omnia etiam mortalia signa, diebus fatalibus facta, firmiorem facere 18 gnificationem, quam alijs, † ac proinde perniciosiora esse, iā diximus alibi ad Conclusionem sapius allegatam medicinalē, Signorum omnium, siue bona, siue mala sint, firmitatem, ac fiduciam ex diei fatalis ratione, & eius, quod factum est, constantia haberi, quod naturæ recte agentis motus illis tantum diebus conspicuè elucescat, & certamen contra morbum instituat ad salutem, vel perniciem. Amplia primo casum ad tumores in viceribus, repente euanescentes, ad text. ex Aphorismis. Quibus cum viceribus tumores sunt conspicui, ij non admodum conuelluntur, nec insaniunt: quibus verò repente euauerint, siquidem id potestica parte factum sit, conuulsiones, & tetani accidunt: si verò à fronte, infania, lateris dolor acutus, empyema, & dysenteria: si rubicundi fuerint humores: omnem enim abscessum detumesce aliter, quam resolutione, prauum est, ad conclusionem medicinale[m]. Limitando tamen prædictam conclusionem, nisi alio exturbata, aut vrinis humores prædicti absco-

diti exturbentur, ut nos in Decisionibus de Parotidibus dicemus. Amplia secundò ad dolores, & tumores in lingua in Angina, sine signo disparentes: nam perniciosissimi sunt, & in casu prædicto mortales: cum prædicta Angina perniciosissimus sit affectus suapte natura, & excepta peste & apoplexia, omnium morborum acutissimam, & pulmoniam morbum acutissimum in suum locum substituat.

Sublimita tamen primò supradictam doloris occultationē per materiæ translationem in caput non esse mortalem, in alio leuiori affectu, in quo natura robustior inuenta, vel facta, humoris impetum, ferociamque interdum comprimit, & per hæmorrhagiam, parotidas, aut alium abscessum, vel excretionem sese exonerat, per ea, quæ dixit Glosa ad text. 8. Comment. 3. Prior. Prorrhet. & est textus bonus. Dolores ad hypochondria in febre, agro quidē impotente sermonis, citra sudorem soluti, malū. His in coxas dolores transeunt. Hucusque textus.

Sublimita secundò: nam aliquando delirium ista subita doloris occultatio desuntiat, ut superueniente phrenitide, ad text. ex Prorrhet. Lateris, dolor ex sputis biliosis citra rationem solutus, infaniam mouet, vel partis affectu mortificationē, ut in sphacelismo: vel summam virium imbecillitatem, & naturæ extinctionem, ad text. 18. 6. Epidem. sect. 7. Spirationes obscuras in tabidis, & sterilibus, malas, vbi Glosa, omniū veluti exemplum, præclare docet, simulque monet ex pulsu cōfirmandū iudicium, hoc modo, sæpe agro tum quispiam adiit, eiusque magnam, ac frequentem spirationē vidit: Paulò post verò iterum ad eum ingressus, eum sine vlllo signo, & vlla, quam animo concipere possit, causa alleuatum cōperit cum parua respiratione. Plerique autem lætatur, ac putant se morbo liberatos, quia difficilis spirationis facta sit mutatio. At qui verè Medicus est, pulsum attingit, eumque & exilem, & inæqualem inuenit, magnūque subesse malum pronuntiat. Nō enim imminuta est respiratio quod morbus soluitur, sed quia vires fractæ morbum iam ferre non possunt. hucusque Glosa.

Domini, graues admodum sunt in febre maculæ & primis diebus ortæ, maleque agitur cum agro, cui citò apparēt huiusmodi maculæ; nam quæ iudicant in melius, non statim debent apparere, talia aut difficilis iudicationis ponuntur ab Hippocrate, cum febris non augetur, et si

et si non minuatur: nec noua se proferunt symptomata. Mortalia in nostro casu, nam citò apparentes, fatali die vt puta septima euauerunt: (dies enim fidem præstat) febre ingrauescente, auctisque; & de nouo alijs emergentibus symptomatis, vrina praua facta sunt, & lingua torrida, sitibunda cum delirio, vt non im merito die decimatertia mortuus fuerit.

Non obstant in contrarium adducta, & primò non obstat primum: nam concedimus aliquando naturam & vtiliter agere, crudo morbo, excernendo, vel abscessum tentando, quod non est in nostro casu. Nec minus videtur ob stare illud, quod dicebatur quòd macula extrudantur vi naturæ aliquando, & in hoc casu bene potest agi cum ægroto, at id non semper accidit, cum sapissimè ebullientibus fucis ob malignam putrescentiam, erumpant eiusmodi maculae, vt in nostro casu. Nec tandem refragatur Doctorum practantium consuetudo, qui in huiusmodi casu cooperantur in adiuuando huiusmodi motum: nam tunc rectè videtur facere, cum prædictæ maculae vi naturæ erumpunt, & non autem ob malignam ebullitionem, vt in casu prædicto. Et hæc breuiter de ista decisione.

S V M M A R I V M.

1. *A. puerperio abortiuo febris ardentissima, & dextri oculi distorsio.*
2. *Oculi distorsio, vel ab abortiuo puerperio, vel ante collecto vitio.*
3. *Translatio ex lumbis ad caput facillima.*
4. *Cerebri oppressio ex nullo alio signo, facilius, quam ex læsis oculis deprehenditur.*
5. *Macula per vniuersum corpus decimadis possunt apparere in oculi peruersione, à quibus comatosi possunt fieri ægri.*
6. *Maculae permanentes videntur salutaræ, sed contra vide nu. 12.*
7. *Abscessus in partibus extimis vituperantur.*
8. *Somnus est remedium febris ardentis.*
9. *Somnus ubi utilissimus.*
10. *Conferentia est optimum signum excretionis, vel abscessus.*
11. *Macula rubra videntur salutaris.*
12. *Maculae permanentes sunt de habentibus germen.*
13. *Text. 69. Comment. 3. Prior. Prorrbet. explicatio.*

14. *Febris remissio quando infida.*
15. *Somnus in internis inflammationibus periculosus.*
16. *Signis perniciosis antecedentibus, & per seuerantibus, excretiones mortales.*
17. *Signis perniciosis subsequentibus, nulla excretio, & nullus abscessus salutaris.*
18. *Dies decima assimilatur sexto diei.*
16. *Decisiones Auctoris perpetuè vt valent, & durent, sunt conflatæ.*
20. *Macula quando mortales.*

A R G V M E N T V M.

Maculis, veluti morsibus culicum, permanentibus in febre, quando locus morti.

D E C I S I O XXXV.

Mulier quædam ab abortiuo trium mensium puerperio, febre ardentissima correpta, in sexta die dextro & oculo distorta est, in quo ego vocatus fui: nam primis diebus à quodam iuvene ex nostra Academia curabatur, non constabat mihi, an malè purgata muliere à prædicto abortiuo puerperio, an ante & collecto vitio, aliquid recurreret è lumbis in caput: vnde prædictum symptoma: ex lumbis enim humorum redundantium raptus facillimus & est ad caput ad text. 35. Comment. 2. Prior prorrbet. Ex lumborum recursione oculi peruersio, malum. & in hac humorum translatione cerebri oppressio non ex & alio signo facilius, aut citius, quam ex læso oculorum motu deprehenditur, quoniam cerebri iniurias primi ferè omnium perferunt, ac præferunt oculi propter vicinitatem, & communionem, quam cum ipso habent, vt diximus alibi, & decima die maculae per vniuersum corpus erumpunt, velut morsus culicum, permanentè prædicto symptomate, à quibus & comatosa fuit facta cum febris remissione. In consultatione positi, dicebatur, mulierem posse saluari ex quatuor capitibus. Primò & ex permanentia prædictarum macularum: nam in abscessibus hoc est illud, quod desideratur, permanentia ad intellectum, text. 68. ex Prognost. (Si verò recurrat abscessus) quia ex permanentia naturæ dominatus supra morificam causam colligitur: hinc abscessus in partibus corporis extimis & vituperantur, & metuuntur, quia pars extrema materiæ morificam excipere haud potest totam,

& sic refluit, quod non recipitur, & sapius in caput transfertur, & phrenitidē aliaq; grauissima symptomata inuehit, vt accidit Misello Critoni, Comment. 3. in 1. Epidem. Hippocrate curante. Secundo videbatur saluari posse † ex somno, qui pro remedio febris ardentis habetur & meritō, nam humectat, refrigerat, & spiritus reficit, & multa alia commoda, vis inflammationis remissio, cerebri intemperiei correptio, & humorum mitigatio, per ea, quæ dixerunt Domini Doctores ad text. Vbi somnus delirium sedat, bonum: Tanto fortius dicebatur, quod vtilissimus somnus internoscitur ex natura † morbi, quia in materia biliosa cerebri calida, & sicca intemperie in febre ardente metum conuulsionis adimit, atq; phrenitidis, spiritus instaurat, mediocriter humectat, & refrigerat, materiam coquit crudam, spiritus flatulentos in capite discutit, quomodo in ebrijs capitem doloris soluit, & tandem ab eūtu, Glosa enim testatur, se vidisse adiutos plurimū, qui cum tribus, & quatuor diebus vigilassent, dormissent postea diem integrum, & noctem, & Ego habui seruū quēdam quindecim annorum, grauissimo morbo detentum, hoc somno liberatum: pueris quandoquidem id interdum accidit, vt duos dies integros salutriter dormiant. Tertiō videbatur saluari ex remissione febris ad prædictum somnum, & prædictam permanentiam macularum, quia hoc est vnum ex optimis signis, ab excretionē, vel abscessu, Conferentia, † & quæ maior dici potest febris remissione, ad text. 95. Maturi in morbis abscessus ex 4. Epidem. Quartō tandem videbatur saluari propter animum, quē dabat color rubeus prædictarum † macularum, ad intellectum text. 30. Indicia, titillatio, dolor, versio. (& sanguis) ad librum de Alimento, vbi Vallesius versū. Nos certē significationem harum macularum (non sine magno totius Hispaniæ malo) paucis interiectis lineis: (Crassatū enim est multis diebus in homines id malum, quod nostri Hispani nouato (arbitror) nomine, Tabardillo ceperunt appellare. Nascebantur febricitatibus, ferē omnibus, macula per cutem, alijs nigra, liuida alijs, alijs tantum rubra: à rubris solum liberabantur: à liuidis, aut nigris duo tantum eorum, quos ego vidi, seruari sunt, & parum infra, Macula ergo timorem incutiebat, etiam rubra: tamen color rubeus faciebat animum, hucusque Vallesius.

His tamen non obstantibus, nos conclusimus, & determinauimus contrariū 12 ex eisdemmet capitibus; Primō † ex prædicta permanentia prædictarum macularum: nam arguebamus esse de illis maculis, quæ germen habent intus, sic Hippocrate loquente, & per consequens perniciosas, ad hoc facit † text. 66. Comment. 3. Prior. Prorrhett. Ex voluulis, malē o-lentibus cū febre acuta, hypochondriacq; sublimi diutius perseverante, parotides exurgentes, perimunt, hucusque textus. Casus est in inflammatione tenuium intestinorum peracuta, ac dolorifica, nihil permittēte deorsum descendere, Doctores Latini (Illeon vocant) ab illo intestino, cui ea passio familiaris est, licet & in sublimibus intestinis, & in crassis terribilis ista passio oriri posset, per ea, quæ dixit Glosa ad text. Voluulosa mulieris, 3. Epidem. sect. 2. licet in sublimibus deterior sit propter sympathiam tum hepatis, tum lienis: In hac misera conditione parotides exurgentes, occidunt, quia sub abscessus, ex his, qui germen habent intus, per ea, quæ dixerunt Doctores ad eundem text. taliter quod prædicta permanentia demonstrat, maculas prædictas ex his esse, quas germen habere intus, scribit Hippocrates, ad text. 8. 6. Epidem. sect. 2. esse quē portionē materiæ prauæ, continuō generatæ, feruentis, ac putrescentis, in partes extimas extrusam. Secundo † ex prædicto somno, & febris illa remissione, quæ proueniebant deferuescente ardore: nā eo tempore omnia symptomata remittuntur: vires tamen relinquuntur multo imbecilliores cū pulsu frequenti, paruo, ac languido, & interdū crebra animi defectione. Amplius, 15 omnis somnus in † internis inflammationibus grauioribus etiam initio, omniq; febris refrigeratio, aut remissio, periculosa valdē, sapissimē mortalis: nec somnus verē erat, sed coma, in quo caloris natui dissipatio, quæ summa refrigeratio est, non solum animi functiones tollebat, sed etiā statim ab initio prohibebat, ne spectra cerebri ad imaginationē mouerentur, quia calore ea motio perficitur, & potest facere textus, à nobis alibi apportatus, ex Prorrhett. Phrenitidis alba deiectio, malum, vbi Glosa, versū. Nempē ignauia ex frigidis, crassisq; & glutinosis, & omnino moueri contra-mactibus humoribus, & non ex calidis, tenuibusquē, & acribus, cuiusmodi est flaua bilis, fieri consuevit, nisi æger morti ita propinquus fuerit, vt ob extinctio-

nem virtutis iam conquiescat, nempe de
sidia huiusmodi, non propter humorem,
sed propter virtutis extinctionem, facta
est: fieri autem nequit, ut qui ita desides
facti sint, seruentur, hucusque Glosa: &
tandem nihil prohibet, cum maculis ru-
beis mori ægrum.

Concludamus, casum talem mortale
omnino esse, ultra supra apportata, est
16 Conclusio medicinalis. Signis & antece-
dentibus perniciosis, illisque perseveran-
tibus, excretiones subsequentes, morta-
les, & eadem est ratio excretionis, & ab-
scessus, cum pari lege ambulent, prout
nos alibi diximus. Et in prædicta nostra
ægra ad apparitionem prædictarum ma-
cularum, oculi peruersio prædicta perse-
ueravit, secundo urina facta sunt deterio-
res, & perniciosiores: unde necessaria
mors, ad alteram conclusionem medici-
nalem, Signis perniciosis subsequētibus,
17 nulla excretio. & nullusque abscessus salu-
raris: & ratio est in promptu, nam ad
excretionem, vel abscessum salutes,
confestim debent cessare omnia sympto-
mata, vel saltem minui, & in nostra ægra
nec cessauit prædictum symptoma, sed
alia de nouo emergerunt, ut urina facta
deteriores, torpor ille non verus somnus,
& caloris febrilis remissio, quæ testaban-
tur calorem natium ad extinctionem pro-
perare. Tandem ex prædicta apparitione
18 in decima & die, qui adsimilatur sexto
diei tyranno, & impio Regi, per ea, quæ
dixit Glosa ad 1. Epidem. Comment. 3.
& alibi. Ex quibus concludendum, ubi-
cunque acciderit casus, quod signo per-
nicioso autecedente, ut est prædicta ocu-
li distortio, & tu amplia ad deliria, alia-
que graua appareant macula, illoque
perseuerante, etsi macula permaneant,
casus mortalis semper: nam ad hoc sunt
19 directæ nostræ & Decisiones, perpetuo
valitura, & duratura, & ubique locorum.
20 Cōfirmatur, mortis & præfagium ex som-
no falso credito, febris remissione, uri-
nis perniciosis, ut in Sileno, qui, macu-
lis permanentibus, comatosus factus est,
calore nativo ad extinctionem prope-
rante, & tandem lingua superarida. Ad
obiecta iam est responsum. Et hæc bre-
uiter dicta sint de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Cuius Fabritij dictum.
- 2 Dux eligendus, qui prudens sit.
- 3 Numantinis, in fugam versis, quid iu-
uenis quidam respondit.

- 4 Natura, sape vincens, aliquando suc-
cumbit.
- 5 Natura succumbentis, nobile respon-
sum.
- 6 In febre laboriosa si vel leuiter mouea-
tur æger, horret, & morsus quosdam
sentit.
- 7 In febre laboriosa oculus solet peruer-
ti, & lassari.
- 8 In febre laboriosa in oculi peruersione,
ingrauescente rigor moueri solet.
- 9 Rigor quid sit.
- 10 Rigor superueniens, soluit febrem. &
nu. 13.
- 11 Ictericia ante septimum soluit febrem
biliosam.
- 12 Febris tremore soluitur. & ibi amplia.
- 13 Febris rigore soluitur.
- 14 Rigor in febre laboriosa quando morta-
lis.
- 15 Morbo, vel crudo vel cum prauis signis
vllum decretorium vtiliter incidit. &
num. 18. & 22.
- 16 Text. 13. Comment. 1. Prior. Prorrhet.
explicatio.
- 17 Similia sunt naturalia: dissimilia hor-
renda.
- 18 Signis prauis existentibus, nihil bene fie-
ri potest.
- 19 Phrenitis quam partem cerebri expu-
gnet.
- 20 Phrenitidi quæ familiaria sint.
- 21 Morbum acutum esse, quæ symptoma-
ta indicent.
- 22 Signis perniciosis præcedentibus, nihil
bene fieri potest.
- 23 Oculi lassatio terribilis est.
- 24 Rigor concussione, & refrigeratione cor-
pus infirmum imbecillitat, & alia sym-
ptomata inuehit.
- 25 Rigoris fallacis duo sunt effectus.
- 26 A rigore materia mota, in caput solet re-
fluere.
- 27 In morbo acuto, eo aucto in graui sym-
ptomate, rigor excitatus mortalis.
- 28 In phrenitide in urinis perniciosus rigor
excitatus, mortem in breui nuntiat. &
ibi limita.
- 29 Rigor quando salutaris.

A R G V M E N T V M.

A perniciosis symptomatis præcedentibus,
morbo ingrauescente rigor
excitatus, mortalis.

D E C I S I O XXXVI.

1 C A I U S F A B R I C I U S, cum audisset & quod
Epirotæ ad Libienum versus Roma
nos

- nos vicissent, à Pyrrho callidissimo Duce, Pyrrhus inquit, nō Epirotæ vicerunt Romanos, sentiens vnus Ducis calliditate, victoriam acceptam ferre oportere non militum multitudine: ad hunc modum Pausanias & Plistonactis filio percontanti, quo pacto possent debellari Traces: si, inquit, qui vir prudens est, cum Belli Ducem delegerimus: admonens plurimum ad victoriam momenti esse in Duce: quemadmodum in omni negotio, magni refert quales sint quibus gerenda rei creditur auctoritas. Numantini, & cum à Scipione in fugam essent versi, à Senatoribus castigati, quia, quem toties fugassent, fugerent. Quemdam è iunioribus dixisse fertur, pecora quidem eadem sūt, sed mutatus est Pastor: vnde sicut hoc pacto Romani nominis ignominiam Fabritius eleuauit, qui cum Epyrotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quod non haberent Ducem Pyrrho similem, ad hunc modum iuuenis ille Numantinorum iniuriam adiecit, qui cum essent Romanis virtute superiores, ideo in illo Bello fugati, & à Romanis victi, quod non habuissent Ducem Scipione posteriore similem. Natura, & quoties fugauit morbum, rigoribus, ad text. vulgatum, (Quibus quotidie rigores sūt, quotidie febres soluuntur) à morbo tamen in Dromæade in fugam versa est eodem rigore, & celeriterque mortua, in iudicium vocata natura, respondit eadem pecora, id est idem rigores, sed non idem Pastor, id est non idem morbus, nec idē tempus, nec eadem symptomata: Pyrrhus, id est morbus malitiosus, vel symptomata perniciose, antecedentia, & comitantia, non Epirota, id est rigores vicerunt, de quo casu nos in hac Decisione:
- 6 In febre & laboriosa. N. in qua toto corpore lassitudinem cum capitis, lumborum, & cervicis dolore spontanea sentiebat, à cacochymia pituitosa, & biliosa mixta, in qua si vel leuiter moueretur, horrebat, & per corpus morsus quosdam percipiebat instar vlcera, atque veluti spinis confixum sentiebat, motis humoribus per sensibilia corpora, oculi peruersione, & eiusdemque oculi lassatio in octaua die, quod non mirum, quia materia redundans copia in prædicta cacochymia facillime diffundit, quæ etsi in multas partes, vel debiles, vel vicinas, in nobiles quasi semper erumpit, vbi calore febrili turgens, minus reprimi potest. Inter quas in caput vniuerso corpori patens, quasi semper, à qua & oculi peruer-
- sione cum eadem lassatione, febre ingrauescente, rigor motus est. Fuit dubitatum an rigor ille esset salutaris, & videbatur dicendum pro parte affirmatiua: est enim rigor superueniens, signum criticum, ex quo præmonstratur moliri aliquid naturam: neque enim frustra calor natiuus ita violenter agitur, quin turbatione in corpore faciens, naturam ad excernendum quod infestat, irritat, per ea, quæ dixit Glosa ad text. 58. Commentar. 3. Prior. Prorrhet. Secundò & dicebatur, rigores superuenientes febre, eam soluere, ad text. 58. ex 4. Aphorism. Tertiò in febre & biliosa ante septimum diem, morbum regium superuenientem, soluere febrem, ad text. 81. ex 4 de ratione victus in acutis. Tandem & dicebamus, si febres tremore soluntur, & quodlibet aliud perniciosum symptoma, ad text. ex Aphorism. Vt vocis interceptio, quæ tremore solui potest per transpositionem materia à cerebro, aut ab instrumentis vocalibus ad partes nervosas, manuum tremorem excitando, vel oris distorsionem ad intellectum text. Pythion qui bubitabat iuxta Telluris templi. versiculo (Septima os distortum.) est tertio Epidem. sect. 1. facta humoribus ad inferas partes migrantibus: si ergo tremore soluuntur febres, & quædam praua symptomata, cur non possunt & eadem febres rigore solui? qui est validior ipso tremore. His tamen non obstantibus & iudicauimus contrarium, diximusque rigorem prædictum in prædicta febre à prædicta oculi peruersione, & delassatione, eademque febre ingrauescente, mortalem esse, ad conclusionem illam medicinalem. Neque & crudo morbo, neque fractis viribus, neque cum prauis signis decretorium vllam vtiliter interdere potest, & ad & text. 13. Comment. 1. Prior. Prorrhet. Phreniticis, alba deiectio, malum, vt Archæcrati: an & in his veteribus fiat, rigor in his pessimus hucusque textus. Præsupponamus prius non fieri veterum, tu dic ignauiam, segnitiam, vel torporem, quod perniciosum symptoma est, phreniticum alba deiectione: nam cum illa sit morbus calidissimus, & siccissimus, deiectiones biliosissimæ esse debuerunt, hæc enim, vt & biliosa vesicæ excrementa, cum biliosis hominibus, & biliosis morbis familiaritatem habent, & cognationem. Non biliosa autem, & albicantia, his præter naturam sunt, atque ob id perniciose censentur, ad conclusionem illam medicinalem. Quæ similia & sunt naturalia sunt, quæ dissimilia hor-

horrenda, Albicant verò à bilis absentia, idque dupliciter, aut quia obstructus est meatus folliculi fellis ad intestina, vt in ictericis: aut quia incendio æfluante in cerebro, vel connexa hepatis parte inflāmata, sanguis vnā cum bile sursum rapitur, tanquam à ventosa. Ab hoc pernicioso symptomate rigor mouetur, qui pessimus, (tu dic mortalis) meritò dicitur, ad conclusionem allegatam. Cum prauis signis & nihil benè iudicari posse: sed cedamus, cum prædicta alba deiectione in prædicto morbo fieri veternum, seu prædictam ignauia, perniciosissima præcedunt signa: nam in & phrenitide, quæ cerebrum, & mentē oppugnat, ægrum & deturbari, vel tumultuare, ex candescere, calcitrare, mordicus impetere, & effertum apparere ei propria sunt: at tumultuantem de gradu deiici, vel afflictum & prostratum iacere, aucto interea morbo, hoc horrendum est: indicat enim mortiam propinquam prædictum ægrum, vt ob extinctam virtutem iam cōquiescat, per ea, quæ dixit Glosa ad text. 33. Com ment. 1. Prior. Prorrhēt. Auctum & esse morbum faeces albæ testantur, & quæ magnitudinem morbi comitari solent lingua vltio, vigilia, febris ardens, phrenitis: inter quæ ignauia prædicta, seu torpor, aut segnities, vel ingenij tarditas, quæ à frigidis humoribus ortum habere non possunt, ergo à virtutis extinctione, in qua ægri seruari non possunt. Horrendis istis signis præcedentibus, rigor & superuenit, qui mortalis est, ad conclusionem allegatam. Perniciosus signis præcedentibus, nihil benè iudicari posse: vt merito prædictum. N. morti condemnauerimus: nam à prædicta oculi peruersione cum lassitudine prædicta, quia languidus ægrè mouebatur (vt longa vigilia, longa lectione, dilassatus multis esse solet) febre aucta, & ingrauescente, rigor motus fuit, quod & symptoma quantum sit perniciosum, discas ex Theodori vxore, ad text. 26. 7. Epidem. Cuius oculi, quasi dilassatis, & à Balis filio, cuius oculi, velut dormientium, & ambo (Hippocrate curante) mortui. Rigor motus est, qui salutaris esse nō poterat, per conclusionem supradictam, ergo mortalis: immo ad interitum coadiuuaret vehementi & concussionem corpus infirmum magis infirmū faciens perfrigeratione, quæ est symptoma languentis caloris natiui, actiones, tum corporis, tum animi labefactans: nouo seruiore concepto, febrem augens, & tandem materiz intrò recursum, & in

nobiles partes translatione varia, & perniciofa symptomata inuehens, vt coma mortale dictum, vt in prædicto agro, cū quo comate decimatertia mortuus. Cum istius rigoris fallacis, & malitiosi duo sint effectus, caloris natiui extinctio, ad text. Qui ex rigoribus paruis sudoribus refrigerantur, malum. hucusque textus, & translatio & humoris morbifici in nobiliores partes ad text. (Qui ex rigore perfrigerantur) materia enim agitatione, & calore turgens, nec amplius naturæ dominatu contenta, in nobiliores partes, vt supra diximus, refluit, vt diaphragma, sapius verò in caput, tum quia venis amplis, multisque vniuerso corpori patet, tum verò, quia rigor omnis ab inferioribus partibus, vt lumbis incipit pedorsum ad caput, ad text. 19. 6. Epidem. Comment. 3.

27 Domini, & perniciosum est valde in morbo acuto, à pernicioso, & graui symptomate, eodē morbo aucto & ingrauescente rigore excitari: cū supradicta arguāt morbi dominiū supra naturā, eiusque imbecillitatem, & rigor prædictus ad eiusdem naturæ perniciem conspiret, vt meritò dicere posset natura.

Heu patior telis, vulnera facta meis.

28 Vidimus & in phrenitide, cum quæ vrinæ erant perniciofa, & mortem in propinquo esse denunciamus: in aliquibus erant mediocres, & in isto casu moriturum ægrum, sed ad longius tempus, vt in facto successit: pauci enim seruantur, & quasi nullus in huiusmodi casu, vt Hippocrates sancit, Patres nostri viderūt, & experientia nobis ad hæc vsque tempora confirmauit.

29 Non & obstant in contrarium adducta, nam loquuntur vbi nec signa præcedunt praua, vel die fatali excitatur, & tandē non increfcente morbo, eiusque malitia, & hæc breuiter dicta sint de hac Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 In febre acuta, & malitiosa rigor in decima solet concitari.
- 2 A rigore malitioso sudor excitari solet, qui potius exsudatio dicitur. & num. 19.
- 3 A rigore sudor non videtur inutilis.
- 4 Text. cuiusdam explicatio.
- 5 Text. cuiusdam explicatio.
- 6 Affectiones magnæ, & vehementes morbo finiuntur.
- 7 Facultas, quæ non sufficit ad ætē vitæ, multò minus sufficit externis iniurijs.

- 8 Ex rigore moto, quæ suspiciones tollantur.
- 9 Aegro non sudante, quid arguatur.
- 10 A rigore exudatio nota ancipitem casum facit.
- 11 Facies flammea quid denotet.
- 12 Text. 33. Comment. 2. Prior. Prorrhet explicatio.
- 13 Iudicatoria non iudicantia quædam mortalia. quædam difficilis iudicij. & nu 26.
- 14 Iudicatoria alia signa, alia signa, & causa sunt.
- 15 Excretio parca, nunquam est salutaria.
- 16 Excretionis paucitas quid denotet.
- 17 Rigor salutaris, qui sit.
- 18 A febre ardente habito rigore superueniente, solutio.
- 19 Rigor malitiosus qui sit.
- 20 Rigor quid sit.
- 21 Rigoris effectus præcipui qui sint.
- 22 Materiam ex partibus inferioribus raptam sursum est valde periculosum.
- 23 Materiam sursum raptam, quid facturam sit, cerò prædicti non potest.
- 24 In casibus æstivalibus, & autumnalibus, multum refert assistere Medicum prudentem.
- 25 Garsias Masrillus poterat in morbo saluari.
- 26 Iudicatoria non iudicantia quædam mortalia. quædam difficilis iudicij.
- 27 Iudicatoria non iudicantia quando sint difficilis iudicij.
- 28 A rigore malitioso multi soporati visi sunt.
- 29 Rigor, quem sequitur excretio parca, quando est difficilis.
- 30 Rigor malitiosus quando mortalis.
- 31 Text. in contrariis allegatorum responsiones.
- 32 Naturam melius est non mouere, quam nihil promouere.

ARGVMENTVM.

Aeger à rigore quem excretio, morbo impar sequitur, morbo nec aucto, nec diminuto, nec alijs perniciosis signis complicatis difficillimo, & periculoso morbo tenetur.

DECISIO XXXVII.

Nicolao Anuso iuueni in febre acuta astate inclinante decima die rigor

- 1 † malitiosus motus est (natura concitata ad excretionem vitiosæ materiae) leuissimè sudor per totum corpus † à prædicto rigore exclusus. at cum flameo vultu: nam in eo, qui per rigorem sit, conflictu agitantur omnia, quæ sunt in corpore, cōcutiuntur, & efferuescunt fitque calor ipse vaporosus: Ita q, cum ex profundo reuertitur, acuatorum humorum quid effundit, vnde sudor. At quia ad extremas vsque partes expandi non poterat ab oppressione à materia copia in nostro casu, neque expedire propulsauit ea, quæ molestiam inferebant, neq; perfecte respirabat: vnde levis ille sudor, seu illa exudatio per totum corpus. Disputabamus cum fortunatissimo illo Guasco ne quid de sudore illo posset expectari. Dicebat Hieronymus sibi non displicere
- 3 sudorem † illum à prædicto rigore: nam aliquantulum alleviata natura, poterat facta validior, supra reliquam valentius insurgere, & pugnam redeintegrans, vel eodem reiterato sudore, vel alia euacuatione. (vt sape vidisse) perficere opus, eiusque longam praxim attestabatur. Et videbatur posse adaptari duo textus, &
- 4 vna cōclusio medicinalis: vnus text. † est in puncto. Mutitates ex capitis dolore cum sudore febriculosi, siquidem remittant ea, & subinde redeant, diuturniora, & identidem rigorem reuocantia, his non prauum. hucusque textus. Casus est in febre acuta à copia vitiosa materiae, capite affecto, à qua, stimolata natura, rigor factus est, de quo rigore etsi non faciat mentionem Hippocrates in textu, colligitur tamen ex eodem textu, versic. (Et identidem rigorem reuocantia) quod sonat, iterum vocantia: Ab isto rigore, quia malitioso, pars materiae ad caput affectam euolauit, vnde mutitas supra dicta. pars verò sudore exclusa ab ipsa natura, & malo repetente, (quia grauibuscasibus afflictabatur misera natura) alter rigor excitatus est (pugnam incipit eadem redeintegrare) hoc in utilitatem ægri factum inquit Hippocrates. Al
- 5 ter textus est. Mutitates † in febre acuta cum exolutione non sudanti quidem læthales minus tamen exudanti, sed diuturnitatem significant. hucusque text. Grauiissimus casus, febris est acuta, mutitas, & exolutio adfuit, illa cum mutitate innata, casum mortalem facit, ad conclusionem medicinalem. Magna, & vehementes † affectiones cum virium langore, morte finiuntur, vt delirium, peripneumonia, pleuritis, Angina. Et est ratio à
- 6 mino-

7 minori ad maius: nam si robustissimi a-
gri in his sæpe moriuntur, multò magis
infirmi, & languidi. Quæ conclusio in a-
liam generalissimam conclusionem re-
soluitur. Virtus, & quæ non sufficit ad
adum vitæ, multò minus sufficere exter-
nis iniurijs propulsandis; & tamen hæ
graves iniuriæ minus mortales exundant-
ti; Doctores, nam natura parte oneris,
& copiae leuata, poterit reliquam tandè
vincere. Quo ad conclusionem medicina-
lem dicebamus, quòd & ex ista concerta-
tione remouebatur suspicio extinctio-
nis eiusdem naturæ: vel veniebamus in
cognitionem clementiæ, & benignitatis
istius morbi, ad conclusionem medicina-
lem. Non sudauit æger, & non profluxit
sanguis, non exturbata alius, non habuit
parotides æger: aut naturæ extinctione,
aut solutionis morbi, vel symptomatum
infidelitatem ostendere.

His tamen non obstantibus maturius
examinato negotio, determinauimus
10 contrarium prædiximusquæ & periculo-
sissimum esse. & valde valde ancipitè ca-
sum, cum dubia satis spe, & certo timo-
11 re. Nam illa exudatio magnitudini mor-
bi non correspondens, eiquè impar, quid
denotabat, nisi in illo conflictu naturam
superatam, & pugna succubuisse prædi-
cta facies flammea, & quasi exardescēs,
ad cerebrum translatam materiam mul-
tò calore vaporoso, & turgens. Vtrinque
ergo metum inijci Medico prudenti, &
à morbi malitia, quæ in conflictu supe-
rauit, & à nobilitate partis, in quam ma-
12 teria morbifica decubuit. In puncto & al-
legatur text. 33. Comment. 2. Prior. Pror-
het. AEstuosi rigores quadantenus per-
niciosi: flammans quoque cum sudore fa-
cies, in his mala: ex his posteriorum re-
frigeratio, conuulsionem accersit. huc-
usque text. ubi Doctores.

13 Domini Iudicatoria non & Iudican-
tia, vel mortalia sunt, vel difficilis iudi-
cij, ad text. ex 2. Epidem. Cum autem
14 & ex iudicatorijs alia signa tantum sint,
vt prædictus rigor: alia signa, & causæ,
vt excretio, in vtrisque verificari textu,
dixerūt omnes Doctores: sicuti & in ex-
15 cretione pauca, & quæ nunquam saluta-
ris esse potest, ad conclusionem medici-
nalem. In paucitate excretionis, & pri-
mordio, naturæ validæ indicium vllum
est, sed in perfectione, & copia: Nam pau-
16 ca & excernuntur, vel quia copiam, &
malitiam ferre nō potest natura, vt mor-
bo ineunte, vel quia per se infirma est, &
17 in opere deijcitur. A, rigore & salutari

celerrimè redit calor, & vna cum calore
salutaris excretio, ad text. A: febre arden-
18 te habito, & rigore superueniente, solu-
19 tio: à malitioso & rigore contra, neque
redit calor, neque mouetur excretio, etsi
mouetur, morbi magnitudini non con-
respondet, eiquè est impar, vt diximus;
hinc sudores illi pauci, qui tenuis humi-
ditatis copiam significant, aut retentri-
cis facultatis imbecillitatem, cum par-
tium solidarum resolutione, & raritate:
sudor enim, qui in fatalem diem incidit,
multus si non sit, potest, & propter viriū
imbecillitatem, & corporis raritatem ac-
cidere, per ea, quæ dixit Glosa 4. Apho-
20 rismor. Cum ergo & rigor sit tanquam
causa, faciens perturbationem in corpo-
re, per ea, quæ dixit eadem Glosa ad text.
58. Comment. 3. Prior. Prorrhēt. Effe-
21 ctus & vero istius rigoris duo sint præci-
pui, caloris extinctio, & materiæ calo-
re turgentis translatio, per ea, quæ di-
xerunt Doctores. Ex facie illa exardescē-
te in caput factam translationem argu-
mentatur, & hoc grauissimum facit casū,
cum malitia morbi vitium in partem no-
bilem rapiatur, perniciosū valde in mor-
bis materiam, relictis partibus inferio-
22 ribus, & sursum rapi. cum signum eviden-
tissimum sit malitiosi humoris, vehemen-
tis perturbationis, & naturæ infirmæ, quæ
morbo dominari non potest, & per viam
causæ: nam si prædicta materia pulmonē
appetat, suffocatio: si caput, quod venis
amplis, multisq; ad apertum reliquo cor-
pori patet, phrenitis, mania, melancholia,
& soporosi affectus, vt est natura ma-
teriæ, consequi solent: quid factura sit
23 & humoris in caput translatio, certò di-
cere non licet, priusquam aliquod aliud
signum, vel cataphora, vel delirij, vel cō-
uulsionis: nēpè id fieri potest. Potest quo-
que & natura morbo robustior inuenta
sanguinis per nares eruptionem moliri,
vel parotidas suscitare, per ea, quæ dixit
Glosa ad text. 8. Cōment. 3. Prior. Prorrhēt.
licet Ego ad hæc vsque atatem quasi nun-
quam obseruari aliquid benè succes-
sisse, cū semper accidat natura impotēte.
24 Verū & est tamen, quòd multū refert in
casibus istis, quales solent accidere vigē-
te Aestate, & ferino Autumno, adesse as-
sistentem Medicū aliquē prudentem, qui
in huiusmodi translationibus naturā ad-
iuuarent antequā materia in partē prin-
25 cipem figeretur, Deū & testor & Sāctos
eius, si nocte illa, qua huiusmodi transla-
tio fiebat in Domino & morigeratissimo
Don Garza Mastrillo Ego vocatus fuissē.

sem, forsan praesidijs opportunis adiutus, potuisset liberari.

- 26 Ad punctum, † cum iudiciorum non iudicantium, tum signorum, tum causarum, quaedam mortalia sint, † & quaedam difficilis iudicii, casum in nostro agro in hoc secundo membro posuimus, nā † nulum aliud symptoma accedebat, praeter supradictā translationem, febre non diminuta, neque et aucta, nam si ad praedictā translationē aliquod aliud signū perniciosum accidit, mors certa expectatur: sin cetera salutaria, difficilis morbus futurus est, & (vt Celsus loquitur) inter dubiam spem, & certū metū, prout Doctores omnes ad praedictū text. allegatū 33.
- 28 ex praedicto Prorrhēt. Multos † vidimus ab huiusmodi rigore soporatos copia vaporū in illo cōflictū, per rigore factū, omnibusque ē; sunt in corpore, agitatōis cōflictis, ac efferuescentibus, vt supra diximus.
- 29 Concludamus dicendo, † rigorem, quē sequitur excretio, nō cōrespondens morbi magnitudini, si morbus non augeatur, nec minuat, nullaquē praua symptomata, praeter translationem adsunt, difficilem tantum esse, & periculosum non mortalem, posseque agrū remedijs adiutū saluari, prout saluatus fuit ager praedictus, de quibus, nos in altera parte diffusissime dicemus: secus si febris augetur, † vel praua alia symptomata essent copulata, cum tunc in propinquo sit mors.
- 33 Non obstant † in contrarium allegata, & primò non obstat textus allegatus in puncto: nam loquitur quando a praedicta excretionē, et si morbo non cōrespondente, tamē morbi remissio subsequitur, versic. (siquidem remittunt ea,) secus in nostro casu: nam nulla remissio morbi, neque etiam auctio, neque videtur obstarē textus alter, Muritaces, qui loquitur in exolutione non dissoluta animae natura, calore, & spiritu languescētib; sed oppressa, & in hoc parte oneris leuata natura, morbo, et si non diminuto, nō tamen aucto. Ad conclusionem † illam medicinalem, verissimā esse dicimus, sicuti verissimam esse alteram. Satiū esse naturam non mouere, quā nihil prouocare ex Glosa in Prorrhēt. & haec breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M

- 1 Phrenitis solet fallere spe pacis.
2 Phrenitis ferina qua sit.

- 3 Phrenitis ferina à qua causa fiat.
4 Phrenitici ferini solent tandem muti et taciti quiescere.
5 Facultas à quibus causis resoluitur.
6 Facultas recreata omnem iniuriam propulsat.
7 Facultas, quae non sufficit ad actum vitæ, multò minus externis iniurijs potest.
8 Phreniticus, silens, mutus, quiescens, prope mortem est. & nu. 19.
9 Phrenitici à qua causa quiescere videantur.
10 Phrenitidis tres species.
11 In phrenitide secundae speciei: quae accidunt.
12 Phrenitidis silentis quae causa sint.
13 Phrenitis silens cur dicatur obscura.
14 Phrenitim silentem quae symptomata committuntur.
15 Phrenitidis silentis quod proprium symptoma.
16 Phrenitidis silenti alia phrenitidis species similis est.
17 Phrenitis silens à veterinosa quomodo distinguatur.
18 Phreniticus quando possit saluari.
19 Phrenitici silentes non possunt saluari.
20 Phrenitici silentes quomodo moriantur.
21 Phrenitides vehementissimas quae finiuntur.
22 Senes per morbos thoracis citius quàm iuuenes moriuntur. & ibi amplia.
23 Phrenitici quiescentes, sive valde phrenitici.
24 Phrenitidis silentis modus mortis quis sit.
25 Phrenitici silentes falso credita quiete quiescunt.

A R G V M E N T V M.

Phrenitides hecticæ, seu silentes, ecstasies, adumbrata pacis, ce, solent fallere, & casus mortalis est.

D E C I S I O XXXVIII.

- 1 Fallunt spe † pacis adumbrata Phrenitides, de quo casu in hac Decisione. Condam Pater Frater Benedictus à Panormo Minoris Observantiae, in febre malitiosa, & admodum acuta, Phreniticus † ferinus factus, mul-

multa enim verba effutens vociferabatur, sic efferatus apparebat, vt calcitraret, pedibus feriret, mordicus impeteret, excandesceret, omnesque, qui ingrediebantur, hostium numero habens, vehementerque perturbatus. bile flaua in atramiam degenerata, per ea, quæ dixit Glossa ad text. 25. Comment. 1. Prior. Prorrheth. tandem mutus, tacitus, quietus iacens, neque solum non tumultuose exclamans, exiliens vt antea, sed neque prorsus loquebatur, neque figuram decubitus permutabat, & ita affectus infirmario, & familiaribus præbebat opinionem, quod morbus esset, si quod fieret silentium, dormiturus, & clausis fenestris, conquiescente eodem infirmario, alijsque custodibus tempusque in his longum conterentes; Ecce aduentante condam Mattheo Corbino, eiusdem Conuentus Medico ordinario, & elegantissimo (in cuius locum Ego omnium Medicorum minimus suffectus fui) dormire ægrum, quod neque loqueretur, neque moueretur, inquit. Videbatur posse concipi aliquam spem, saluarique posse ægrum: nam cum & facultas non solum resolueretur à phreniticis causis, sed etiam à vigilijs, & varijs corporis motionibus, per ea, quæ dixerunt omnes Doctores: cum hæc vigilia (in quâ) & corporis motiones viderentur cessare, poterat prædicta spes concipi supra futuram salutem. Secundò quia & virtus, recreata somno, & ad vitam necessarijs sufficiens ad actum vitæ, posset prædictam grauem iniuriam propulsare; ad conclusionem medicinalem à contrario sensu.

7 Virtus, & quæ non sufficit ad actum vitæ, multò minus potest sufficere externis iniurijs propulsandis.

8 His tamen non obstantibus determinatum fuit, & decusum, ægrum valde phreniticum esse tunc, & casum mortale esse, ad text. 33. Comment. 1. Prior. Prorrheth. Tremula, obscura, & contrectabiles desipientiæ valde phreniticæ: vt Didymarco in Co. hucusque text. Glossa omnes, & quos ita affectos viderim languidum, durumque, & angustum, & exiguum habuerint pulsum, ita vt quies fieri ipsis fatigata virtute, coniiciatur, qui, scilicet validius moueri nequeant. hucusque glossa. Vnde ad hoc propositum sciendum, quod tres phrenitidis & species, seu differentię ab Hippocrate varijs in locis exprimuntur; Prima in cerebri incohata alteratione, & bile adhuc agitata, quæ si pallida fuerit, mitius delirium: si flaua, vehementius concitat. In hac & varij in-

terdum manuum gestus apparent, frustra venantur aliqui, festucas carpunt, flocos è vestimentis euellunt, paleas de pariete detrahunt, turpia loquuntur, dolorem non sentiunt, mores mutant, & malo aucto cum ferocitate, violenter quædam faciunt, vt prædictus frater propter immoderatam siccitatem, & bilis malignitatem, atque vstionem à vehemēti febre, de qua Hippocrates ad text. 31. Comment. 3. Prior. Prorrheth. Quæ cum tantula ferocitate in desipientiam pelunt, melancholica, &c. vbi Glossa. Tertia differentia est supradicta ex text. 33. Tremula, obscura alio vocabulo vocata, (ecstasis silens) cuius dux & sunt causa languens virtus, & hectica cerebri intemperies: quando, videlicet, humore bilioso, & intemperie calida, & sicca, ita cerebri substantia inficitur, vt morbus efficiatur hecticus cerebro: haud secus, atque in febribus hecticis non amplius humorum putredo causa est, sed partium solidarum facta, & absoluta alteratio, aut vt in lanis quæ à tinctoribus appellatis, tincturam accipiunt: nempe & hæc vi eluibiles redduntur, non secus, quàm quæ propriū ab initio calorem habent, per ea, quæ dixit Glossa ad eundem text. 33.

13 ex prædicto Prorrheth. Obscura & dicitur talis differentia, quia re vera obscura est & viæ non solum ab ignaris, sed etiam à quibusdam Medicis cognoscatur, qui solos phreniticos esse putant, quos exclamare, vel exilire vident, vt Medicus quidam cum Galeno cōtenderit, ægrum ita insanientem, neque phreniticum esse, neque perniciosè habere. Comitantur

14 & enim hanc differentiam hæc symptomata, silentium, somnus falsò creditus, manuum exigua motio, oculi clausi, aut immoti, quos non nulli non aperiunt, etiam si inclinaueris: quæ optimè describit eadem Glossa ad eundem text. 33. ex prædicto Prorrheth. Præcipuum tamen,

15 & et inseparabile, symptoma est, silentium sine aphonía, vel mutitate, ad text. In febribus insaniæ vehementes silente ægro, sed non etiam priuato voce, &c.

16 Cui differentię & phrenitidis non assimilis est quæ, morbo ineunte, incidit, ex pituita, & bile mixtis, de qua Hippocrates ad textum. Nullus enim ex phreniticis vehementer insaniuit: sed alia quadam veteriosa ad somnum inclinatione, capite grauati, peribant, ex 3. Epidem. quæ

17 facile distinguitur ab illa: nam & veteriosa circa principia, vt diximus, vel incrementa fit: hectica verò phrenitis, progress-

gresso iam morbo, & natura extinctioni proxima, accidit. Secundò, veterinosi obscuram quietem non habent, cum valde mouere se possint hectici, phrenitici conquescent, languida iam virtute redita, quæ nullos amplius motus, aut eos valde obscuros ciēt, cum pulsu languido, duro, angusto, & exiguo, per ea, quæ dixit eadem Glosa ad eundem textum 33. ex prædicto Prorrhēt.

- 18 His ita constitutis, in primis t̄ duabus differentijs constitutus phreniticus, potest saluari, hemorrhagia, vel sudoribus, legitimè succedentibus, per ea, quæ dixit eadem Glosa ad text. 13. Cōment. 1. Prior. Prorrhēt. versū. (Rigorem verò) At
- 19 in hac specie t̄ constitutus non est remedium locus: nam talis cerebri, veluti tinta, desipientiam hecticam habet, atq; ob id affectio horum, vt febrium hecticarum, praua est, quas quidem, cum incipiunt constitui, vix solui: exquisite verò constitutas, absolutasquē, solui non amplius posse demonstrauimus, dixit, & determinauit Glosa ad eundem text. 33. ex prædicto Prorrhēt. vt meritò eundē Fratrem moriturum prædixerimus, omnesquē, quotquot viderimus, mortui fuerint. Et modus t̄ mortis, vel tremuli moriuntur, ad text. ex Prorrhēt. Phrenitica vehementer tremens finitur, & ad text. In vehemēti phrenitide tremores mortiferi, & per ea, quæ dixit Glosa ad text. 9. versū. (Nempe) Cōment. 1. Prior. Prorrhēt. vel conuulsi moriuntur, ad text. (Phrenitici modico vtētes potu, strepitum tentantes, tremorem, vel conuulsionem incidunt:) exhaustio enim humido primigenio, tum potionis defectu, tum febrili incendio partes nervosæ conuelluntur, aut propter suam facultatis animalis infirmitatem, in tremorem incurrunt, vnde nata conclusio medicinalis. Vehementissimas t̄ phrenitides duo finiunt, conuulsio, & tremor. Amplia casum ad tussis remissionem in pleuritide. intus suppressa materia, quæ expectorari debebat: sicut enim in omni morbo cum agri ad pedes prolabantur, in casu nostro phrenitidis, cum iam agri fractis viribus quiescent, mortale signum est, sic in pleuritide tussis remissio, & motus thoracis cessatio, suppressa intus materia, quæ expectorari debuit, mortem in propinquo portendit: In his enim omnibus motus etiam violentus actio est: prolapsus verò, & cessatio, affectus, & resoluta facultatis nota, cuius robore morbus superandus est.

22 Idest in causa, vt senes, & quibus motrix facultas infirma est, per morbos thoracis celerius, quàm iuuenes, intereant; Et vulgo (non ineptè annotans) eos, qui valide, & enixe extusunt, certò ferè euadere, & quibus oculi præ rursis vehementiam quodammodo exeri videntur, cum capitis dolore, & violenta pectoris compressione. Amplia secundò ad supurationes internas, in quibus ista adubrata pace, fallunt collecta vomica, & de feruescente ardore, quo semper omnia symptomata remittuntur, & somnus videtur obrepere ob enaporationem multam minus acrem, quam ante, qui delirium sedat, pleròquē Medicos imprudentes fallat vana spe, qui ex multis vigilijs somnum inreperere, deliriumque sedari, & febrem imminui obseruantes, temerè salutem pollicentur, dum interim ager ratione abscessus collecti, & effusione puris, de repente de medio tollitur, ad text. Vxor̄is Philini in Thaso. 1. Epidem. sect. 3. inflammatione vteri, vt videtur laborantis, cum febre acuta, rigore, oris ventriculi dolore, vteri, & dextri hypochondrij, vigilijs, extremis partibus frigidis, delirio, & similibus: cum enim vndecimo dormiuisset, omniumquē meminisset, redeunte quadam mentis vacillatione, & ceteris, vigesima obiit, & nos saepe obseruauimus, hepate suppurato: omnis enim somnus in internis inflammationibus grauioribus etiam initio, omnisquē febris refrigeratio, aut remissio periculosa est, saepius mortalis.

- 23 Domini, valde phrenitici sunt illi, qui post ferina deliramenta muti, taciti, & quieti iacent, iam refrigerante seruire bilis, & calore exhalante, hæcquē sunt
- 24 instante morte, cuius modus t̄ est tremor, aut conuulsio.

Nec obstant in contrarium allegata, 25 nam non est t̄ verus somnus, sed falsò creditus, & quies illa est, quia iam præ langore amplius moueri non possunt, & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Angina solet præcedere vox minus clara cum rubore lingue, & siccitate.
- 2 Angina pessima doloris acerbitate, et spirandi difficultate torquet egrum.
- 3 Angina sedet affecta, affectus, materia, quæ sint.
- 4 Angina Autumno solet grassari.
- 5 Angina pessima celerissimam mortem vocat.

- 6 Angina pessima est, si dolorosa, & difficultatem respirationis habet: licet quid ruboris vel in faucibus, vel ceruice contrahat.
- 7 In Angina pessima ex sputis humidis potest concipi spes salutis. Sed contrarium num. 10.
- 8 Abscessus optimi qui sint.
- 9 In morbis pessimis cum prauis sputis, ipsamque urinis materia conuersa ad partes ignobiles agere potest euadere.
- 10 In Angina pessima ex sputis humidis mors expectatur.
- 11 In Angina pessima crurum dolores quando conferunt mortem.
- 12 Morborum salubrium tempora quatuor sunt, & nu. 15.
- 13 In declinatione vniuersali non moritur ager.
- 14 Morbi mortalis tria, vel duo, aliquando vnum est tempus.
- 15 Morbi salubris quatuor sunt tempora.
- 16 Morborum tempora quomodo perpendantur.
- 17 Angina temporum explicatio.
- 18 In febribus temporum explicatio.
- 19 Augmentum morbi quod sit.
- 20 Status, seu vigor morbi qui sit.
- 21 In vigore tria exequentur.
- 22 Declinatio morbi qua sit.
- 23 Morborum tempora in quibus alijs morbis desinantur.
- 24 Morborum tempora signis coctionis, & cruditatis distinguntur, & in urinis eorum explicatio.
- 25 Angina pessima quando certe mortalis sit.
- 26 In Angina pessima etsi cocta expuantur, non tamen supra salutem pronuntiandum.
- 27 Angina interdum occidit, etiam si expuat.
- 28 Angina pessima terminus ad summum qui sit.

ARGVMENTVM.

In Angina pessima nisi celeriter ægri expuant cocta, mortaliter habent.

DECISIO XXXIX.

P Rosperus Conti V. I. D. in Autumno cum & multum fuisset loquutus, eique reditum ob talem causam guttur Imbecillius, vocem minus claram habuit, cum rubore linguæ, & siccitate: vnde latens defluxio in laryngē metuebatur, ex qua Angina perniciosissima nasci solet, prout

in effectu nata fuit, quia dolore in faucibus capit angi, & aperto ore, depressa
 2 & lingua, nullus tumor prodibat licet quid ruboris in prædictis faucibus, & ceruice appareret, eaq; spirandi difficultas aderat, vt non nisi recta ceruice trahere posset: vnde supra exitiosissimam, & sauiissimam Anginam coniectatus fui, ad textum 16. ex 3. Prognost. Angina autem grauissima, & ad text. 54. fauces dolentes, graciles. &c. Comment. 2. Prior. Pro
 3 rhet. Sedem & affectam, musculos laryngis exiguos. Affectum phlegmonem, quæ spiritus viam naturaliter angustam occludat, vt hominem tandem strangulari contingat, vbi circumposita corpora penitus occupauerit, materiam tenuissimam, & acerrimam fluxionem, quæ superatis faucium venis latioribus in musculorum interiorū laringis venulas sese
 4 insinuat, & irruit, Autumno & præsertim in quo humorum biliosorum prolapsio
 5 magis in causa est, & supra & celerē mortem, ad eundem text. ex prædicto Prognost. versic. Hæ enim & eodem die, & secundo, & tertio, & quarto strangulant: Quo audito, parentes perterriti, vocauerunt quemdam doctissimum Medicum nostræ Academiæ, qui ad aperto ore ægri linguaque depressa, & viso prædicto rubore in prædictis faucibus, & ceruice, supra tertiam Anginæ speciem prædixit ad text. 18. ex allegato Prognost. & supra Diurnitatem. Sed hæc & difficultas fuit sublata, quia patiens vehementer strangulabatur, ac dolore vexabatur.
 6 Nec obstabat, siquid prædicti ruboris in faucibus, & ceruice appareret: Tanta enim erat vis fluxionis prædictæ, vt interna, & externa faucium & gutturis spatia. quin & ceruicem exterius occuparet. ad text. Anginosa mulieris, 3. Epidæ. quæ cum externo rubore obijt celeriter, interioribus occupatis, vt potum rede
 7 ret per nares. Secunda die & capit prædictus æger expuere humida quadam, & crurum doloribus vexari, urinis crudis perseverantibus. Quò ad primum dicebat prædictus Medicus, ex prædictis sputis posse concipi spem supra salutem, cū coctionem demonstrarent, licet imbecillam, & oscurā, ad textum vulgatum. Coctiones securitatem portendere, ex Epidæ.
 8 dem. Quò ad & prædictos crurum dolores, dicebat abscessus omnium optimos censerī, qui maximè deorsum, & longissimè à morbo discedunt, præsertim si cū his concoctio accessit, ad text. ex prædictis Epidem. Tantamque esse & vim co
 9 uer-

uerfionis materiæ ad partes ignobiles, vt in morbo peflimo, cum prauis fputis, & vrinis, ægrum interdum euadere poffe, 10 dicebat. Quibus ꝑ non obftantibus fupra eandem mortem fuit à nobis præfagitū, & prognofticum confirmatum: quia ex prædictis fputis cum argueretur, adhuc morbum effe in principio, nec ad quartū vſque, qui huius fœuiſſimæ, & crudeliſſimæ Anginæ coctio perfici poſſet, fupra 11 mortem præſagire licebat. Nec ꝑ pariter, videbantur quicquam facere prædicti crurum dolores, cum fierent, nihil concedente prædicto dolore faucium; nihilquæ concedente eodem strangulatu, vrinis crudis perſeuerantibus, quæ quanti ſint momenti, morbo particulari iunctæ, nos alibi diximus in hac prima parte, & in eadem materia de Angina: vnde factos effe dicebamus à diffuſione prædictæ materiæ copioſæ, & acerrimæ, prout nos etiam in hac prima parte diximus, ita in facto ſucceſſit, quia prædictus iuuenis in quinta die mortuus fuit.

12 Domini ꝑ quatuor ſunt tempora morborum, ſiquidem ſalubris morbus eſt: mortalis enim morbi tria, vt ad ſummū, 13 ſunt: Cum ꝑ apud declinationem vniuerſalem nullus æger moriatur, per ea, quæ dixit Galenus 3. de criſib. cap. 5. & 9. Nō 14 ꝑ nunquam verò duo principium, & augmentū: non nunquā verò principium tantū cum in omnibus his mori contingat: ſed 15 vt dixi ſalubris ꝑ morbi quatuor ſunt tempora vniuerſalia, principium, incrementum vigor, & declinatio. Quæ ꝑ tripliciter perpenduntur penes morbi eſſentiam vel materiam, ſiue cauſam, vel 17 denique penes ſymptomata. In ꝑ inflammationibus, vt in caſu noſtro in Angina, principium in toto eo tēpore eſt, in quo particula morbi magnitudini ſubiectæ, ſanguineo impletur humore: cum verò influxus ceſſarit, idquæ quod in particula inflammata ineſt, putrefieri incæperit, hoc ſecundum tempus eſt, & inflammationis incrementum. Status verò dum pus conficitur, & dolores maximi hominem corripunt. Si verò fluxio ad ſuppurationem ducatur, aut per halitum digeratur, tumorquæ minor euadat, tunc eſt declinationis initium. In febribus 18 ꝑ principium quò ad materiam illud vniuerſum temporis interuallum eſt, in quo materia cruda eſt, per ea, quæ dixit Galenus lib. de totius morb. temporib. cap. 3. & 1. de criſib. cap. 8. 10. & 17. ſed præfertim cap. 18. 19. & 20. Nec vllum manifeſtum coctionis ſignum apparet. Ma-

nifeſtum ſcilicet: etenim quamuis in fine principij huius aliquod minimum coctionis indicium appareat: obſcurum tamē, & non niſi ſolertiſſimo Medico reuelatū illud eſt. latitudinem igitur principij nō excedit: vnde manifeſtum coctionis indicium ipſum morbi principium terminare, ac incrementum inchoare, dixit idem Galenus locis ſupra allegatis: vnde 19 de ꝑ Augmentum eſt totum illud temporis ſpatium, in quo manifeſta coctionis ſigna incæperunt, perſeuerant, & manifeſtè increſcant, donec ad complementi proximum deuenierit: adeo ut communibus Medicis completam eſſe coctionem appareat, licet re vera nondum completa eſt, ſi ab eodem diſertiſſimo Medico 20 diſquireret. Idcirco ꝑ vigor eſt, ſeu morbi ſtatus illud totum temporis interſtitium, quo indicia perfectæ coctionis propalantur, & manifeſtè non amplius augeri videntur: perficitur tamen, perſeueratquæ concoctio ad vltimum vſque terminum, & ſegregatur à iuuatiuo, id quod nocuum, concoctumquæ, tamen eſt: ac de 21 mum expellitur, & criſis fit. Tria ꝑ enim hæc natura in vigore exequitur, coctionis complementum, ſegregationem, ac (ſi poteſt) etiam expulſionem, vel extra corpus, vel ſaltem ad ignobiliores, viſioresquæ partes, per ea quæ dixit Galenus idem 3. de dieb. decretor. capit. 8. 1. Aphoriſm. ad text. 22. & 23. Sicuti ergo in principio quædam coctio fit: ita & in ſtatu, ſed vtrobiquæ quadantenus occulta: magis tamen in principio occulta eſt.

22 Declinatio ꝑ verò eſt vniuerſum illud tēpus, vbi materia, vt diximus, per partē poſt partem euacuatur, vel à principali, ad ignobiliora membra deducitur: 23 nulla indigens adhuc coctione. Nec ꝑ ſecus in vlceribus, ac lippitudinibus, & deſtillationibus prædicta tempora deſiniuntur, per ea, quæ dixit idem Galenus loco ſupra allegato, de totius morb. tēporib. 24 cap. 3. Hæc omnia ſignis ꝑ coctionis obſcura, manifeſta, perfectæ, & eiufquæ omnino cruditas eſt, diſtinguuntur: In vrinis enim ſiqua eſt aquoſa, & calore, & ſubſtantia, in ſputis ſi nihil omnino excernatur cum ſicca tuſſi, id abſolutam cruditatem ſignificat. Imbecillam verò, & obſcuram coctionem demonſtrant in vrinis turbatio, aut ad meliorem colorem mutatio, aut rufus color. ac tenuis: in ſputis, ſi iam æger expuere aliquid incipiat, ſed humidum, ac omnino crudum: ac tum nōdum deſijt morbi principium. Tertius gradus eorum eſt, quæ mediam quan-

quandam, ac manifestam, coctionem declarant, licet adhuc imperfectam, ut alba nebula, aut sublimamentum æquale, aut rubra nubes cum bono colore, & mediocri crassitie: itemq; sputa pauca quidem, sed concocta, quibus principium desisse significatur, atque ad incrementum morbum peruenisse, in quo ad vigorem usque plura semper, meliora, & faciliora expectorantur. Quartus, & postremus gradus eorum signorum est, quæ perfectam, & absolutam coctionem ostendunt, qualia sunt sedimenta alba, laeua, & æqualia, aut sputa, exquisitè cocta, multa, in expectorando facilia, aut purulenta facile, & sine dolore exeuntia cū moderata viscositate. Ex his enim statū adesse, atque crīsim primo quaternario futuram intelligimus: sicuti declinationem, ubi similiter exquisitè cocta, & sine molestia educuntur, multitudo tamen imminuitur, & dolor remittitur. Ponamus ergo, prout in casu nostro præsuppositum fuit, in exitiosissima, & perniciosissima Angina nihil excreari primo die, & crudam urinam esse: secundo verò quædam expui, sed humida, & crudata, ægrum interiturum certò prælagire licebit, quia inde clarissimum est, morbum adhuc esse in principio, nec ad quartum usque (qui huius pessimæ Anginæ terminus est) integram coctionem perfici posse: sic Hippocrates sancivit, Patres nostri experientia confirmarunt, & nos longo tempore vidimus, Sed aduertendū quod, etsi verissimū sit, in Angina pessima, qui non expuunt cocta, mortaliter habent, non tamen retro conuertere licet, ut qui cito cocta expuunt, euasuri sint, nam in morbis thoracis, ubi expulso alterius generis est à coquente, quia tussiendo cerebri opem, & motricis facultatis robur desiderat, non semper fida sunt perfecta, continua nec intercisæ coctionis signa. Quod duobus modis contingit. vno, quando insita solidis partibus facultas concoxit quidem, verum animalis infirma ita thoracem mouere non potest, ut vehementi compressione spiritum violenter foras abire, & coctū humorem sursum efferri compellat, ut in senibus, aut diu laborantibus. Nam in his facultatem animalem, ut qui perpetuo, copiosoq; spiritu indigeat, amplius duabus reliquis deijci experientia, & Galenus testatur. Altero propter purgationis difficultatem, ut in inflammationibus internis, quæ nec meatus promptos habent, per quos expurgari queant, nec in

cutem erumpere possunt, nec diu sustine-
 27 ri, sicuti suppurata Angina & interdum occidit, etiā si rumpatur accedente stragulatione: & ob id Alex. Aphrodisiensis
 3. problemat, problemat. 9. Hippocrate ad text. 27. ex 1. de acutis. Contra præscriptum reliquorum morborum consuliisse asserit, ut apparente in Pleuritide coctione victus augeatur, quo vires ad pellendum sufficiant. Moriuntur autem
 28 & in hac pessima Angina in tertia (etsi possint in prima, & secunda die) vel quinto, per ea, quæ dixit Galenus 3. de crisib. cap. 4. circa medium, & 4. Aphorism. ad text. 36. vers. medium, prout æger noster mortuus fuit ob copiosissimam sanguinis eductionem, quia cum fiat per tertium, & imparē diem maior leuitas, vel anticipat ob vehementiam, & sic in tertio vel quia non ita magnus est, vel remedijs pugnatum fuit, & sic postponit, & tunc in quinto die iudicium fiet. Et hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Ambulatio longa, & liberalis potatio, bilem in corpore coaceruant, & febrem ardentem pariunt.
- 2 Biliosa cum biliosis familiaritatem habent.
- 3 Aegri magis periclitantur, quibus non conuenit affectus.
- 4 In febre ardente somnulosi possunt fieri aegri.
- 5 Somnus pro remedio febris ardentis habetur. & nu. 32.
- 6 Somnus post immoderatas vigilias magnum attulit auxilium, pueris maxime.
- 7 Somnus qui utilis sit.
- 8 Somnus criticus non est turbulentus.
- 9 Recidivæ quæ causæ sint.
- 10 Nox quæ antecedit crīsim, molestior solet esse.
- 11 Somnus turbulentus natura imbecillitatem indicat.
- 12 Somnum criticum esse, urina cocta nuntiant.
- 13 Dies fatalis præstat fidem, & nu. 37.
- 14 Somnus aliquando fallit, quia non est verus.
- 15 In præsagijs spectantur, & contra naturam ægri, & contra naturam morbi.
- 16 Febris ardens legitima quomodo fiat.
- 17 Febris ardentis quæ sint antecedentia signa.

- 18 *Febris ardentis quæ sint præincipientia signa.*
 19 *Febris ardentis signa quiditativa quæ sint.*
 20 *Febris ardentis quæ sint propria symptomata.*
 21 *In calidis apparere frigida maius periculum.*
 22 *In febre ardente symptomata apparere, quæ humores frigidos sequuntur, mortale.*
 23 *In morbo calido frigidorum affectuum triplex causa.*
 24 *Febris ardens initio non metuitur.*
 25 *Somnus, febre vrenti progressa, qui impotentia vigilandi potius dicitur mortalis.*
 26 *Text. 13. Comment. 1. Prior. Prorrhēt. explicatio.*
 27 *Textus alterius explicatio.*
 28 *Ictericus triplex est.*
 29 *Torpor seu ignavia in nullo ictero fit.*
 30 *Ictericus fuit torpidi morbo ingrauescente, & casus letalis.*
 31 *Aeger moribundus propter quid quiescat.*
 32 *Somnus pro remedio febris ardentis est.*
 33 *Somnus placidus quando fallat. & ibi limita.*
 34 *Vrina coctæ quando fallunt.*
 35 *Vrina semper sunt conspicienda, ut supra euentum mortis pronuntiemus.*
 36 *Febris remissio aliquando est à calore, ad extinctionem properante.*
 37 *Dies præstare fidem.*

A R G V M E N T V M.

In febre ardente agri, aliquando somniculosi videntur, urinis coctis, cum febris remissione, & moriuntur.

D E C I S I O XXXX.

- 1 **I**oseph Natàlè in æstate calidissima, & siccissima, cum longam & ambulationem habuisset, & liberaliter potasset, & bilem in corpore coaceruasset, Autumni initio, in febrem ardentem incidit, in qua vigilijs maximis tenebatur, & aliquantulum delirabat: lingua vsta erat, & excrementa ope medica assata eiciebantur. Relictis his, quæ discussa fuerunt primis diebus, negotium non videri tantæ difficultatis, etsi prædictis symptomatis vexaretur, quia cum essemus in morbo calido, & sicco, & per consequens bilioso, biliosa & cum biliosis hominibus, biliosis, & morbis familiaritatem habent,

& cognationem. Non biliosa autem his præter naturam sunt, atque ob id praua censentur, ad text. ex Aphorism. Magis periclitantur & agri, quibus non conuenit affectus. In quatuordecima die somniculosus & factus fuit cum urinis coctis, & febre languescente. Videbatur somnus prædictus utilis: siquidem pro remedio & febris ardentis habetur, & meritò, siquidem humectat, refrigerat, & spiritus reficit animales, eosque instaurat, & colligit, calorem febrilem extinguit, moderatè humectando, atque refrigerando, nativum auget, cerebri temperiem restituit, & morbifici humoris reliquias concoquit, ac discutit. Tantò fortius, quòd post supradictas immoderatas vigilias: & videbatur facere doctrina Glosæ ad textum 29. Comment. 2. Prior. Prorrhēt. Vidimus tamen in agris quibusdam, qui tribus, vel quatuor deinceps diebus vigiles permanerant, difficilem excitatu somnum superuenientem, qui prorsus nocte, dieque perseverans, magnum attulit auxilium: sæpius quoque, & in infantibus somnum eiusmodi superuenientem, non vno die solum, verum quoque & duobus ex ordine diebus, magno ipsis fuisse commodo conspexi. hucusque Glosa. Amplius, quia facile è prædicto somno aeger excitabatur, quia nulla suberat obstructio, quæ spirituum delationem, & liberum motum impediret. Ostendebatur ergo cerebri restituta temperies, vaporis utilis, suauitas sine acrimonia, & animi summa tranquillitas, obidque inter conditiones critici somni Hippocrate & posuisse, non esse turbulentum, qualis esse solet ante phrenitidem, & imperfectum, aut prauum conflictum, ab intemperie relicta febrili calore, & exhalatione acris, ac tetra, aut à varia affectione corporis, vnde humor commotus, & spiritus distractus, animæ sedem perturbat. Ex quo significatur firmus conflictus, & perfectus, & ut inquit Galenus 1. de dieb. decretor. firmus, fidus, securus, vnde non amplius redit morbus: quemadmodum absolutus est, qui nihil reliqui facit: tutus, sine perniciosi symptomatis, manifestus, cum excretionem, vel abscessu iusto. Causa est, quia cū duo relinquuntur in morbis, ex quibus fiunt recidivæ, morbosa dispositio, & humor aliquis prauus, utrumque, aut alterum relinquere, etsi indicent sitis, orisque siccitas, insuauitasque, atque ciborum fastidium, indicant tamen etiam somni vacuitas, aut somnus turbulentus: 10 Nam, & ut nox quæ antecedit conflictum, mo-

molestior esse solet, ad text. vulgatum, ita quæ sequitur, tranquilla, & suavis, unde subiicit Galenus, turbulentos cum dolore corporis, nihil firmi habere. ¶ Indicum manifestissimū, naturam materię morbificæ planè dominari non potuisse, cuius acrimonia cū intemperie cerebri coniuncta, aut etiā translatio ad cerebrū somnum turbulentum facit. Amplius criticum fuisse & somnum prædictū, scilicet optimū conflictū facientem indicabāt vrina prædicta, quæ coctæ apparebant, quæ cum breuem, securamq; valetudinē præntient naturæ valorem demonstrant.

13 Et prædicta dies & quatuordecima, quæ præstat fidem, vt alibi diximus in hac prima parte. Signa enim mortis, aut salutis certissima sunt diebus criticis, incerta alioqui, aut non ita fida, si alio die accidisset. Et tandē ex remissione caloris exurentissimi videbatur confirmari. Sed intimius considerato factō, mortale videbatur esse: somnus enim nō erat, licet talis appareret, & quod vigiliæ, & inquisitiones cōquiescere viderentur, propriè quoddam coma, in quo calor natui dissipatio, quæ summa refrigeratio est, nō solum animi functiones tollit, sed etiam prohibet, ne spectra cerebri ad imaginationē moveantur, quia calore ea motio perficitur. Euentus confirmauit nostram sententiam, quia in decima septima robustus iuuenis expirauit.

15 Domini, in morborū præfagijs & nō solum spectādum quid contra naturā agri, ad text. Ab homine composito ferox responsio malum, sed quid contra naturam morbi accidat: quale in casu nostro de febre ardēte. Legitima & febris ardens oritur ab inflammationē interiore, aut putredine biliosi humoris in venis maioribus iecoris, pulmonis, ventriculi, & maxime oris ipsius: aut etiam in ipsis visceribus nobilibus, per ea, quæ dixerūt Doctores ad text. 1. & 4. de acutis. Cuius antecedētia & signa sunt venæ exiccata, quæ tenues ad se, & acres humiditates trahūt, ad allegatum prædictum text. 1. Præcipientia, & ambulatio longa liberalis vini potio, vsus fassamentorum, vinū à balneo, ira, vigiliæ, ætas calidissima, & siccissima, ætas regio, & similia, quæ bilem in corpore cumulant, & patefaciunt. Pathognomonica, & quiditatiua sunt calor exurentissimus, & sitis inexplabilis, ad text. 4. ex prædicto 4. de Acutis. dixit Paulus Aegineta, & Aetius locis à nobis alibi apportatis. Cum igitur omnia bi-

lem testantur siccissimam, & feruentissimam in toto corpore, & ardere ad manum, sitire, vigilare, exagitare corpus, lingua esse flaua, vel pallida. Omnia hæc naturalia sunt in prædicto morbo, quia, cum hoc febris genus à calido humore ortum habeat, ei vigiliæ, & calidi affectus supradicti proprii sunt, quemadmodum pituitosi, vt cataphoræ, & comata, & ædemata, humoribus frigidis. Quod si contrario modo & accidat, vt frigida in calidis appareant, maius periculum imminet, quia magis periclitantur, quorum naturæ non conuenit morbus, & in casu febris ardentis non sitiat æger, nō ardeat ad manum, non exagitet corpus, non vigilet, linguam habeat rubentem, omnia hæc mortalia sunt. In casu nostro, scilicet

22 in eadem & febre vrente, & ab acrimateria repente symptomata appareant, quæ humores frigidis, & morbus expectes consequantur, vt prædictum coma, mortale est. Sed etsi modus generationis frigidorum affectuū in morbo calido difficilis videatur, & obscurus, triplex, & tamen à Doctores ponitur: primò fusa, & colliquata pituita ab incendio febrili: secundò materia febris ardentis magis pituitosa, quàm biliosa existente: tertio progressio iam morbo à resolutione, & extinctione calor natui, primum, scilicet morbi initio à sanguine & non adeò metuitur, quia symptoma hoc missione sanguinis, & leui medicamento, quæ acrimoniam bilis remittunt, & eius portionem demunt, primis diebus facile quiescit: in calidissima autem febre

25 post & principium, & incrementa ab imbecillitate facultatis, & calor extinctione prouenit, quod impotentia vigilandi potius dicitur, quàm somnus. Exemplum est æger prædictus, qui decimo quarto dormiuit, vel verius comatus factus fuit, non ob pituitosum succum, quem in cerebrum peruenisse quatuordecima die non est credibile in morbo sicco, & calido, statim inter initia inuadente, vt lingua ysta, vigilia, febris acuta, excrementa torrida testabantur, se & vel ob vehemens frigus in cerebro, vel imbecillitatem virtutis, quorum verumquæ summè perniciosum est, facit textus 13. Comment primi. Prior Prorrhæ. Phreniticis alba deiectio malum, vt Archecratis: an & in his veteris fiat?

26 Casus & clarus est, quia in phrenitide, cui succedit ignauia, aucto, & crescente morbo, quem acutum esse facies al-

bæ testantur, tu adde, & quæ magnitudinem morbi comitari solent, ut linguæ vstio, vigilia, febris ardens, phrenitis: inter quæ prædicta ignavia, seu torpor, vel veterius, aut ingenij tarditas à frigidis humoribus ortam habere non potest ob supradictam rationem, cum non sit credibile in prædicto morbo siccò, & calido pituitosum succum in cerebrum pervenisse. Ergo à virtutis extinctione, in qua nullus est remedii locus. Idem iudicium de facibus albis, quæ in morbo calidissimo, & siccissimo bilioso esse debuerunt. Cum ergo qui ante vehementer delirabat, vel delirare videbatur, si cum supradictis signis in ignaviam prædictam torporem, seu veterium incidat, perinde est, ac si in tumore ad sphacelissimum transiente dolores, ac febris quiescant, natura emoriente facit & alter textus, à nobis alibi apportatus.

27 Qui à sedati morbo regio, non adeò acriter sentiunt, siquidem singultiant, alui ijs exturbantur fortasse supprimuntur: atque ij valde flauescunt: cum & triplex sit morbus regius, felleus ab immodica plenitudine canaliculi fellei, aut imbecillitate facultatis attractricis eiusdem, aut meatuum obstructione, siue allicientium, siue pellentium bilem: deinde hepaticus ab obstructione, inflammatione, vel scirrho hepatis. Tertius criticus, in quo pura sunt vesicia, & alui excrementa, quique semper salutaris est post septimum, ad textum vulgatum ex Aphorism. Alij difficles: nonnulli quasi mortales, ut à prædicto scirrho, vel hepatis inflammatione. In nullo istorum fieri ignaviam, seu prædictam ingenij tarditatem, & aut obtusum sensum, vel torporem. Hæc enim symptomata ex frigidis, crassis, glutinosis, & planè ad motum contumacibus humoribus oriuntur, non autem ex calidis, tenuibus, aut acris, qualis est flava bilis, per ea, quæ dixit Glosa ad text. 13. supra allegatum ex prædicto Prorhet. Torpidi ergo, ac veteriosi fiunt morbo regio sedati, morbo aucto, eoquè ingrauescente, extincta. videlicet, & animali facultate, & refrigerato, aut resoluta nativo calore.

31 Cum enim æger morti iam & proximus est propter extinctam virtutem quiescit, nec valde sentit: cuiusmodi symptoma humori adscribendum non est, sed facultati, & refrigerationi, per priuationem caloris nativi, quo modo nullus evasit.

Non obstant in contrarium allegata, & primò, tanquam verissima conceduntur illa, quæ dicebantur de & somno, quòd pro remedio febris ardentis habeatur: & illa etiam, quæ de somno placido, & non turbulento dicebantur, licet vnum advertendum, quòd prædictus somnus & in internis inflammationibus, etsi placidus, fallax tamen est, & periculosus, ut pleròquæ Medicos vana, & fallaci speculat: Hi enim ex multis vigilijs somnum irrepere, deliriumquæ sedari, & febrem imminui observantes, temerè salutem pollicentur, cum interea ratione abscessus collecti, & effusione puris, factus æger de repente ferè è medio tollatur quòd primus Legislator admonet in historia vxoris Philini in Thaso inflammatione vteri, & dextri hypochondrii, vigilijs, extremis partibus frigidis, delirio, & similibus. primo Epidem. sect. 3. Cum enim undecimo dormisset, omniumquæ meminisset, redeunte quadam mentis vacillatione, & cæteris, vigesimo obiit. Omnis enim somnus in internis inflammationibus grauioribus etiam initio, omnisquæ febris refrigeratio, aut remissio, periculosa est, sæpius mortalis: quod nos non semel observauimus. Limita tamen prædictam doctrinam, nisi in declinatione post conflictum, aut excretionem puris laudabilis. Nec pariter obstat illud, quòd dicebatur, vrinas vi-

34 las & fuisse coctas, quia primò respondetur, quòd possunt tales apparere sub mortem natura cessante, aut extremos conatus proferente. Secundò dicitur, quòd huiusmodi vrinæ subsequenti die prauæ obseruatæ fuerunt, ut verissimum sit, visa semel & vrina praua, aut bona, statim de periculo, aut salute, aut alio morbi euentu pronuntiandum non esse, sed mane, vespere, & omni die diligenter obseruandas esse. Ad illud, quòd dicebatur de febris remissione, seu languore, dicimus, quòd & nascebatur ab eadem caloris extinctione. Et tandem ad illud de die quatuordecimo, & per consequens fatali, Dicimus, quòd cum omnia attestarentur naturæ, ad extinctionem properanti, prædicta & dies supradictis idem præstabat de prædicto interitu, & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 *Tygranis dictum.*
- 2 *Victoria non in multitudine pugnantium, sed Ducis calliditate consistit.*
- 3 *Pleuritis aliquando est vehemens in principio, & non est periculosa.*
- 4 *Pleuritis aliquando à principio est mollis, sed fallax.*
- 5 *Pleuritis mollis, & levis aliquando est per totam quintam diem, & in sexta exacerbatur.*
- 6 *Pleuriticus dolor cur levis sit à principio.*
- 7 *Pleuritici non solent delirare.*
- 8 *Pleuritis levis per totam quintam diem & sexta inualefcens, est difficilis iudicij.*
- 9 *Dies sexto magna vis tribuitur à Medicis.*
- 10 *Pleuritidem qua reddant mortalem.*
- 11 *Text. 8. ex 3. de Morbis expositio.*
- 12 *Pleuritis, molliter incipiens, & sexta re crudescens malitiosam arguit materiã & nu. 6. & 19.*
- 13 *Text. 29. ex 5. de Morbis expositio.*
- 14 *Morborum tres modi constituuntur.*
- 15 *Pleuritis mollis per totam quintam diem, sexta verò exacerbata, aliquando mortalis. & nu. 21.*
- 16 *Pleuritis vsque ad quintam blanda, sexta valida, cur periculosa.*
- 17 *Parium accessiones maligna sunt.*
- 18 *Pleuritis molliter incipiens, & sexta inualefcens, quando difficilis iudicij est.*
- 19 *Pleuritis initio mollis, & sexta re crudescens, cur periculosa.*
- 20 *Sanguinis fluxus in quarta periculosus.*
- 21 *Pleuritis sexto exacerbata, cur pessima, & quando periclitantur mori.*
- 22 *Anaxion agrè conualuit, etsi curante Hippocrate.*

A R G V M E N T V M.

Pleuritis molliter incipiens, & vsque ad quintam diem sic procedens, & sexto exacerbata, aliquando difficilis iudicij, & aliquando mortalis.

D E C I S I O XXXXI.

Tygranes contra Romanos magna militum copia pugnaturus cum Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens, dixisse fertur: si ut milites ad

uenissent, perpaucos quidem esse: si verò ut Legati, permultos. Verum mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugnantium, sed Ducis calliditate consistere: à Lucullo enim adeò victus est, ut Ziatam, victasquè lacerans, atque abijciens, aufugeret, ne ijs ornamenti in turpi fuga agnitus, ad Romanos captius adduceretur, per ea, quæ dixit Plutarcus in Lucillum: Victor enim non in multitudine militum, sed in calliditate Ducis consistit, prout nos diximus retro. Pleuritis motus aliquando vehemens est initio, quasi magna militum copia pugnatura, vehementissima apparet, nec tamen periculosa est, ad text. 39. ex 3. de morb. Biliosa verò, & sanguinea à pauca bile pallida, aut tenui sanguine: Aliquando mollis, sed fallax, & quasi ex insidijs aggrediens, per ea, quæ dixit Iacotius ad eundem text. vers. Ita fit, ut hæc pleuritis, de qua in ista Decisione.

Melchion Consona pleuriticus per totam quintam diem leuem, & mollem dolorem habebat, in sexto omnia inualeverunt, dolor, & febris: In consultatione positus casus dicebatur, quòd non erat verendum: nam initio levis erat dolor, quia pauca materia erat, inflammatio levis, & tensio, potuit verò, noua subministrata materia, inflammatio, tensio, febris, dolor, omnia inualefcere. Secundò adducebatur exemplum Anaxionis, qui in sexta delirauit, postea tamen conualuit, & scimus delirium graue symptoma esse in pleuritide, quia ex pleuritide non admodum solent homines delirare (neque certè cum pleura habet cerebrum magnam consentionem) ij solum, quibus septum transversum inflammatum est, vel facti peripneumonicij, aut succi malitia fuit in causa, per ea, quæ dixerunt Doctores ad textum. 3. Sconphus 5. Epidem. & cum toto hoc prædictus Anaxion saluatus. Maturius tamen examinato casu, fuit determinatus difficilis iudicij. Primò quia sexto diei magna vis attributa à Medicis, quia bonorum signorum virtus, quæ eo die edatur, infirma, quia imperfectè, obscurè, & sine notis, per ea, quæ dixit Galenus 1. de dieb. decretor. cap. 2. Malorum verò, & mortalium iniuria formidabilis. Secundò propter accessiones parium dierum, quæ solent esse malitiosæ in febribus præcipuè symptomaticis. febres siquidem Tertianæ naturam referre debent, & imparibus moveri, humore, qui fluxionem, & febrem

- committit in naturam bilis transeunte. Tertio. quia mollis, & latens symptomatum accessio, naturæ oppressionem ostendit, quæ vel morbificis causis occurrere, atque obfistere non audet propter malitiam, vel nondum potest propter copiam: ubi enim eò ventum est, ut natura cum morbo certamen instituat, quia tum maxime morbi vehementia resistit, & quæ infecta sūt, euincere nititur, dolores fiūt, & febres. Et hoc modo se habet concoctio: horum igitur absentia interdum naturam opprimi denuntiat, ut in principio: interdum verò succumbere, & extingui, ut circa statum. Quoties autem natura opprimitur, tardius expugnat, eoquæ fit, ut morbus protrahatur, & casus difficilis iudicij reddatur. Duo siquidem sunt, quæ pleuritidē & mortalē solēt facere humoris contumacia, & coctionis tarditas, ratio quia cum ex robore, & infirmitate facultatis animalis, & naturalis, morborum thoracis, benignitas, ac malitia discernatur: propter humoris contumaciam facultas animalis, atque naturalis magis laborat, earumquæ robur in illis proflerni solet antequam ad statū ventum sit, facit text. in puncto 38. & ex 3. de morbis. Sunt & sicæ pleuritides sine sputo, verum hæc difficiles sunt. hucusque textus. Casus est, ubi progrediente pleuritide, vllum vestigium, nec principium expectorationis accedit, & hæc pleuritis periculosissima est, tum simpliciter, tum ex euentu: simpliciter, quod suppressione materiæ morbificæ, & grauius laborante corde, præfocari solent agri: ex euentu verò, quia cum longo utriusque post spatio integram coctionem fore exnegata anachartasi constet, in tanto temporis tractu multa sinistra accidere possunt, vel agri errore, vel ministrorum, vel ab externis rebus, quæ præter spem eueniunt, sæpe ab ipso Medico. Et dato quod Medicus ritē procedat, & omnia fortunatē accendant, periculum tamen est, ne priusquā morbus concoctus sit, vires exoluantur.
- 12 Quartò, quia & molliter incipiens dolor, & sexta exacerbatus, malitiosam solet arguere materiā, quæ resudare nequeat, & inde aucta inflammatione, & in prauiorē naturam semper declinante. in progressu morbi dolores, ac omnia pleuritidis accidentia fauiora fiant, per ea, quæ dixit Salius Diuersus ad text. nunc allegandum. Quintò allegabatur textus in puncto 39. & ex 3. de morbis. At si in principio quidem molles, quidam tenuerint dolores, à quinta verò, ac sexta die acuti, hi vsque ad duodecimum perueniunt, & non valde effugiunt. hucusque textus. Nolles quidam tenuerint dolores) eodē sensu dixit Hippocrates quò ad text. 10. 1. Epidem. commentar. 3. Febrem confestim continuam esse quibusdam, quæ ab initio floret, & viget maxime, atque ad grauius deducit: circa verò iudicium, & simul cum iudicio attenuatur: Alijs molliter incipere, latenterquæ, sed diebus singulis increfcere, atque exacerbari: circa iudicium verò, & in iudicio satis elucere: Alijs mansuetè incipere, increfcere, & exacerbari, & ubi quadantenus vigerit rursus ad iudicium vsque, & circa iudiciū remitti, hucusque Hippocrates. Quibus verbis morborum: ac symptomatum modus & tres constituit, ut ad text. allegatū 39. Doloris, ac pleuritidis: nam sapius quidem dolor vehementissimè aggreditur (ait Glosa) marcescit autē paulatim vsque ad perfectam solutionem: interdū ubi molliter incept, & latenter, paulatim augetur, ac vehemētissimus effectus, celerem habet solutionem: postremo aliquando post vigorem ad proportionem incrementi declinat: tandem exitus id demonstrat: nam difficile habuit iudiciū ad sanitatem licet & aliquando possit ad mortem terminari, ut infra, Domini ex duplici fonte in hac pleuritide molli & incipiente, & quasi ex insidijs aggrediente, (sic Doctores loquuntur) sexto die exacerbata nascitur periculum. Primò propter sexti diei naturam, insidi, & tyranni instar iudicantis, Secundò, 17 propter accessiones parium, & quæ malignæ esse solent in febribus symptomaticeis, in quibus ad pares recidens exacerbatio, præcipitantis, & debilitatæ naturæ argumentum est, inuitequæ ad pugnam tractæ, sic loquuntur Doctores, ut merito mortales dicat Hippocrates, aut difficilis iudicij. febres, quæ diebus paribus exacerbationes habent, quod natura nec tempore, nec loco moueat, sed irritata ordinem perturbet; cuius veritatis demonstrationem habemus ab experientia, communi Doctorum opinione, diligenti eorundem obseruatione, quia sumus in peruersione ordinis naturæ ab imparibus ad pares, id fieri solet in isto casu, calore natiuo, & natura, pugnam, & coctionem aggrediente, in hoc casu natura oppressa est, ut supra diximus, & casus inter dubiam spem, & certum metum est, vel, ut Glosa interpretatur in Prothier. periculum minatur, spem tamen non adimit salutis: & nulla tamen accedunt signa

signa praua, vt in prædicto de Consona, in quo, etsi exacerbato dolore in sexta die, nulla alia signa accesserunt praua, neque perniciofa; ob id ægre conualuit: secus si prauæ essent vrinæ, stilla sanguinis complicaretur: nam actum esset de ægro. Concludamus, in pleuritidem lenem, & mollem vsque ad quintum diem, sexta
19 † exacerbata, fallacem esse, & signis alijs salutaribus conspirantibus, diuturnam futuram esse: ratio est propter peruersum ordinem ab imparibus ad pares; potest fieri textus. In febre ardente quarta
20 die è naribus fluere sanguinem, † malum: nisi quid aliud bonum incidat. quinta die minus periculosum, hucusque text. Et casus est in febre ardente, in qua sanguinis fluxio ex naribus, frequens est, & familiaris, elatis sursum succis præ feruore ad textum 3. ex 2. Epidem. sect. 3. vbi Doctores, & ad textum 16. eodem 2. Epidem. sect. 1. fluxus sanguinis largi ex naribus soluunt multa, &c. Quia tamen prædictus sanguinis fluxus fit in quarta die pari, & per consequens die illudabili, malus dicitur ab Hippocrate, diuturnitatemque præmonstrat morbi, nullo alio accedente signo prauo, sed salutaribus conspirantibus; vnde Doctores ad eundem textum. Pauci ab eo fluore sanguinis, qui in diem quartum incidit, conualescunt, aut ægrè quidem conualescunt: nam febris ardens aut imparibus mouetur; aut paribus: si paribus ferè mortalis est: si imparibus, inutilia omnia, quæcumque quarto mouentur, sudor, fluxio sanguinis, vacuatio, abscessus: At quia iudicia, & quæ ea imitantur, magis incidunt in dies accessionum, si cui quarto die fluit sanguis, argumento est, morbum paribus moueri: quod si fit, duplici ratione periculosum, & quia accessio paribus, & quarto effluxit. hucusque Doctores. Quanto ergo magis vituperanda exacerbatio pleuritidis facta die, † adeò pessima, nulli ergo dubium, quod malus exitus expectatur, si ad prædictam exacerbationem alia signa praua conspirent, vt vrinæ prauæ, virium imbecillitas, & alia, & tales periclitantur mori in duodecima die, & ante, vt puta decima: nam si omnia alia signa salutaria adsint, vt puta vrinarum bonitas, & virium valor, longitudo expectatur, prout in prædicto de Consona: & ita Patres nostri obseruarunt, & nos longa experientia vidimus, ratione confirmata.

Ad in contrarium allegata respondetur, quod, etsi pauca possit esse materia,

vnde leuis inflammatio, & leuis dolor, tamen in casu nostro malitiæ morbi adscribitur, qui molliter incipiens, quasi ex in sidijs aggreditur: ad Anaxionem dicitur, 22 quod † ægrè saluatus est, & multis diuersisque euacuationibus, nullis alijs signis prauis conspirantibus. Et hæc breuiter dicta sint de ista Decisione.

S V M M V R I V M.

- 1 Anginosi aliquando in quarta melius habere videntur, febre permanente.
- 2 Die quarta salutis spes multò certior est quam in alijs diebus.
- 3 Signorum omnium firmitas ex diei fatalis ratione habetur.
- 4 Angina plus solito remittens, cum febris perseverantia, occultat materiam indicat, & casum esse periculosum.
- 5 Angina occultata, & pectore grauiore reddito, à pulmonibus exceptam materiam, iudicatur, & casus mortalis.
- 6 Angina occultatio quomodo dignoscatur.
- 7 Anginosi quomodo liberentur.
- 8 Angina occultatio, quod sit indubitatum signum.
- 9 Angina occultata à pulmonibus quasi semper recipitur.
- 10 In Angina à repellentibus est cauendum.
- 11 Angina occultata in pulmones ex pulsu nescitur.
- 12 Pulmonia ex Angina mortalis. & nu. 16. & 17.
- 13 Pleuritici plures liberantur, quam moriuntur: pulmonarij contra.
- 14 Angina occultata, quid expectetur.
- 15 Occultationis fructus qui sint.
- 16 Angina occultata in pulmones, mors subsequitur. & ibi limita.
- 17 Anginosi, pulmoniaci facti, cur moriantur.
- 18 Angina, occultata die aliquo fatali, magis mortalis.
- 19 Angina materia non permanens in pulmonibus, sed per sinus cordis transiens quæ symptomata excitet.
- 20 Anginosi dum sunt in motu, alleuati videntur.

ARGVMENTVM.

Angina, occultata, & pulmonia substituta, casus mortalis.

DECISIO XXXXII.

DON Ioannes Moncata, Eques Militiæ Melitenfis, & vir spectatæ virtutis, & probitatis, & nobilitatis, dum grauissima Angina haberetur aëstiuis ardoribus à fluxione biliosa, visus fuit † quarta habere melius, idest sine dolore esse, atque facilius, & alacrius ferre morbum, liberata faucium angustia, sed febris permanebat; videbatur saluatus, ex quo doloris, & angustia facta esset mutatio: tanto fortius, quia in prædicta die quarta, in qua † salutis spes multò certior est, quàm si in alio die incideret, ad conclusionem illam medicinalem signorū † omnium, sine bona, siue mala sint, firmitatem, ac fiduciam ex diei fatalis ratione, & eius, quod factum est, constantia haberi, quòd naturæ rectè agentis motus illis tantum diebus cōspiciē elucescat, & certamen contra morbum instituat, ad salutem, vel perniciem. Sed considerato casu, † quia plus solito videbatur remississe, & febris perseuerabat, occultatam fuisse materiam morbosicā intrò eadem reuocata; in hæc falsò credita morbi remissione fuit conclusum, & casum grauiusimum esse pronūtiatum: in quinta † grauius pectus fuit redditum, ac difficilior reddita spiratio: vnde indicatum prædictæ materiæ refluxum à pulmonibus fuisse exceptum, & supra mortem conclusū, ad text. 19. Si verò nec diebus decretorijs euanescat rubor, neque tuberculo in sedem exteriorē conuerso, pus non facile excreet, ac videatur siue dolore agere, mortem indicat, aut recidiuam ruboris, ex 3. Prognost. & sic in facto successit: nam exinde vitam cum morte commutauit prædictus vir ex supradicta familia, quæ in omnibus bellis fortitudine maxime præstauit, & prudentia.

6 Domini, † quotiescunque Angina sine natura beneficio (nam interdum † victrice natura in abscessum colligitur, ac foras euacuatur per exteriorē cutem, interdū sputis facillibus aboletur, ad eundem text. supra allegatum) vel intercessit artificium Medici, sed illud non esset sufficiens morbi magnitudini, credere nō oportet, humores, qui Anginam pariebant, discussos esse, sed euanuisse, & euanescentes refluxisse ad viscera: cuius † rei præter supradicta certissimum, & indubitatisimū signum est febris permanēs: si enim dissoluti fuissent per halitū, vel artificium Medici fuisset magnitudini mor-

bi correspondens, febris quoque nulla esset: fluxio itaque, in angustis venis hærens propter acrimoniæ † morsum, & copiam, intrò rapitur ab incendio viscerū, totaque fluxio à faucibus, & collo in pulmones transmissa est, idque non sine ratione, quia hærens in prædictis venis propter acrimoniæ morsum, substantiæ tenuitatem, & copiam intrò facillimè rapitur à prædicto viscerum incendio, ad pulmones verò sæpè: nam pulmo, & loco primario affecto vicinus est, & in perpetuo motu. Amplius incenditur, quia propter faucium angustiam liberè Aerem non admittit, & (quod maximum est) substantia mollis, atque ad spongiæ similitudinē factus, extrusam, tum è cerebro, tum è faucibus materiam facillimè conbibit: 10 propter † quem timorem Galenus admonet in methodo, A, frigidis, & repellentibus in isto casu abstinendum esse, quæ subitam mortem plerunque inferunt, & Hippocrates præcipit in eodem casu medicamentis quibuldam vti attractorijs, calida exhiberi gargarismata, caput abradere, & molli spongia ex aqua calida expressa fouere, sed & cucurbitulas admo- uere, & quæcunque medicamenta calore, aut proprietate quadam materiā in col- lum trahant, ne vel strangulet, vel in pul- mones conuertatur, ad text. 30. ex 4. de

11 acutis, quia † verò prædictus pulmo ner- uis caret, quibus sentiat, ob id non dolēt, vt antea, & paulò liberius spirant, liberatis faucibus: quod etiam ex pulsu noscitur, qui mollis est, ordinatus, & æqualis cum facili, & æquabili respiratione, per ea, quæ dixerunt Doctores ad text. allegatum ex prædicto Prognost. Durus enim inordinatus, & inæqualis in membrum princeps translatus esse humore 12 denuntiat: Pulmonia † ergo, morbus acutissimus, in locum Anginæ perniciosissimæ substituitur, mortalis, quòd vires antecedente malo fractæ, morbum succedentem non ferant. Amplius morbus oritur secundarius, priore deterior, & plane mortalis, facit text. 10. ex 5. Aphorif. Quicunque Anginam effugiunt his in pulmonem vertitur, & septem diebus moriuntur: si verò hos effugiunt, suppurati fiunt. Vallesius ad eundem text. Rapto succo in pulmonem, fit peripneumonia, quæ breuioris constitutionis est, quàm pleuritis: quia etsi à frigidiori succo pleuramque fit in loco tamen valde calidiori & cordi propiori, & per arterias, & venas magnas continuato: proinde, vt nuper dixerat, pleuriticum, qui per quatuor-

quordecim dies non perpurgatur, in sup-
purationem verti: ita modo dicite, perip-
neumonicum, nisi septem diebus intere-
at, fieri suppuratum. Nimirum peripneu-
monia duplo acutior est, quam pleuritis,
sed, quia ut est acutior, ita est periculo-
sior, & magis lethalis, illic dixit, si qua-
tuordecim diebus non purgantur supra:
hic si non moriuntur, insinuans, videlicet
13 pleuriticos & plures liberari, quā perites
peripneumonicos contra, perire plures,
& eos quidem, qui liberantur, per suppu-
rationem liberari. hucusque Vallesius. Ad
14 Prognosticum allegatū, alterum & ē duo-
bus expectandum esse notat Hippocrates
vel mortem, quam nos ad hucusque diē
quasi semper sequutā vidimus, vel si me-
lius cum aegroto agatur, bona forsane ius-
tuna, ruboris, idest inflammationis redi-
15 tam, & merito: hi enim & sunt fructus,
qui colliguntur ex subitis insipientijs,
evanescentijs, & occultationibus: aut in
graviore alia passione permutatio, ut
in casu nostro, Angina subsidens in perip-
neumoniā permutatur: aut malignus
reditus: per ea, quæ dixit Vallesius 3. E-
pidem. sect. 3. ad text. in Thaso decumben-
tem iuxta frigidam, versic. (Quia quod
16 repente evanescit) Concepto & ergo in
pulmone vitio, & pulmonia oborta, in sū-
ma virium imbecillitate mortem sequi-
tam esse, quasi semper vidimus. Non ne-
gamus robore naturæ ad pristinum locū
reverti posse: potest etiam morbosus hu-
mor, & in pectore resolui sine tuberculo,
ac sputis, & in pulmone ad suppurationē
duci, illud fieri potest propter humoris
tenuitatem, partis raritatem, circumfu-
si nobis Aeris raritate ad moti medica-
menti potentiam, & ægri virium robur:
potest quoque materia in venas transfer-
ri, ac per alium, aut per urinas excerni.
Sed hæc succedunt ut monstra in natura
accidunt, quæ rarissima sunt: vnum vidi-
mus suppuratum, ac melius fuisset si ante
mortuus fuisset: nam mille miseriās pas-
sus: purulentus siquidem factus fuit, ex
purulento tabidus, à tabe mortuus. Ra-
17 tio & cur Anginosi pulmoniaci facti, mo-
riantur, est quia cum pulmonis inflam-
matio successione Anginæ oriatur, cau-
sam habet bilem, & illam feracem, & co-
piosam, ex qua erysipelas toto viscere ef-
fulsum, nascitur cum intolerabili incen-
dio, Hæc celerrimè iudicatur, propter
prædictam bilem, quæ cordi vicina, &
aduersissima, diu sustineri non potest lu-
dicatio quæ quasi nunquam est ad salutē,
ad mortem quasi semper propter supra-

dictam rationem, quia vires antecedente
morbo fractæ: novam iniuriam non pos-
18 sunt terre. Confirmatur mortis & præsa-
gium, si die aliquo fatali materia prædi-
cta in pulmones transferatur initio re-
currente erysipellate propter rationem,
à nobis sæpius repetitam, ex fiducia, quā
dies ipse præstat, malitiam suam con-
firmat, prout in prædicto de Monaca.
19 Et & concludendo dicimus, diffusam An-
gina materiam, aut translatam in pul-
monis bronchia, nec ibi consistentem, per
sinus cordis, & cavitates transire ad hy-
pocondria aliquando, in quibus non so-
lum dolorem excitare, sed etiam in tran-
situ duo alia symptomata, syncopem, ac
tremorem: eo ipso temporis momento,
quo æger, remissa gutturis angustia, al-
levatus videbatur, per ea, quæ dixit Qui-
cennas: quo casu ferè de repente pulsus
languescit, ac parvus, ac rarus percipi-
tur, calor nativus dissipatur, vitalis spi-
ritus resolvitur, cordis motus deprava-
tur, vno verbo, facultates omnes concu-
dunt, & facit diuinissimus textus. Vxo-
ris Polemarchi, ex 5. Epidem. versic. Cir-
ca quintam genu dolor: tumor sinistri:
& circa cor videbatur ipsi aliquid colli-
gi, &c. vbi Doctores: quem casum ad
hucusque diem semel vidimus.
20 Non obstant & in contrarium allega-
ta, quia quandiu durat translatio prædi-
cta, idest, dum est in motu à gutture ad
pulmones, quod solet esse per diem, aut
alterum, & aliquando brevius, ægri alle-
viari videtur, priore morbo defuncti: ac
vbi tota fluxio pulmonem obfessit, & in
eo cumulata est, miseriae insurgunt. Et
ad illud, quod dicebatur de die, iam di-
ctum est, quod ex eo confirmatur præsa-
gium salutis, vel mortis, die præstante
fidem, Et hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M

- 1 Febri continua, cui aponia die qua-
tuordecima alijs signis omnibus saluta-
ribus existentibus, superuenit.
- 2 Aponia seu vocis priuatio est terribile
symptoma. & nu. 15.
- 3 Signum vltimū est adeo salutare cum quo
aliquis non perierit, & e contra.
- 4 Aponia, morbo iam progressa, superue-
niens, est mortalis.
- 5 Affectiones omnes magnæ, viribus fra-
ctis, mortales.
- 6 Signorum omnium significationes fir-
miores sunt diebus fatalibus.
- 7 Aponia est testis omni exceptione maior
8 Die.

- 8 Diebus fatalibus natura rectè agentis motus conspicuè elucescit.
- 9 Vox in febre intercepta sine indicatione mortem cum tremore affert.
- 10 Aphonia in febre, signis alijs omnibus contradicentibus morbum diuturnum facit.
- 11 Signum quodcumque, quod valde mali est et si ex alijs videatur homo esse salubriter affectus, magnum malum denunciat, & quoddam.
- 12 Aphonia die quatuordecima apparens diuturnitatem significat. & nu. 14. & nu. 21.
- 13 Acutorum morborum finis est quatuordecima dies.
- 14 Aphonia in febre decimaquarta superueniens, longum morbum facit.
- 15 Aphonia est terribile symptoma, et à qua causa.
- 16 Aphonia causam esse cerebrum, quomodo cognoscatur.
- 17 Aphonia, alijs signis perniciosi coniunctis, mortem nuntiat.
- 18 Signa praua non sunt eiusdem valoris.
- 19 Signorum non consideranda multitudo, sed vires.
- 20 Text. 49. Comment. 2, Prior. Propter. explicatio.
- 21 Aphonia nullo alio accedente signo pernicioso, diuturnitatem solum demonstrat, & ibi amplia, & limita.

ARGVMENTVM.

Febris continua, cui in decima quarta superuenit Aphonia, seu vocis interceptio, alijs omnibus signis renitentibus, diuturna est, & non mortalis.

DECISIO XXXXIII.

FRANCISCO filio Hieronymi Cangialosi, qui ex alijs omnibus signis non perniciosè habebat in febre continua & quatuordecima die aphonia, mutitas, seu vocis interceptio, tanto symptomate perterriti parentes, conuocarunt Medicos, (me non presente, qui curationi præsueram) inter quos vnus fuit Ioannes Baptista Cremona, qui considerato casu, pronuntiarunt, agrum mortis reum, quod videbatur iuridicè pronuntiatum: primò, quia vocis priuatio est terribile & symptoma, ad text. 62. Cum autem in febribus terribile aliquid quinta die fiat, vesp. Aut vocis priuatio, ex 4. de acutis. Secundò, quia sicuti via est vllum ad eò sa-

lutare & signum, cum quo non aliquis interierit, per ea, quæ dixit Vallesius ad text. Conuulsiones autem 1. Epidem. sect. 2. fol. mihi 21. versic. (via,) ita via est aliquod ex perniciosi signis, ex quo aliquis non mortuus fuerit. Tertiò, quia cum superuenisset huiusmodi vocis interceptio, morbo & iam progresso, quia in quatuordecima die videtur superuenisse non impeditis vocalibus instrumētis, sed neruorum principio grauiter affecto, & calore vitali, ad extinctionem properante: hinc infaustus exitus, ad conclusionem medicinalem. Omnes affectus, qui magni & sunt, fractis iam viribus, mortales sunt. Sic in omni morbo grauiore, vt peripneumonia, pleuritide, phrenitide, Angina, & similibus, qui cum virtutis imbecillitate coniuncti sunt, mors expectanda. Etenim si ex his, qui viribus valent, pauci seruantur, infirmos euadere non posse, perspicuum est. Quartò, quia huiusmodi vocis interceptio facta est in die quatuordecima, & per consequens die fatali, quo die significationes omnium signorum firmiores fieri, diximus in Decisionibus præcedentibus, ad conclusionem illam generalissimam signorum omnium, eue bona, siue mala sint, firmitatem, ac fiduciam, ex diei fatalis ratione, & eius, quod factum est, constantia haberi. Duplici ergo nomine periclitari agrum poterat dici, & quia aderat symptoma primæ notæ, tu dici & testis omni exceptione maior secundò, quia in tali die, scilicet, quatuordecima, & per consequens fatali, quo die naturæ rectè agentis & motus conspicuè elucescit, & certamen contra morbum instituitur ad salutem, vel ad perniciem. Quintò, poterat allegari textus in puncto. Quibus vox in febre & intercepta sine indicatione cum tremore moriuntur clarius. Grauiissimo certamine commissio plurima symptomata moueri certum est. ex Galeno in Decretorio: vocis ergo interceptio nihil deterret Medicum, certaminis prædicti spectatorem, si excretio sequatur, secus si nulla, quia materia, quæ prædictam vocis interceptionem intulit, conclusa cerebro; alios quàm vocales neruos occupans, & motricem potestatem violans, tremorem affert: vnde mors.

His tamen non obstantibus, cum accessissem ad visitandum prædictum agrum de sero, videns parentes multum mæstos, quia de successu illo eram informatus, & pi subridere, & propter illud symptoma, & testem omni exceptione maiorem, in tali

tali die superuenientem, absolucndum, & liberandum ægrum, sed per multum tempus carceribus ægritudinis mancipandū ægrum, vno verbo supra longitudinem morbi † pronuntiaui, nō supra mortem. Ratio, quæ me mouit, erat, quia, etsi vocis interceptio sit terribile symptoma, ad text. supra allegatum, & testis omni exceptione maior, quia tamen iste solus testis deponit, sic omnibus alijs testibus omni exceptione maioribus contrarium deponentibus, vt pulsus validus, vrina semper bona, facilis spiritus, vultus a sano nō diuersus, color optimus, mens sana, optimè se habebat ad vitæ necessaria, quod cunquē signum apparet, quod † valdè malum est, etsi ex alijs videatur homo esse salubriter affectus, malum magnum timeri debet: (non enim sine causa sit) quod in cōualituro: quid aliud est, quàm difficilis iudicatio, & morbi diurnitas? meritò ergo erit hæc vocis interceptio innoxia, diurna tamen ægro, quia ex alijs signis videbatur non esse mortaliter affectus. Præcipuè verò in prædicto die fatali, quia tali die significationes omniū signorum firmiores sunt, v supra. Inter fatales verò quatuordecimo, maximè ap

12 parētia diurnitatem † significant, quia

13 acutorum exacte † his vltimus finis est, per ea, quæ dixerunt Doctores. Si igitur exactis omnibus acutorum finibus, incipiunt longitudinis signa denuò apparere maior significatur productio, quàm si prius apparuissent, per ea, quæ dixit Vallesius ad 4. de acutis, vltra supradictas rationes, est textus rotundus 65. ex prædicto 4. de acutis. Cum febricitanti decima quarta die † aponia accesserit, non consuevit solutio cita, neque morbi decursio fieri, sed tempus significat, cum autē apparuerit hac die, diurnius cōincidit. hucusque textus vbi etiam Doctores. Euentus confirmauit nostram sententiam, Dominis Collegis in contrario voto existētibz: nam ad longum tēpus ægrotauit, & nobis curantibus, tandem sanitati Deus restituit.

Non est negandum, vocis interceptio-
 15 nē esse terribile † symptoma, cuius causa vel sit in cerebro, vel in larynge, & eius musculis, aut neruis, vel in musculis thoracis, vel in spiritu vitali, cuius contractione, vt in metu, homo interdum obmutescit, aut certè tremulam, ac imbecillam vocem reddit. & idem iudicium de eiusdem spiritus dissolutione, aut suffocatione, vt in syncope, & hysterice affectibus. Cerebrū enim, grauiter affectum, tribus modis hominem voce priuat: aut

quia opprimitur, vt in apoplexia, & comitali morbo: aut quia venæ crasso sanguine interceptiuntur, vt in melæcholicis ad text. 23. Fieri autē aliquē repentē sine voce, venarū interceptiones faciūt, ex 4 de acutis, vt annis elapsis in Illustris. & Excellentiss. Duce Terræ nouæ, vel organa valde desiccata sunt, vt in catalepticis: aut quia ipsū cerebrū resolutū est, vt in his, qui vita ista miserrima & mūdi fabula funguntur. Agnoscei autē cerebrū in causa † esse, aut primas partes spinalis medullæ, quia tū vnā cū voce aliæ functiones lædūtur, vt sensus, motus, in larynge verò & eius musculis, ac neruis tumor, angustia, musculorū, aut nerui recurrētis conuulsio, vel paralyfis, vel valida refrigeratio, vel causa externa, vt vulnus. vocis in interceptionē inferunt integris alijs cerebri functionibus. Idē sit musculis intercostalibus, aut resolutis, vt in magnis vulneribus, aut cōuulsis, in spiritus vitalis vehementiore cōtractione aut dissipatione, aut refrigeratione, vt in stragulatione vt ei color pallet, aut liuet, quoniā colores sūt effectus caloris innati: pulsus nullus aut lāgidus est: torpēt sēsus, ac motus. In valido quoque dolore externo, resolutio spiritus, vt & in latitia (licet feratur extorsū copiosus,) eor quali indignū repētē retrahit ad se ex toto, vnde destitutis externis mēbris, sequitur impotētia, aut animi deliquiū, & interdum vocis interceptio prædicta. Cū ergo tot modis vocis interceptiones fiāt, nō est negandū, quod in omni casu terribile sit symptoma, & iusta causa.

17 Sa. Si quod ergo aliud † ex terribilibz signis ei accedat, vt puta, vrina praua, vt nigra, vel aliquod aliud ex terribilibz signis, & primæ notæ, vel omni exceptione maiorū, veluti virtutis imbecillitate, significabit sine dubio mortē, eāq; celerē, quia oīa cōspirant in vñ, scilicet in perniciē ægri: nullū. n. signū tā perniciosū est vt solū renuētibus alijs omnibus, admodū firmū signū mortis esse possit: sed cuius oportet aliqua alia attestari aut saltē nō aduersari. Neque verò quoduis signū aliq

18 cuiq; attestari parē fidē habet, sed † quædā quibusdā attestātia, addūt, & aduersātia detrahunt multā fidē: vnde nō tam est

19 considerāda signorū † multitudo, quàm vires esse cōferēda bona malis, ac præstare nōnunquā vnū pluribus, ad text. vltim. Oportet autē eū ex prognostic. quas syndromes in præfagiēdo soleo mihi consulādo cōsiderare, de quibus in Cathalogo nostro haberrimè scripsimus. Huius doctrinæ accommodatissimū exemplū pro iu

20 nioribus, est text. 49. In ardētibus febris

bus cū aliquantula perfrictione, deiectionibusq; aquosæ bilis multis, oculorū peruersio, signū malū, tū alias, tū si catochi fiat, Comment. 2. Prior Prorrhēt. Ex quo principū omniū facultatū principia, atque instrumēta affici videmus, & in singulis grauissimā esse affectionē. In corde siquidē venoso genere, & ventre dominari videmus febrē ardentē cū perfrigeratione partium extimarum ob inflammationē, vel multā, ac syncerā flauā bilē, quæ illic cohibita exæstuat instar erysipelatis. In hepate, & vicinis partibus, tū imbecillitatē, tū incendiū, excrementa alui denuntiant: biliosa ab æstu, tenuia, & aquosa à cruditate. Coctio. n. oīa cogit, & incrassat quæ nō solū sūt signa praua, sed etiā causæ. Quia frequēs desurgendi necessitas vires celeriter deiecit, tū ob laborē, ac spiritū dissipationē, tū ob sōni priuationē, qui pro remedio febris ardētis merito habetur, siquidē hūmectat, refrigerat & spiritus reficit. Ad has miseras accedit oculorū peruersio, quæ cerebrum affectū esse denuntiat: vt merito æger moriatur, cū tam signa terribilia in perniciem ægri videantur conspirare. Quando ergo vocis

21 interceptio est sola, & nullo alio accedente terribili signo, vt in prædicto de Cāgia loſi, nō supra mortē, sed supra longitudinē. Hæc verō significat ita, quia signū mortale est, & quodcūq; tale cui reliqua oīa renunt, vt pulsus fortis, vrina bona & reliqua, significat longitudinē. Quā doctrinā amplia tu ad terribile quodlibet aliud symptoma, præcipuē in prædicto die fatali, ad text. diuinissimū Cōuulsiones autē multis, magis autē pueris, & à principio febricitabāt, & in febribus fiebāt cōuulsiones: diuturna autē plurimis horum, innoxia, autē, nisi ijs, qui ex alijs omnib. perniciosē habebāt, 1. Epidem. Cōmen. 2. videte si potest esse magis terribile symptoma est cōuulsio post febrē, quæ quantū sit grauissima, quilibet Medicus scit, & tamē quia est sola cōuulsio & alia signa renunt cōspirantia in salutē ægri, saluatur æger. Quam doctrinam & veritatē limita nisi prædictus æger incidat in aliquē Medicū stolidum, vell inexpertum, & hæc breuiter de ista Decisione.

SVMMA ARIVM.

- 1 Sexi Tarquinij stratagema.
- 2 Zopiri ex Principibus Darij stratagema.
- 3 Febres quedā ardentes malitiose sunt; & quomodo.
- 4 Pustula rubentes quomodo erumpant.
- 5 Pustula in superficie corporis erumpentes, aut mortales aut difficilis iudicij.
- 6 Viscera grauissimē affecta quomodo co-

gnoscantur:

- 7 Rubor in febre ardente in brachio aliquando comparet.
- 8 Color ruber facit animum.
- 9 Perseuerantia, & copia signum valoris virtutis.
- 10 Abscessus optimi conditio quæ sit.
- 11 Erysipelas foras conuerti bonum: idem de rubore.
- 12 Rubores, in extremis partibus corporis in febre orti, mortales.
- 13 Rubor in manibus, & pedibus perniciosior nigrore.
- 14 Excretio cepta, & desinens, quid significet. Idem & de abscessu.
- 15 Febris ardentissima quæ sit.
- 16 Exolutio cuius vite primò fiat in ardore.
- 17 Exoluta natura, extremitates brachiorum vel pedum solent rubescere.
- 18 Textus Amburentes si manu contigeris, expositio.
- 19 Natura deiecta nulla excretio, & nullus abscessus salutaris.
- 20 Conflictus fieri potest cum signis periculosis, sed est perniciosus.
- 21 Rubores in extremis partibus orti, quid significant.
- 22 Color ruber quando salutaris.
- 23 Perseuerantia quando pessima.
- 24 Distantia à parte affecta quādo bona.
- 25 Erysipelas quando mortale.
- 26 Rubores in extremis partibus in febre, quando mortales.

ARGVMENTVM.

In ardētissima febre rubores in manibus, vel pedibus apparents, vt plurimum mortales sunt.

DECISIO XXXIV.

- 1 Sextus Tarquinius & Tarquinij filius, indignē ferens, quod patris viribus expugnari Gabij nequirent, dolos armis valentiores excogitauit: quibus interceptum id oppidū Romano Imperio adijceret, subito se ad Gabios contulit, tamquam parentis scuitiam, & verbera, quæ quæ voluntate sua perpeſsus erat, autugiens, paulatim vniuscuiusque fictis, & compositis blanditijs, allicit beneuolentiam: vt apud omnes plurimum valoris sit consequutus. Tandem excellentissimorum quemque Gabinorum, aut morte cōsumpsit, aut exilio submouit: Quæ eadem astutia, & simulatione vsus Zopirus, vnus ex Principibus Darij, & Persarum Regis, vt Babyloniam Persarum Imperio subiceret, domi se verberibus lacerari toto corpore iubuit: & titulo trāsſugæ Babyloniam, eiusq; Imperiū Dario prodidit.

Quæ-

Quidam & febres ex genere ardentium, indignè ferentes, quòd viribus expugnari acri non possunt, tu dic siti intolerabile acrio tempore, & calore exurentissimo, ad text. 1. & 4. ex 4. de acutis. Dolos, & malitias, viribus valentiores, excogitant: & titulo transfugarum, quasi scitiam naturæ aufugientes, à partibus nobilibus portio quædā ex succis, & qui ob malignam putrescentiam bullierunt, ad cutim erumpit, vbi quasi prædicta verba excitat, ad text. Quibus articuli in superficiem rubentibus pustulis consperguntur, vbi riguerunt, ventre, & inguinibus erubescunt, quasi inflatis plagis, dolentibus, & moriuntur. hucusque text. Quo dolo, & fallacia infortunati acri, aut morte & consumuntur, aut longo exilio à sanitate submouentur; aliquando eadem quasi verbera in extremitatibus corporis excitant, prout in hac Decisione.

Ioannes Petrus Rao febre ardente tenebatur, (curabatur ab Aleſſyo Giaruto, in visitando acrios iam facto sene) qui cū substituiſſet ætus, & sitim, quibus per febrem illam, diu fuerat vexatus: tandē visceribus grauissimè affectis: nam & aderant vigilie, & ad necessitatem non laborabatur, nisi artificio Medico. & excrementa erant exucca, & caprillo stercorei persimilia: eiusmodi rubor in brachio deætro & comparuit, ad quem cum accessissem, sic tunc volente V.I.D. Don Gaspare de Bona, olim Magnæ Regiæ Curie ludice satis bene merito. Prima facie poterat dici, quòd cum color ruber in maculis per totum corpus erumpentibus, faciat & animum, vt ex Vallesio alibi diximus eundem in prædictis ruboribus: tanto magis, quia prædictus rubor extēdebat ad extremitatem prædicti brachij, & sic erat in copia; & quia etiā persenerabat, poterat dici, quòd vi naturæ, viscera expurgantis, eiusque valore, cuius signum euidentissimū copia, & persenerantia, per ea, quæ dixerunt omnes Doctores. Amplius habebat illam optimam conditionem optimorum & abscessuum, longè distans à parte affecta. Tandem cum eadem sit ratio istorum ruborū & erysipelatum, per ea, quæ dixerunt Doctores ad textum, nunc allegandum: nam eodem vestitu, eodemque ornatu incedat, nihil est, quod turbemur, vt dixit Alexander Darij matri, si erysipelate foras conuerso sit ad vtilitatem acri, ad text. & vulgatum ex Aphorismis. Idem sit de rubore prædicto. At contrarium est: nam

in isto casu acri & moriuntur, prout mortuus prædictus de Rao, me tunc sic prædicente, & erat mecum prædictus de Bona, Visceribus enim grauissimè affectis, sanguis accenditur, quem effusum, partes extimæ, præsertim manus, ac pedes excipiunt per vasa, quæ in ipsis finiuntur; & quia sanguis ibi sistitur, & quia minus obiectæ sunt carne, haud secus, atque in calidis affectibus iccoris, & morbo Gallico, volæ manu in calidiores percipiuntur, & herpete laborant: sanguis enim nō ibi corrumpitur primū, sed in ipso, quasi fonte, iam corruptissimus eò refluit. Huius itaque ruboris germen est intus, vbi vbi materia praua continuò generatur, feruet, ac putrescit: putrescendo febrem accendit malignam & sapius pestiferam, cuius portio in partes infirmas diffunditur: Atque his rubores, mortales, quos quasi semper obseruauimus, vt annis elapsis in condam Reuerendiss. Domino Fratrem Archangelo Gualteri, Montis Regalis Prælato dignissimo, & vitæ sanctissimæ. Et hoc voluit dixisse Auicennas licet sub ænigmate, dicens. Ruborem in manibus, & pedibus deteriore, & perniciosiorem esse & nigrore, quia nigror materiæ solum decubitus, & spiritus vitalis interceptionem demonstrat: rubor præter hæc germen habet in partibus nobilibus, grauissimè affectis. Quod misterium Arabes alij Doctores in experiundo, & medendo non ignobiles, diligentissimè obseruarūt, & dixit Alleyndus, licet verbis barbaris. Et Hippocrates in Critone cui pedis dolor incipit fortis à digito magno erectè ambulanti: decubuit eadē diē, horridus, anxiosus, parum subcalefactus, nocte delirauit. Secunda tumor per totum pedem, & circa talum subrubor cū contentione, vbi Mercurialis: sed & alia est ratio, cur hi rubores planè mortales sint, quia eadem est ratio ipsorum, & stillicis sanguinis, per ea, quæ tradunt Doctores grauissimi. Omnis & capta excretio, omnisque abscessus, qui vbi fieri cæperit, statim definit, duorū alterum significat: nam vel materia illa, tanquam stimulo cōcitata, ab affectis effunditur partibus, quia ob copiam non potest tolerari, vt morbo ineunte, & prout non in nostro casu: vel natura ad summum ferè gradū infirmitatis peruenit, quæ superflua excernere quidem conatur, sed nequit, prout dixit Glosa in Prorrhet.

Domini ardentissima existente febre: (Nam si manu contigeris & manum acri frontem, thoracem, hypochondria, vehementer

- mens se prodit ardor) in corpore scuien-
te, spiritus in halitum dissipatur, insitus
calor oppugnatur. In summa nulla pars
non violata permanet, & viscera princi-
palia valde læduntur, per ea, quæ dixit
Mercurialis ad text. allegatum. Critonis
16 Ex quibus sequitur exolutio primū ⁊ vi-
tæ, quæ in corde sita est: deinde reliqua-
rum potestatum animæ, quibus vita con-
seruatur. Hoc tempore extremitates
brachiorum, vel pedum, solent rubesceri
17 admodum ⁊ coralli, vt Arabes loquun-
tur, vel vt Hippocrates, rubore valde ru-
benti, cū pōderositate, Barbari Doctores,
barbare loquētes, Hippocrates torpidi in-
ducta grauitate corporis, & tandē moriū-
tur, ad text. in puncto, à nullo Doctore
quem vidi in ista materia apportatum.
18 Amburentes, si manu ⁊ contigeris, tor-
pidi, siticulosi, anxii, intercepta aluus, in-
ducta grauitate corporis, exoluuntur;
est autem cum velut ambusta in pedibus,
valde rubentia, talia significant, hucusq;
textus. Illud, quod Halleyndus (admodū
coralli) Hippocrates dixit (valde ruben-
tia) & quod dixit idem Halleyndus (cum
ponderositate) elegantissimus senex (in-
ducta grauitate corporis) dixit. Hic in-
trat conclusio medicinalis, virtute exi-
19 stente deiecta, nulla ⁊ excretio, nullus
abscessus salutaris, fundata in textu 6.
Comment. 2. Prior. Prorrhet. si intercepta
aluus parua, nigra, velut caprarū ster-
cora ad necessitatem demiserit, per na-
res eruptio fiat, malum. hucusque text.
Ex quibus significatur & cum periculosis
20 signis ⁊ conflictum fieri posse: etsi fiat,
perniciōsum esse, rationem vniuersalem,
tanquam conclusionem supradictā affert
Galenus. Viribus inquam infirmis nullā
excretionem, nullumq; abscessum susti-
neri posse; & propter hoc, & propter si-
gnificationē diffusionis feruentissimi san-
guinis, & facultatis tum animalis, tum
21 vitalis emorientis, quæ onus ⁊ materiæ
morbificæ, & membri amplius ferre non
potest, actum sit iam de vita ægroti, pro-
ut nos longa experientia vidimus. Vnum
tantum saluatum vidimus, nomine Her-
culem, quem curabamus apud Illustriss.
Aloysium Mastrantoni, annis elapsis di-
gnissimum Vrbis Prætorem, & nunc ire-
rum eiusdem Vrbis meritisimū præfe-
ctu, quem nobis curantibus, Deus sana-
uit, quod non destruit doctrinam vniuer-
salem, cum in natura succedant monstra,
& ita in arte.
22 Non obstant ⁊ apportata in contrariū,
& Primò non obstat illud quod dicebatur

de colore rubro, animum faciente, Nam
ibi loquitur Vallesius in maculis per vni-
uersum corpus, quæ legibus salutaris ab-
scessus erumpentes, dant animum Medi-
co, & salutem agro pollicentur, secus est
de istis ruboribus, qui quasi semper erū-
punt sub finē morbi graui intēperie, in me-
diocorporē scuiēte & intus habēt germē.
Nec quicquam facit illa perseuerantia
23 ruboris: febre ⁊ scuiēte, nam arguit
prædictum germen habere intus. Nec ob-
24 stabat quòd longæ distaret à parte ⁊ af-
fecta, cum illud, quod distaret, pusillum
sit, ingens verò copia, seu germen maxi-
mum intus. Tandem nec pariter ob stare
videbatur illud, quod dicebatur de erysi-
pelate, nam cum eo plurimi etiam moriū-
25 tur ægri, vel intro ⁊ conuerso, vel malo
inrescente appareat, & sub finem mor-
bi, vt in casu nostro, in quo visceribus
26 grauitè affectis, febre ⁊ inrescente, &
scuiēte, rubor prædictus apparet ad ru-
inam ægri, & hæc breuiter dicta sint de
ista Decisione.

S V M M V R I V M.

- 1 Emmanuelis Philiberti, Sabbaudiensis
Ducis; honor, & gloria in quibus con-
sistebat.
- 2 Morborum malitiosorum in eligendis lo-
cis malitia consistit.
- 3 Morbi malitiosi circa lumbos, vt pluri-
mum castrametantur.
- 4 Morbi malitiosi iuxta facultates corpus
nostrum regentes castrametantur, vt
parotides.
- 5 Parotides quantumuis criticè erum-
pant, sæpe suspecta sunt, vt & bubones
- 6 Aurium dolores semper sunt suspecti.
- 7 Ex auribus, & propter aures plures ter-
tio die moriuntur, & eius explicatio.
- 8 Coli dolor omnibus præfertur, exinde
auris, deinde oculi, post ventris.
- 9 Auris si doleat, lanam digito circun-
dans, vngvine aliquo intingere.
- 10 Auris dolor fallax.
- 11 Auris dolor cum febre continua parte
intima, & imo, meatu audiendi affe-
cto à tenuissimo sanguine, & irruente,
& putrescente.
- 12 Auris dolor cur grauissimus in pueris
& nu. 22.
- 13 Ab auris dolore cum febre aliquando de-
lirium.
- 14 Ex auris dolore pleriq; moriuntur subi-
to, vt & apoplectici.
- 15 Auris dolor in febre aliquando remittit.
- 16 Auris dolor in febre remittens, quando
mortalis.

- 17 *Ex auribus morientibus modus mortis,*
- 18 *In auris dolore Hippocrates exhibuit*
succum mercurialis ad expurgandum.
- 19 *Morbi aliquando sunt insuperabiles.*
- 20 *Vicina & principio de proximo colli-*
gata, semel violata periculosa sunt.
- 21 *Tempora summo periculo concutiuntur.*
- 22 *Auris dolor cur periculosus, in acutis, et*
propter quid, & quando mortalis, &
ibi limita, & sublimita.

ARGVMENTVM.

Inflammatio auris cum febre continua est
malitiosa, & fallax, quæ cæteris signis
in perniciem ægri conspiranti-
bus, mortalis efficitur.

DECISIO XXXV.

Vniuersa Serenissimi Emmanuelis
Philiberti olim Sabbaudiensis Du-
cis, & virtus honor, & gloria, in eligen-
dis castris confiscebatur, quorum naturam
spectabat, ut non solum parandis copijs,
& aduersus irrupentes hostes munita
essent, si qui fierent conatus, verum etiã
(quod erat præcipuum) ne longe distaret
à finibus prædictorum hostium, ne tarditas
itineris eriperet facultatem rei præclaræ
agendæ. Morborum callidorum, &
dolosorum & malitia consistit in eligen-
dis locis, parandis copijs. Vnde plurimi
eorum iuxta lumbos & castrametantur,
vbi nerui, & muscoli lumbares, spinalis
medulla cum suis membranis, renes ipsi,
qui in febre primi ferè, ac multum inca-
lescent ob viciniam venæ cavae, & arteriæ
multaque pinguedine obducti, calorem
febrilem augent, & conseruant, adiuuan-
te decubitu in dorsum: amplius venæ ip-
sa magna, & arteria: item vasa sperma-
tica, & vasa renum, vesicæ, vteri hæmor-
rhoidum, mesocolon, & totius corporis,
veluti sentina: in quibus locis consisten-
tes non eripitur ei occasio rei præclaræ
gerendæ. ad text. Ex doloris lumborum
recurso, peruersio oculi, malum, ex Pro-
rhet. & ad text. Quæ ex lumbis ad collum,
caputque redundant, resoluuntur para-
plectico modo, conuulsiva, & mentis va-
cillationem parientia: an & talia conuul-
sione soluantur, Comment. 3. & tandem
ad text. Ex lumborum doloris reursio-
ne in os ventriculi febriculosi, inhorre-
scentes, euomentes tenuia, aquosa, mente
aberrantes, muti, vbi nigra euomuerint,
moriuntur, ex eodem Prorrhet. ut meri-
to, quibus lumborum dolor, eos malè ha-

bere, dixerit Imperator Hippocrates.
Plurimi eorum iuxta facultates, corpus
nostrum gubernantes & castrametantur:
tales sunt parotides, quæ & cerebro vici-
nae sunt, & in eo germen habent: interdum
etiam in venoso genere: vnde quantum-
uis & criticè erumpant, ab illa tamen cõ-
ditione bonorum abscessuum, longè à mor-
bifico fieri debet, recedunt, obidque sem-
per suspectæ sunt, timoremque incutiunt
prudenti Medico, ut, & Bubones. Tales
etiam sunt dolores & aurium: nam per
7 aures, & ex auribus & plerumque tertio
die moriuntur, ad text. 15. 6. Epidem. sect.
6. Ex auribus significat interdum prima-
rio aurium affectu id accidere: per aures
verò, ex consensu, per ea, quæ dixit Glo-
ssa: etenim sæpe grauis morbus aures in-
uadit, qui continuatione quadam, ac se-
riè altius per neruum, & membranas ad
cerebrum vsque manans, nec opina mor-
te perdit ægrum: sæpe etiam contingit,
ut cum magna materiæ copia cerebrum
obsidet, eam natura ad aures transmit-
tat, & ægrotanti perniciem afferat. siue
ergo pars ipsa proprio affectu laboret, siue
neruus, qui ad eam è cerebro fertur,
siue ipsum etiam cerebrum plurimum fa-
cessit negotij, & ob id Galenus differen-
tiam quamdam magnitudinis dolorum,
faciens iuxta locos, in quibus fiunt, coli-
8 & dolorem omnibus præfert; moræ auris,
deinde oculi, post ventris: proinde Hip-
pocrates semper monet, animum aduer-
tere, cum auris laborat, & ad rectè cu-
rationem obeundam, & ad mali grauita-
tem cognoscendam. In hanc sententiam
9 tendit text. 12. Si & auris doleat, lanam
digito circundans, vngvine aliquo intin-
gere, In fine text. Dolus. Doctores expo-
nunt, ut idem sit, quod fallax, quasi quod
10 dolor & auris fallax sit causa, quia hic lo-
cus solet sæpe pati leues morbos, nonnun-
quam verò graues. Ego sum huius senten-
tiæ, dictum esse ab Hippocrate, quasi quod
morbus ipse de se dolosus sit, malitiosus,
& fallax. Primò, quia aliquando occidit
tertia die, ad text. supra allegatum ex
Epidem. Vel primo quaternario præter
Medici expectationem. Secundò & mel-
lius, cum morbi fallaces sint, qui cum vi-
deantur esse sedati, aut etiam soluti, re-
deunt, per ea, quæ dixit Vallesius 6. Epi-
dem. sect. 5. Tales sunt dolores aurium in
febre, qui aliquando videntur esse sedati
aut etiam soluti, & exinde, vehementiori
impetu irruunt, & occidunt, ad text.
in puncto. Cydis filio circa solstitium hye-
male, 7. Epidem. In quo & purgatione in
secta

sexta die à mercuriali, & calor dolor cessasse videbatur: septima velut sanus: sed ad nonam auris dolor grauis, totam noctem prædictam, & diem sequentem, & maximam noctis partem non agnouit quemque: die verò ad se ipsum redijt, & dolores cessauerunt. Quid plura? Remisit dolor, & iusta ratione visus fuit remisisse quia quatuordecima à summo mane incipiens vsque ad meridiem toto corpore sudabat cum multo sopore, vt ægrè excitaretur: vespere autem expectatus est, & corpus moderatè perfrigeratum est: & nihilominus decima septima ad noctem correptus rursus est dolore earundem partium: delirauit denuò processitq; de lirium ad maniam, vt tandem mortuus fuerit. Quia cum esset malitiosus, & fallax, huiusmodi fallaces remissiones faciebat, & prout nos in facto vidimus, dū hæc scriberemus, in puerulo quodā, Don Vincentio Zumbo, de quo in hac Decisione. Puer prædictus dolore auris, tu dic

11 inflammatione grauissima † cum febre continua tenebatur parte intima, & imo meatu audiendi sub dura, ac tenui membrana, intus ossa ambiēte, aut inter crassorem meningem, & membranam, quæ audiendi meatui prætenditur, aut in musculo paruo mallei, & vicinis partibus ab acri, tenuissimoq; sanguine per tenuiores meningum venas, eo irruente, ac tandem putrescente, dolor † erat grauissimus, vt mihi mater eius retulit, & ego faciliter credidi: conueniebant enim dolores grauissimi, omnes in vniuersam causæ: sensus illius partis exquisitissimus: humoris acrimonia, membranas pungēs: calor vehementissimus, & copia distendens, ac diuellens. Tertia die de sero vocatus: fui informatus de casu, dixeruntq;

13 puerulum à prædicto dolore † delirasse: vnde ego coniectatus fui, fluxionem, quæ dolorem prædictæ auris concitabat, cerebrum conferim peruasisse: vnde prædictū

14 delirium, sicuti quidam de repente † moriuntur, perinde atque apoplectici: sed tunc dolor remissus erat, febris etiam

15 † remissa, pus ex aure fluxerat; at quia

16 vrina † praua erat, dolor capitis ingens, pulsus multum languidus: consideravi remissionem fallacem esse, & casum mortalem, ad textum in puncto, Auris acutus dolor cum febre continua, & vehementi, graue est: Periculum enim ne homo desipiat, & moriatur. Cum ergo fallax hic locus sit, celeriter oportet animū aduertere omnibus signis à primo die, hucusque text. ex Prognost. & quia dum

prædicto dolore tenebatur puer, quasi nihil sumperat, dixerunt petijisse parum lactis, quod ego libenter concessi ob rationem infra dicendā; mane quartæ diei inueni puerū satis quietū, at signis prædictis prauis perseverantibus, de necessitate moriturū prædixi, prout in facto successit: quia ad meridiem eiusdem diei † cōuulsus mortuus fuit, & dum moreretur, pertransiens dominus Alesys, & informatus de morbo, mortis causam, dixit, fuisse sumptionem lactis, cum sic fuisset

18 natura sua, quem Hippocrates † mitigasset idoneis auxilijs in Cydis filio, tollere verò non potuerit, quia postremò, communicato malo ipsi cerebro, quod est mentis sedes, & neruorum principium, cum delirio, & conuulsione moreretur, adeò malum perniciosum esset, & insuperabile, quia † omnia vinci non possunt, quantumuis Medicus arte repugnet, & in casu nostro nullum remedium fuerat factum, neque medicus vocatus.

Concludamus, quæ vicina, & principio de proximo colligata, siquidem † semel violantur, ea periculosa sunt; hinc † tempora summo periculo concutiuntur, atque vulnerantur; sic & auris interior, quæ in cerebrum desinit, & per neruū ē quarta † coniugatione cerebro proximè cōsentit, & re vera quantum licuit cognoscere experientia, grauis dolor auris interioris in acutis admodum periculosus est: nam est locus acuti sensus, & est vicinus admodum cerebro. illiq; dictis neruis continuatus, hac causa facile illi cōsentiet cerebrum, facileq; mala huius loci in ipsum cerebrum transfundentur, cerebro ergo timetur mirum in modum, timeturque delirium, à quo mors; sed in hoc sitis attenti, quia reliqua signa debēt in perniciem agri conspirare, prout alibi diximus. Si ergo posita prædicta inflammatione, vrina praua sint, vt confusa, aut cruda, vires præter rationem infirmæ, vigiliæ, dolor capitis, & similia, desperatus casus est: Iunenes facilius interficiendo, ad text. subsequenti ex prædicto Prognostic. Moriuntur verò ob vehementiam doloris, & symptomatū in calido, & bilioso temperamento, in quo febris ardens cum delirio ad mortem præcipitat ante suppurationem. Limita tamen nisi sanguis ē naribus effluat, ad text. Aurium dolor pertinax cum febre acuta, vel pus ex aure exeat, quod album sit leue, & æquale. Sed sublimita hanc limitationem, dummodo alia signa salutaria consentiant ad excretionem prædicti pueris,

ris, vt delirij, ac febris remissio, sonus ar-
tus, & suavis, pulsus constans, spiratio
libera, & praesertim vrinae cocta: Nam
Cratistonaeta, & Pictoris ancilla suppu-
rarunt parotides, nec tamen euaserunt,
crudo adhuc, aut putrente vasorum hu-
more. Idem dicas de supradicta copiosa
sanguinis e naribus profusione, quae tunc
prodest, cum alleuatio symptomatum se-
quitur. Et hac breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Nihil non timendum vbi cum callido ho-
ste pugnatur.
- 2 Nihil non timendum vbi cum malitio-
so morbo pugnatur.
- 3 Morbus maliciosus quando malitia sua
vitatur.
- 4 Caloris, & frigoris vicissitudo a qua cau-
sa fiat.
- 5 Natura non docta, doctissime omnia
facit.
- 6 In caloris, & frigoris vicissitudine ri-
gor aliquando mouetur.
- 7 Ex rigore refrigerationes, quae non re-
calescunt, mala.
- 8 A rigore saluari corpus mollescit.
- 9 A rigore malitioso quae symptoma a con-
sequantur.
- 10 Ignorantia cum rigore, malum.
- 11 Recordari charissimorum, vt uxoris, &
filiorum, maximum habet momentum
ad salutem.
- 12 Refrigeratio a rigore a qua causa fiat.
- 13 Aegrum bene se habere ad oblata boni.
- 14 Refrigeratio a rigore est irremediabilis.
& nu. 22.
- 15 Rigoris effectus duo sunt praecipui.
- 16 Iudicatoria non iudicantia, quando
mortalia.
- 17 Corpus aequaliter vni benignis febribus
inescit.
- 18 Extrema refrigerari, medio corpore ex-
tuante, malum.
- 19 Perfrigerari quibus causis accidat.
- 20 Perfrigeratio quid sit.
- 21 A rigore quot modis perfrigeretur agri.
- 22 Calore extinctioni proximum quae testen-
tur.
- 23 A rigore perfrigeratio est immedicabi-
lis. & ibi amplia.
- 24 Ex rigore refrigerationes recalescentes,
quae bona.
- 25 Rigoris salutaris quae praecipua conditio.
- 26 Aegrum ad cibos bene se habere non est
multi momenti.

A R G V M E N T V M.

Perfrigeratio totius corporis, vel extima-
rum partium, a rigore subsequens,
mortalis est.

D E C I S I O XXXVI.

Praclare finxerunt Antiqui Palladis
Sapientiae Deae scuto affixum fuisse
caput Medusae: Dicebat Prudentissimus
Emmanuel Philibertus Sabaudienſis Priu-
ceps, non solum quia consideratio, prin-
cipium, & prima pars sapientiae, sed etiam
quia homines ita sapientia ferrentur, vt
lapidei propere & attoniti fiant. Vnde ni-
hil non timendum vbi cum sapiente hoste
callidoque pugnatur. Quoniam nulla vel
antiquissima mania, nulla tormenta,
nulli bellici apparatus, nulla munitiones
nullae praepugnacula sunt cum sapientia
ducum comparanda, quorum timiditate
& ignauiam vniuersa haec facere inutilia
asserbat. Nihil & non timendum Medi-
co prudenti, vbi a natura cum callido,
malitiosoque morbo pugnatur (Id in mor-
bis malignis, & pestilentibus accidere so-
let) nam eius improbitate, & malitia vin-
citur infito calore eiusdem naturae Vica-
rio Generalissimo suffocato. Quae & ma-
litia praesertim vitatur morbus, vbi aeger
hora spatio vicissim refrigeratur, & in-
calescit: ibi enim simulat morbus fugam
interim noua collecta materia, quasi co-
pijs pugnam redeintegrat, rigoreque ex-
citato, qui est accessio, quae non fit vi na-
turae superantis, sed adaudi morbi, &
malitiosi, naturam prostermit, cuius si-
gnum est refrigeratio a praedicto rigore,
de qua in hac Decisione.

Don Carolus Monte aperto nobilis
Agrigentinus in febre pestilent: nam in-
tra vnius horae spatium, modo ultra mo-
dum perfrigerabantur & partes extremae,
vt pedes, manus, aures molliculae, nasus,
quae accessionum initijs prima omnium,
tanquam a fonte caloris, remotissima re-
frigescent: modo calecebant, in qua fie-
ri id putat Galenus: Nam calor medio
corpore sapiens, & nativam caliditatem
depascens frigida saepe extrema relinquit:
Attrahit enim ad instar ventosae: rursus
dum se loco monet, & transpirat, extre-
ma calfacit, & tandem dissoluta exhalatione,
partes extremae suo calore caesae,
nec iam aduerſitio caesae refrigerant,
in qua misera conditione reperta natu-
ra, quae non docta doctissime aliquando
facit,

facit, quasi agnoscens se in discrimine versari, per momenta quadam virium vniuersarum, facta subito collectione, & vnione, & facto agmine, causas morbificas aggressa, praelio, & commisso, rigor motus est, à quo prædictus ager refrigeratus, & post longum spatium incaluit; curabatur à Francisco Caradonna supra quem fuerat vocatus Ioannes Cappello, Medicus eruditus, supra quos ego eorum minimus. Disputatū fuit inter nos, quid videretur de isto agro. Primò poterat apportari in fauorem ægri text. 31. in pūto, comment. 2. Prior. Prorrheth. Ex rigore refrigerationes, & quæ non recalescunt, malæ. Glosa. Langorem caloris natui, extinctionemquæ talis refrigeratio indicat, ergo à contrario sensu ex rigore refrigerationes recalescentes, bonum: vt non recalescere à perfrigeratione perniciosum sit: nam sic Philiscus, (cui extrema frigida non amplius recalescentia) Obijt. Hoc idem in in Sileno) Extrema non amplius recaluerunt) & obijt. Omnesque alij, in quibus hoc annotatur; sic enim extinctio caloris natui, & victoria aduentiæ frigiditatis indicatur: & recalescere à perfrigeratione optimum sit. Secundò, tangebamus, & obseruabamus corpus ægri, & molle & obseruabatur: vnde dicebamus, vbi natura superior est, & salutaris morbus est, vehementi illa concussione (qui rigor appellatur) incitato calore, & spiritum foras emouente, corpus emollescit, calet, laxantur viæ, & spiramenta corporis: ex quo liberatur ager, vel certè leuatur morbo. At contra & natura succumbente, refrigerat corpus, indurescit, atque astringitur, cum rigeat, & ab eo rigore, quem refrigeratio immedicabilis sequitur, torpor succedit obliuio, aliæque id genus, quæ in Prorrhethico mortalia appellantur, ad text. 30. cōment. 2. Prior. Prorrheth. Ignorantia & cum rigore, malum: malum quoque & obliuio: quod magis probatur, si post rigorem dixeris, & tamen prædictus ager omnium recordabatur, & quod magis referebat, & charissimorum pignorum, recordabatur. Nam in Apollonio in Epidem. Omnium obliuio à rigore, & frigore, ab initio: vigesimo quarto meliusculè habere visus est, & parum mente valuit, manentibus tamen signis mortalibus, trigesimo quarto obijt, Hippocrate curante, qui Apollonius ex quo decubuit, nullius etiam recordabatur. Vallesius. Nimirum omnium eorum, quæ quis amat recordari, & de eis loqui per

morbum, bonum signum est, & vitalem hunc esse homines dicunt, quia de hac vita videtur cogitare contra, si quis neque charissimæ vxoris, neque dulcissimorum pignorum videatur ullam curam habere, neque amicorum, quos vnice dilexerit, recordari, neque rerum, quibus oblectari consueuerat, graue admodum est, & mortale. Hucusque Vallesius. Vnde poterat dici, quod & illa longa perfrigeratio à prædicto rigore fuisset copia succorum crudorum, suffocata natura. Tertiò addebatur, quod & benè se habebat ager ad ea, quæ offerebantur: nam omnes cibos, omnes potiones, in summa omnia ad vitam necessaria accipiebat, & ipse exposcebat, vnde cum mente costaret, & benè se haberet ad oblata, poterat sperari aliquid boni.

His tamen non obstantibus determinauimus contrarium, casum scilicet irremediabilem, & morti locum esse ad text. 14 Qui ex rigoribus paruis sudoribus refrigerant: malum, hucusque text. Cum enim rigor sit tanquam causa faciens perturbationem in corpore, ex Glosa, & nos diximus in Decisione præcedenti: effectus 15 verò rigoris & duo sunt præcipui, materiæ translatio, & caloris extinctio: nulla apparebant symptomata translationis, supra quam coniectari poteramus, vt facies flammea, dolor capitis, remanet factam extinctionem ex prædicta refrigeratione, & casum mortalem esse. Nam 16 & cum iudicatoria non modò nihil iuuat, sed etiam lædunt, mortalia sunt, ad text. ex 1. Epidem. Laxasse verò, & morbum inde auctum ostendebat perfrigeratio illa, quæ consequuta erat, ad doctrinam Glos. ad text. 34 comment. 3. Prior. Prorrheth. Domini sicuti totum corpus æqualiter 17 & vbi benignis, mansuetisque febribus sollet inesse, ad text. ex prognost. Caput, & pedes, versic. optimum verò est: Etenim caloris in omnes partes diffusio primum ostendit, neque cor opprimi, & vt calor à toto retrahere cogatur, neque obstructions validas esse, quæ caloris influentis motus ad extimas partes impediunt. Amplius simplicem esse febrem sine naturæ infirmitate, dolore interiore, materia dissimili, aut phlegmone, saltem, quæ periculum mortis iniiciant, & dixit Glosa Prorrheth. & de crisi. Sic etiā in eisdem 18 acutis pessimum est medio & corpore æstuate, extrema refrigerari, & igneum calorem suas vires in visceribus colligere: etenim circum, & in extimis tantum perfrigescunt magis, aut minus, prout imbe-

imbecillitas maior naturæ, & inflammationis materia crassior totum ad se sanguinem, instar ventosæ trahentis fuerit: interius autem viscera vruntur, quod ex lingua exulta, iactationibus æstu circa præcordia, cognoscitur, ad text. 47. ex 4. de acutis. Quibuscumq; autem febres anxie sunt, vbi Doctores. Perfrigerantur
 19† quoque frustra tentanto conflictu: vnde periculosa materiæ trāslatione sequitur ad text. 33. comment. 2. Prior. Prorrhæ. Aestuosus rigores. Tertiò perfrigerantur, & in perturbatione antecedente conflictum, ad text. 72. cōment. 3. Prior. Prorrhæ. Quibus ampliter, & crebrò spirantibus, versis. Refrigeratæ fuerint. Quartò perfrigerantur moribundi, extincto calore natiuo, vt glacie, & marmore frigidiores appareant: vnde perfrigerari symptoma est vehementis inflammationis, ad text. 7. cōment. 1. Prior. Prorrhæ. qui in hypochondrio refrigerata febre: aut perniciose trāslationis in caput ad text. E rigore cum capitis dolore: vel summe imbecillitatis virium, & inopia oaloris natiui. Est autem refrigeratio, in qua
 20 ægri viæ caleferi possunt, siue sit in toto corpore, siue in extremis tantum partibus ostenditque calorem natiuum ab ea, quæ in rigore facta est, perfrigeratione fuisse superatum, per ea, quæ dixit Glos. ad text. 34. comment. 3. Prior. Prorrhæ.
 21 Dupliciter † autem à rigore perfrigerantur ægri: aut enim calor, neque natiuus, neque febrilis redit, vt in moribundis, in quibus planè extinctus est: aut natiuo ferè resolutò, febrilis feruor ex humore iterum putrescente, corpus inuadit, vt in prædicto nostro ægro. Tū enim humores inordinato modo feruent, quorum calor exhalans, flammæ instar partes extremas seipsis frigidiores relinquit, ad textum ex Prorrhæ. Extremarum partium repentina in vtramque partem mutatio, mala, & vterq; casus mortalis est: licet primus casus magis. In prædicto nostro ægro, calorem, extinctioni proximū, testabantur, † pulsus languidi, parui, frigidus ex ore spiritus, nulla sitis, vt merito morituum dixerimus, sicuti in facto successit. Concludamus
 23 † non esse remedio locum, quoties à rigore perfrigerat io sequitur, vel aliquod aliud symptoma primæ notæ, quod ego soleo appellare (omni exceptione maius) vt aponia, seu mntitas.
 24 Non obstant † allegata in contrarium. Et primò non obstat textus 31. Ex rigore refrigerationes, quæ non recalescunt, tu

dic (calore natiuo redeunte) nam iste non valet, non autem calore febrili inordinato motu, motis humoribus, calore natiuo extincto, vt in prædicto nostro ægro, qui incaluit calore febrili, & feruescente, quæ incallescencia vituperatur, ad text. 31. & 32. 2. Prorrhæ. Si ex perfrictione sudantes recalescant. Nec obstat † secunda ratio: nam ad prædictas conditiones rigoris salutaris defuit principalis conditio, vt excretio remoueretur. Næc pariter obstat memoria prædicta: nam illa insurgunt à translatione perniciose, in caput facta. Et tandem minimè obuiare videbatur benè ad cibos
 26 † se habere, quia hæc conditio non est multi momenti, cum in hac etiam multi moriantur, & perterritus timore mortis id faceret, in nihilum mortuo iam calore natiuo recreatur. Et hæc breuiter dicta sint de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Platonis dictum.
- 2 Platonis dictum ad militaria munia ac comodatur; à Philiberto.
- 3 Platonis dictum ad medicam disciplinā transfertur.
- 4 Humor noxius peculiari facultate primordia vitæ tentat.
- 5 Medicus considerat apparatus morbosus, vt prauensat.
- 6 Apparatus morbosorum quæ sint signa & nu. 16.
- 7 Macula, velut morsus culicum possunt per corpus apparere, & absque febre, vrinis, & alui excrementis naturaliter habentibus, & nu. 90.
- 8 Macula, velut morsus culicum, quot modis possint apparere.
- 9 Maculis apparentibus vrina, & alui excrementa, aliquando naturaliter habent.
- 10 Maculis apparentibus absque febre, casus est valde verendus, & propter quid.
- 11 Apparatus morbofi sunt valde periculosi.
- 12 Euascentia vituperentur.
- 13 Euascentiarum quot sint effectus.
- 14 Vno ex tribus principijs affecto, reliqua de facili consentiunt.
- 15 Euascentias vt plurimum febres insequuntur, & aliquando mors. & nu. 20.
- 16 Ex maculis apparentibus, apparatus morbosus cognoscitur, & casus grauis est.

- 17 *Maculae nigrae, vel liuidae disparentes, casus est valde verendus.*
- 18 *Macularum, ruborum, & stillicidij sanguinis, vna est ratio.*
- 19 *Naturā nihil moliri melius esset, quā frustra.*
- 20 *Maculae euanescentes in altum reconduntur, & morbus grauis expectatur, ut plurimum febris, & ibi limita.*
- 21 *Natura ad extinctionem properante, nihil operandum.*
- 22 *Natura ad extinctionem properantis nobile signum.*
- 23 *Maculis apparentibus, & permanentibus, an casus sit verendus.*

ARGVMENTVM.

aculis nigris, vel liuidis absque febre apparentibus, illisq; euanescentibus, periculosus est casus, has febris saepe insequitur, & exinde mors.

DECISIO XXXXVII.

- 1 **I** Vbebat Plato † Deos tunc maximè per pietatem, & munera colendos esse, cum res maximè feliciter succedant, ut illis placatioribus, & benignioribus utamur si quæ res aduersæ contingerint: Quod præclarum dictum, ad res bellicas
- 2 † Bellicosissimus Emmanuel Philibertus Sabbaudienſis Dux, vtilissime accommodabat. Sic (dicebat tantus Imperator) Vrbes, & Oppida commodius, & diligentius muniri possunt per ocium, & pacem, quibus firmiter postea propugnaculis utamur, si bellum sit illatum: cum etiam multò validiores sint antiquæ, & quæ aliquantulum inueterarint, quā recentes munitiones. Nos ad facultatem medicam transferentes, dicimus (Disciplina enim militaris, & medica, sorores sunt) quòd Medici tunc maximè per pietatem colendi, & ad eundem sunt ab hominibus, cum res maximè feliciter illis videntur succedere, tu dic cum sani apparent: Qui animo, sensuque omnes corporis partes lustrent, & circumspiciant, & recognoscant utrum præcipuè vna pars affecta sit. Deinde ut Duces in bello faciunt, considerant, ex qua in primis facultate periculum imminet homini. Sic enim commodius, & diligentius per ocium, & pacem muniri possunt, quibus firmiter postea propugnaculis utamur, si bellum à morbo inferatur.
- 3 Noxius enim humor, † qui ex putredine vim deleteriā sumit, haud absimilem ex-

ternis venenis, cuius ratione naturæ dominatu contineri nō potest, sed peculiari quadā, & abstrusa facultate relictis ignobilibus mēbris prædictas facultates quæ sunt vitæ primordia, & origines tētāt inficere. Amplius cōsiderāt qui apparatus † adſint in prædictis corporibus, nū graues, & per consequens parata ad graues morbos, & sic anteuertūt præueniendo, quorum grauium apparatus, pro modo † signa sunt maculae, velut morsus culicū, per corpus absque febre apparentes, de quo casu multū necessario, nos in hac Decisione. Reuerendo Patri Fratri Francisco à Ficarra, Minoritæ, & huius Prouinciæ Siciliæ olim ministro, prædicti morsus culicum per corpus nigri, † at absque febre, & quod multū referebat, tum vrinæ, tum alui excrementa naturaliter habebant, qui nō multū tempus durauerūt, & euauerunt; positi in consultatione cū elegantissimo Mattheo Corbino, tūc Medico ordinario Conuentus Dine Mariæ Angelorū meritissimo dicebat prædictus Corbinus quòd casus erat nullius momenti, quia cū huiusmodi maculae, seu pustulae in triplici casu oriri soleāt, † Primo cum viscus aliquod internum vehementi intemperie, & corruptela, vel inflammatione aliqua laborat, & nos non sumus in hoc casu, dicebat, quia ultra quòd in febre apparent, licet ipsarū neque sint symptomata, ea progressa etiā comparent, quæ ingrauescente, eaq; progressa, mortem inferunt. Nos de isto casu alibi loquuti sumus. In prædictorum enim viscerum inflammationibus sanguis accenditur, quē effusum sæpiissime partes externæ manus ac pedes excipiunt, aliquādo cutis, cuius germen est intus, vbi materia praua cōtinuò generatur, feruet, & putrescit: putrescendo febrem accendit malignam, & sæpius pestiferam. Secundo in febre pestilente, cuius propria essentia est, quæ à cæteris omnibus febribus distinguitur, calidum putre esse, per ea quæ dixit Glossa 6. Epidem. comment. 1. scilicet putrescente, & ebulliente sanguinis propria substantia, præfercim atræ, aut vitalis in corde cum venenata quadam, & contagiosa qualitate, prædictis maculis, vel pustulis, aut carbunculo, siue bubone externo, & cum flammea dispositione carbunculum referente in aliquo viscere, ut in pulmone, diaphragmate cerebro, hepate, corde. Quibus commune esse, quòd subtiliores, dilutioresque humores per habitum extenuati digerantur: ex crassioribus autem cuti, ac magis etiam

etiam pellicula, quæ densior est, in hæ-
rentibus nascantur: idq; illis potius acci-
dere, quorum densior sit cutis, ac durior:
quod per eam crassiores, tenacioresque
humores difficiliter pertranseant. Neq;
etiam nos esse in hoc casu. Tertiò dixit
exoriri, cū natura partes corporis imas
expurgat, vt non nunquam etiam per ex-
cretionem, ita per decubitus ad cutem.
Cuius differentia, quia proprium est, vt
non modo non noceant, sed etiam iuuēt,
quoniam ē venis iccinoris vicinis icho-
res corrupti sanguinis excluduntur natu-
ræ robore, nihil faciendum esse conclude-
bat, & vt gauderet, prædictus pater tan-
to beneficio. nihilq; timeret, tanto for-
tius, quia tum vrinæ, † tum alui excre-
8 menta naturaliter habebant. Hæc sunt
quæ tunc proposuit Dominus Corbinus.
Ego dixi casum esse valde verendum
9 † propter tria, Primum, quia ex huius
modi maculis nigris, pessimus appa-
ratus ad morbos graues denotabatur. Al-
terum, quod huiusmodi maculæ breui e-
uanuerant. Vnde, & erat tertium in præ-
dicto patre quàm primum timeri morbum
grauissimum, à quo Deus scit si liberabi-
tur. Primum clarum esse dicebam, & in
hoc apportabam doctrinam Vallesij gra-
uissimi viri, ad text. Euphranoris filio ad
quintum Epi d. versic. Qua dictione aper-
tè significatur, ex anthemata eadem die
esse oborta, & euanuisse, nam hæc morbis
quidem succedentia, significant maligni-
tatē, ante morbos, facta magnos ad mor-
bos apparatus, atque adeo apparatus ad
magnos morbos. hucusque Valles. Vnde
pertranscendes dixi quàm periculosus es-
10 set apparatus morbosus, † & in hoc ap-
portauit text. pulchrum 45. (Adolescens
qui cucurrerat viam asperam, doluit cal-
canem maxime inferna parte. Abscessū
autem locus non recepit, vt humorē con-
uocās, sed quarta die pars tota nigra red-
dita &c.) Valles. Quàm periculosus sit
malus corporis apparatus, & cacochy-
mia in corpore latitans, hinc discas aper-
tissimè. Vnde enim, qui mediocritatem
haberet bonorum succorum, nihil con-
traxisset mali, præter exiguum fortasse
dolorem, sola quiete soluendum, qui ve-
rò multitudinem bonorum, aut etiam nō
omninò malorum, podagricum aliquem
dolorem, aut tumorem non malignum,
sic quod malignos succos cōgessisset (ne
que enim aliter poterat fieri) contraxit
mortificationē, die quarta à cursu (quod
magis mirere) nullo prægresso tumore, vt
videretur succus ad partem conuocatus.

Vnde quid coniectes aliud quàm homi-
nem nō tam multitudine, quàm maligna
qualitate laborasse. Habuisseque inte-
rius intra viscera latitans virus aliquod
veneno proximum, quod in eam particu-
lam (dolore præstante motus initium) de-
positum est. hucusque Valles. Quo ad al-
terum dicebam, quod Euanescentiæ su-
11 bitæ vituperabantur, † vt signum, & cau-
sa. Siquidem & naturæ imbecillitatem,
infelicem exitum significarent, & prin-
cipes partes à morbo non esse tutas. Cū
contra fiat in conuersione humorum re-
lictis interioribus ad exteriora, significa-
turque eiusdem naturæ robur, victoria,
atque recta ratio, & principum partiū
à morbo liberatio. Duo siquidem sunt ef-
12 festus prædictarum † euanesceniarum
(& memini dixisse in decisione XXXXII.)
redditus earundem macularum, & per-
mutatio in grauiores affectus, eiusdem
morbi vi maligna in nobilem partē tran-
surrente, (quam suapte natura appetere
diximus supra) vnde optimo iure cō-
uulsionem timeri, & aliquod aliud graue
symptoma, & tandem mortem. ad con-
clusionem illam medicinalem.

Grauius affecto vno ē tribus principiis
13 reliqua facile consentiunt. Itaque mori
ægrum par est. & videbatur facere tex.
Rubores, qui ad aures ex priori dolore
commouentur in febribus, signum quidē
sacri ignis, qui in facie veniat. Sed & cō-
uulsiones ex his cum priuatione vocis, &
virium exolutione. hucusque text. Quo
ad tertium dixi imminere febrem, hæc
enim sapissime insequi solet huiusmodi
14 euanescenias † & in hoc ego allegabam
textū in puncto 90. Euphranoris filio ex
anthemata velut morsus culicum, exiguum
autem tēpus, postridie febricitauit. huc-
usque text. Doctores. Ne intelligas hunc,
cum habuisset exanthemata, postridie fe-
bricitasse exiguum tempus, sed cum ha-
buisset exanthemata exiguum tempus,
postridie febricitasse, qua dictione aper-
tè significatur, exanthemata eadem die
oborta, & euanuisse. Quid ego proposue-
rim tunc ad anteuertendam talem febrem,
diffusissimè dicam in quarta, vel quinta
parte nostrarum Decisionum, & parum
infra tangam, sed præualente voto prædi-
cti de Corbino tanquam senioris, cui in
dicendo vltimus datur locus in decidē-
do, remansit sic prædictus pater, qui ad
paucos dies, febre acuta habitus, diem
suum obiit, & in curatione ego nō adfui,
nec à prædicto Medico curatus, sed à quo-
dam iuvene nostræ Academiæ.

Domino quotiescunque videbitis maculas istas, & absque febre, iudicate adesse apparatus vitiosum, & graue esse negotium, quia mediocris natura dominatus signum esset, nullo superstite in visceribus foco, vt excretio perfecti: per ea, quæ dixerunt Doctores ad tex. 15. ex sexto Aphorismis, de quo nos non sumus certi, & cum toto hoc neque perfectè dominatur. Quod si sint nigra, vel liuida, & 15 insperato t enuescunt, grauisimum esse casum iudicate, ex pessimo apparatu ex malignis succis cōgesto: (neque enim aliter fieri potest) cum color niger & liuidus sint omnium pessimi, ad text. ex Prognostic. Macularum verò ruborum, & stillicidij sanguinis, ac similitum eadem est 16 ratio. Omnis enim excretio, omnisque abscessus, qui vbi fieri ceperit, statim desinit, duorum alterum significat. Nam vel materia illa ab affectis effunditur partibus, quia ob copiam non potuit tolerari, vel natura ad summum ferè gradum infirmitatis peruenit, quæ superflua quidē excernere conatur, sed nequit, & facit doctrinam Glor. primo Procr. 1. Satiusest 17 se naturam nihil t moliri, quam frustra. & grauisimum morbum expectate. Recondita enim in altum sunt, atque ita interna grauius afficiuntur. sæpissime, & quasi semper, febrem, & illam pessimi moris, ad tex. allegatum, 90. Euphranoni filio, vbi Doctores. Limita tamen, nisi à Medico prudente generosis prædijs, vt missione sanguinis, expurgatione, bezoarticis prædictus morbus antevertatur, sed audite, quod vix sunt securi, antevertendo, neque omnino præseruantur, licet possint remedia operari, vt minus grauius agrotet, dixit Valles. & est doctrina notanda centum manibus ad allegatum text. 90. Euphranoni filio versic. (Aut enim) longa experientia confirmata. Et dum hæc scriberemus, vidimus in Bartolomeo Saluzzo, Ianuense, & iuue ne optimarum partium, huic macula prædictæ per vniuersum corpus, quasi fuisset morsus à culicibus, multa fuerunt à nobis facta, & cum toto hoc, ad mensem Tertianam intermittente, at maligna, fuit habitus à qua me curante, Deus liberauit, at per varios casus ductus, qui tandem dum leuiter agrotaret, maledicta Veneri indulgens, oborto dolore in hypochondrio sinistro, exolutus fuit statim, & diem suum obiit, non sine meo ingentissimo dolore, nam mirum immodum diligebam; superuenerunt, dum exolvebatur supra vocati, Franciscus Guerrerius,

& Gerardus Natale, optimi iuuenes certè multa ordinantes, sed satius fuisset nihil 18 moliri, t cum natura ad extinctionem properaret, signum circa manum sublium 19 dum, t Quod signum vbi conspicue videris, certo scias in proximo iam esse mortem. ad tex. Anginosa manum dextram ex quinto Epidem. vbi Doctores. Sed quid si huiusmodi maculae apparentes, permanerent tanto tempore, vt quod incutem emerferat putemus meritò percutim ipsam esse paulatim resolutum, an casus esset verendus. Dicatis quod casus 20 non est adeo pessimus, t cum aliqualis naturæ dominatus, & valor ex ipsa permanentia, demonstretur, & sic videntur sapere naturam macularum, quæ solent exoriri, cum natura imas corporis expurgat, aliter frustratorie poneret talis differentia, sed aduertite quod neque etiam estis securi à relapsu in grauiorem morbum. Quia vt huiusmodi maculae liberent, corpore grauisimè agrotante, necesse est, vt vel antecedit, vel sequatur alui fluor, ad doctrinam Gal. 5. Metodi. versic. (Quibus agrotantibus) vbi Doctores, vnde magis secure incedemus, si visis prædictis maculis, ad celerrimam curationem veniemus. & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M .

- 1 Febris refrigerata, perpetuò silet.
- 2 Febris cum vertigine silet ad tempus. et ibi amplia.
- 3 Febris genus aliud, in quo æger non loquitur, aut parum, & molestissimè.
- 4 Febre liberati possunt remanere masti & silentes.
- 5 Facti species.
- 6 Loquela à quibus causis impediatur.
- 7 Maror est melancholicum accidens.
- 8 Urinae subiugalia in quo genere febrium appareant.
- 9 Melancholicus humor omnium maxime mentem tentat.
- 10 Melancholicorum plurimi sunt hypochondriaci.
- 11 Spiratio facilis est maximi momenti ad morbos acutos.
- 12 Febris cum melancholia mixta, grauis est, & dolosa. & nu. 16.
- 13 Text. 14. cōment. 2. Prior. Prorrhet. expositio.
- 14 In febre cum melancholia mixta, phrenitis timetur, vel melancholia confirmatio.
- 15 Febris cum melancholia mixta, quando Jalu-

- salutaris.
- 16 Febris cum melancholia mixta, grauis-
sima est. & eius signa, & causa.
 - 17 Febris cum melancholia mixta, vnde
pendeat vis periculi.
 - 18 Spiritus facili, & acri obedientia ma-
ximi momenti sunt in febre cum melan-
cholia.

ARGUMENTVM.

Febris, cum melancholia mixta, est
gravis, & dolosissima & quando
casus mortalis.

DECISIO XXXXVIII.

Gloriosissimus Emmanuel Philiber-
tus olim Sabbaudienſis Dux, & mi-
litaris disciplinae norma. inter antiquos
Duces mirum immodum laudabat Calli-
dum Quintum Metellum, quem formida-
bilem debuisse esse dicebat, quia erat al-
ti, & egregij silentij vir, & in disciplina
militari, eximiam virtutem esse silentij
1 affirmabat. Febris refrigerata & inter fe-
bres formidabilis est, quia perpetuò silet:
foris enim calor neque mordax, neque
vrens, si manum, aut latera contigeris,
cum tamen cætera interni incendiij, & pe-
stiferæ conditionis indicia præferant,
intus conturbans, & est dolosissima, ad
text. oris ventriculi dolor cum hypocon-
drij pulsatione, refrigerata febre, malū,
&c. ubi Doctores. Febris cum vertigine,
& pulsatione capitis: vel aliquo alio eius-
2 dem affectu silet & ad tempus, & circa iu-
diciū exacerbatur, vnde dolosa, ad text.
2. ex 4. de acutis. Eiusdem ordinis est
febris ex bile, & pituita mixtis: Hec ine-
unte morbo, illius acrimoniam retundit,
vnde omnia moderata apparent, & est
dolosa, & malitiosa: nam accedente in-
cremento. vel statu vehementia morbi,
& symptomatum, facta fermentatione,
præripiuntur ægri, ad text. 9. comment.
3. Prior Prorrhæ. (superuenientes rigo-
res) ubi Doctores. Sed est alia febris, in
3 qua æger & olet, non loquitur, aut mole-
stissimè, & parum loquitur, & mox rur-
sum conticescit: non quòd loqui non pos-
sit, sed ob melancholiam complicatam
non loquitur: quæ febris grauisſima, &
dolosissima est, per eam, quæ dixit Valle-
sius ad text. Eurianaſis filiam virginem
ignis corripuit. 3. Epidem. versic. Teneri
eam grauisſimo aliquo morbo interius
non tam magno quàm mali moris indi-
cabat tanta taciturnitas, vt nihil loque-

retur, & tristitia tam desperata, vt neque
conquereretur, neque auxilium peteret,
aut omninò velle videretur, de qua febre
quia est materia satis digna, & practica-
bilis, in ista Decisione dicemus.

Hunc casum nos annis elapsis vidimus
in Fratre Benedicto de Platea laico. Mi-
norita ad quem Princeps Paceco ob a-
morem in prædictum Fratrem miserat
Hieronimum Gualcone, & Laurentium
Natali, quem laicum ad mortem prope-
rantem, nos, sic volente Patre Fratre
Christophoro de Panormo. eiusdem Cō-
uentus dignissimo Guardiano, & viro
religiosissimo, & optimo Concionatore,
capimus curare, & remedijs multis ad-
ministratis, Deus tandem sanauit. Quam
febrem audiuiſimus Madrid passum filium
Illustrissimij Consultoris Matute, & Rea-
lis Patrimonij Protectoris Integerrimi,
à qua febre abscessu suppurato, tandem
4 liberatus & mæſtus silens remansit. Sed ad
5 nos. prædictus Frater & Autumnij tempo-
re, quo maximè vigent morbi melanco-
lici, decumbebat nunc nimium quietus,
& taciturnus, ita vt parum loqueretur,
iam verò siquid esset loquutus, rursus ca-
rebat voce, quibus significabatur, illum
ita iacuisse taciturnum, vt parum quid-
dam loqueretur, atque id quanculūcun-
quē, vix vi videretur posse loqui, aut lo-
qui molestissimè ferret, & mox rursus
conticesceret quod quidem non erat re-
6 ferendum ad aliquod instrumenti & vitiū
vt laryngis eius musculorum, & neruo-
rum, tumore, angustia laborantium, &
musculorum, aut nerui recurrentis, cō-
uulsione, vel paralyſi, vel valida refrige-
ratione, vel causa externa, vulnere, vel
musculorum thoracis, vel spiritus vita-
lis, cuius contractione, vt in metu, ho-
mo interdum obmutescit. aut certè tre-
mulam ac imbecillam vocem redit, eius-
quē dissolutionis, aut suffocationis, vt
syncope, & histericis affectibus, sed ad-
animi affectum referebatur. Non enim
quod loqui non posset, sed quòd ob ma-
rorem nollet, tacebat: neque dicitur co-
nari loqui quòd linguæ corporale ali-
quod esset impedimentum, sed quia ma-
lè obsequuntur instrumenta omnia cum
appetitus renuit: itaque taciturnitas il-
la, & requies nimia mæſti animi erat:
7 marorem verò esse melancholicum acci-
dens, omnes Doctores dixerunt. Somni
aderant, aliquando verò vigilia. Melan-
choliæ familiares sunt vigiliae ob siccam
intemperiem, tamen alia ratione hi etiā
fun aliquando veluti comatosi ob mæſti-
tiam

tiam, scilicet. Videmus enim eos, qui tri-
sti, & demisso animo sunt, in somnum in-
uitos ferri, qui quidem non tam est som-
nus, quam vigilandi impotentia, unde
nunc ob succi naturam vigilabat, nunc
concidente animo dormiebat, & nunc vi-
gilabat quiescens, cum succus minus mo-
ueretur, nunc iactabatur, cum succus a-
gitatus instigabat: semper autem silebat
quod ea incidisset insanie species. Urina
in prædicto laico erant subiugalia, quæ
8 in nullo genere febrium apparent, nisi
in genere illarum ardentium, in quibus
bilis simul cum pituita computrescit: vi-
gilabat ergo prædictus frater à bile, &
& sicca intemperie. Somni aderant ob
succum pituitosum, iactabatur, cum suc-
cus melancholicus agitatus instigabat.
Est enim melancholia succus, qui omniū
9 & maximè mentem tentat, quod vel inde
agnoscens, quod is solum citra cerebri
phlegmonē, & citra febrem, putatur pos-
se facere delirium perpetuum, redundās
solum, aut agitatus. Constat verò agita-
tum, quam quietum, meritò magis ten-
tatarum mentē; ita enim copiosius traus-
mittent in cerebrum nigri vapores. Ut
igitur citra febres: sola melancholia re-
dundantia delirium solet facere, ita per
febres, etiam sine inflammatione, quod
si moueatur, cum minori etiam redundā-
tia id faciet, per ea, quæ dixit Vallesius
ad tex. 41. ex 4. de acutis. Manus etiam
ad hypocondria quasi dolorem patienti;
& hoc etiam melancholiam prædictam
testabatur. Plurimi enim melancholico-
10 rum sunt & hypochondriaci. Alijs raro
non consentit ventriculus cum cerebro:
unde perpauci eorum sunt, quibus non se-
cundum hypocondria, anxietas; Alijs qui-
dem maior, alijs quidem minor. Id verò
cum fit, naturaliter videntur manus in eā
partem ferri. febris erat continua, sed
benè spirabat. Dicebatur, quod casus nō
videbatur verendus ratione illius bonæ
11 & spirationis: illa enim magnum habet
momentum in morbis, qui cum febre acu-
ta sunt. ad text. ex Prognost. Et ratio cla-
ra est: nam seruatis modulis naturalis re-
spirationis, partes, quæ virtutem cum
animatam, tum naturalem, & vitale cō-
tinent, omni carere inflammatione, an-
gustia, insigni vitio necesse est. Eas por-
tantes valere, instrumenta esse libera, na-
tium calorem esse incolumem, febrilem
non inualefcere, spiritum animale non
egere insolito subsidio, nam si virtus quæ
mouet thoracem, imbecillior, si impedi-
ti muscoli, qui mouenti animæ inseruiūt

si malignus, & incendiosus febrilis calor
est, si inde natiuus calor immutatus, si
spiritus animalis inopia alimēti laborat,
immutabitur respiratio. Si igitur inte-
gra, & omni vitio caret, illa quoque vi-
tio carere oportet, per ea, quæ dixerunt
Doctores ad eundem text. ex prædicto
Prognost.

Sed istis non obstantibus, grauissimus
12 & dolosissimus fuit indicatus & morbus,
ad doctrinam supradictam Vallesij, eo-
dem versic. Teneri. & in cerebro humo-
rem calidum, & feruentem in atram bilē
verti, ad text. 14. cōment. 2. Prior. Pro-
13 rhet. Faciei & color bonus, & mæstitia
multa, malum hucusque textus. Fieri nō
potest vt in morbo benè colornetur æ-
gri secundum naturam, quod morbus de
colores faciat. Vnde subesse causā aliquā
præter naturā necesse est, quæ ægros be-
nè coloratis similes redat, & rubore ali-
quo suffundat. Ea in febribus multiplex
est: sanguinis in pulmone putrentis fuli-
go in affectibus thoracis: in plenitudine
capitis copia cum grauitate: in accessio-
nē vapor natura sua lursum latus, & in
faciei superficiem diffusus, imminente iu-
dicio instans hamorrhagia: in diuturnio-
re, abscessus: extra iudicium in mortali-
bus febribus modò cum mærore, modò
cum risu, insanie principium. Quoties igitur
sine cōflictus expectatione florida, &
rubens facies apparuerit, in febre essen-
tiali, siquidem æger valde tristis depre-
hendatur cum tetrico vultu, & perturba-
to quædam in cerebro valde calida affe-
ctio esse videtur, quæ sanguinem exurit,
eamque ob causam bilem atram generat
14 unde nos phrenitidem & timebamus, vel
melancholiam confirmari, sed in hoc ca-
su, quia prædictus frater benè se habe-
15 bat ad res vitæ & necessarias, idest sumē-
da, faciēda, & excernēda, sentiebat,
appetebat, & ferebat. sunt enim signa, &
causæ, ac signa quidem non grauiter ob-
laxa mentis, & omnium principum fa-
cultatum, quæ quo plures laxa sunt, cō-
maius periculum denuntiant. Causæ ve-
rò quia non modo causis morbosicis ægri
non opprimuntur, sed eorum etiam æge-
state, atque indigentia non resoluntur,
sine quibus vita retineri non potest: hac
ratione, & alijs infra dicendis multis re-
medijs ad sanitatem fuit restitutus.

Domini sciatis, grauem esse febrem,
16 in qua æger melancholia & etiam deti-
netur, cuius signum, vltra supradicta, si
post mærorem rideat æger, & post auer-
sationem hominum, conuersationē pau-
lisper

lisper delectetur, vt prædictus Frater; cuius ratio est, cum neque sterquilinum vllum sit, quod æque semper expiret, fatorem, sed cum agitur, & commouetur; atque, & multo magis, & omnes morborum causæ, quibuldam temporibus, aut certo quodam ordine, aut erratico modo agitentur, necesse esse, vt melancholicis, nigris vaporibus mentis sedem occupantibus, mareant, & aliquando copiosa effumatione cessante, & succi nigri sedato motu, agnoscant, & loquantur cū eis, qui ingrediuntur, rideantq; post prædictū marorem, vt prædictus laicus. Cum nulla latitiae maior causa sit, quàm soluenda mæstitia: vt & voluptatis soluendus dolor: necesse est aliquando latetur sine vlla externa causa plurimū, soluti à plurima mæstitia, quæ sine externa causa inerat, per ea, quæ dixit Socrates in Phedone p hæc verba: quam mira videtur, o viri, hæc res esse, quàm nominant homines voluptatē, quamque miro naturaliter se habet modo ad dolorem ipsum, qui ei contrarius esse videtur. Quippe cum simul homini adesse nolint, tamen siquis prosequitur, capiq; alterum, semper fermè alterum quoque accipere cogitur, quasi ex eodem vertice sint ambo connexa. hucusque Socrates. dixit Salomon 14. parabol. Et extrema gaudij luctus occupat. Ariost. Cant. 22. stanz. 70.

*Conuieni chi ride, anco tal'hor si lagni,
E fortuna tal'hor troui rubella.
Et altroue.*

*Che'l mal va dietro al ben, e'l ben'al male.
Petrarc. nella Canz.*

*Perche la vita è breue, però lasso cōuienti,
Che l'estremo del riso assaglia il pianto.
Boccacc. nel principio della prima Gior.
Et si come l'estremità dell'allegrezza il dolore occupa. Marin. nella Canz. 10.*

*Al di lucente, e chiaro
Notte oscura succede,
Et è sempre del viso il pianto erede.
Et finalmente il Bembo nella festina I.
Più suauì, e riposati giorni.*

*Ma'l Sol non mena mai sì puri giorni,
Che non sian dietro poi tante atri notti,
Così vicino al riso, è sempre il pianto.*

Melancholia etiam detinetur, signum euidētissimum versionis humoris calidi, & feruentis in atrum: vnde aliquando phrenitis, conuulsio, vel melancholiæ exacerbatio. In hoc casu periculi vis pendet

17 † ex humoris malitia, facultatum, plurium grauiore offensione, cerebri maiore alteratione, & rerum vitæ necessariarum negligentia, seu abhorritione. Quò

enim magis exacerbantur hæc, eò perniciosior affectus. Grauium enim signorum perseuerantia, & exacerbatio fatiscētē naturam, & morbum ingrauescentem ostendunt: vnde confirmatur mortis præfagium. Mulier in Cynzico tacita erat, seuera, & tetrico vultu, at quia imperuasibilis (tales sunt, qui exiguo vtuntur potu, & à cibo ita abhorrent, vt ne mentionem quidem horum fieri sustineant, labra mordent poculorum, & colearia, si quis cibum immittere velit, lucem refugiant spiritus animalis inopia, vigiles resoluuntur oblati necessarijs percellentur, quod Aurelianus in perniciosiis ponit) fato concessit.

Ad obiecta dicitur, quòd in isto casu maximum habet pondus facilis spiritus, 18 & ægri † obedientia ad res vitæ necessarias: nam ex his colligitur, humoris malitiam non esse ingentem, facultates principes nō esse grauius læsas, nec cerebrū intensè alteratum: vnde vis præfagij pendet. Et hæc breuiter dicta sint de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Imperatoris prudētia in quibus cōsistat.
- 2 Medici prudentia in quibus consistat.
- 3 Febres lipyria quæ sint.
- 4 Febris lipyria est acutissima.
- 5 Febris lipyria quomodo fiat.
- 6 Ignis paruus, & succrescens facile extinguipoteſt.
- 7 Febris lipyria quando desperata.
- 8 In febre lipyria alius soluta salutaris, & num. 14.
- 9 Iudicia fiunt quò natura, & humores repunt.
- 10 In febre lipyria alius sponte mota, vtile & nu. 26 sed oppositum nu. subs. quent. 11 & 12.
- 11 In febre lipyria alius exturbata non videtur salutaris.
- 12 In febre lipyria alius solet multum solui quod est pessimum, & nu. 27.
- 13 Remedia aliquando sunt facillima mature adhibita.
- 14 Febre lipyria habiti solent fieri phrenitici, & ubi spes posita. & nu. 22.
- 15 Bilis in ventis feruens facillimè in cerebrum rapitur.
- 16 In febre lipyria phrenitis quando expectetur.
- 17 In febre lipyria sanguinis fluor videtur salutaris.
- 18 Dies septima omnium fataliū imperator.
- 19 In euacuatione facultates aliquantulum dibi-

debilitantur.

- 20 *In die cōflictus symptomata solēt vigere.*
- 21 *Hæmorrhagia a magnis morbis liberare solet. 1*
- 22 *Ægri lypyria febre habiti solent delirare. & exinde mori.*
- 23 *Febris lypyria est febris genus pessimum malitiosum, & mortale, & nu. 25.*
- 24 *Ægri lypyria habiti quomodo sunt regēdi*
- 25 *In febre lypyria quid timeamus, & quādo casus est desperatus, cum limitationibus.*
- 26 *In febre lypyria aluus exturbata est salutaris.*
- 27 *In febre lypyria aluus solet multum exturbari, quod est pessimum.*
- 28 *Hæmorrhagia quando salutaris.*
- 29 *Particulare nō destruit vniuersalia.*

ARGUMENTVM.

Febris lypyria est pessima, & malitiosissima, quid timeamus, & quando est quasi desperatio.

DECISIO XXXIX.

Non in colligendis magnis exercitiis solum, aut cōparandis classibus aut castris in tuto, munitoq; loco legendis, & munientis consistere Imperatoris & prudentiam, dicebat Serenissimus Emmanuel Philibertus, olim Sabbaudienſis Dux, & diuinissimi iudicii; sed multo magis in arripiendis opportunitatibus, quæ sese offerunt rei præclare gerendæ; cum plus vtilitatis, vel situs, vel temporis momentum repente afferre possit, quàm vniuersa comparandi, & instruendi exercitus industria. Nam vt paruus ignis, & succrescens adhuc facile extinguitur; qui postea latendo vbi vires sumpserit proxima quæquæ deuastat, neque potest nisi cum summo resistantium periculo retardari; sic belli initia aliquando suppressere, facillimum est, at vbi paulatim a cedentibus auxilijs sunt aucta, nō nisi cum summis populorum periculis opprimuntur. Non solum in colligendis magnis remedijs consistit Medici & prudentia, ad tex. (A ventris turbatione.) versic. (Dare autem bibere elaterium, bis, aut ter) Neque solum in ponendis ægris, in commodis locis consistit eius prudentia, ad tex. (Circa ægrotantem æconomia) 36. sexto Epidem. sect. 2. vbi Valles. versic. (Nam cum mitti sanguinem) sed multo magis in arripiendis opportunitatibus, quæ sese offerunt rei præclare

gerendæ; cum plus vtilitatis temporis momentum afferre repente possit, quàm vniuersa instruendi remedia industria, in hoc, etsi possem exemplificare in multis casibus, in vno tamen multum practicabili, & necessario, vt puta in febre lypyria, quæ est valde malitiosa, exemplificabo, de qua in hac decisione.

Gaspar Mililli febre lypyria tenebatur
 3 (Tales sunt, in quibus † ob inflammacionem magnam, quæ obsidet internas partes, exteriorum frigus fit) in qua, quia
 4 acutissima (natura † non potente diu malum tolerare tantum) in fine tertiæ diei fui ego supra vocatus, quia curabatur à Francisco Morfino Medico tunc optimæ famæ. Dicebam ego, quod huiusmodi febris fuerat † facta in prædicto iuvene, crudis humoribus peccatis vitæ acervatis, (de quibus eram informatus dum interrogaueram principium ex quo, & quando ad tex. diuinissimū 57. Cognito principio ex quo, ex 4. de acutis) ex quibus grauis oppilatio in venarū angustijs, quæ ad cauum hepar pertinebant, fuerat collecta. Eodem quoque vitio interceptis vijs circa canaliculum fellis, & ventriculū, prædictis ergo vijs interceptis cohibitam fuisse flauam bilem, quæ cohibita crassa fuit effecta putruitque, ex quo inflammatio, quæ erysipelatis naturam habebat, quæ vt inualescebat, ita incendium vigere, & ad instar cucurbitulæ calorem extremarum partium trahere, vnde exteriora frigent, interanea inardescunt. Paruum tunc esse ignem † & succrescentem, adhuc facile extingui posse; qui postea latendo vbi vires sumpserit nō poterit reparari. Ac breuiter desperatio erit. nisi liberatis † vijs, quæ ad intestinū, ventremque pertinent, vitium expurgetur. Quod cum artificio artis procurari possit, eram voti vt biliosa † deiectiones, tum crudæ largiter promouerentur. Et ratio erat, quia, cum ars, & natura ad inuicem imitentur. Quia ex materia, & ex loco affecto rectissime colligebatur. Iudicia enim fiunt † quò natura, & humores repunt per loca cōuenientia. Phlegmone enim iecoris, & lienis iudicari solent per hæmorrhagiam, quia acuta, & calida febris coniungitur, quanquā iuuantur etiam sudoribus bonis. In conuexa autem parte phlegmonem, & hæmorrhagiam, & sudoribus bonis, & multis vrinis iudicari dixit Galenus 3. de Crisibus: in concaua verò deiectionibus biliosis, sudoribus, & interdum vomitibus quemadmodum quæ circa renes, & vesicam

ficam, vrinis, & quæ circa thoracem, ac
pulmones, spiritus. Quare cum hoc natu-
ra beneficium non intercesserit, artifi-
cium Medici debet supplere, alioquin in-
terficere. & ne scrupulus aliquis rema-
neret de beneficio naturæ, Addēbam
Glazomeniam, qui febre ardente, cum
inflammatione hypocondrij, laborabat,
cui magnum alui profluvium, etiam cum
strigementis saluti fuit. In statu illo A-
quilonio primi Epidem. plurimi turbata
alio multis biliosis euntibus, et dysente-
ria seruati in febribus ardentibus mor-
tui plurimi, quibus male restitit aluus.
Sed Dominus Morfinus allegauit text. in
punto nostro, in quo Hippocrates nul-
lam mentionem facit de expurgatione,
11 de qua debuerat loqui, cum esset re-
medium illustre, & tanto fortius, quia
de alijs minoribus loquitur textus erat
47. (Quibuscunque autem febres anxie
sunt, & hypochochria intenta, & in le-
cto non possunt manere in eodem loco,
& extrema omnia refrigerata sunt, mul-
ta cura, & custodia indigent.) Inculque
Hippocrates ex 4. de Acutis. Remedia,
vt nihil sumant præter oxymel. Decum-
bant in loco obscuro, & in stratis mol-
lissimis, vt quàm minimum se iacēt.
Valde enim vtile est hoc talibus. Ratio
est, quia tales periclitantur ex debilita-
te, meritò ergo Hippocrates expurga-
tionem debet. Aluus enim in hoc casu
12 solet valde solui, & multa excernens,
quod pessimum solet esse vt causa, & si-
gnum. Ac causa siquidem, quia ager ex
frequentia desidendi, & labore vigilat:
ex multitudine exeuntium periclitatur
ab animi deliquio, & resolutione virium
Hippocrate scribente in Prognost. Signū
verò alimentorū corruptorū, resoluta
hepatica facultatis, & incendij vehemē-
tissimi in hepate, quo continuatur bilis
generatio. Vnde fuit votatum à prædi-
cto de Morfino, quod superfederetur in
prædicta alui eurbatione. Septima
die fluxit sanguis ex naribus copiose,
sed delirauit procaciter, & cum pulsu
fatis imbecillo. Dicebam ego sic fieri,
plerumque vt quæ malorum remedia
13 & facillima fuerant, & vtilissima si ma-
turè adhibita sint, mox vbi morbus inua-
luerit, radicesque altius egerit, non pos-
sint aliquando nisi cum summo labore,
laborantisque periculo adhiberi; aliquan-
do frustra, & cum aliquali infamia; Tales
14 agri phrenitici fieri solent, ergo tota
spes posita erat, si liberatis vijs conci-

tata alio vitium expurgaretur, quod
cum non sit factum, desperatio iam est,
15 bilis enim in prædictis venis feruens
in cerebrum rapta est, vnde prædictum
delirium, à quo phrenitis confirmabam
16 expectationem ex prædicto sanguinis &
fluore, quia in agri perniciem fluxerat,
ex prædicto delirio cum pulsu imbecil-
litate. Sed Dominus Morfinus dicebat
profigium esse huiusmodi sanguinis &
17 fluorem, appor tabat text. in casu pro-
prio. 17. Huic nisi sanguis ex naribus
fluxerit, non indicator, ex 4. de Acutis.
Et ratio est, quia sunt eiusmodi profla-
uia, siquidem salutaria esse debent, na-
tura mouente, copia, & acrimonia san-
guinis naturam incitante. Copia autem
irritari naturam testis est menstrua pur-
gatio. Acrimonia verò & intus conclu-
so feruente spiritu in ardentibus feбри-
bus, vt & quibusdam inflammationibus
internis exemplo musti, quod in dolijs
iam feruescit, vasa dirumpit, nisi exitu
dato feruor subsideat. Addebat autho-
ritatem veterum Doctorum, qui tantum
attribuerunt profluvio sanguinis, Adde-
bat diem laudabilem, nam profluxerat
18 in septima & omnium fatalium dierum,
Imperatore. Non obitare dicebat, quod
pulsus aliquantulum esset debilis, vnde
videretur non toleratum, quia faculta-
19 tes & non debent plusquam pro ratione
debilitari, ad intellectum textus 95. (Ma-
turi in morbis abscessus) vbi Valles ver-
ficulo. (Tolerantia facilis) quarto Epi-
dem. & pulsus non videbatur multum de-
bilis. Quod deliraret, neque multum re-
20 ferre, quia eramus in die & conflictus,
& denique addebat historiam Metonis,
qui cum mortalibus signis seruatus fuit,
21 eo sapius repetito vt cum vrinis nigris,
ac tenuibus etiam post sudorem, & pro-
fluvium sanguinis manētibus, & cum vi-
gilijs, & quod multum refert delirio,
prout in casu nostro, sed euentus con-
firmavit nostrum votum, quia in octaua
22 cum feritate & delirabat, quia inter mi-
nabatur, vociferabatur, eiulabat, paren-
tes pro hostibus habebat, in summa re-
tineri non poterat; delire comedeat,
quibus ingrauescentibus in vndecima
miserrimam istam vitam finiuit. *ita sibi*
Domini pessimum febris genus, vbi
23 interaneis inardescantibus & exteriora
perfrigescunt, aut non calent pro ratio-
ne febris; malitiosum, ac mortale, ab in-
flammatione visceris alicuius nobilis,
indeque naturæ vehemens oppressio, &
R viri-

virium summa infirmitas significatur ab eiusdem inflammationis magnitudine, quæ instar cucurbitulæ totum ad se sanguinem rapit. Ad hæc si vehemens frigus fuerit, virtutem valde imbecillam esse iam conijciendum, ex Glosa alibi diximus. Obidque qui ita laborant, 24 plurima tum custodia & tum diligentia indigent, ad textum allegatum ex 4. de Acutis, quo etiam loco nihil ab ipsis præter oxymel crassis, glutinosisque humoribus commodum attingi vult, idque æquosum, quia tale statim ad hypochondria peruenit, quale epotum est, cum in affectibus pulmonis propter distributionis intervallum, quo alimenti, & medicamenti vires remittuntur, acidius esse debeat. Amplius omni sorbitione interdicit, donec morbus ad maturitatem perductus fuerit, modò ager sufferre queat, vt Glosa interpretatur. In isto casu translatio timetur ad cerebrum, 25 & phrenitidis periculum imminet bile feruente celeriter in cerebrum rapta, facit text. 3. Lateris dolor ex sputis biliosis, si absque ratione euauerit, in furorem aguntur. Commentarij 3. Prior. Prorrhæ. Doctores. Pleuritici tum solum in furorem aguntur, cum biliosi humoris in cerebrum facta est translatio. Huius suspicionem maximam afferunt sputa biliosa, quoniam bilis substantia tenuitate facili transluit, caloris vehementia sursum rapitur, & qualitatæ acrimonia partes, in quibus inest, ad expulsionem irritat, donec partem aliquam principem, tanquam arcem oblesserit. hucusque Doctores. Sed est text. in puncto. Qui ad manum parum ardentem febricitant, phrenitici sunt. Qua facta, quasi desperatio est. Limita tamen, nisi natura excretrice concitata vitium expurgetur liberatis vijs, quæ ad intestinum, ventremque pertinent. Idem dic nisi artificium Medici intercedat, qui vomitiones, deiectionesque biliosas, & erudaceas largiter promoueat. ad text. Febres lipyria non soluantur, nisi alio multum profusa. Hanc expectationem phrenitidis magis confirmabit, si vel stillet sanguis, vel copiose fluat, etiam die aliquo fatali, at vi morbi excitetur, quod cognoscemus si aliquod graue symptomata subsequatur, vt delirium, vrinæ praua, vel virium vitalium imbecillitas. Vidimus in isto casu, quibus tantum stillaui, quibus largiter eruperit, & mortuos, & est text. supra allegatus. (Qui

ad manum) versic. (Magis etiam si sanguis fluat) facit text. 42. In indicatorijs perfrictionibus sanguinis eruptiones vehementes, pessima. Commentarij tertij Prior. Prorrhæ. qui text. declaratur per alium textum. Quæ diebus criticis perfrictiones sunt vehementes, & profuso sanguinis pessima. Non obstant in contrarium allegata, & primo non obstat text. 47. ex Acutis, 26 quia Hippocrates comprehendit & sub verbo illo (maxima diligentia indigent) dixit anigmatice etiam ad text. 17. eodem libro vbi Valles versiculo. (Quin etiam hinc colliges) Ad illud, quod dicebatur, quod alius solet aliquando mul- 27 tum & solui, dicimus verissimum esse, & nos vidimus, qui fluor solet esse pessimus, vt causa, & signum, concedimus, ideo indigere Medico prudenti. Ad illud quod dicebatur de sanguinis fluore, verum est, 28 at tunc & iuuat cum legibus suis, incedit, vnde prius leges salutaris, & non salutaris excretionis adhibenda prius ad iudicium, quam veteres Doctores laudamus, vel accusamus. Quo ad Metonem, dicimus quod non erat in casu nostro, 29 nec ex hoc particulari destruitur vniuersalis doctrina. Et hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Exploratores sunt necessarij ad omnes res bellicas, pro qua re non est parandum jumpitibus, & propter quid.
- 2 Philibertus Princeps in exploratores erat liberalissimus.
- 3 Philiberti prudentia miris laudibus extollenda.
- 4 Medici sunt necessarij exploratores.
- 5 Medicorum exploratores qui sint.
- 6 Affectiones quo plures apparent conatu opus operosius.
- 7 Febre in incremento existente, potest ager variè in colore permutari.
- 8 Mutationes subitæ vituperantur, & nu. 18.
- 9 Natura nullum repentinum patitur, vel molitur.
- 10 Mutationum subitarum, quæ causa sit.
- 11 In mutationibus repentinis, quando timeamus conuulsionem, vel phrenitidem & exinde mortem, & numero 17 & 20.

12. *Affectus graues cum præmonstrantur, sunt providendi.*
13. *Ex mutationibus subitis conflictus imminet. & nu. 21.*
14. *Labij tremor cuius excretionis signum. & nu. 22.*
15. *Coxarum dolor, aut mammarum eleuatio, vel testium tumores, soluent febrē ardentem.*
16. *Ex subitis mutationibus supra diuturnitatem morbi. arguimus.*
17. *Ex subitis mutationibus, aluo suppressa, vigilijs infestantibus, & labij tremore, conuulsio exinde mors.*
18. *Mutationes subita mala. & quid significent.*
19. *Ex subitis mutationibus capiti timeamus.*
20. *Ex subitis mutationibus conuulsionem, vel phrenisidem timeamus, & exinde mortem, cum limitationibus, & sublimitationibus.*
21. *Mutationes subita quando arguant conflictum.*
22. *Labij tremor quando prænuncius vomitus.*
23. *Os potest peruertere morbi malitia non in crescentis.*
24. *Mutationes subita quando diuturnitatē præmonstrant.*
25. *Ex Mutationibus subitis quando mors certa.*

ARGVMENTVM.

Febris continua, in qua corpus variè, & repente in colore permutatur, quando mortalis.

DEGISIO XXXXX.

Maximi semper momenti esse ad omnes res bellicas, vt fidiſſimi, ac diligentissimi haberentur † exploratores; dicebat Serenissimus Philibertus Sabaudienſis Dux, & fortissimus, & maximus Imperator, pro qua re nullis parcendum esse sumptibus; quoniam vnum hostium consilium opportunè cognitum potest aliquando vniuersum negotium ad optatum finem perducere; aut vniuersum exercitum ex aliquo imminente periculo seruare. Siquidem ijs, qui ad recognoscenda loca mittuntur, & captiuis parum fidei tribuendum est aliquando; quòd illi timidius, aut negligentius res perscrutetur, isti ad intima consilia, vt

param curiosi non penetrent: at diligentes exploratores omnia dicta, facta, visa, audita studiosissime obseruant: vnde ex his intima consilia hostium, ex illis externa indicia, an cum horum significatione consentiant, sunt expectanda. Quare cū tanta sit vtilitas, quæ è diligentissimis, fidelissimisque exploratoribus percipitur, vt saepe victoria in cognitione hostiliū consiliorū, quæ per exploratores significantur, consistat, saluſq; vniuersi exercitus merito Serenissimus † Princeps in huiusmodi genus hominum liberalissimus erat; qui non nisi magnis præmijs propositis, tantæ periculorum molitantiq; crudelitati, quanta patefactis exploratoribus proponuntur se exponunt.

3. Mirificè igitur prudentia Philiberti † laudibus extollenda, quòd tanta vtebatur diligentia in famosissimo Illo Germanico bello, vt victoriæ Cefareæ, iudicio omnium mortalium, summa causa fuerit, vt in prima Decisione diximus. Maximi semper momenti fuit Medico, in bello, inter morbum, & naturam, diligentissimos † ac fidiſſimos habere exploratores. Quoniam vnum hostis morbi consilium opportunè cognitum potest aliquando vniuersum negotium ad optatum finem perducere; aut agrem ex aliquo imminente periculo seruare: sunt autem Medicorum † exploratores fidiſſimi, commutationes symptomatum, ex prauis ad mitia, & benigna, quæ cum fiant in morborum principio significant humorum exercitum non dum obfirmatum esse in aliqua parte, sed propter copiam, & malitiam transfluere modò in principem partem, ubique grania edere symptomata: modò in aliam: ibique mitescere, nunciant etiam naturam ab ipso morbo superandam certò, nisi Medicus eiusdem naturæ vicarius generalis, ad eorundum expulsionem celerrimè accingatur, & dixit Glosa, & nos in hac prima parte diximus. Sunt etiam fidiſſimi Exploratores mutationes extimarum partium celeriter in vtramque conditionem, scilicet à calore ad frigus, & à quæ significant in misero statu reperiri naturam, & propinquum esse eiusdem interitum. frigent enim extrema, quia intus sauit febrilis calor, viscera, & ipsam naturam oppugnans, quæ, etsi facto agmine paucorum militum eundem febrilem calorem foras excluserit, & sic extrema caluerint, dubitatur ne noua collecta materia quasi copijs mor-

bus pugnam sit redintegraturus, & qui fugisse videbatur, denuo pugnet, donec diu vtrinque commissio praelio, perpetuo frigeant extrema, & natura exolatur. & hoc in acutissima febre; Nunciant aliquando multiplices esse hostes, in quibus superandis tempore opus esse, ad conclusionem illam medicinalem. Quò plures & affectiones apparent, eò natura opus operosius. Idem significant coloris, vna cum calore crebra mutationes, nam angustiam maximam, laborem, & pugnam, vel naturæ laborantis casum, & prout melius in hac Decisione.

Bartolomeus la Dulcetta in febre continua, & circa eiusdem febris vniuersale incrementum & in colore corporis variè, & repente permutabatur, aucta eius febris malitia, & cum labri inferioris tremore, ventre non excernente, & vigilijs infestantibus. Positus in consultatione cum Pompeo Ferrara, & Petro Macarone, dicebam ego, illorum ætate, & doctrina minimis, quòd huiusmodi mutationes & subita ab Hippocrate vituperantur. Natura enim particulatim & qualitates introducit, nec quicquam repetinam, vel patitur, vel molitur, cuius conclusionis generalis exempla particularia posuisse, Hippocratem in multis text. particularibus, vti summæ corporis partes si celeriter in vtrinque conditionem permutentur, malum: sitis quoque huiusmodi mala est, ex Prorrhethico, & Torpor utroque celeriter transiens, malum. In summa, si deliret mox ad se redeat, modo in extremis partib. vratur, modò summè frigidus appareat, in casu nostro, si palleat, vel viridescat, liuescat, vel rubescat, idque vicissim, & breui intervallo, æger, Causam esse dicebam humorum transfluxum, & vicissim factam migrationem, sic veteres Doctores docuerunt, in casu nostro, translationem humorum fieri, certum esse, & quia alius erat adstricta, & vigilie comitabantur, labrum inferius tremebat, conuulsionem timeri, vel phrenitidem, & exinde mortem. In hoc ego allegaui quosdam text. Quo ad alium suppressam. Qui in febribus tenuiter sudant, dolent capite, & alio sunt suppressa, conuelluntur. hucusque textus, vbi Doctores, & ratio est ex communi ratione, quæ in vniuersitate elementorum suscipitur, siccata terra aerem humectari, ita siccatis ventre, & vesica cerebrum humidius reddi. Siccantur autem hæc

interdum quidem sursum in caput rapta materia. Huic ergo preparata est conuulsio, idem dicendum esse dicebam vesica suppressa ex eodem Prorrhethico, ad idem allegaui text. 36. Commentarij secundi Prior. Prorrheth. Qui capite dolent firmiter, delirantes, alio suppressa, feroci aspectu, rubore in facie efflorescente, in posteriorem partem conuelluntur. Doctores. Alius suppressa capitis affecti, haud quaquam signum proprium est, sed inferiorum partium in agri perniciem conspirantium. Auget enim capitis affectus, euaporatione, & materiæ ad superiora inclinatione. Addebam glossam ad text. 55. commentarij secundi. Prior. Prorrhethici. vbi inquit Alius intercepta semper capitis symptomata exasperat. Quo ad vigilias allegaui text. tertium commentarij secundi. Prior. Prorrheth. Qui capite dolent, si ticuloosi, atque vigiles, obscure delirantes, impotentes cum alio liquida delassati animum mente mouebuntur. hucusque text. Doctores. Dolor capitis affectum locum demonstrat: vigilia verò affectus causam, nimirum siccitatem cerebri, & biliosam, acremque exhalationem: vnde ex causa continuatione duplex periculum impendet conuulsioni à siccitate, & phrenitidis à biliosiore facto sanguine, ad text. alibi apportatum à nobis ex Aphorism. Propter vigiliam conuulsio, vel desipientia, malum. hucusque textus. Quo ad labij tremorem, allegabam text. Charonis, cui tertio die labri inferioris tremor, secunda conuulsiones. In punto, allegaui textum ex Prognostico (Pueris conuulsiones sunt) & licet loquatur in pueris, in viris etiam intelligi, cum supradictis conditionibus, dixerunt Doctores ad prædictum textum, & præsertim Vallesius versiculo (Tamen in viris non timebitur). Cum ergo graues & affectus præmonstrentur, quia quæ vitari, cum inciderint, non possunt, & per difficiliter curationem recipiunt, prudentis Medici esse dicebam, multò ante providere, & præcauere, ne fiant. Etenim cognoscere conuulsionem, quæ est in effectu, vt remedijs vix sit locus, parum artificiosum est, & vulgo etiam notum. Hæc sunt, quæ tunc ego in huiusmodi casu dixi. At Pompeus dicebat ex huiusmodi repente alternantibus rubore, pallore iudicium & imminens, vel conflictu significari. Multas enim eiusmodi mutationes fieri in critica perturbatione, in qua

qua natura modò victrix, modò resurgit morbus, & altero oppugnato alterū inualefcere vidimus experientia confirmante. Conflictus speciem ex tremore labij demonstrari, nam vel vomitu, vel deiectione se debere exonerare naturam.

14 & in hoc apportabat text. Labium † contractum alui biliofa eruptionem significat. & in Pythione non ne os distortum est (dicebat) humore deorsum transeunte. Vnde nihil faciendum esse dicebat, potest addi text. Hippocratis in libro de Crisi. Quibus in febribus coarctum † dolor oculorum distortio, aut cæcitas, aut testium tumores, aut mammarum eleuatio febrem ardentem soluit, aut etiam sanguinis ex naribus fluxus, hæc Hippocrates, quæ critica esse posse per metastasim materiæ ad caput. videtis. At prædictus de Macarone, non conuulsionem, neque phrenitidem imminere, dixit, neque conflictum expectari, vel imminere, nulla enim indicia conflictus præcesserāt,

16 sed supra diuturnitatem † morbi præsa-
giendum esse, & apportabat text. in punto 40 ex 4. Aphorism. Et ubi in vniuerso corpore mutationes, & nunc corpus refrigeratur, nunc incalescit, aut color alter ex altero fit, longitudinem morbi significant. hucusque text. Significatur enim multiplex materia, multiplicesque motus, in quibus superandis tempore opus est, ad conclusionem medicinalem. Quò plures affectiones apparent, eò naturæ opus operosius, & esse communem opinionem omnium Doctorum. Et tandem allegabat Hippocratem, qui primo Epidem parte 2. describit tempestatem, qua grassabantur continuæ febres, quibus cum nunquam intermitterent, rigores inordinati, & errantes fiebant. Itaque fiebat illis modò calor, modò frigus: de quibus ita inquit. (Octogesimo cum breuissimè iudicabantur.) Diuturna verò per se non esse mortalia conclusit. Prævaluit opinio, & votum Domini de Macarone, parentes gaudio nimio fuerunt perfusi, quia saluabatur, cum ancipites essent propter me, in quem plurimum

17 confidebant. Sed infelix † euentus, confirmauit meam sententiam, quia ad paucos dies, diem suum obiit, & modus mortis, cum conuulsionibus.

Domini quotiescunque repente circa morbi † incrementum, vel circa statum, color ægri subinde permutatur, malum, & duo significantur, angustia, labor, & pugna, vel virtutis laborantis casus: de-

inde humorum malitia, & translationem humorum fieri pro indubitato habeatis, quæ quò euasura sit, nihil certo prædici potest, at quia huiusmodi translatio spirituum, ac sanguinis motum infert, partem principem inuadit, præsertim † caput, quod venis amplis vniuerso corpori patet, vt alibi diximus, sed ex alijs signis distinguere oportet etiam. Quia si aucta morbi malitia, vt in casu nostro, quia labrum tremebat, cum alijs conditionibus, timemus maximè conuulsionem, vel phrenitidem, & tunc in pessimo casu sumus, nam mors est in propinquo. Limita primò, nisi antegressis coctionis signis, & die critico huiusmodi alternata mutatio fiat, sic enim perturbatio conflictatoria ostenditur. Sic enim docet experientia in eo certamine naturæ contra morbum, variam fieri corporis mutationem in colore, calore, pulsu, respiratione, motu, sensu, & ratione ex quibus excretio aliqua prænnuntiat. Limita secundò, nisi peculiari ventriculi, aut animi affectu, externa enim semper excipiuntur. Limita tertio nisi in affectibus animi, ventriculi mordicatione, vt à vermibus, bile acri, humore frigido, deliquis animi, crebra huiusmodi, huiusmodi caloris mutatio fiat, ac modo pallefcit æger, modo rubore suffundatur, quæ, etiam praua signa sint, non tamen vt in casu nostro. Limita quarto, nisi accendant in ipsa accessione. Alius enim color ineuntis accessionis, alius videntis, & inclinantis. Quæ cum naturæ rerum consentiant, & simillima sint, non metuuntur: intro enim concurrente calore expallefcit corpus; erubescit verò cū is foras sese explicat: inclinatione, & remissione mediam rationem tenent. Sublimita tamen nisi præpostero ordine fierent supradicta, vt vigente morbo, facies expallefceret, si inuadente incenderetur talia enim malitiosi morbi argumenta sunt. Limita quinto nisi à multiplicitate morbi acciderent supradicta, quia supra diuturnitatem arguitur. Cum natura varias, & discrepantes affectiones paruo tempore subigere, & concoquere nequeat, & dixit Glosa ad allegatum text. 40. ex Aphorism. Sed in ista limitatione, non estis multum securi, quia affectio diuturna per accidens fit mortalis dupliciter. Primo qualitatum diuturna impressione, quæ magis alterat, & tandem corrumpit temperamentum. Secundo, quia omne malum cunctando fit deterius.

Adde

S V M M A R I V M.

- 1 Belli initia, datis nominibus, initiantur.
- 2 Emmanuel Philibertus, dum pugnaretur, in Carolum Imperatorem oculos semper habuit.
- 3 Sub Germania morbus pertinax intelligitur, & propter quid.
- 4 Morbus ex bile & pituita computrescentibus, cur pertinax & difficillimus.
- 5 Febris ex bile & pituita genus pessimum & nu. 15.
- 6 Febris in nullo genere, hæc omnia coeunt, coma, delirium, vel capitis dolor, nisi in quo bilis cum pituita computrescit.
- 7 In febre à bile & pituita, medicus in virtutem semper debet habere oculos, & ab ea nunquam amouere.
- 8 Stratagema militare Emmanuelis Philiberti.
- 9 Stratagema in re medica, quod sit.
- 10 Febris ardens aliquando, à principio est comatosa, & statim in somnis.
- 11 Febris ardens quando est citra malitiam.
- 12 Sitis est signum quiditatum febris ardentis.
- 13 Coma et vigilia in primo quaternario, cur fiant, & alui fluor, & num. subsequenti.
- 14 Coma & vigilia sunt duplici succo: bile scilicet, & pituita peccante.
- 15 Febris à bile & pituita mixtis, pessima.
- 16 Alui turbata in principio morbi est temeraria.
- 17 Urina subingalium quid portendant.
- 18 Dietæ recto magna vis attributa à medicis, & quæ.
- 19 Expurgationem in octava die, quæ prohibeant.
- 20 Hæmorrhagiæ cui febris sint familiares, & quibus alijs.
- 21 Stilla sanguinis damnata ab Hippocrate, & cur.
- 22 Dies præstat fidem in omnibus.
- 23 Febris ardens cum pravis symptomatis, quando est dubia, at non de necessitate mortalis, & nu. 43.
- 24 Sudor, febris superueniens, quando salutaris.
- 25 Morbus unus diuersas amat euacuationes.
- 26 Febris quando malitiosa, & pertinax, & num. 31.
- 27 Malitia morbi, & eius pertinacia, unde confirmetur.
- 28 Vomitus qui laudabilis apud Hippocratem.
- 29 Excretio sincera, quando mortalis, & quando difficilis iudicij.

- 30 Dies quadragesima multorum morborum medij generis, est finis.
- 31 Circumfrictio, & uomitus, quando morbi pertinaciam confirmant, & quando supra mortem.
- 32 Febris erratica, quæ causa sint.
- 33 Febris erratica duo genera.
- 34 Febris erratica in quos morbos soleat mutari.
- 35 Febris erratica in quartanam degeneras difficillima, & cur.
- 36 Febris erratica in febrem, paribus diebus affligentem, residens, est periculossissima, & quando mortalis, vel difficilis iudicij.
- 37 Fortitudo iuncta prudentia laudatur in militaribus.
- 38 Natura fortis omnia contemnit, & n. 41.
- 39 Virtus quæ non sufficit ad ædum vita, multi minus sufficit externis iniurijs propulsandis, & nu. 42.
- 40 Imperatoris virtuti, & fortitudini omnia subiiciuntur.
- 41 Virtus valida omnia contemnit.
- 42 Virtus languida, minimis iniurijs succumbit.
- 43 Febris quantumvis pertinax, & cum periculosis symptomatis, si virtus fortis, bene potest sperari.

A R G V M E N T V M.

Febris pertinax, grauibz coniuncta symptomatis, quando difficillima, at non de necessitate mortalis.

D E C I S I O L I.

DVm memorabile illud prælium Germanicum, satis anceps fieret, datis nominibus, & Georgij, Hispania, Imperij; Maximus & fortissimus Emmanuel Philibertus in Carolum Imperatorem oculos & semper habebat, à quo nunquam amouebat. Sub germania morbus & pertinax intelligitur. germanici enim belli magnitudo, & quantæ fuerit difficultatis germaniâ vincere, quæ non nisi suis armis videbatur posse superari; manifestius ex his apparet. Quippe vna hæc prouincia multo plures exercitus Romanorum profligasse dicitur, quàm vniversus fere orbis reliquus. Hostis morbi pertinacis, idest ex bile & pituita computrescentibus, difficultas & cognoscitur, quia cum diuersa in diuersis succis putredo significetur. Igitur opus coctionis operosius, quæ succorum æquationem molitur. Difficultas etiam & magnitudo ex his apparet, quippe iste

pe iste solus multò plures exercitus
 agrorum occidisse dicitur, quàm uni-
 uersus fere orbis reliquus morborum, pes-
 5 simum enim febris dicitur & genus, quia
 bilis fermentat pituitam, glosa docente
 in Epidem. & facit tex. nonus commen-
 tarij tertij prior. Prorrhethici. (Super-
 uenientes rigores, & nocte quoddam-
 modo exacerbantes cum vigilijs & ve-
 narum agitationibus in somnis, arque
 urinas præter arbitrium excernentes
 in comatosas aliquando finiuntur con-
 uulsiones) ubi Hollerius & Iacotius.
 Crudus enim humor à calore funditur,
 & ut ita dicam fermentatur: eo agi-
 tato plurimum crassi flatus in cere-
 brum fertur, unde conuulsio, vel ve-
 hemens capitis dolor, delirium, vel
 6 coma, ut in nullo genere febrium &
 sæpius hæc omnia coeant, coma, de-
 lirium, vehemens capitis dolor, &
 conuulsio nisi in quo bilis pituita com-
 7 putrescit. In hoc genere febris, & me-
 dicus minister generalis in virtutem
 semper oculos debet habere, & ab ea
 numquam amouere, ipsam confirman-
 do, contra vim morbi remedia exco-
 gitando, atque omnino agens, ut vin-
 cat. Maiore vi utendo ubi superiorem
 morbum præcognoscit. Et sicuti vi-
 ctoria potita, eaque enunciata, quia
 Cæsaris equites prædæ auditate nimis
 dispersi vagari videbantur, quod non
 leue periculum est inter victorias, ne
 8 ignota & auxilia hostibus aduenientia
 victores dissipatos nullo negotio fun-
 dant, quod non semel euenit, iussit
 Philibertus prudentissimus cani recep-
 tui. Sic eiusdem naturæ Vicarius Ge-
 neralis victoria potita salutem enun-
 9 ciat & hoc procurat, ut ne natura &
 designata prædicta victoria insidijs mor-
 bi & externis iniurijs inter turbetur,
 per ea quæ dixit Hollerius ad tex. (Quæ
 præter vacuationis vasorum rationem
 contingunt impotentia:) comment. 2.
 Prior Prorrhethici, de qua febre pertina-
 ci in hac Decisione.

Philippum fortunatum æstate in au-
 tumnum inclinante febris corripuit acu-
 ta, ardens, siticulosa, primis morbi
 10 diebus comatosus fuit, & statim in-
 somnis erat. Aluus fluida, cum uri-
 nis crudis. Casus non videbatur adeo
 verendus, quia, & si acuta ardens, ob
 bilem calidiorem erat tamen citra ma-
 11 litiam, ob calorem febrilem in omnes &
 corporis partes æqualiter diffusum, qui
 signum erat, cui nulla inflammatio ma-

ligna coniuncta esset. Exteriora enim
 non calere pro ratione febris, signum
 malignæ ac mortalis, quales sunt lypi-
 ria, & quædam ardentes à phlegmone
 visceris alicuius nobilis ex crassis succis
 ortæ, idem dicendo si exardescantibus
 interioribus, exteriora frigescerent, ad
 12 tex. ex Aphorif. & ex Prognostico. sitis
 est etiam & quiditativa ipsius, ad tex.
 ex 4. de Acutis, & nos alibi in hac pri-
 13 ma parte diximus. Si comatosus &
 statim in somnis, cum prædicto alui fluo-
 re, cum hæc in primo quaternario fie-
 rent, videbatur habere locum tex. 26.
 (Quæ ex lumbis ad collum, caputque re-
 dundant, resoluuntque paraplegico) mo-
 do) commentarij tertij Prior. Prorrhethi-
 ci, scio casum Hippocratis esse de alijs
 symptomatibus, at facit tex. quia est
 de instantium humorum diffusioni &
 symptomatice translatione à lumbis in
 partes superiores, ex qua nihil prædici
 potest certum adhuc humor irrequie-
 tus est, quia possunt fieri symptomata
 ab Hippocrate adducta, ut manus agræ
 moueri, nec exactè sentire, impedito
 spirituum animalium commatu in cer-
 uice, quæ parte nerui feruntur in manus;
 Moræ superuenire conuulsionem ac deli-
 rium, à neruis ac musculis ad neruorum
 principium, (quod facillimum est) facta
 translatione humorum. Ex his ergo va-
 rie agrotant per ea profecti. In casu no-
 stro, humor biliosus quasi turgens & irre-
 quietus quæ cruda sunt in cerebrum rapit
 atque ij derepentè somniculosi fiunt sed
 natura robusta eundem humorem irre-
 quietum ad partes inferiores conuertens
 è somniculoso vigil & sic in alio tex. Hip-
 pocrates dixit (Aut agrorum alui labo-
 rant, dum per ea symptomata aguntur)
 & sic ardens febris, at citra malitiam, si-
 ticulosus, symptoma annexum febrì præ-
 dictæ, comatosus, à diffusioni humoris tur-
 gidi in superas partes, quibus detractis ad
 partes inferiores, aluus aperta, & vigil factus,
 urina cruda, quia hæc primo morbi qua-
 ternario, & per consequens morbo crudo;
 Sed maturius considerato casu fuit iudica-
 tus à nobis difficillimus, quia prædictum
 agrum nunc sopore, nunc illo peruigilio
 teneri, redundare duplicem illum succum
 14 pituitosum, & scilicet, & biliosum, indica-
 15 bant, à quibus febris genus & pessimum ex
 glosa supra diximus, & alijs rationibus
 Quo casu Parius, mulier Thasia, alia-
 que multæ, mulier, phrenitica, omnes
 obierunt (curante Hippocrate. Aluus
 turbata in principio omnisque abscel-
 sus

sus damnatur, antequam morbus fuerit
 concoctus. Concoctio enim natura ordine
 praeit, excretio sequitur. Temeraria ergo
 16† excretio, quae fit in totum crudo mor-
 bo, vires deiecit & periculum portendit.
 Nam etiam si sudore, vel alui exturba-
 tione, & intempestiva excretionem pars
 materiae excluditur & vapor exhalat: in-
 de tamen deterius, vel nihilo melius agro
 esse solet: aut si quidem leuius impraen-
 tia, paulo post tamen febris repetet, per
 ea quae dixerunt d. Doctores: ad tex. 32.
 Commentarij Secundi Prior Prorrhethici.
 merito ergo duximus illam excretionem
 intempestivam quod ex subsequentibus
 magis clarescet. Quia praedictus ager
 17 sexto minxit urinas sublingualium † a qui-
 bus deliravit. Quibus visis dubitavi val-
 de de vita, quia praedictae urinae, (ex qui-
 bus acutam valde esse febrem etiam didi-
 ci ex subita mutatione) fufum iam & fer-
 mentatum esse humorem crudum signifi-
 cabant, eoque agitato plurimum crassi
 flatus in cerebrum translatus, a quo
 praedictum delirium. Et sexto dixi, ma-
 18 gna † vis attributa a medicis, quia ma-
 lorum, & mortalium formidabilis in-
 iuria, sicuti bonorum signorum vir-
 tus, quae eo die editur: infirma est.
 Et quia septima die delirium, & febris,
 exacerbata, cum praedictis urinis, positus
 fui in consultatione cum d. Ioan. Vin-
 centio Tantillo, huius tunc Regni Pro-
 thomedico vigilantissimo, meoque auna-
 culo, quae tunc proposui, non intravit hic,
 quae nec placuerunt; (praesertim, expur-
 19 gatio proposita † pro octava die) praedi-
 cto de tantillo. Porro habebat ma-
 gnā febrem, & delirabat, ager hoster
 hac magnopere prohibere expurgatio-
 nem, constat facile, legenti quae Hippo-
 crates scripsit libro de expurgantibus me-
 dicamentis, ac multo magis, quae libello
 de locis in homine, versiculo: Febricitan-
 ti caput ne purgato, ne furiosus fiat. Cal-
 faciunt enim caput, pharmaca purgativa,
 & sane ad caliditatem febrilem accedens,
 ea quae in medicamento est, maniam fa-
 cit. hucusque Hippocrates. Si ergo cui so-
 lum insignis capitis calor est, usus phar-
 maci facit maniam, quanto certius, cui
 iam est delirium, faciet phrenitidem vel
 convulsionem? Sed de his suffragane in quar-
 ta parte. Decima tertia parum a naribus
 destillant. Dicebam ego febrem esse ex
 20 genere ardentium, † quibus Haemorrha-
 gia, ut & internis incendijs partium ma-
 gis conveniunt. Iam vero stillare san-
 guinem cum omnino damnatum sit ab

21 Hippocrate, † prout nos alibi diximus in
 hac prima parte, magis quidem damnan-
 dum est in ardoribus. Naturae enim in-
 firmitas & malicia morbi iudicatur, ut &
 omnes excretiones, aut abscessus, qui mor-
 bos non iudicant. Deteriores enim mul-
 to sunt, quam si nullo pacto apparerent,
 quod aut partium resolutionem signifi-
 cant, a quibus manant: aut naturae infir-
 mitatem, quae infesta abigere conatur,
 nec potest: aut humoris copiam ac feri-
 tatem ante tempus naturam ad excretio-
 nem irritantis. Eius modi sunt sudores,
 tubercula, pustulae, parotides, deiectiones,
 haemorrhagiae, menses, quae ubi fieri
 ceperint, protinus deficiunt refluentes in-
 22 tro materia, addebam diem, qui † ad au-
 gebat fidem, unde difficillimum casum ef-
 23 se † concludebam: valdeque dubium, at
 non mortalem, virtus enim fortis semper
 erat, & ad necessaria ager recte se habe-
 bat. Vigesima sudavit per totum, a quo
 24 febris non intendebatur, † Hoc a nobis
 salutare iudicatum, ab eventu, quia ager
 leuius habuit, & febris, & quae febrī con-
 nexa erant, quietiora, & est tex. (Acuti
 morbi iudicantur sanguine fluente e na-
 ribus, die critico, & sudore multo) Quia
 25 una & eadem morbi † species diversis, ex-
 cretionibus iudicatur, febris ardens tum
 haemorrhagia tum sudore, iudicatur, ideo
 Hippocrates utrasque excretionem anno-
 tavit. Sed iterum recidit in febrem, ex
 26 quo supra morbi malitiam, & eiusque per-
 tinaciam iudicavimus. A praedicto enim
 sudore vacuata febrili materia bile & pi-
 tuita, vaporibus quoque & exhalatione
 expurgatis febris fuit ut consonum vide-
 batur remissa. Celeriter ergo recalesce-
 re, maligni morbi & pertinacis indicium,
 ad intellectum tex. 32. (Si ex perfractione
 sudantes) commentarij Secundi Prior.
 Prorrh. Vigesima septima multa biliosa
 syncera ab alio fluxerunt, At natura for-
 tis, urina non adeo turbata, & febris non
 adeo acuta. Ex ista excretionem confir-
 27 mavi iudicium malitiae † & pertina-
 ciae morbi, excretio enim facta, sed pra-
 via, quia syncera biliosorum suo sero, quo
 diluebantur, carentium, & omne syncerum
 praevalens, in casu nostro fervore, & in-
 cendio febrili exhausto praedicto sero,
 quo pacto nunquam critica esse potest,
 cum moderati caloris & concoquentis
 nullam notam referat, sed feruidi & ignei.
 Obidque Hippocrates in Prognostico est
 28 tantum vomitum † laudat, quae ex pituita
 & bile permixtus sit, nec ad modum cras-
 sus ex hausto sero, nec paucus aut copia-
 sus

fus & frequens, nec sub putridus & foedi
 odoris, nec liuidus, niger, aut his omnibus
 29 coloribus variegatus. Ab ista & vel æger
 moritur, vel protrahitur. Vtrum sit, tum
 ex adiunctis, tum ex consequentibus co-
 gnoscitur, malam excretionem cognosci-
 mus, quia meraca, periculum per conse-
 quentia, ut si tremor & anxietas sequatur,
 vel virtutis deiectione, sed quia ab ista ex-
 cretione natura fortis erat, febris remis-
 sa, urina paululum rectificata, supra diu-
 rnitatem eiusque pertinaciam indica-
 ui, confirmauimus. Quadragesima quæ
 30 multorum morborum medijs generis est
 finis, ut vigesima multorum acutorum,
 circumfrigit vomitque multa à quo
 recaluit, eadem natura forti, sed minus
 afflicto ægro, beneque ad vitæ necessaria
 se habente, supra eandem pertinaciam
 confirmatum præfagium. secus enim fuis-
 set, si grauius ac vehementius afflicta-
 tur æger, quia malitiosus ac mortalis
 morbus. Indicaret enim copiam mate-
 riæ & malitiam cum infirmitate naturæ,
 quæ pro excretionem & frustra suscepta
 critica contentione materiæ translatio-
 nem, & ad interiora, refluxum attulit, si-
 mulque in opere deiectione est ad text. vul-
 gatam, at à paucis intellectum. Iudicato-
 riorum non iudicantium quædam morta-
 lia sunt, & quædam difficilis iudicij. A
 quadragesima vsque ad sexagesimam, er-
 ratice febre, prehendebatur sine vllò cir-
 cuitus ordine, & aliquando tertio, vel
 quarto æger febricitabat, interdum quin-
 to vel sexto, idque sine vlla complicatio-
 ne circuituum, quæ ignorata interdum
 speciem febris erreticæ representati non
 quod febre careret, sed alleuatus, & ali-
 quid intermittens, rursus reuertebatur,
 modo supradictò virtute tamen semper
 constante, & forti, & tunc valde timere
 capi ob morbi pertinaciam. Quia, siue hu-
 31 ius erratici motus & causa esset prædicto-
 rum succorum putredo & collectio Gale-
 no docente & mutatio humoris in febris
 diuturnitate, ut enim diuersi sunt & varij,
 ita diuersas habent, & varias putredinis
 differentias. Colliguntur autem, & in va-
 rijs partibus, & varij ob errorem in victu,
 qui vel alium humorem generat, vel simi-
 lem fouet, vel melius ob inconstantem, &
 inæqualem aeris constitutionem, ut au-
 tumno, in quo eramus. Moti secundum
 peculiarem naturam, quam singuli humo-
 res habent, ut bilis imparibus, melanco-
 licus humor paribus, pituita singulis die-
 bus, & ut multi grauissimi Doctores asse-
 runt, pituita à media nocte ad sextam ma-

tutinam; à sexta ad meridiem sanguis, à
 meridie ad sextam bilis: hinc ad mediam
 noctem melancholicus humor; siue humo-
 ris mutatio in aliam speciem, & ab atra-
 bile, vel crassamento relicto atrabilis na-
 turam induto qui inæqualiter putrescit,
 & hac parte putris commouetur, illa sine
 putredine immotus manet, per ea quæ di-
 cit glofa ad text. 27. 3. Prognost. Ex qui-
 bus duo erraticarum febrium genera co-
 33 stituuntur & Vnum earum, quæ ex conge-
 rie succorum diuersi generis in corpore
 putrentium ortum habet: alterum earum,
 quæ alijs succedunt, ut semitertianis, in
 casu nostro, continua, acuta ardenti. Iste
 febres solent mutari in longas ac diffici-
 34 les & quartanas, aut in accessiones pari-
 bus diebus degenerare, ad text. à nobis ali-
 bi apportatum, vel in hydropes, ut in seni-
 bus, prout dum hæc scriberemus in d.
 Agamennone de bononia, si in quartanas
 35 degenerabunt, & quàm sit hoc difficile fu-
 turum ex natura quartanæ febris intelli-
 gitur, quæ autumnò incipiet, & fractis ex
 diuturnitate morbi viribus succedit, ac
 videtur nouam morbi historiam ordiri,
 causamque attestare lethi, ut ait Properà
 36 tius. Si in accessiones paribus diebus
 degenerabit, erit error peior priore. Na-
 turæ æconomia mutata. Cum enim im-
 paribus mouere soleat, si ad pares recidat
 exacerbatio, præcipitantis iam & debili-
 tatæ naturæ argumentum est. Cuius ordi-
 nem perturbat materia morbi vel copia,
 vel praua qualitate, ut diuina eius vis, quæ
 ordine omnia facit, anticipare cogatur,
 nec amplius eodem temporis tractu eo-
 demque circuitu excrementa aggredi &
 expellere possit, ut merito ex Hippocrate
 conclusum, & decisum, febres, quæ acutæ
 sunt, quæque difficillimum quartum ha-
 bent diem, mortales esse, aut difficilis iu-
 dicij, si minor febris, prout in domino
 Baldassare Maccagnone Iureconsulto, pe-
 ritissimo, & Regio Consiliario, sed bona
 ægri fortuna alio returbata, multisque
 prodeuntibus cum tolerantia & confen-
 tia octuagesima tandem fuit liberatus.

Domini in re militari, fortitudo iuncta
 37 & prudentiæ mirum immodum laudatur,
 quia omnis laus à virtute procedit. vnde
 qui solus plures inuaderet, nisi proposita
 insigni vtilitate, aut necessitate, sicuti fe-
 cit Cocles, aut qui ita gloriam appetat,
 ut propter eam vitam in consulto profun-
 dat, ille magis stultus & vitæ prodigus,
 quàm fortis esset iudicandus. In re me-
 38 dica cum natura, & quæ semper est doctis-
 sima & citra disciplinam prudentissima,
 ad

ad *tex. ex Alimento*, iuncta est fortitudo nulla tormenta, nulla colubrina, nullique canones, quæ sunt horrenda symptomata, nulla munitiones, nulli bellici apparatus, quæ sunt cocochymia, & apparatus morboſi, nulla tandem propugnacula id est, vllus morbus potest comparari, & resistere. Huius veritatis exemplum accomodatissimum est ad *tex.* (Qui in febre continua muti iacent, clausis oculis subinde conuiuentibus, si quidem è naribus sanguis effluxerit, & vomuerint, atque ex eo loquantur, & ad seipsos redeant, seruantur) casus est in ægro in quo materia febris sursum rapta est, atque inde oppressa virtute animata, quæ in cerebro est, motus, sensus, vocis priuatio, extitit, quam aphoniam vocare consuevit. Ac palpebræ quoque copia oppressæ, ægrè se attollunt, vt in dormituriensibus, ex quo modò concidunt, modò niſtant, & sese motitant. Terribile symptoma, & præsertim primis morbi diebus, quibus huiusmodi translationes fieri consueuerunt ad *tex. 62. ex quarto de Acutis*. Reliqua spes est in virtute, quæ si fortis, per salutare vias materia, qua præmitur, exclusa se se excitat; & facto impetu partim per nares, partim vomitu, & tu amplia, vel deiectione sese eo pondere liberat, & salus expectatur. Si languida & deiecta, nullum supradictorum præstabit, ad conclusionem
39 medicinalem. Virtus, quæ non sufficit ad actum vitæ, multò minus sufficit externis iniurijs propulsandis. Vt enim in facultatis robore duo principia sunt, ita in imbecillitate, Virtus itaque exoluta neque materiam morificam vincere potest, neque ferre symptomatum vehementiam, neque criticam excretionem, vel perturbationem. Hinc magnæ & vehementes omnes affectiones in summo virtutis langore mortales sunt, vt delirium, peripneumonia, pleuritis, angina, ergo & mutitas in febre continua, à translatione prædicta cum imbecillitate inueſta, & sic materia impetu decurrens ad pulmones, æger suffocatur, breuique extinguitur, ad allegatum *tex.* (Quod si nihil horum acciderit, in difficilem spiritum redacti in breui moriuntur) In re mili-
40 tari, nulla vel antiquissima mania, & nulla tormenta, nulli bellici apparatus, nulla propugnacula sunt cum virtute Imperatoris eiusque strenuitate comparanda; cuius imbecillitas omnia hæc facit inutilia. In re medica; virtus fortis, omnia con-
41 temnit. Galeno & scribente, languida & 42 defecta, minimis etiam iniurijs succum-

bit, nec cuiquam, aut motui violento resistere potest. Vt enim in facultatis robore duo requiruntur, vt intus operari queat & sese ab externis impressionibus tueri, ita in infirmitate, duplex est causa; vna quæ cum sit in principij ratione, laesa neque officium probè facit, & eius offensione cætera læduntur, altera quod tueri se nequit ab incommodis & violenter incidentibus. Huiusmodi itaque imbecillitas neque pugnam perferet, multò minus excretionem huius doctrinæ vniuersalis exemplum particulare est ad *tex. 46. ex 4. Aphorif.* Adde doctrinam glossæ ad *tex. 6. Commentarij. 2. Prior Prorrhæ.* versiculo. (Bilis vacationem) Quid plura Eropytho febris pertinax, à bile scilicet, & pituita cum grauissimis & symptomatis: quia caput ante morbum dolebat, in illud firmandum morbum, ad *tex. vulgatum ex Aphorif.* sicut fuit firmatus, quia delirauit, fuit vomitus à principio biliosorum multorum, à quo difficilis tolerantia, dupliciter pessimus, primo quia fuit decretorium non decernens, secundo, quia difficile tolerabat morbum, propter sortem febrem æstuosamque, ad doctrinam glossæ ad *tex. 47. ex quarto de Acutis.* (Urinæ tenues nigra) in qua omnes mortui sunt in Epidem. quia mortalis, ad doctrinam glossæ ad *tex. 9. Commentarij 2. Prior. Prorrhæ.* (Sublime appendiculum) quod capiti minatur ad *tex. Conuulsio*, in febre, versiculo (tum si urinæ subsidentia in medio annatet) & cum pessimis signis, mortalem facit calum, ad *tex. Hermocratis & Philistis.* (Surditas quatuordecima) hanc esse signum phreniticum dixerunt Doctores ad eundem *tex.* Hæc, & si primum quadragesimo leuata multo sanguine excluso è naribus; qui sapius, sed paulatim effluxit ad sexagesimum, hoc tamen tempore vehemens caput dolor. Hic à surditate valde formidabilis in longis morbis, ad *tex.* (surditas in acutis & perturbatis superueniens, malum: malum quoque & in longis. Excitat autè & ijs dolores in coxis) Sed melius, coxæ dextræ dolor fortis signum abscessus ad eandem partem, a quo febres intendebantur, tanquam iudicatoria non iudicantia. Non multo autem tempore postea dolores omnium inferiorum partium. A quibus continebat febres esse maiores, & surditatem multam, quod erat valde pessimum, tum quia erant iudicatoria non iudicantia, quæ in tantis miserijs erant mortalia, tum quia etiam diffusio arguebatur materiæ multæ, & uitiosæ in multas partes, At bona ægri fortuna, quia contingit
virtu-

virtutem esse fortem quæ omnia contemnit, circiter centesimum exturbata est alius: centesimo febris & surditas placata sunt, & omnino ardente febre exolutus est æger, & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M

- 1 Febricule si quando ad graues febres parati.
- 2 Prauisio est melior curatione. Vide n. 16.
- 3 Equi Stethicoris fabula quæ accomodatur multis actionibus humanis.
- 4 Exemplum illorum qui non curati diutius vixerunt.
- 5 Febriculosi nullo valido presidio videntur indigere.
- 6 Expurgatio in acutis quando conceditur.
- 7 Expurgatio in intermittentibus rarissime conceditur.
- 8 Expurgatio quando conceditur ab Hippocrate.
- 9 Malitia unde pendet.
- 10 Febres pestilentes ab alijs differunt per excellentiam putredinis.
- 11 hyeme corpora minus perspirabilia.
- 12 hyeme, etsi corpora minus agrotent, seminata tamen intus includantur.
- 13 Lumborum dolor situs optimus pro morbis.
- 14 Horror quid indicet.
- 15 Urina tenues quid indicent.
- 16 Prauentio maximum habet pondus in re militari, & medica.
- 17 Febris leuis, quando est periculosa.
- 18 Prauisio est utilissima.
- 19 Virtutis imbecillitas impatiendo plus potest, quam subiecti dispositio in resistendo.
- 20 Pueri, & sic calido innato abundent, facilliter in morbos frigidos incidunt.
- 21 Natura robur non solum ad actionem, sed etiam ad repugnandum multum potest.
- 22 Phrenitidis & conuulsionis eadem fere signa sunt.
- 23 Conuulsio mortalis quæ sit.
- 24 Conuulsioni grandioribus quando mortalis.
- 25 Natura robur non solum ad actionem, sed etiam ad repugnandum multum potest.
- 26 hyeme ut agrotent homines grauissimas causas subesse oportet.
- 27 Textus, scamander in larissa expositio.
- 28 remedia generosa quando non habent locum.
- 29 Pleuriti cum spuito sanguinis an semper

renuat sanguinis extractionem.

30 Expurgatio in acutis quando habeat locum.

A R G V M E N T V M

Febris lenis, sed cum malitiosis symptomatibus. Vnde maxima cautione vtendum.

D E C I S I O . L I I .

Viro nobilissimo temperamento præhumido, & frigore hyemali, febriculoso, inhorrescenti cui vrinae erant decolores, & lumborum dolor, magnum, & malitiosissimum subesse malum pronuntiauius, & ad prauisionem (Melius est enim prouidere, ne vulnera infligantur, quam post insulsa remedium querere) multa fecimus tulitque patiens, a quibus feruitatem morbi per aliquot dies subinit sed leuem, & conualuit. Poterat dici illud illi accidisse quod fabuloso equo Stethicori; qui ad vlciscendam cerui iniuriam, quia is pabulum conculcasset feruitatem subiuit. Cupidus enim equus vindictæ, Iuuenis forsan. (Ita sunt ardentia ad omnem animi imperum iuuenum desideria) ad auxilium hominis confugit, & ad facilitatem vindictæ frenum & Ehippium passus est. Quæ perbelle videntur accommodari posse ad omnem prudentiam, actionesque humanas; Vrbs enim aliqua libera, Regnum liberum facium tandem quiete, & diuturna tranquillitate, vel Fortuna arbitrio, quæ solet diuturnæ alicuius ciuitatis regni que felicitati inuidere; cum nihil beatum aut tranquillum in rebus humanis diu esse patiatur, ubi præsertim demontia hominum ad mutationes præcipue aditum patefecerint, exardescere incipiunt ciues, tantumque contrahere odii, inter se, ob ciuiles dignitates, vt non semel propius periculo sit ne tota ciuitas suis armis, popularibusque seditionibus ad internecionem tendat, pro tanti mali remedio mittit legationes ad aliquem potentiorum ne in tantis periculis, & calamitatibus urbem illam negligat: & quam citissime labentibus rebus succurrat; oppressosque ciues pro sua innata clementia & iustitia subleuet. Omnium bellorum miserrimum esse & acerbissimum quod inter ciues eiusdem ciuitatis geritur: non solum quod hostis sit intra mœnia, sed multo magis quia non opes, non gloria, non imperium tantum denique, quaratur in bellis & tumultibus ciuilibus, sed vita, & sanguis, & iugulam ipsorum ciuium.

Facile

facile verò posse illā urbem à tantis molestijs subleuari; si publico ipsorum ciuū sumptu prædictus Princeps aliquā cohortem mitteret ad urbis custodiam; quorū præsentia tota ciuitas cōquiesceret quod facile impetratur. At enim cum idem prope prædictis ciuibz accidat, quod prædicto equo. Stesschori; qui ad vliscendam prædictam cerui inuriam, quia is pabulū conculcasset seruitutem subiuit demum cognoscunt in quos errores sint collapsi, vt enim equas ille cupidus vindictæ ad auxilium hominis aufugit, & ad facilitatem vindictæ frænum & ephippium passus est, sic ciues illi externis auxilijs imploratis non minus in seiplos, in patriam, in libertatem, quam in aduersarios vltionem conuerterunt, totamque vim vindictæ. Quia præfectus, urbzque gubernator nomine prædicto, ptimatum non nullorum animis sibi conciliatis, obstrictisque amicitia & beneficijs tantum autoritatis in ea vrbe paulatim sibi comparat, vt tanquam summus Imperator erga reliquos ciues implacitus & imperiosus sit, quā acerbitate ita animos ciuū in se concitat, vt facile cognosceretur in quos errores incidissent; atque inflammari ad excutiendum seruitutis iugum, quod suis ceruicibus parari videretur. Sed ad nos facit tex. in pūcto, (Scamander in larissa, & coxæ sphacelum habuit, & os diu luxatum. Hic factus est sectio magna, & ad os vsque pertinentem, & deinde vltus est. Tunc die duo decima post sectionem spasmus cepit, & tenuit multum) & in fine tex. (Fortè vesperi occidente Sole mortuus est videbatur autem plus & temporis sustinere potuisse, nisi ob vim pharmaci) Ecce exemplum eorum, qui non curati diutius viuerent, & curati citius moriuntur. Mortuū enim esse hunc non ex veteri morbo, sed ex curatione constat, quia vigesima die à sectione est mortuus: sed & ex modo moriendi. Mortuus enim est conuulsus, vt solent scilicet qui moriuntur ex vulneribus circa articulos. Secundo quia eum esset febriculofus, & tu dic parum febrifens, nullum generofum præsidium videbatur habere locum, & præsertim venæ sectio ad intellectum tex. (Impedimentum ijs, qui cruenta expuunt) ex tertio de humoribus, & sexto Epidem. sect. 3. vbi gl. & Doctores & facit tex. 19. (In morbis acutis) ex 4. de Acutis. Tertio neque etiam expurgatio alui, quia purgandi occasio & in acutis conceditur & in illis tantum in principio, nec tamen in omnibus, sed in illis solis, in quibus cōspirant in vnum hæc.

humor turgens, corpus non imparatum purgationi, & æstimata vtilitas maior ex vacatione, quàm ex calore noxa. Quæ tria simul conspirare rarissimum est. Nec nos sumus in isto casu. Si conceditur in febribus intermittentibus, hoc leuius, & 7 cautiùs faciendum, licet à me & quasi nunquam sit factum, propter calidissimorum viscerum cordis & hepatis feruorem, propter calorem humorum ex motu contractum: & propter deleteriam qualitatem, qua Principes partes medicamentis purgantibus inficiuntur propter quas miseria expectat Hippocrates languescentem & humorum ebullitionem, & digesta 8 tenuiore parte decrementum, in quo cum maiore vsu, minore damno purgatur, ad doctrinam ex Aphorif. Prorrhet. & libro acutorum. Quanto ergo minus in febriculoso sed ex alio latere considerabamus corpus præhumidum & nos scimus à duplici 9 ci capite omnem malitiā & rationem petendam esse ad doctrinam Gal. in libello de Const. artis medicæ cap. 16, & quarto Methodi cap. 26. Nempe à natura putridi humoris: præterea & à natura membri, quod ab eo humore afficitur. A natura quidem humoris, qui putrescit, duplex potest esse ratio malitiæ. Altera, quæ est ratione propriæ illius humoris. Vt exacta atrabilis, à qua muscæ fugiunt, & proiecta in terra bullas excitar, humor est suapte natura malitiosissimus; qui putrescens deterrimam habet putredinem, de quo Galenus in libello de atrabile, eiusque excretionem quocunque tempore factam mortalem facit, versiculo. (Ego verò cum ab adolescentulo apud Pelopem præceptorem) & 4. Aphorif. ad tex. 21. & in Epid. versiculo. (Horum excrementorum plures differentia fuerunt.) Et merito mortalis, vt signum & causa. Signum enim caloris igneis, inexplicabilis cuiusdā putredinis, & in temperiei inexpugnabilis viscerum nobilium & partium, vnde manat. Causa, quia intenuitate partium quarundam calidiorum tantam retinet acrimoniam, vt viscera ipsa nobilia, itemque ventriculum, & intestina arrodant & exulceret; crassitie verò aliarum partium vistarum ita contumaciter adhærescit, vt nec celeriter per mea re queat, nec tota simul excerni, vnde cancri & vlcerà immedicabilia nascuntur. Ita etiam viruleatus, & æruginosus humor, in quem, tanquam in causam retulit glosa cur phreniticus ita cito perierit, quia cū inculpate haberet, prima statim die phrenitis inuasit cum febre horrida, æruginosorum multorum, & tenuium

tenuium vomitu, sudoribus, aponia, & similibus. Altera potest esse ratio malitiæ ex ipsa putredine: licet enim interdum humor putrescens, alioquin ex sua natura, neque malitiosus, neque venenosus fuerit: potest tamen ad eo vehemens, & mala excitari putredo, vel ex multa obstructione: vel ea latente: vel ex magna victoria caloris externi, vel, ut in casu nostro ex multa eius humiditate, ut ex putredine ea multa acquirant putrescentes humores malitiosam, & veneno similem naturam. Sicuti enim in exterioribus diuersos modos, & ordines putrescentium rerum videmus, quod & ex malo odore, & colore, & alijs accidentibus facillè percipere possumus, & in putridis vlceribus, & in abscessibus, qui ad putrefactionem partis terminantur; Ita & in vasis, in quibus continentur humores in animante, varia est putredinis ratio, per ea quæ dixit Galenus primo de differ. febrium cap. 6. ut febres pestilentes † ab alijs putridis differant per putredinis excellentiam, per ea quæ dixit glosa ad tex. 29. ad sextum Epidem. Secundo considerabamus frigus illud hyemale, † cuius occasione corpus minus, quàm prius, percutim perspirat. Quod ergo non exinanitur, in tus cohibitum humorum copiam auget. Quò fit, ut acervata plenitudo adsit. Tertio considerabamus quòd etsi multò rarius in hyeme † homines ægrotant, quàm in alijs anni temporibus, propter naturæ unitum robur, & humorum à frigore concretionem, atque quietem in vasis. Morborum tamen seminaria eo tempore intus includuntur, suppressa ex vere & autumno cacochymia, collecta plenitudine & acervata pituita. Videte si potest esse copiosior apparatus; His adde lumborum dolorem † (Optimus situs pro malitiosis morbis, cū ex his facillima translatio ad viscera superiora fiat, ad intellectum tex. Quibus lumborum ij malè habent) & horror † ille (quia & si non moueretur quasi pungi, aut ossa dolore conquerebatur) motum humorum per sensibilia corpora, indicabat; Vrinarum tenuitas promptum rap-
† tum † materiæ ad superiora ad intellectum tex. 42. (Quibus febribus vertigines à principio) Tandem concludendo dicimus. In duabus fororibus. In re inquam militari, & medica maximum habere pō-
† dus Præuentionem, † seu celeritatem, cum in illa plurimum difficultatis tarditas afferre plerunque soleat. Neque dignum prudentis Imperatoris semina & initia bellorum ita in considerate fortunæ arbi-

trio committere; cum maximi sit ponderis ad vniuersum negotium, quam existimationem bellorum initia accipiant, ne animi consternentur in ipso vestibulo bellorum. Et tandem, ut paruus ignis & succrescens adhuc facile extinguitur; qui postea latendo vbi vires sumplerit proxima quæque deuastat, neq; potest nisi cum summo resistentium periculo retardari; sic belli initia aliquando suppressere facillimū est, at vbi paulatim sunt aucta; non nisi cum summis populorum periculis opprimuntur. In re medica dicamus. Melius esse præuenire quàm præueniri, & sic Galenus primo de differentijs febrium dicit, se in pestilentibus tempestatibus consueuisse, si corpora essent excrementis scatentia, ea purgationibus curare, quæ sententia etsi ad curationem transferatur à Doctoribus (hæc enim est communis opinio Doctorum) consona veritati, nam vitur illa dictione (curamus) dictio propria morbo actu existente ab aliquibus tamen ad custodiam seu præuisionem transferatur, sed ut locus clarus Galeni in libro de curandi ratione per venæ sectionem, vbi inquit, quòd quæcunq; incipientibus morbis vtilia sunt, ea melius est anticipare, ut defendantur ab imminetibus, & futuris. His stantibus veriorum duximus sententiam malum graue subesse, & malitiosum valde. Quia ubicumque aut valida, vel latens obstructio, † vel humiditas maxima adest (quas natura valens & robusta, quandiu potest, sustinet) tandem si tractu temporis putrescens febrem excitet cum supradictis symptomatibus, etsi febris initio levis sit sine statis periodis, hæc medicos fallit, quia aliquando vel celerius de medio tollitur æger, ut mortem, quàm periculum citius deprehendant. Quia vidimus aliquando oborto leui dolore lumborum aut ventris, cū horrore inconstante modò ventrem subito intumuisse, modò nigra vomitione red data, aut per aluum subijisse, & repentina ferè mortæ, ab humore deleterio, & veneno simili generato per corruptionem propriæ substantiæ, aut maligno per adustionem, cuius excretionem natura non aggreditur, donec copia, aut malignitate aucta grauius sentientem huc atque illuc exturbare cogatur, vnde subito mortalia signa eduntur etiam his, qui sani ante putabantur ex glosa diximus ad historiam phrenitici, & est videnda eadem glosa ad tex. 17. Commentarij 2. Prior. Prorrhetici, exemplo sumpto à canis rabidi morfu, cuius venenum, vbi diu latuit, repente se profert,

profert, His eueniens, qui antecede morbo laborarunt, vel putredine, vel visceris interioris corruptela, vel ingens concipitur putredo, quæ plures occupans locos, varia, & periculosa inducet symptomata. In isto casu est tex. in puncto 51. (Ex lumborum dolore ad cor recursiones febriles cum horrore, aquosa tenuia, & multa reuomentes mente aberrantes, voce priuata nigra vomentes moriuntur.) hucusq; tex. Commentarij 2. Prior. Prorr. Videte Domini mei, incipit affectus lenis, quia sunt recursiones febriles cum horroribus inconstantibus non formata febris. At lumborum dolor adest, ab eisdem tenuiore parte in ventriculū, recurrente, vnde prædicti ventriculi dolor, medicus non intelligit, etsi æger multa tenuia vomat, inualefcit febris, fitq; malitiosa, quia ad superiora transfertur, quæ & substantiæ tenuitate, atque calore facile sursum rapitur, & acrimonia naturam vehementius irritat ad excretionē. vnde grauisissimus fit affectus, & cum graui periculo, ex huiusmodi translatione è lumbis ad prædictas partes nobiles, & natura inuenta imbecilla, vbi nigra euomerunt moriuntur. In isto casu præmissio + quantum sit utilis, manibus palpatis, Et melius, in quarta parte nostrarum Decisionum, & cum pulcherrimis doctrinis, pro modo sufficiat doctrina Vallesij ad tex. 42 ex quarto de Acutis. versiculo Quapropter (vt hoc obiter dicam) consultum arbitror, &c. sic nobilissimus vir fanitati fuit restitutus.

Domini plus potest virtutis imbecillitas + in patiēdo, quam subiecti dispositio in resistēdo, ad conclusionē medicinalem. Hac ratione pueri ipsi, licet abundant in nato calido, facilius infrigidos + affectus incedunt propter eandē debilitatē ad intellectū tex. 25. ex 3. Aphorif. Gradioribus enim pueri naturalis, & vitalis facultatis robore antecellunt, verū animalis, & motricis vi longē sunt inferiores; cōualefcēs etiā, licet calidus, crebrius læditur a quouis frigore, quam sanus robustus. Contra verò naturæ robur + nō solum ad actionē, sed etiā ad repugnandum multum potest. Ideo enim fit, vt cōperati nō nisi a valida causa præter naturā afficiantur, quod vires integras habeant. Idē iudiciū de conuulsionibus in adultis, & his, qui septimū iam annū excesserūt, in quibus nervi siciores facilius resiccantur, quam in pueris: sed propter robur in nervis sita facultatis, & firmā constitutionē neq; facile conuulsio superuenit, neq; discedit. Obidq; & grauisissimas vtriusq; cōuulsionis tū hūmi

da, tum sicca causas subesse oportet, & in febribus quadam signa antecedere pessima, ac vehemētissima, qualia quæ per graues phrenitidas apparent. Vtrinq; enim affectus phrenitidis inquā, + & cōuulsionis in grandioribus per febres potissimū ardentes eadem ferē signa sunt. Quia cum intemperies, vel humor cerebri temperamētū læserit, actio mētis læditur, fit quæ phrenitis: cum verò partes nervosas phrenhenderit, motus deprauatur, & conuulsio sequitur, quæ mortalis + describitur ad tex. vulgatos. vi inquam febris, & per eius incrementa superueniēs, & per pessima committitur symptomata. Ad tex. Cōuulsiones multis ac pueris magis ab initio cōtingerant (in statu humido, & frigido) & febribat, atq; in febribus cōuulsiones fiebant. Erāt autē hæc, plerūq; horū diuturniora quidē, sed innocua, nisi his, qui ex alijs omnibus perniciosē haberēt. ex 1. Epid. sec. 2. Ex quo intelligitur nē in gradioribus quidem conuulsionē in febre + mortale esse, sed tum demum, cum vel a nimia nervorum resiccatione ortum habet, vel ab humorum in caput translatione cum alijs signis perniciosis coniuncta, Innoxia si initio accidat, vel imminente conflictu, per eam enim humores agente natura deorsum excutiuntur, vt in Pythione, cui septima die os distortū est, nō crescente morbi malitia, sed alio trāsēuntibus humoribus, idē si salutaria signa, vel minimē mortalia appareāt: Sed ad nos, Naturæ robur + non solum ad actionē, sed etiā, ad repugnandū multū potest. Ideo fit, vt in hyeme rarius ægrotent homines, etiam a frigida causa, quam in alijs anni tēporibus propter naturæ vnitū robur, viresq; integras. Grauisissimas ergo causas + subesse oportet, vt prædicto tēpore ægrotēt homines, febricitentq; & quadā signa antecedere graua, qualia, quæ per graues febres apparent: vt lumborum dolor horror inconstans, & vrinæ tenues, quia ab his symptomatis certa instituitur prognosis, & ea periculosa, quia illa ostendunt humorū motum, atque impetū in has, vel illas partes. Quia materia redundans copia in plethora, aut cacochymia diffluit, & in multas partes, vel debiles, vel vicinas, vel nobiles quasi erūpit, vbi calore febrili turgēs minus reprimi potest. ad tex. alleg. 51. ex Prorrhet. versic. (Recursionē in os ventriculi) In stomachū enim irruens lypothymiam, cardiogmon, vertiginē vnebricosā infert periculosissimus autem impetus fursū, & in caput, cuius signa sunt prædicta vrinæ tenues, ad eundē tex. versic. (Mente aberrantes)

amplectitur, verba facio) † bellorum incerti euentus, in quibus maximè omnium rerum humanarum illudere solita est, in re medica maximè conspiciuntur; Quia tametsi omnia rectissimo consilio, summa prudentia, diligenti studio, accuratissima ratione sint à Medicis ad optatum finem constituta; fortuna tamen plerumque videtur, his apparatibus dominari, cuius consilij nemo prorsus sit particeps. Huius veritatis accomodatissimum habemus exemplum apud Hippocratem. Incidit in febrem infelix Parius, incidit in febrem fortunatus Heropythus, & eadem specie febris, quia in utroque febris ardens, eisdem symptomatis, sed grauioribus in Heropytho, quia à vigesima vsque ad quadragessimam fuit phrenitis, & inde vsque ad sexagesimam, & quod mirum omnia rectissimo consilio, summa prudentia, diligenti studio, accuratissima ratione ab ipso Hippocrate constituta: in utroque; fortuna tamen his apparatibus dominans, ecce infortunatus Parius, cum ceteris vigesima die tantum morbum sustinisset, moritur, Heropythus centesima saluatur. Ambo, velut dux arbores, & adificia, eadem ventorum vi concussa, vnum corruit, postquam diu sustinisset vim, atque impetum ventorum, aliud non corruit, & facit tex. (Quibus verò ex præscriptis malis alia quidem accidunt, alia non, ij quidem intereunt, illi post multum tempus superstites euadunt.) & quotidie obseruamus aliquos ægros cum signis perniciosissimis † eua-

3 dere, aliquos cum salutaribus interire ad doctrinam Valesij ad tex. (Conuulsioniones autem multis) primo Epid. sect. 2. & prout in hac Decisione.

V.I.D. Don Didacus del Castillo, Iuuenis satis humanus, & bonæ expectationis, à duobus tertianis † leuibus (at æstualibus, & terribili sirio vigente, & corpore cacochymo, & obstrueto) videbatur ab-

4 soluendus, & liberandus. Primo, quia pulsus constabat, † respiratio erat integra, & appetentia inculcata. Hæc enim si magnū momentum habeat in omni morbo, quia etiam cum alijs mortalibus signis ægrum seruire possunt, per ea quæ dixerunt d. D. ad tex. (Abderis Heropythus) quanto magis in morbo leuiori. Secundo, quia

5 vrina substantia, qualitate, † & contentis erat laudabilis, quæ partium hepatis, renum, vesicæ sanitatem, vasorumque quatuor humores continentium robur, & virtutis eosdem generantis integritatem demonstrat ad tex. ex Prognostico. (Ialia verò excreantem) versiculo. (vrinas au-

tem) vbi Doctores. Tertio, quia somni aderant suaves, † & moderati, quique laborem non faciebant; ij naturā materiæ, ac morbo parem esse conuincunt, nec cerebrum villo halitu acri offendi, nec immodica siccitate arefactum esse, aut vehementer refrigeratum, aut immodico humore imbutum. Ex quo tum phrenitidis, & inflammationis interioris: tum comatis, & lethargi suspitio tollitur, ad eundem tex. nuper allegatum ex prædicto Prognost. Septima die vires vitales exolutæ visæ sunt videbatur huiusmodi exolutio signū decretorium, † à qua subsequuntur aliqua excretio, & solutio morbi. est textus in puncto 25. (Teoclis cognata, quæ superius habitabat.) versic. (Septima mane maxilla valde rubra, vtra non memini. Vesperis febris venit multa, & lipopsychia, & aphonia erat, non multo autem post, sudor. Ex sedatio septima.) Adeo non oportet terri malis in initijs indicationum. facit tex. à me alibi apportatus ad aliud propositū; (Qui in febre continua muti † iacent, clausis oculis subinde conuulsi-

8 bus, siquidem sanguis effluerit, & vomerint, atque ex eo loquantur, & ad ipsos redeant, seruantur.) Doctores. Textus iste tanquam exemplum quoddam profertur ab Hippocrate, & in eo admonemur. vt & in prædictione temeritatem, & in periculo nimiam timiditatem effugiamus, quorum vtrumque summam requirit cautionem. Etenim imminente iudicio terri cum grauissima vrgent symptomata, aut muliercularum more obstupescere, turpissimum est, & ignorantia signum certissimum. In his verò (sunt verba Galeni 3. de crisi. primo de diebus criticis, & primo ad Glauconem) ne perterrearis, etiam si delirare, ac subsilire hominē videas. Hæc enim sunt humorum sursum tendentium signa: potest facere tex. 42. (Quibus febribus

10 vertigines † à principio, & capitis pulsus sunt, & vrina tenuis, his ad indicationes vsque febris accessionem expectare oportet, quod si etiam delirent, nihil mirum) hucusque tex. Casus est in febre, quæ remissa videtur, non dum planè fusa, & putrescente materia, paulò post tamen, & circa iudicium symptomata exorientur, quæ spirituum huiusmodi generationesurbationem indicant, ob quas, & cum symptomatis tumultuosissimis iudicia fiunt. Neque verò mirū si & deliria, & vigilia accedant, quia caloris multi symptomata iam apparent, humores in caput inclinant, & flatuosus spiritus sursum rapitur. Melius ad tex. (Mutitates in febre acuta cum exolu-

- 11 tione † non sudanti quidem lethales, minus tamen exudanti, sed diuturnitatem significat) hucusque tex. Mortitas & exolutio videntur decretoria signa; ratio est conclusio medicinalis. Magna & vehementes omnes affectiones in summo virium langore, morte finiuntur. Ratio est a minori ad maius. Nam si vel robustissimi in his saepe moriuntur: multo magis infirmi & languidi: Ad aliam generalissimam conclusionem. Virtus, quae non sufficit ad asum vitæ, multo minus sufficit externis iniurijs propulsandis, ergo exolutio & aphonia in febre prædicta mortales essent, & cum sudore, & extra sudorem, & sic prædictus tex. Hippocratis non haberet locum, bene ergo dictum decretoria esse, subsequente sudore, alleuatio sequitur. Sed cur ibi, scilicet in Teoclis cognata solutio morbi. In isto vero agro, alleuatio. Dicatis, quia in illa acciderunt illa in septima, decretoria, † & benigno Regi assimilata, in agro vero illo extra hanc diem, & per consequens crudo morbo, in quo ob vehementiam ac celeritatem morbi perfecta coctionis tempus, vel diem criticum antevertit. Et ideo alleuatio sequitur, & non solutio, ad conclusionem medicinalem. Crudo morbo aliquid bene (tu die perfecte) euacuari est impossibile. Sed o fortuna inconstantia, & morborum incerti euentus: & si in prædicto Iuvene del Castilo. Omnia rectissimo consilio summa prudentia, diligenti studio accuratissima ratione sint
- 13 acta a Domino Francisco Fiocchetti † Medicorum omnium huiusce temporis coryphæo, Rarissimo inquam Naturæ miraculo. Cui quidem Serenissimus Princeps Philibertus, Huius Regni Gubernur Reuerentissimus longè magis, quam AEsculapio, innumeris, admirandisque experimentis commotus non temere confidit: cum quæ erant desiderius Marraffa, & Heraclius de Salatis, de quibus alibi diximus, nullo
- 14 sequuto † iudicio, nec excretionem, & in crescente prædicta virtutis vitalis exolutione, vitam immaturam finiuit, non sine aliqua mea molestia, nam diligebam prædictum Iuvenem.

Domini stultissimus & rerum humanarum imperitissimus merito is iudicari debet, qui nisi grauissimis, maximeque necessarijs causis compulsus, aut suæ defensionis gratia bellum vel litem suscepit:

15 † quia tam incerti sunt exitus bellorum, & litium, ut toties de suo imperio vel de rebus suis quisque periculum faciat, quoties exit ad lites, vel ad pugnam; atque cures vel prosperè vel contrà infelicer ali-

cui succedere experint tanquam rapidissimus fluvius omnia secum trahant, solaque spes est in fortuna volubilitate. In

16 morbis tam incerti sunt † exitus morborum, ut toties de sua vita quisque periculum faciat, quoties agrotat: In hoc habemus tex. diuinissimum. 51. commentarii secundi Prior. Proretheti. (Ex lumborum doloris recursione in os ventriculi febriculosi, inhorrescentes, euomentes tenuia, aquosa, mente aberrantes muti, ubi nigra euomuerint, moriuntur) hucusque tex. Videte quomodo incipit morbus) sunt febriculosi, non adhuc digni nomine febris, inhorrescunt, vomunt cruda & aquosa, videte exitum mente exinde aberrare incipiunt, fiunt muti, & nigra reuomentes, moriuntur. In Acutis incertissimi sunt † exitus eorum, quia si nunc levis apparet, commorans in loco ignobili transiens & commigrans ad locum nobiliorem ingravescit, & quia huiusmodi motus acutis morbis sunt familiares, in illis certus exitus non est, nec proinde prædictio; ad tex. illum vagatissimum. Acutorum morborum non omnino certa sunt prædictiones aut salutis, aut mortis. At sunt & aliæ causæ, quæ medicis etiam docti ac prudentis præsentia inturbant, & inconstantia faciunt, quales sunt, externæ & fortuitæ. Non enim prædictio futurorum diuinatio est, qualem profitentur vates fatidici, ut alibi diximus, sed præsentis constitutionis cognitio, cuius effectum in posterum prædicimus. Quæ autem extrinsecus originem ducunt, nullam habent in corpore suæ generationis causam, nec igitur prædictionis. Præterea ut humor firmus sit, nec inquietus, exitus non semper prædictus.

18 Quia licet modò quiescat, † in posterum moueri potest, & aliquando non dum ita cum natura confluit, ut indicia victoriæ medicus explorata habere queat. Quo tempore suspendendum iudicium, & ut Proreges solent, prouisione illa utendum. (Non conuenit) Idem dicendum in tertianis intermitteribus, & æstiuis & autumnalibus.

19 Quia quod omnino careant periculo, id quidem perpetuum non est. Duos Fratres gemellos vidi. Vterque ætatis initio tertiana correptus, quæ plurimum intermittebat, sed violentis accessionibus cum pulsu admodum inæquali intercedente, deficiente, viribus paulatim fatiscens, paucis accessionibus extincti sunt. Natus vterque 72. Alter iuuenis admodum bile redundans ætate tertiana correptus, cum longiori inedia usus accessione vehementi correptus esset, dissolutis viribus

ribus obijt. Alios quoque morore confectos, vlos intempestiva venere intertiana obijisse constat. Sed est tex. diuiniſſimus centum manibus notandus 81. (Cholerica ex carnis esu, maximè verò porcellorum crudiorum, & excicere, & ebrietate vini odorati ueteris) 55. (Et febres intermittentes; & quibus rigores & accedunt. Hæ aliquando malignæ sunt; & ad morbos acutos perueniunt, sed cauere oportet. Maximè autem tales morbos arguit quinta, septima, aut nona, melius autem vsque ad quatuordecimam obseruare) hucusque Hippocrates Si ergo intermittentes æstiuæ, & autumnales, quandoque transeunt in acutas, & malitiosas quâto magis, iduæ, vel duplex tertiana, Ex quibus habemus quòd tertiana æstiuæ, & autumnales possunt occidere duobus modis & primò per se, & præsertim in casibus supra positis, quibus adde virium infirmitatem, distillationem, syncopem multitudinem & crassitiam materiæ repente affluentis, vel aliū affectum, hæc enim in principio & incremento accessions hominem de medio tollere possunt, ijs frequentissimè accides cui viscus aliquod læsum est. Interdum vires infirmæ in senibus rigoris motum non ferunt, aut concussione Interdum etiam vires sufficere possunt primis tribus temporibus, in quibus adhuc habitus corporis compressus est, & constrictus. Eo autè in declinatione discussio ac dissoluto, cum calor rursus à medio ad extrema mouetur, non nulli repente moriuntur, vt ij qui adstant, animo potius deficere, quàm mori ipsos putent. Quidam verò paulatim in pernicioso & fallacioso declinationibus, de quibus diximus alibi. Secundo per successione, metastasi facta in acutas, & malitiosas, ijs præsertim accides, qui morbum aliquem passi sunt, latens aliqua adest obstructio, vel putredo, vel viscus aliquod interius læsum est: In quo casu cõtigit vt prauus humor & sanguis corruptus in præcordijs aggregetur, quem natura valens & robusta, quandiu potest, sustinet, aut in pancreas & in mesenterium totius corporis veluti sentinam deponit: vbi tractu temporis putrescens tandem tertianam intermittentem excitat, quæ exinde in acutam & malignam transit, ad intellectum tex. 51. 5. allegatũ, ex Prorrhethico, hæc frequentissime accidunt æstiuo & autumnali tempore, quibus temporibus vires & imbecillæ sunt ad tex. 67. ex quarto de Acutis. (Æstiuo & autumnali tempore) videte, si iure optimo à nobis dictũ, morborum, & præsertim æstiuorum & au-

23 tumnalium, exitus & incertos esse. Interdũ quoque, (& est doctrina, quam afferunt Doctores ab allegatum tex. ex prædicto Prorrhethico) in febre humor deleterius, & veneno & similis generatur per corruptionem propriæ substantiæ, aut malignus per adustionem bilis, vel sanguinis, cuius excretionem natura non aggreditur, donec copia, aut malitia aucta, grauius fauentem huc atque illuc exturbare cogatur, vnde subito mortalia signa eduntur etiam his, qui sani anteputabantur afferunt glosam ad tex. 17. comment; 2. Prior. Prorrhethici & in historiam phrenitici, tertio Epidem. Qua causa puto mortuum prædictum Iuvenẽ del Castillo. Venenoso enim humore calefacto, & exagitato, dum natura, at imbecilla exturbare nitebatur die septima ei multum fauorabili corde obfesso, exolutio prædicta superuenit, cui ceteræ facultates consentientes, vitam finiuit vel in graui intemperie visceris vitalis, syncope præeunte, pulsũ deficiente, præcipitante aut inæqualiter variante, paruo, languido, vndoso, formicantæ, vermiculante, obscuro, nullo, vbi mors. licet aliquando pestilens halitus inspiratione conceptus id inuehat: non nunquam sublatus vapor è gan grana, putri ulcere, & vomica interiore. Non nunquam ad eo premitur copia tota natura, vt sub pondere concidat, quæ omnia sunt consideranda. Ad allegata, & primo ad primum dicimus, quòd verissimum est, quòd tria illa sunt magni & momenti, in omni morbo graui perseverantia, tanto fortius in leui morbo, perseverantia & etiam, cum talia debeant esse salutaria, secus mortalia, quia debent esse fugatia, at in prædicto del Castillo virtus in septima exoluta, propter supradicta. Ad illud de vrina, dicitur quòd optimum est, vrinas semper perseverare 27 bonas. Interruptæ enim & aut naturam exolui, caloremque natium extinguui, aut materiam contumacem esse & inæqualem denunciant, cuius pars quædam coquitur, alia in cocta manet. At vbi coitio adest si 28 gnorum & mortalium, hæc satis esse possunt, vnde præſagium mortis conficiatur, ad intellectum tex. 10. (Qui principio sudant vrinis coctis, deurruntque, & absq; indicatione refrigerantur) commentarij tertij Prior, Prorrhethici. Amplius interdum accidit, vt quæ firmo adhuc colore 29 natiuo cocta sunt, animali vi & infirma, expelli nequeant, vt in pulmonia, pleuritide, & alijs morbis thoracis, qui præter morificæ materiæ coctionem in tussiendo & expectorando facultatis motricis robur & fir-

& firmitatem laterum requirunt. ad intellectum text. (Pleuritides sine diuisione magis periculosa ijs, quæ etiam diuisione) quanto magis de vitali facultate dicendum. Idem dicendum de somno. Ad illud quod dicebatur quod exolutio, & aphonia aliquando sint signa
 30 † decretoria, concedimus, pollicentes febris solutionem, sed tunc quando accedunt aliæ notæ iudicationis bonæ, in quibus est, ut die legitimo cōtingant. Referet etiā, ut signa cōtionis antecesserint, & indicatio in quaternario antecedente facta sint. Et quod maximi momenti est, ne aliæ signa mortis at testentur. ad intellect. text. (Si febre tenēte) 2. Epid. sect. 2. licet rara sint, & satis periculosum iudicium, cum fiat cū graui offensione cerebri, ut cum priuatione vocis, motus, & sensus. Quia eas actiones deprauari in perturbatione critica: aut imminui non est periculosum, ut subfilire cōuulsio motu, delirare, vigilare, splendorem ob oculos, & tenebricosa quædam obuersari, illachrymari inferius labrum motitare, soporari, aurium tinnicu offendi, dentibus stridere, & similia. At non loqui, non moueri. naturæ robur requirit ad excretionem. Ut enim natura
 32 quadam tenuis suffecerit † cōctioni, in excretionem succumbere, & leui errato potest
 33 opprimi. Expulserit enim facultas † tum insurgit, cum alteratriæ desit, & fiat etiā
 34 cum graui offensione † facultatis vitalis, sed ista non sic fuit in prædicto del Catilino, quia nulla sequuta excretio. & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Quæstio sanctissima, propter quid fuit inuenta.
- 2 Quæstio sanctissima quid sit.
- 3 Quæstio sanctissima admissa, rationes.
- 4 Quæstionis Sicilia primus quæstor quis esset.
- 5 Flatus maximas inuehant iniurias humano corpori.
- 6 Flatus retenti prauis ut signum, & causa, sed contra nu. 10.
- 7 A flatibus aliquando febris acutissima.
- 8 Munitio vlla est adeo inexpugnabilis, quin aliquando non possit capi.
- 9 Aeger vllus est adeo fortis, quin non possit a morbo superari, & propter quid.
- 10 A flatibus febris superueniens videtur debere esse diuturna.
- 11 Diuturnitatis in morbis causa.
- 12 Diuturna per se morbi longitudinem declarant.

- 13 Acutissimi, & perniciosissimi morbi qui sint.
- 14 Lingua primo exiccatur, exinde aspera fit, deinde nigra, & quomodo.
- 15 Lingua solet exasperari transactio primo quaternario.
- 16 Lingua sicca, aspera, & nigra primo quaternario a causa potentissima fit.
- 17 Vrina exquisitè aquosa a qua causa proveniat.
- 18 Vrina exquisitè aquosa in febre acutissima mortalis est.
- 19 Signa critica quando bona.
- 20 Decretoria ne statim appareant.
- 21 Cōctionis signa quod celerius apparent, eo morbus tutior, & breuior.
- 22 Vrina exquisitè aquosa in febribus lypiorijs, sunt de necessitate mortales.
- 23 Pulsus motio cuius ab alijs omissa, a multis repudiata, ab Hippocrate an omissa; intermitiens in iuuenibus, & media ætate valde periculosus, & nu. 30.
- 24 Principijs expugnatis, & ingrauescente morbi malitia, nulla vitæ spes relinquitur.
- 25 Vita triplici principio sita.
- 26 Lingua sicca, aspera, & nigra oppressionem vitalis principij denuntiat.
- 27 Vrina exquisitè aquosa expugnationem naturalis principij in hepate, demonstrat.
- 28 Vitalis principij expugnatio quomodo cognoscatur.
- 29 Implacitas primo quaternario oppressionem nuntiet, cum limitatione.
- 30 Pulsus intermittens in viro consistente, & robusto, est mortalis, cum limitationibus.
- 31 Vitalis principij expugnatio, quomodo cognoscatur.
- 32 Naturalis principij expugnatio quomodo cognoscatur, cum ampliationibus, limitationibus, & sublimitatione.
- 33 E doloribus fortibus aliquando febris acuta.

A R G V M E N T V M.

Acutissimæ febres, quibus indicij reddantur mortales.

D E C I S I O LIIII.

Reverendissimus d. Ferrandus Mattiæsa, in hoc Sicilia Regno, Sanctissimæ
 1 Quæstionis, inuentæ † non solum ad refranandos animos & audaciam & temeritatem sceleratissimorum populorum, sed etiam ad ceteros atrocitate suppliciorum ab impietate deterrendos. Quæ est, ut eximia

3 mia severitate & puniant propter impu-
 rissima impietatis semina, eos qui here-
 4 seos condemnati fuerint. Admissa & mul-
 tis rationibus. Primum quia si ciuitas fo-
 ret impunitate here seos contaminata, ita
 facile possit expurgari ab ea nefaria im-
 pietate. Deinde futurum ut viri boni & sa-
 pientes in sua probitate confirmetur; cū
 leges non in viros bonos, sed ad bonorum
 tutelam & patrocinium ferantur. (Leges
 enim solis consceleratis esse timendas,
 multorumque flagitiorum sibi conscijs, &
 scelerum poenas; qui non possunt nisi gra-
 5 uitate suppliciorum refrœnari;) Primus:
 6 Quasitor, & Vir; certe præclarus ob clem-
 entiam. Flatibus coepit cruciari qui
 7 & quas inuehant humano corpori in-
 iurias dixit Magister, testari pos-
 sunt qui colico malo cruciari solent,
 8 & ratio confirmat; quia retenti prauis, & ut
 causa & signum. Causa quidem variorum
 symptomatum. Nam frustra tentata à su-
 periore parte contractione natura retro-
 cedit & contrario motu ab infernis ex-
 crementa, bilem & flatus sursum propel-
 lit, unde cephalalgia, vertigo, & similes af-
 fectus sequuntur, sæpe etiam spirandi dif-
 ficultas ab oppressione diaphragmatis, tū
 aliorum multorum in ventre, qualia sunt
 dolor à tensione, & intemperie; tormina
 ab acri humore cum flatulento spiritu
 coniuncto & intercluso; dolores circa um-
 bilicum propter anfractus tenuis intesti-
 ni sensus vegetioris: circa lumbos propter
 cacum & colum, & neruacea corpora, qui-
 bus colum & renes interse, renes verò lum-
 bis alligantur. Concalescens etiam mate-
 ria crecit & quasi fermentatur. Vapor au-
 tem exhalas partim sursum recurrit, par-
 tim agitur, in se per anfractus intestino-
 rum reciprocatur. Attenuat ergo partes
 alias item crassiusculas, calor, atque ita
 dilatat, & inflat ventrem, dum, ut Hippo-
 crates loquitur, humor spirituat, & sic
 7 supradictas miseras, aliasque infortuna-
 to homini inuehit. Aqua miseria prædi-
 8 ctus dominus Mattientia a in aliam pesti-
 mam incurrit scilicet in febrem acutissi-
 mam & perniciosissimam, à qua intra pau-
 cos dies huic mundi fabula cessit. Validis
 & foris vir Quia ut in altera sorore, sci-
 licet re militari, vlla munitione & omnino in-
 expugnabilis est; quia ubi circumstant hostes,
 vel vi tormentorum, vel cuculorum
 vel per nocturnas insidias admotis scalis,
 vel diurnis laboribus defatigatis obsessis,
 vel prodicione, vel ceteris militaribus
 stratagematibus denique capitur: In re
 medicas, vllus ager est omnino validus, quia

ubi circumstant morbus hostis, vel vi tor-
 mentorum, talia sunt in febre acuta dolo-
 res pertinaces capitis, ex quibus aphonia,
 & mors, ad tex. (Qui ex dolore muti fiunt
 acri, moriuntur) vel diurnis laboribus de-
 fatigatis agris, vel per nocturnas insidias
 ad tex. (Superuenientes rigores, & nocte
 magis quodammodo exacerbantes cum vi-
 gilijs & uenarum agitationibus in somnis
 atque vrinas præter arbitrium excernen-
 tes in comatosas aliquando finiuntur con-
 uulsionibus) ex Prorrhetico, vel prodicione,
 ad tex. (Qui in principio leuiter habent
 cum pulsatione capitis & vrina tenui, ad-
 crifim deterius habent, mirum nihil est si
 & delirium & præterea vigilia euenerit)
 ex Acutis, vel alijs stratagematibus vin-
 catur ager.

Domino ergo Mattientia ex prædictis
 flatibus, viro Consistenti febris, quæ vide-
 10 batur & diurna fore, ad tex. in puncto.
 Ex fortibus doloribus febres diurnæ. Et
 11 meritò. Quia diurnitatis & in morbis
 causa interna, aliæ externa. Inter internas
 locus ubi continetur materia, pars corpo-
 ris affecta, viarum excretionis astrictio,
 natura materia. Externa, quæ peccantur
 ab agris, medicis, & ministris, locus, ætas,
 regio, aeris constitutio, animi affectus. Ac-
 quemadmodum pauca calida & tenuis ma-
 teria breuem morbum facit & ferè indica-
 tur per excretionem, ita multa crassa fri-
 gida longius morbum trahit, & concoctio-
 ne vel abscessu magis terminatur, & flatus
 à crudis eleuantur, hosue putuisse rationi
 12 consonum videtur. Diurna solam & mor-
 bi longitudinem declarant per se, ut & co-
 silius imperfecti. At acutissima pariter &
 perniciosissima fuit visa, quia si acutissimi
 13 & perniciosissimi sunt morbi, in quibus
 citò apparent quæ superuenientia signa
 vocantur, & ea sunt mortalia, ad intel-
 lectum tex. 66 (Cum autem in febribus ter-
 ribile aliquid quinta die fiat) ex quarto
 de Acutis. febris ista acutissima & perni-
 ciosissima erat, quia horrenda multa pri-
 mo quaternario visa, ut lingua sicca aspe-
 ra & nigra, vrina exquisitè aquosa, quæ in
 contrariam coctioni dispositionem abie-
 rant, & omnem illius actum refugerunt.
 Pulsus intermittens, & ad manum parum
 ardentèr febicitabat cum quadam impla-
 ciditate exactè ergo acutissima, & perni-
 ciosissima erat. Quoad linguam. Primum à
 calore febrili, & calida sicca totius corpo-
 14 ris dispositione & exhauritur humor &
 glandulis affluens, &) attenuatur exhalat:
 deinde superficies exasperatur absumpto
 humido, quo partes continuatæ quantur
 aucta

austra immodicè siccitate, quæ est caloris ignei effectus. Causa igitur est febris acuta, & frequentius inflammatio viscerum nobilium, ut in casu nostro, quia ad manû parum ardentem febricitabat. Ex his tum caloris communicatio, tum fuliginosus halitus per œsophagum ascendens linguâ exiccant, exiccatam exasperant primum quidem leuiter, & in superficie tantum, deinde inualecente morbo altius, ut etiâ instar pinguis terræ siccata ardoribus, findatur in rimas, & quandoque extrema parte sursum torqueatur ac reuellatur cum tremore quodam, & tandem nigrescit, hæc ordine suo fieri solent, exasperari & enim solet lingua post primam periodon febre inualecente, ad tex (lingua, quæ in principio quidem inhorruit) ubi Doctores. Primo ergo quaternario sicca apparens, exasperata, & nigra perniciosissima, & potentissima & causa iudicatur; calor scilicet acerrimus breui intervallo id efficiens vehemens, & malitiosus Quo ad vrinam 17 exquisitè aquosam, hæc à mortificatione alteratricis & retentricis facultatis, quæ est desperata concoctionis symptoma, & venosi generis pathos simile exquisitæ cruditati & lyenteria in ventriculo. 18 Cum ergo celerrimus morbus & prædicta febris fuerit conclusa, & quæ breues inducias in quartum diem dare solet, propterea celeriter elaboranda concoquendaq; materia est. supradicta vrina desperata concoctionis symptoma erat, unde casum mortalem faciebat. In isto casu est tex. (in anginosi qui non celeriter expuunt cocta, lethaliter habent) in anginosi, (tunc die in omnibus acutis,) ut liberetur ager, concoctionis signa statim apparere oportet, nimirum primo die, si celeriter ad statum morbus fertur, & quarto iudicari debet: aut secundo, vel tertio, vel ad summum quarto, si ad septimum progressurus est. 19 Ut enim signa & critica in bonis tantum numerantur, cum circa statum, & antegressis concoctionis signis superueniunt in malis vero, cum festinant, ac statim apparent, id est, in principio morbi, ad tex. (Decreto- 20 ria & ne statim appareant) ubi doctores: 21 sic concoctionis signa, quo & celerius conspiciuntur eo morbum & tutiorem, & breuiorem portendunt, ad tex, vulgatum. In angina ergo primæ speciei nihil excreari primodie: tenuemque vrinam esse: secunda vero quædam expui, sed humida & cruda: tum ægrum moriturum prælagire licebit, quia inde clarissimum est morbum adhuc esse in principio, nec ad quartum vsq; (qui huius periculosissimæ Anginæ terminus

est) integram concoctionem perfici posse. At nos sumus in fortiori casu, in febre ex genere leypiriarum & in quibus ob inflammationem magnam, quæ obsidet internas partes, parum ardentem febricitant ægri ad tactum: ijs febres sunt acutissimæ necessario, quia natura non poterit diu tantum malum tolerare, ut ob id tenuissimū victum describit Hippocrates ad tex. 47. ex 4. de Acutis cum ergo breui, & cito alterutrum exitum habitura sit talis febris denegata, immo desperata coctio casum irremediabilem facit. Pulsus motio & ab alijs omissa, & quibusdam repudiata, à non nullis diligenter obseruata. ab Hippocrate omissa (Galeno scribente) licet inueniatur pulsus tardus & languidus 4. Epid. Creberrimi ac maximi ad tex, 3. ex eodē 4. Epidem. & secundo de morbis, indices morborum, Ex Herophylo. At fallacissima ex Celso, & prout infra, intermittens erat, perniciosum valde signum & maxime in iuuenibus & media ætate ex Galeno, & prout in casu. Cum ergo signa & illa horrenda in vnum conspirarent, nos casum irremediabilem diximus in quarta, in qua fuëramus vocati, curabat enim a Herardo Natali, Hierasmo de salatis, Hieronimo spuices, & Laurentio Natali, & sic in facto successit, quia quinto octobris, hora quasi sexta, 1623, fato concessit. 24 Domini, Expugnatis principiis, & in grauescente morbi malitia nulla vitæ spes reliquitur, ad conclusionem medicinalem, in hac prima parte, à nobis repetitam cuius exemplum particulare diximus esse ad tex. (Prædebilitatorum desipientia pessima velut Thrasynonti) Si ergo in affectis principiis naturali & vitali accedat quoque delirium, certissimum iudicium laborantis animati principij, quid (quæso) spei reliquum esse potest? Nam cum triplici principio potestas & vitæ sita sit ad glosam ex prognostico, si iam capitis & dissolutis vno atque altero, tertium capitur, quid aliud quam desperatio esse potest? Syndrome supradicta duorum principiorum & oppressionem denunciat vitalis, & 27 naturalis & à febre vrente & valde malitiosa circa præcordia, unde certissimum mortis prælagium instituitur ad supradictam conclusionem, (Expugnatis Principijs) Vitalis autem principij oppressio & 28 expugnatio fuit cognita & ex his signis. Primum quia febris continua, celerrima, vehementissima in corde ab humore substatia tenui, temperatura calido, & qualitate acri, quod cognouimus ex lingua primo quaternario sicca, aspera, & nigra facta;

ita; quia inde febris celeritas, vehementia, & malicia significatur. Sic in Sileno secundo lingua superavit: & in Philisco, tertio, quorum vterque obiit (Hippocrate curante.) Secundo ex implacitate, quæ primo quaternario, oppressionis significationem conficit à viscerum æstu, atque incendio interaneo, ab inflammatione ex leui calore, ad intellectum tex. (Quibus febres graues, & implacidae sunt) ex quarto de Acutis. Quo loco describitur implacitas ab oppressionē, & ab initio morbi. Limita tamen nisi huiusmodi implacitas fiat progressio iam morbo, natura iam fatisciente facta, & imbecilla, quod cognoscemus, tum ex supradicta conditione, tum etiā, quia paululum implacidi sunt, & inquieti ægri deficiente robore, cum frigore quoque extimarum partium, ad intellectum tex. (Qui leuiter exudant magis è capite in acutis morbis subanxi.)

30 Tertio pulsus erat intermittens & in viro consistente, & satis robusto. Sed quo ad pulsū, (& deseruit pro prima limitatione) primum peculiaris natura ægri cognoscenda, qua cuique ratione pulset arteria, dum integra valetudo est: deinde morbi tempus & accessiones, causaque pulsus obseruari debet, quia ab arteria à commotione corporis, & animi, à rebus externis immutari potest. Alijs copia, alijs interceptio, non nullis qualitas, & alteratio modò manifesta, & elementaris, modò latens, vt in venenis, & pestilenti conditione. Quibusdam peculiaris natura, & latens vitium in causa est. Alijs enim pulsus obscurus est, vt viæ percipias, fallatque Medicos, vt in D. Bartolomeo Moncata viro optimarum partium, è cuius pulsu vires colligens quidam principalis Medicus, eiusque obscuritate, neque phlebotomiam, neque alia maiora auxilia instituit, alioqui necessaria. Vnde vt per transcendens hoc dicamus magni refert habere amicum, & familiarem Medicum, at prudentem, qui naturam ægri percognoscat, & quali pulsu sit, dum integra valetudine perfruitur. Nouimus quibus sanis, & malè valentibus pulsus deficit. Nouimus quibus intercidit; quibusdam initio accessions pulsus admodum inæqualis, & sæpe præcipitans. In vigore aquabili cursu mouetur. Sunt quibus in carpo nullus percipiatur pulsus, alijs vtroque: alijs tantum altero, & qua parte captari solet, nullus anteriore parte supra pollicem per-

cipitur. Alijs nulla parte carpi, sed interiore pollice inter duos articulos. Alijs quoque sic obscurus est, vt ad arterias temporum, & pedum sit decurendum. Ac facta vulnere arteria, quæ per brachium decurrit, pulsus in carpo multis aboletur. Alijs interno vitio, inflammatione, obstructione, oppressionē, imbecillitate cordis, arteriarum, & vicinarum partium pulsus admodum euariet, paruus, languidus, intermittens, inæqualiter pulsans magno periculo. Limita secundo præterquam in senibus, quos vidimus, & patres nostri obseruarunt, ab eo pulsu in acuta febre conualuisse. Et dum hæc scriberemus vidimus in Fratre Hieronymo de Alaro Minorita, regularis obseruantia, Laico, & optimo Laico, atque religiosissimo, qui ab huiusmodi pulsu, in continua febre, at nō mortali, conualuit: Et sine morbo, & in morbo multis senibus præcipitat, offensat, deficit, vt in senili corpore eiusmodi pulsus inter ambigua signa numeretur, aliaque signa necessè sit conspirare, vt præsagium edatur. Limita tertio, sed est de raro contingentibus in aliquibus adolescentibus, aliquot enim vidimus, & Patres nostri obseruarunt, in acutis febribus, & delirio conualuisse, vt Didacum Costa, quem nobis curantibus, Deus sanauit. Neque certè raritas erat, quæ me falleret, sed verè intermittens pulsus. Limita quarto in sanis quibusdam, quibus sanis id vitium pulsus familiare est, quod à nobis in aliquot ægris annotatum minus formidabile fuit. Vidi alijs signis salutaribus decumbentem adolescentem, cui pulsus intermitteret. Itaque cum eiusmodi signum suspectum esset, contigi sororis pulsum, quæ tum sana aderat, atque idem pulsus inuentus fuit. Et tandem ne à causa externa, vt animi affectione, alijsque, quæ pulsum immutant, quæ si quis diligenter ediscat ex libris Galeni de pulsibus, facile intelliget, quàm temerè dixerit Celsus, Venis fallacissimæ rei credi. Tu amplia, vel

31 ad hunc spiritus & turbidus (sic Hippocrate loquente) ad tex. allegatum, (Qui leuiter exudant) versiculo. (Atque in ijs turbidus spiritus,) qui est paruus, & rarus, vt viæ appareat, frigescente, & ad extinctionem properante eodem vitali principio, quo tempore frigidus ex naribus, & ore expiratur, diciturque æger breuisperus ad text. Pythionis

3. Epidem sectione 3. Naturalis principii expugnatio & fuit agnita ex supradictis vrinis, cuius interneccionē ostendebant,

cum essent exquisitæ aquosæ, quæ sunt desperatæ coctionis symptomata, ut diximus. Amplia etiam primo si eodem casu aquosa esset, priori similis, quatenus cruda, minus tamen perniciofa, quatenus nulum aliud malum commonstrat præter alteratricis infirmitatem quæ aquosa simpliciter dicitur ab Hippocrate. Cruda enim est, ut dixi sed coqui potest, per participationem solam durationem morbi ostendens, at mortalis est in nostro casu, febris, continuæ, celerrimæ, & malignissimæ, & in hoc valet tex. apportatus de Anginosi, qui non celeriter expuunt cocta Amplia secundo si etiam esset aquosa huic proxima vini abunde tenuis, & albi formam referens. Oritur quæ ex prædicta vrina tenui & aquosa, quæ parum bilis tenuis suscepit, & principium quoddam coctionis significat, quia inde perspicuum est agrum interiturum, quia morbus adhuc est in principio, nec ad septimum usque, vel nonum, (qui huius periculossimæ febris terminus est) integram coctionem perfici posse, & in hoc valet idem tex. (In Anginosi) limitata tamen hanc ampliationem præterquam in initio morbo, in quo integra coctio perfici potest, ad intellectum eiusdem tex. (in Anginosi) sublimita tamen hanc limitationem nisi prava signa coniungantur, quæ moritur æger necessario. Vel vires non valeant. Etenim cruditatis, aut imperfectæ coctionis signa, non simpliciter mortis, aut salutis signa sunt, sed ex adiuncto virium robore, aut infirmitate. Ad conclusionem medicinalem. Viribus enim valentibus, morbi diuturnitas præmonstratur: cum infirmitate, mors in propinquo, ad alteram conclusionem. Amplia etiam tertio si vrina essent nigræ, nam hæc etiam internecionem ostendunt naturalis facultatis in hepate, & venoso genere, simulque morbum vehementer calidum & siccum, aut calorem planè extinctum, de qua nos alibi diximus.

Ad allegata in contrarium dicimus, quod à fortibus doloribus, inde febres diurnas nasci, perpetuum non est. Critoni enim è dolore pollicis pedis vehementi febris acuta quarto die, paulò post expiravit. Et è nervo dolor & inde febris, nisi maturrimè occurramus, conuellit, breui insaniam mouet & interficit, & hæc breuiter de ista Decisione.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Ignorantia, & proditio pari passu in moribus inuadunt.
- 2 Gubernandi munus solis sapientibus, & prudentibus conuenit.
- 3 Ignorantia, & proditio pari passu incedunt in re medica.
- 4 Vires tenent primatum in medicina.
- 5 Viribus dissolutis omne medici artificium inutile.
- 6 Gubernandi munus solis medicis prudentibus conuenit.
- 7 Timiditas in re militari est maxime reprehensibilis.
- 8 Timiditas in re medica est reprehensibilis.
- 9 In bellicis rebus, amplius incommoda procurrent à timiditate, vel timentia, & quid in re medica.
- 10 In periculossimis casibus, aliquando ad timentiam inclinandum.
- 11 Hippocrates est omni reuerentia honorandus.
- 12 Infusa medici multes ad interitum conuertitur.
- 13 Tertiaria intermittens aliquando in acutam paribus diebus affingentem, degenerat.
- 14 Manus ægri aliquando intrinsecit, & quid præmonstrat.
- 15 Tertiaria intermittens in acutam degere non potest quando videatur scura.
- 16 Manus ægri intrinsecit quando videatur minus mala;
- 17 Manus tremor inter critica signa, et n. 34
- 18 Manus tremor aliquando peculiaris.
- 19 Tertiaria intermittens in acutam paribus affingentem, degenerans, est verenda, & nam, 29.
- 20 Manus tremor morbo iam progresso, videtur mortalis.
- 21 Rigor vigesima quarta est maxime verendus.
- 22 Dierum imparium mutationis ordinis causa quæ sint.
- 23 Coma in officiis calidis apparet, periculosa.
- 24 Manus tremor in agro metum iniecit aliquando phrenitidis & conuulsioni.
- 25 Diei vigesima septima maxima vis.
- 26 Alui fluxus die 27. apparet, quando casum reddat difficillimum.
- 27 In casibus grauibz deiectiones discretæ ad hoc ut sint salutares, debet frequentari ad multos dies.
- 28 Simillima naturalia sunt, dissimillima horrenda.
- 29 Partium accessiones verenda.

30 *Diurnum parium accessiones quando sint mortales, & quando difficilis iudicij. & num 33.*

31 *Subsultionis manus, quod duplex causa, quando casus mortalis, & quando dubius, et limitationibus.*

32 *Febris, in qua nulla fit translatio ad viscera, n. que aliquod vrgens symptoma apparet, non est multum verenda.*

33 *Febris paribus affligens diutius aliquando mortalis, aliquando difficilis iudicij.*

34 *Manus tremor inter critica signa, & quae expectantur.*

35 *Historia particularis non facit doctrinam vniuersalem.*

ARGVMENTVM

Febris intermittens in acutam degenerans, paribus affligentem, cum subsultione manus, quando mortalis, & quando difficilis iudicij.

DECISIO LV.

VBI de summa agitur, de salute populi, de conferuando imperio non satis honesta est incertitudo excusatio dicebat Serenissimus Philibertus Dux Sabaudius, & Imperator diuini iudicij quod illa & ac proditio multos in perniciem trahit, ita fit, ut qui bellicis rebus imperitos praeficiunt cum suarum rerum detrimento intelligere Gubernandi munus & solis sapientibus & prudentibus conuenire. In altera sorore, in re scilicet medica ubi de summa agitur, de salute agrorum, de conferuando & homine non satis honesta est incertitudo excusatio: quod illa & ac proditio multos in interitum trahat ad intellectum doctrinae Gal. primo de diebus decretorijs cap. 10. versiculo (Quaedam igitur peccata a medicis his admirandis) & versiculo. (Reuera medicum.) De summa agitur de salute de conferuatione, ubi de uiribus agitur. Nihil enim magis in medicina & considerandum, atque uirium robur, siue uictus ratio praescribatur, siue praesagium, siue remedia instituantur. Hoc ex Prognostico apparet, ubi cum dixisset uim omnem praesagij, ex comparatione uirium, & morbi repetendam, admonet in curando de uirium robore statuendum prius, quam quicquam moliamur, quod his dissolutis nullum & generosius remedium tentari debet, non sanguinis missio, non alui purgatio, non uomitus, aut frictio multa, aut uehemens alia corporis commotio, ad intellectum tex.

sexti. (Si intercepta aluius parua) ubi glossa versiculo. (Bilis uacuationem multam tanquam turbationem uehementem) ex prorrhethico ita fit ut qui medicis rebus imperitos praeficiunt cum suarum rerum detrimento intelligant gubernandi munus solis medicis & prudentibus conuenire ad intellectum tex. 47. (Neque sane horum ita periros uideo medicos) ex 2. de acutis, in quo quasi exclamans Hippocrates in medicos inuehitur, qui ignorata causarum distinctione, quae uires infirmas faciunt, agros alunt minimè alendos, aut contra, ac planè uel interficiunt, uel grauib. augent symptomatis. In eundem locum glossa, quia affectus aut sunt adhuc, aut facti sunt non spectandum scribit, donec ad extremum uires peruenerint, ut id cognoscatur, quod à plerisque medicis fieri solet, quo tempore neque praesagium artificioso, neque remedijs est locus; sed simul atque deijci caperint, aut saltem in progressu, id praesagire oportere, id est, ante sagire, quam oblatum sit periculum, ut & prudenter atque opportunè occurratur, & quae futura sunt, praesignificentur. Aequè etiam reprehensibilis est in rebus bellicis nimia timiditas, & ut & incertitudo rerum militarium, cum illa opportuna tempora prodat rei praecclare gerendae, timidi què omnia calamitosa, & arumna & pericula immincant. In re medica aequè reprehensibilis est nimia & timiditas; propter illos medicos quibus placet expectari semper ad expurgationes, humorum concoctionem, propter illum benedictum tex. (Concocta medicari) cum ob morbi magnitudinem, & urgentem necessitatem, dari aliquando pharmaca sine illa, ad tex. illum diuinissimum In Abderis Perielem. 3. Epidem. sect. 3. ubi Valles, versiculo. (Fuit in hoc morbo aliud notatu dignissimum) At qui in rebus bellicis & non facile dixerim, plura ne incommoda è timiditate an è temeritate proueniant, cum altera opportuna tempora prodat rei praecclare gerendae, altera neque matura quidem expectet. Idem in re medica; At quia timidis omnia calamitosa, & arumna & pericula immincant, fortitudo non solum auertat, sed etiam conuertat in hostem. In arduissimis, & periculosis casibus, in hanc inclinandum, aliquando ad text. 41. (Mulier quae sana erat, & crassa, à cataportio concipiendi gratia accepto) versiculo. (Superfusa autem illi super corpus sunt aquae frigidae amphorae circiter triginta) V 2 Valles.

Vallef. (Res mirabilis, & quæ, nisi à generosissimo medico, tentata nunquam fuisset) & versiculo (vixit) Idem Vallef. (Quæ periculosa fuerit expurgatio hæc, satis indicat, dicens (vixit) (Dicit enim velut in speratum quiddam) melius ad tex. 77. (Pullo qui in Syro phreniticus) 7. Epidem. Vallef. Rarissimum exemplum est hoc rei præter naturam, vt ego opinor, bene gesta. Non mihi persuadeo phrenitico, & cum vltione tremulo, hoc est deliranti, cum vehementi febre, & quodam tremore, Hippocratem propinasse taphiam, sed alium quempiam medicum: ipsum vero miratû rei euentum, in commentaria consulisse, obseruate quæso tanti viri modestiam, ne Hippocrati * contradiceret, contra vulgares, & imprudentes medicos, qui audent.) Et aliquibus interiectis lineis. (Miror magnopere, hunc vsu taphiæ non esse coniectum in furorem, & conuulsionem.) At profecto illa audacia nunquam laudabilis ducta, quæ sic à prudentia seiuncta; cum omnis laus à prudentia procedat, in se ita ergo, & timiditas * multos ad interitum trahunt, prout tractus fuerat V. I. D. Balthassar Maccagnone Regius Consiliarius meritisissimus, quia timor osus fuerat medicus, in extrahendo sanguine, casu expetente vt retraheretur. Cum diuinum in morbis considerandum ex Prognostico, inuitaret etiam, de quo in hac Decisione. Balthassarem Maccagnone bilosum, & in primo senio constitutum ex laboribus, & potationibus, & exercitationibus intermpestiuis, febris tertiana intermittens, & æstiuus ardoribus, corripuit, quæ in continuam, at non acutam, sed paribus diebus affligentem, degenerauit cum urinis crassioribus, cuius manum spectantes in decima quarta, in qua vocati fueramus manifestè videbamus quasi intremiscentem * reuelli. (At qui hic motus resultans ex tremore, & conuulsione mistus est) Similis motus in piscibus videtur, aut moribundis, aut vibratione resiliuoneuè molientibus euasione, cum partes nervosæ auferre se à suo cōtrario mordente, aut opprimente, quod intus est, totas non possunt. Subsultant ergo, & subsiliunt, haud secus, ac si iacentis corpus pūgatur, quia totus illico exurgere non potest. Sic palpitant in arido pisces, qui tota mole vnico tractu sese non valent excitare. in isto casu duo puncti veniebant discutendi, primus, quid sentiendum esset de illa febre continua, Alter, quid de illo tremore, seu subsultatione. Quò ad pri-

um, febris illa non videbatur tanti ne-
 15 gotij, * Quia nulla symptomatum vehementia aderat, neque enim materia præcipuum aliquod membrum petebat, puta caput, vel cor, aut pulmonem, vel dolor quispiam intensissimus ventriculum, caput, vel intestina, siue thoracem infestabat. Nulla discooperta morbi malitia, quæ ex postea apparentibus signis salutis, aut mortis, cruditatis, aut coctionis noscitur.
 16 Quò ad tremulam illam manuum * reuulsionem videbatur dicendū, quod eramus in homine in primo senio constituto, & senibus tremores faciles, qui & virtute animali, & nervis infirmioribus præditi sūt.
 17 Secundo, quod tremor inter critica * signa connumeratur, sic Pythioni frequens tremor, abscessus in sede, qui suppurauit, & stranguria vesicam exercuit, & liberatus. Mulieri, quæ in lictore habitabat, (Ambos curante Hippocrate) tremor 7. decima quarta sine abscessu, & stranguria, quod vrina stillicidium appellamus, vomitione tamen, & sudore liberata est. Et prædicto de Maccagnone abscessus in ribia, & alui fluxus in vigesima septima, sine morborum acutorum. Et nos tremorem in ægris saepe vidimus neutro horum non abscessu, non vrina stillicidio consequente, & reualuisse. E multis phreniticis vidi, & alium, qui acuta febre, & delirio laborabat, inde conualuisse. Vidi qui apoplectico modo capti effusa in nervos materia priore malo liberati, & febre, & eo symptomate conualuerunt. Noui quibus
 18 id etiam * sanis peculiare est. At intimus considerato negotio, in consultatione posito cum Francisco Guerrerio, Stephano manno, Erasmo de Salatis, & Laurentio Natali, dicebam ego, casum esse valde verendum, difficillimique iudicii propter duo, primum, propter febrem biliosam quæ in accessiones paribus * diebus degenerauerat. Cum enim imparibus mouere soleat, ad conclusionem vulgarē. Cuius conclusionis demonstrationem habemus ab experientia, diligenti medicorum obseruatione, & communi omnium Doctorum consensu. Si ad pares recidat exacerbatio, præcipitantis iam, & debilitata natura argumentum est. Cuius ordinem perturbat morbus copia, vel praua qualitate, vt diuina illa vis, quæ ordine omnia facit, anticipare cogatur, nec amplius eodem temporis tractu eodemque circuitu excrementa aggregare & expellere possit. Intempestiuus ergo sunt parium dierum motus, quod verò intempestiuum est præter naturam est, & prauum;

primum ad conclusionem illam phisicam. Ob idque Hippocrates mortales esse scribat febres acutas, quæ diebus paribus exacerbationes habent, quod natura nec tempe nec loco moveat, sed irritata ordinem perturbet. Alterum, propter illam tremulam motionem, quæ videbatur superuenisse morbo iam progresso, quia in decimaquarta, quæ mortem denuntiat; quia incendio febrili, resiccatis nervis, infirma potestate, quæ mouet, superuenire videtur. Hæc sunt, quæ tunc ego dixi, multa ab illis doctissimis viris tunc fuerunt dicta, quæ ego nunc silentio inuoluo. Euentus demonstravit veram fuisse nostram prælagitionem, ex infra dicendis.

21 Quia vigesimaquarta rigit, & quod difficile reputatur. Si quis enim rigeat, & tum amplia ad omnes exacerbationes & omnem criticam motionem præter naturam dierum criticorum & imparium, & viribus iam affectis, pessimum reputatur. Quæcunque enim non sunt in diebus iudicatorijs (ad quibus vigesimusquartus eximitur) laborem significant, & morbi longitudinem & recidivam ad conclusionem medicam ab Hippocrate multis locis positam. Et licet is dies interdum criticus annotetur in Epidem. ut in Nicodemo, qui 24. iudicatus est: & in Adolescente, qui inde periit. Verumtamen in illo & ordo parium & antecedentium concursus crifim confirmarunt. Quia quantum ad genus iudicationis in bonis nunquam is dies numeratur. Ratio est: Cum mutatur natura ordo, status, & motus ab imparibus & ad pares in acutis, ita ut exacerbationes, quæ imparibus fieri debuerunt, iam paribus moveantur, dupliciter id accidit, aut ratione caloris nativi & naturæ pugnam repetentis, & coctionem aggredientis (sicuti dicimus cum pus conficitur, dolores & febres fiunt) aut ratione putredinis nihil amplius agente calore, ut in Gangræna, cum victo & extincto calore nativo pars corrumpitur. Primum solet accidere, quando vel aliquo alio die antefatali, vel fatali quis rigit, & 24. iterum rigit, & tunc periculosa morborum complicatio arguitur, aut naturæ oppressio, vel irritatio, quæ cogitur anticipare diebus paribus, quod gravissimum reputatur, & prout melius infra dicemus. Si posteriore modo id fiat, non quia natura agitet materiam, sed quia putredo antè euaporata in reliquijs humorum iterum ferueat sine ordine dierum fatalium, quam natura rectè constituta in suo motu servat perpetuo: eiusdem naturæ victæ & caloris nativi

ui extincti, significatio fit: ad doctrinam Glosæ in historia Hermocratis. Quia cum decimo septimo reuersus esset morbus, vigesimo sine febre visus est absque conflictu: quia natura omnino prostrata nihil amplius agebat, unde febris remitti visa est eo die, quo debuit exacerbari. Circa vigesimum & quartum diem incaluit non ex conflictu naturæ & morbi, sed redeunte humorum reliquorum feruore & putredine, cuius calor exhalauerat. Et tandem

23 Coma aderat quod in affectibus calidis, & in ipsis apparens, periculum adauget, & difficultatem, quia minus periclitatur, quorum naturæ convenit morbus. Unde quibus non convenit hi in maiore sunt periculo. Biliosi igitur affectus & biliosa excrementa cum bilioso homine, & bilioso morbo familiaritatem habebat, & cognationem. Non biliosa & frigida ei præter naturam, atque ob id prava censentur. In casu nostro, quia manus ægri ad manum meam dicti subsultabant ab acrimonia fuliginis & febrilis, metus aderat phrenitidis & convulsionis, ut infra dicemus. Videte si iusta ratione, difficillimum morbum iudicavimus & periculosissimum. At bona ægri

25 fortuna alijs fluere incipit die 27. Cui inest summa vis. Cum enim in diebus fatalibus summa vis insit septenarijs & quartanarijs, perit tamen vis quartanariorum post vigesimum, & tunc septenariorum virtus incipit languescere. Itaque vigesimoquarto minima vis inest: maior vigesimo septimo, trigesimoquarto atque quadragesimo, quæ deiectiones perseue-

26 rabant mediocres, sed vrinæ erant bonæ & febris non remittebat, licet nec augeretur; His in consultatione poscis dicebam ego adhuc casum pati maximas difficultates, & sub ludice litem esse. Allegabam tex. in puncto divinisimum, (Quæ verò ex inferna alio solvantur, per vrinas & sudores, si sponte delabuntur mediocriter, quæ parva sunt, solvantur, vehementia verò prava. Tales enim vel intereunt, vel sine alijs malis sani non fiunt.) Cum ergo malum vehemens fuerit conclusum, & euacuationes mediocres, essent prava signum erat. Quia sunt decretoria non iudicantia. Talia verò, aut significant mortem, aut difficile iudicium ad tex. ex 2. Epidem. difficile autem iudicium est, prorogari malum, aut habere multas permutationes. Igitur noster æger cui scilicet per morbum vehementem euacuationes tantum fiebant mediocres, vel interibit, vel sine alijs malis sanus non fiet, quod non dubitandum esset de morte dicam.

dicam infra, remanebat alterum membrum sine alijs malis, non fieri sanum, Prædictis euacuationibus perseverantibus (& quod mirum, tantum erat sollicita natura de salute agri, ut & per abscessum ad supradictam tibiā per erysipela, quod ad multos dies perduravit, quia habebat intus germen, se exoneraret) fuit dubitatum à dominis meis Collegis, de vita ægroti, me tantum existente in contrario voto, qui semper de mane, & de sero, de prædictis deiectionibus petiebam, quibus visis, dicebam, Facitici vn ponti d'oro Et positus in consultatione, cum Erasmo de Salatis, & Laurentio Natali, dixi per hæc verba, Domini iam vidistis miseras in quibus eramus, in febre biliosa à natura sua degenerate, quæ ad pares reciderat, cui ad manum resiliit; Coma, & rigor extra fatales dies excitatus, unde non mediocrem malum, & per consequens, non sufficiens medicocris excretio, quod esset decretorium non decernens patebat, ad supradictum text. quia febris aderat, hoc non poterat esse mortale, quia, etsi febris adesset, in dies remittebat cum supradictis symptomatis, & vrinis bonis unde spem totam habendam in prædictis deiectionibus. Ita in facto successit, quia illis perseverantibus, vix per multos labores, & permutationes, ceterisimo vigesimo liberatus tandem. Domini quæ simillima sunt naturalia sunt, quæ dissimillima horrenda, ad conclusionem medicinalem, Accessiones ergo & parium, verenda esse solent in prædictis febribus, & prædictis hominibus. Hæ siquidem tertiana naturam referre debent, & imparibus moveri humore, qui febrem committit, in naturam bilis transeunte; Ad intellectum text. (Quibus una cum ardente febre tumores soporosi torpidi) & vel mortales sunt, aut difficilis iudicij, per ea quæ dixit galenus 3. de diebus decretorijs cap. 8. versiculo. (Quidam morbi) Distinctio autem longitudinis & aut mortis cum alijs signis, tum hoc maxime intelligitur. Nam si vehemens motus febris fuerit, ut in acutis febribus, perniciosique fieri, solet, & dies quartus pranam accessionem attulerit, mors expectatur, & illa celerrima, dixit Hippocrates ad text. (in febribus ardentibus) ex primo Epidem. & ad intellectum text. (Philiscus) sin mitior febris vrget, prout in casu nostro, diuturnitas laboriosa & periculosa expectanda est, nos alibi diximus, & est pura veritas, longa experientia confirmata. Quo ad prædictam subsultationem, & ægri manus subsultationem & sciatis im-

becillitatem subesse facultatis, & partes nervosas affici necesse esse vel per sympathiam cerebri, vel primigenio affectu. Huius causa triplex statuitur à Doctoribus. Prima ab oppressione à copia & malitia materia, sub qua vnico tractu sese conantur excitare, nec possunt: qui motus propriè tremor est, sique potissimum in principio morbi. Altera vellicatio incendiij febrilis acrimonia. Tertia, resiccatio vehemens nervorum virtute exoluta tam vigilijs, tam varijs agitationibus, ut in magna phrenitide. Tremor ab oppressione, prout in casu nostro, ab euentu coniectatur, ob productionem prædictæ febris, minus periculosus est. Ab exoluta virtute, casus omnino est irremediabilis, ut & convulsio, Medio modo se habet subsultatio ab acrimonia fuliginis febrilis, ut in nostro etiam casu. In quo si per alia symptomata caput affici appareat, ut si dolor ingens capitis adsit, vel cervicis, vel surditas, vigiliæ turbulentæ, & coma, ut in casu nostro, incutitur metus futuræ phrenitidis & convulsionis. Hoc ergo symptoma in acuta febre malitiosa & acri, siccatissimis & infirma motrice facultate valde periculosum est, & sapius mortale: in mitiore morbo & initio ab oppressione, aut solo uapore acri, prout in casu, non ita formidandum, vel ut alibi, casus dubius est, limita tamen nisi tremor prædictus ab affectu aliquo animi procedat, limita secundo nisi præcedente immoderata euacuationis & infirmitatis valida aliqua causa, eveniat, ut fame, Venere lassitudine vigilijs, limita tertio nisi sit de affectu ne aliqua, quæ tremorem adfert, ita ut sit gemina in ægro affectio, una febrilis ex humoribus inuenis: altera extra venas in partibus nervosis, ut si in radicibus nervorum ad manus pertinentium contineatur copia materia alicuius, quæ ab initio morbi tremulas manus effecerit. Quo ad ea quæ dicebantur, quod febris non videbatur tanti momenti, & quia neque translatio ad membra principalia fiebat, neque symptoma aliquod urgebat, concedimus, hæc facessere negotium; at non propter hoc excluditur, quin morbus ex alijs capitibus non possit esse periculosus, ut puta, si paribus affligat diebus & quæ afflictio in acutis, mortem, in mitioribus, longitudinem, prænuntiat. Quo ad manus resulsionem, concedimus senibus facilem esse, sed non erat hæc causa in nostro ægro. Ad illud quod dicebatur, quod inter critica ea signa connumeratur tremor, & cum natura & uenis & arterijs materiam excludit

dit per partes sensiles & nervosas, quæ vel oppressæ tremunt, & quodam modo subsistunt, vel acrimonia vellicatæ riget. A quo aliquando abscessus expectatur, & stranguria, in morbo, ut plurimum salutari in quo definit sine naturæ beneficio, idest excretionē, vel coctionē, estq; iudicatorium non iudicans unde metuitur periculosa materiæ translatio, à venis ad nervos, & ab his ad cerebrum; illa expectantur aliquando, materiam enim intus relinqui suspitio est, cuius portio, quæ excerni non potuit, ad articulos cōversa tãquam ad partes imbecilliores abscessum cum suppuratione factura sit: altera verò venis cohibita, & per vrinas exclusa stranguriam in vesica. Etenim sape docet in Epidem. Hippocrates, prauos humores, qui in venis continentur, per aluū, & vesicam expurgari criticè in his, in quibus per sudores, aut hæmorrhagiam excludi non potuerunt, ut in senibus, aut hyeme. Quia autem acres sunt, & biliosi, in vesica quidem stranguriā, in aluo dysenteriam sape faciunt, idquæ abscessum dicit per emissionem, ut in secundo statu primi Epidemion, vnum autem ex signis (ait) quæ fuerunt, tum vtile, tum maximum, tum quod à maximis vindicauit periculis his fuit, quibus ad stranguriosum facta est conuersio, atque in id abscessus fieret. Doctrina ista est desumpta ex Pythionis historia, cui ab initio febris acuta facta est à putredine humorum in venis, cum tremore manuum ad octauum vsquē diē perseverante ob virtutis, quæ est in musculis, infirmitatem, & oppressionem nervorum, qui ex spinali medulla in ceruicē manui inseruetur. In eo enim tremor cū quievisset, quadragesimo diē geminus abscessus factus est, vnus per suppurationē, alter per stranguriam. Ad illud quod dicebatur, visum esse vnum, aut alterum, exinde conualuisse. Dicendum quod me-

35. ritò Galenus ꝑ negat ex particulari historia ægrorum vniuersale rectè confici posse. Nouimus etiam ægrum, qui cum sanus videretur ex acuta febre, & delirio, recidiva facta trigesimo obiisse. Et hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Inducias sunt insidiosæ & simulatæ.
- 2 Inducias propter quid fieri solent.
- 3 Lylandri facinus, eiusque responsum.
- 4 Inducias in re medica sunt simulatæ, & infidæ.
- 5 Inducias in re medica propter quid fiant.

- 6 Inducias in febre continua, ac miti fieri solent, primo quaternario, & quæ sint.
- 7 Signa pessimo unico maiorius ad prædicendam, quàm plurimis optimis, & numero 29.
- 8 Signorum omnium debiles sunt significationes in primis aggressionibus.
- 9 Signorum consensus magnificandus. & numero 15.
- 10 Tex. (Convulsiones autem multis, magis autem pueris) expositio.
- 11 Pulsus bis deficiens in senē decrepito mortalis & propter quid.
- 12 Inducias fieri solent in omni morbo malignissimo & grauissimo.
- 13 Inducias simulatæ aliquando vix cognoscuntur.
- 14 Inducias simulatæ quando mortales, vel periculosissimæ.
- 15 Signorum consensus magnificandus.
- 16 Tex. (signis lethalibus tam editis tremores parui & vomitus aruginosus.) expositio.
- 17 Malignum in quibus dicatur.
- 18 Signorum pessimorum persuerantia, & exacerbatio quid indicet.
- 19 Impersuasibiles qui discantur.
- 20 Pulsus bis deficiens, alijs signis renuentibus, non est mortalis, & numero 26.
- 21 Signum vnicum bonum quando multis prauis præferatur. & ibi limita.
- 22 Ligna optima quæ sint.
- 23 Indolentia primum locum sibi vendicat.
- 24 Signa optima quæ sint.
- 25 Signa pessima quæ sint.
- 26 Signo vno pessimo posito alijs renuentibus, casus quando non sit mortalis & ibi limita.
- 27 Senes in casibus difficillimis debent ab erratis valde cauere.
- 28 Inducias quando sunt simulatæ.
- 29 Signum pessimum æquipollet multis bonis, & quando.

A R G V M E N T V M

Pulsus bis deficiens in febre continua, ac salutari, cæteris signis renuentibus non est mortalis.

D E C I S I O. LVI.

- 1 Inducias insidiosas esse, simulatas, ꝑ & ad fraudem fieri solere, dicebat Maximus & fortissimus Imperator Emmanuel Philibertus Dux Sabaudius: Fieri vel ad prodiciones commodius ꝑ instruendas, vel ad expectandas copias, resumendasque vires, ut fortiores possent insurgere, vel ad com.

componendas fraudes. Quare non inutiliter illud memoriae proditum est ab antiquis, *Lyfandri Facinus*, & qui cum pactus esset inducias cum hostibus in 30. dies, noctu castra hostium inuasit; atque reprehensus quod præter induciarum leges, ac iniuriandum hostem inuasisset, respondit se dierum, at non etiam noctium inducias pactum fuisset. In re medica inducias insidiosas & esse, simulatas, & infidas patet ad intellectum *tex. 17. Perniciosa sine signis leuantia mortem indicant*) comment. 2. Prior *Prorrh.* & ad intellectum *tex.* (Summa corporis partes si celeriter in vtranque conditionem permutentur, ex eodem *Prorrhethico.* & ad intellectum *tex. 78. (Dolores absque iudicatione soluti, inutiles)* Commentarij 3. Prior *Prorrhethici.* Fieri, vel ad prodictiones & commodius instruendas dixit glosa ad prædictum *tex. 17. ex prædicto Prorrhethico.* Adolescens enim in febre laboriosa, & miti, ut videbatur, quarto die urinas tenues & nigras reddidit, eodemque simulatis inducijs factis à morbo malitioso. Qui septimo reddiens, contabefactum ægrum interfecit. Cuidam etiam hepatico in febre exigua die tertio induciæ prædictæ factæ. Cui septimo rediit morbus. *Hermocrati 3. Epidem.* in febre ardente, & hepatis inflammatione, morbo mortali, vnde vigesimo septimo robustus iuuenis mortuus est. Vndecimo prædictæ simulatæ induciæ. paulò post rediit. Decimaquarta iterum factæ prædictæ induciæ. Decimo septimo reuersus morbus. Rursus vigesimo induciæ factæ. Vigesimoquarto rediit, & vigesimo septimo interemit ægrum. Aliquando fieri prædictas inducias, ut fortiores possent insurgere morbi, dixit *Valles. ad tex. (In Thaso decumbentem) 6. (Seægesima tussis quidem sine signo defecerunt)* versiculo (Quia quod repente canescit) 3. *Epidem.* & ad *tex. 61. (Si autem in febre hyberna)* ex 4. de *Acutis.* versiculo. (Solent enim hæc quæ præter rationem subleuata sunt) vel ad componendas fraudes, & prout in hac *Decisione.*

Fratri Hieronymo d'Asaro Laico minoritæ Regularis Observantiæ, optimo religioso, extremam vitæ fabulam agentis, at satis robusto, in febre continua, at miti, & non suapte natura mortali, primo quaternario induciæ factæ & sunt sanitati planè restituto, ac sine febre apparenti, sed pulsus bis deficiebat, videbantur huiusmodi induciæ simulatæ, & ad componendas fraudes factæ à morbo, quia etsi urinae non essent malæ, vultus à sano non val

de diuersus, color optimus, mens sana, habens se optimè ad oblata, & prout in sanitate, respiratio non esset difficilis, pulsus tamen bis deficiebat, quæ pulsus *Galenus* tantum periculi indicare dicit, vnde nullum viderit liberatum. facit *tex. allegatus 61. in quo homo habens febrem hybernæ per quam lingua arefcit, cum deliquis animi, repente sine iusta causa, melius videtur habere, præter causam id fit, quia in lingua aspera, nihil quæ fidendum inducijs prædictis. Quicumque enim talia habent signa in mortis periculi sunt. Secundo videbatur prædictæ induciæ simulatæ, quia plerumque plus valet ad prædicendum signum & pessimum, vel vnicum, quam optima, etsi plura sint, ad intellectum *tex.* (Moriuntur verò ex tali morbo iuniores homines septimo die, aut citius) versiculo. (Spes est) ubi *Valles* & ex aduerso considerabamus signum illud prauum primis aggressiõibus comparuisse, & scimus debiles esse & significationes tunc omnium signorum, per ea quæ dixit *Valles. ad tex. 30. & 31. (Significant verò)* ex 1. *Prognost. fol. mihi 229. versiculo* (Nam debiles sunt.) Secundo dicebamus quod multitudo, & consensus signorum & certam & scientificam facit prædictionem mortis, ad *tex.* (Qui leuiter exudant magis à capite in acutis morbis subanxijs, malum aliud, tum si urinae nigrae sint. Atque in ijs turbidus spiritus malus) Commentarij 2. prior. *Prorrhethici.* Exudatio signum oppressiõis facultatis animalis. *Anxietas, & spiritus turbidus* signum oppressiõis, vel fatiscientis vitalis facultatis. *Urinae nigrae* interneccionem facultatis naturalis, merito ergo moriuntur. Tercio, & fortius considerabamus *tex. illum* diuinissimū. (Conuulsiones & autem multis, magis autem pueris, & à principio febricitabant, & in febribus fiebant conuulsiones. Diuturna autem plurimis horum, innoxia autem, nisi ijs, qui ex alijs omnibus perniciosè habebant) ex *Epidem* Propter quæ votaui casum in se non mortalem, quia etsi pulsus deficiat, alia tamen signa non annunt, sed renunt. Attamen quia valde horrendum est prædictum signum, etsi ex alijs videatur æger salubriter esse affectus, magnum malum timeri debet (non enim sine causa factum) quod in conualituro quid aliud sit, quam morbi diuturnitas, & difficilis iudicatio. Vnde non mortalem, sed diuturnum, & difficilis iudicationis futurum. propter quas miseras in prædictis senibus mortalis est*

11 & prout in prædicto Fratre in prædicta atate,

etate & iam decrepito. Euentus confirmat
nostram sententiam, quia & si saluatus
relapsus tamen est iterum, aquo. & si salua-
tus tertio relapsus tandem vitam hanc miseram
finiuit, spatio quatuor mensium. Domini
duo puncti sunt discutiendi, primus est, quod
omnes morbi grauissimi, & malitiosissimi
solent huiusmodi inducias simulatas facere,
exemplum est tex. allegatus (Si autem
in febre hyberna) & tex. (In larissa Hippo-
crates) quinto epidem. ubi Valles. Versiculo.
(Saepe enim vidimus apoplecticos)
Immo aliquando vix cognoscuntur, & non
nisi a medico prudenti, quia sunt in die
aliquo fatali ac cum euacuatione, ad tex.
(Homo quidam calefescens cenauit) hic cum
a septima die, post sudorem videretur eua-
xisse sine febre, vndecima mortuus est. Nar-
rantur etiam in Epidem. quod non pluri-
mum, qui integrum quaternarium inducias pra-
edictas habuerunt, deinde malitia morbi
periclitati sunt. Erunt autem mortales, vel
periculosissima, & prout cum hoc, vel illo si-
gno fient nam si perniciosum, pro maiore
aut minore malitia, quam praemonstrat vel
interficiet, vel non sine periculo & insigni
excretionem absoluet aegrum, si vero prauum
tantum non interficiet, ad doctrinam singu-
larem glossa ad allegatum tex. 17. ex Pro-
rhetico. & nos diximus de ista materia ali-
ubi sub verbo remissionis falso creditur. se-
cundus punctus est, quid sentiendum de pulsu
bis deficiente in febre, ceteris omnibus si-
gnis reuocantibus: iam diximus supra quod si
ignorum multitudo & confusus scienti-
ficat faciunt praesagitionem ad intellectum
allegati tex. 4. ex Prorhetico. & est tex. (si
signis lethaliibus iam editis, & tremores par-
ui, & vomitus aruginosus) si igitur a signis
mortalibus prodant se & alia signa morta-
lia omnino desperandum. Quod non plura &
grauiora signa mortalia coeunt, eo certius
mortis praesagium esse par est. Causa est in
phrenitide insanabili, quam insanabilem fa-
cit coarctatio, quam syndromen dicunt, vom-
itus aruginosus, & tremoris, Perspecta. n. a-
ruginosa excretionem aliquando non est ex-
ploratum, quantum intus manet, & an sine
principum partium vitio excernatur, an po-
tius ob inflammationem & erysipelas vice-
ris alicuius perennem habeat generationem,
id ex concursione aliorum symptomatum
coniciens dum docet in tex. allegato Hippo-
crates, ut & ad tex. 9. & 10. (Qui in capitis
doloribus aruginosos vomitus habent, vi-
gilantque cum urditate, cito hi vehementer
insaniunt.) com. m. primi Prior. Prorhet.
Vbi vigilat capitis dolor, & surditas mor-
bum in capite esse indicant, aruginosus autem
vomitus morbi vehementiam & speciem redu-
dantis humoris. Cum tremoribus autem par-

uis vomitus aruginosus cerebri inflamma-
tionem, bilis feruorem, & intemperiem calidissi-
mam ac siccissimam denuntiat, quae sunt vehe-
mentissima phrenitidis causa. Nam tremo-
res parui sunt cum ob facultatis animalis
infirmitatem, cum ob nervosarum partium ve-
hementem resiccationem. Facultas autem resol-
uitur non solum a phreniticis causis, sed etiam
a vigiliis & variis corporis motionibus.
Vomitus autem ille praesertim frequens, &
paucus eadem affectionem sequitur per consen-
sum cerebri, excitato ad vomendum ventri-
culi ore, & bile flaua, quae cerebrum diluit
perustione in atram bilem transeunte, unde
aegri cum ferocitate primum insaniunt, deinde
siente & melancholica phrenitide penitus
absoluta & inherescente cum paruis tremo-
ribus ac coarctationibus moriuntur ad tex. 9.
& 14. (Phrenitica vehemens, tremor etiam fi-
niuntur) & non est ob melancholiam ab er-
rantibus tremores superuenientes mali-
gni) com. primi Prior. Pror. Vbi glossa
docet scribendum, mortales. Si quidem ma-
lignum in his tantum dicitur, & quae periculum
minantur, specie tamen salutis non adimunt.
Haec autem plura perniciose sunt & insana-
bilia. Quorum perseuerantia & exacerbatio
fatiscens naturam & morbum ingrauescen-
tem ostendunt, ad intellectum tex. Mulieris in
Cyzico, quae erat tacita, seuerus vultus, & im-
persuadibilis. Tales sunt, & qui exiguus uti-
tur potu (& nos plures vidimus) & a cibo,
ita abhorrent, ut ne mentionem quidem horum
fieri sustineant, labra mordent poculorum, &
coelestia, si quis cibum immittere voluerit.
(quod Aurelianus in perniosis ponit) unde
confirmatur mortis praesagium. Cum ergo
consensus requiratur, cum in casu nostro,
omnia signa reuocant illo pernicioso & at-
testante, a mortis periculo vindicantur, ad
allegatum tex. (Convulsionibus) & ad tex.
(Si igitur in principio morbi) Versiculo.
(Et alia signa considerare quae in tota sunt
facie, & quae in corpore, & quae in oculis)
ita amplia ad urinas, pulsum, & si quae sunt
ubalia: Doctores ad eundem tex. Tanto fortius
in quia eramus in morbo miti, quo casu uni-
us cum signum bonum & antepositum multis pra-
uis per ea quae dixerunt Doctores ad tex.
(Bonum autem atque salutare, tum his, tum
alijs omnibus) ex Prognostico. Unde limi-
ta praeterquam in magno morbo, & suapte
natura mortali in quo unicum ex signis pra-
uis multis bonis antepositum, per ea quae
dixerunt idem Doctores ad allegatum tex.
ex praedicto Prognostico, & praesertim Sa-
nitarius. dixit Valles. ad tex. allegatum ex
Prognostico. (Si igitur in principio
morbi facies talis sit) versiculo. (Ac pra-
estare non nunquam vnum pluribus.)
Sunt autem optima, maxime salutaria

quæque notat Hippocrates ad allegatum, tex. (Bonum autem atque salutare) ex supradicto prognostico, quibus opponit pessima & perniciofa, ex quibus nos media colligimus. In primis, morbi tolerantia, quæ firmitatem, & robur virium ostendit tam in toto, tum in parte affecta nec à morbo naturam superari: nec malitiosam esse materiam, cum inquietatione nullam moueat. secundo, doloris allevatio, quæ deuiat à morbificâ causam testatur, maxime cum signis coctionis & aliquo salutaris consensu, vel iusto abscessu. Hoc etiam maximum, & maxime commune, morbis præcipue acutis symptoma est, ut non immerito, quasi præcipuum indicium sit ægrotanti; dictum sit ad tex. (ubi dolor, ibi morbus) si. n. omnis morbus est vlcus, cum vlceri fieri sit tam familiaris dolor, certe morbo omni ex intèperie sit familiaris dolor, & maximum sanitatis indicium sit indolentia, quâ in primo loco ponit Hippocrates ad tex. illud diuinitus 57. (cognito principio ex quo & quando) ex quarto de Acutis. Tertio facilis expectoratio, quæ facultatis animalis integritatem musculorum intercostalium robur, humoris benignitatem, & bronchiorum liberos ductus arguit. Quarto bona spiratio, quæ in omnibus morbis acutis maximam vim habet ad salutem, specificè in ijs, qui pulmonem ac thoracem occuparunt. Quinto sitis absentia, quæ neque biliosum esse humorem, neque calidum, qui redundat, ostendit, neque humidum putrescere in ventre, aut pulmone denunciat; neque pituitam salisam destillare ex cerebro, quæ in thoracem irruens pulmonem erodit. Sexto, corpus æque calidum, quod benigni morbi indicium, cui nec inflammatio interior, nec uirium oppressio, aut extinctio, nec aliquis alius vehemens cordis affectus coniungitur. Septimo eiusdem corporis æqua mollities, quæ utramque duritiei causam, vehementem, & refrigerationem ab extinctione caloris, & partium solidarum extremam siccitatem à incendio febrili abesse declarat, nec ullam febrilem accessione uigere, in qua durities moderatior esse solet. Octauo somni suaves & moderati, de quibus nos retro diximus. Nono, Urinæ probe factæ de quibus etiam nos retro diximus. Decimo, laudabilia alui excrementa, quæ in partibus ventris & facultatibus, quæ cibos coquunt, discernunt, ac distribuunt, declarant integritatem quæ consideranda dixit et Hippocrates ad tex. illud præclarum 57. 5. (Nosse etiam deiectionem) ex 4. de Acutis. Quid plura, Optima signa sunt, & ex quibus colligitur, tria vitæ principia, quibus regitur corpus habere salubriter, talia sunt supradicta. Facillitas, non ferendi morbum seu quies vitale principium non esse oppressum ab æstu atque in-

condio, aut inflammatione, nec esse innatum nunciat. Facilis expectoratio principii animalis robur declarat, idem & somni suaves laborem non facientes, quia cerebrum vilo halitu acri offendi, nec immodica necessitate arefactum esse, aut vehementer refrigeratum esse, aut immodico humore imbutum. Ex quo tollitur suspitio phrenitidis, comatis, lethargi. Urinæ bonæ principii naturalis & venosi generis. Pessima signa sunt, & ex quibus colligitur prædicta vitæ principia habere insalubriter. Inquietatio ergo facultatem vitalem oppressam esse declarat præsertim morbo ineunte à uiscerum æstu atque incendio, præsertim citra ventriculi affectum ac cum frigore, aut leui calore extremarum partium coniuncta; & eiusdem facultatis fatiscens atque imbecillæ progressio iam morbo, ad intellectum tex. 4. comm. 2. Prior, Prorrh. Denegata seu difficilis expectoratio utriusque facultatis insalubritatem denunciat tum animalis, quæ nullo aut imbecilli motu thoracem concutit, adtussim & expectorationem; tum naturalis, quæ imbecilla fibras non intèdit nec magno nitu materiam morbificam noxam & acrimoniam propulsare nititur. Urinæ pessima nigrae sunt, quæ naturalis facultatis & internectionem ostendunt. Vos poteritis colligere alia contraria, quæ ex contrariis causis intelliguntur, quia non sunt præsentis speculationis. Vno ergo pessimo signo posito in morbo 26 miti & reliquis alijs omnibus non assentiens, non tractatur de morte, etsi magnum malum timeri debeamus, quod est diuturnitas, & morbi difficultas, quia non sine causa factum esse arbitrandum. In hac diuturnitate mille latent pericula, mille errores, mille miseriae unde casus efficiatur mortalis, id in duplici casu, primo si medicus sit imprudens, qui nesciat uti præsentibus temporum opportunitatibus; cum plus opis momentum temporis aliquando afferat uti scientibus, quæ vlla mortaliu inducitur. Neque vltus sit tam fidus, tamque diligens medicus socius, quæ ipsum tempus, si rectè eius imperio & consilio parere sciatur, celerrimeque conficiatur quod illud monuerit. Secundo si æger sit valde senex, quia cum casus sit difficillimus obnoxius multis relapsibus, has miseriae nescio quomodo sustinebunt miseri senes, qui fessi iam viuendo, fessi iam à prædictis laboribus facile peribunt. Deum testor & sanctos eius (absit iactantia) nisi 27 noster senex & errasset in iudicio grauter, tertio forsitan non esset relapsus, in quo vitæ fabulum conclusit.

Ad allegata primo loco dicimus verissimum esse inducias factas à morbo cum aliquo signo prauo, & vel pernicioso, esse simulatas. Ad illud quod allegabatur plus valere aliquando si.

do signum pessimum ad prædicendum, quàm optima, & si plura sint, dicimus verissimum esse, & præsertim in morbis grauius, & suapte natura mortalibus, & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Tarditas omnis est acerrimum Venienti rei bellicæ.
- 2 Imperatoris prudentia in quo magis consistat.
- 3 Ignis parvus & succrescens facile extinguitur.
- 4 Belli initia facillime supprimuntur.
- 5 Medici prudentia in quibus magis consistat, & nu. 17.
- 6 Febris hodie cum frigore incipiens potest postmodum exacerbari, & quam febrem videatur sapere sed contra nu. 34.
- 7 Febricitans secundo deterius habens, difficillimo morbo laborat, & propter quid.
- 8 Febres quibus exacerbantur ipsæ iudicari solent.
- 9 Morbus tertia die potest cohiberi, quarta vero exacerbari.
- 10 Febris hyberna est valde malitiosa.
- 11 Parium motus aut mortales sunt, aut difficilis iudicij.
- 12 Dies quartus index est septimi, & quid demonstrat.
- 13 Diei quarta exacerbatio cum cohibitione tertia diei, in acutis mortalis, & propter quid, sed vide nu. 28.
- 14 Symptomatum varia commutatio quid indicet.
- 15 Causa potentissima quando sit.
- 16 Symptomatum varia commutatio in quibus morbis fiat.
- 17 Medici prudentia in quo consistat.
- 18 Metastasis signum certissimum turgentium humorum, & quid faciendum.
- 19 Alui fluxus in sexta cur erumpat aliquando.
- 20 Alui fluxus bona agri fortuna aliquando superuenit in sexta.
- 21 Alui fluxus in sexta cumulat, quibus notis iudicat.
- 22 Alui fluxus discretus in sexta & cumulat in septima & alijs fatalibus, agrum liberat & nu. 32.
- 23 Aegri hodie accessione capti, postmodum grauius affligi, quot modis accidat.
- 24 Febres acutæ, & si vnam habeant accessum imparibus tamen crescunt.
- 25 Aegri febres corrupti, secundo deterius habentes, id sit dupliciter.
- 26 Semitertiana est continua, & acuta, &

malitiosa, suapte natura, & accessione grauium symptomatum.

- 27 Febris die secunda exacerbata vel mortem, vel difficile iudicium portendit.
- 28 Febris die quarta exacerbata difficillima est, & cur.
- 29 Febris tertia die cohibita, & quarto exacerbata, periculosissima est, & in phrenitidem præcipitat ægrum, & ibi limita.
- 30 Natura primo impetu aliquando succumbit, sed reiterato conflictu, vincit.
- 31 Infortunati non debent terreri ex iacturis, & cur.
- 32 Excretiones possunt incipere ab intempestiuis & desinere in tempestiuas.
- 33 Excretio potest incipere a die illandabili & cumulari, in die optima.
- 34 Febris tertia cohibita, & quarto exacerbata difficillima est, & ibi limita.
- 35 Rigor non est solum in intermittentiis, sed continuis. potest ad esse, & ob quas causas.

A R G V M E N T V M

Febris tertia die cohibita, & quarta exacerbata, difficillima, & periculosissima est, & quando casus de necessitate mortalis.

D E C I S I O. LVII.

Tarditatem omnem & moram & comperendinationem acerrimum esse venenum omnis rei bellicæ, dicebat Serenissimus Philibertus Sabbaudius Dux, verè Regulus Stella Regia, quia omnium Imperatorum, qui suo tempore floruerunt, fuit Princeps. ut illa inter stellas & planetas prima. Vnde nō in colligendis magnis exercitibus solum, aut comparandis, classibus, aut castris in tuto, munitoque loco legendis, & muniendis consistit Imperatoris prudentia; sed multo magis in arripendis opportunitatibus, & quæ se se offerunt rei præclare gerendæ; cum plus utilitatis vel sitis, vel temporis momentum repente afferre possit, quàm vniuersa comparandi, & instruendi exercitus industria. Nam ut parvus ignis & succrescens facile extinguitur; qui postea latendo ubi vires sumplerit proxima quæque deuastat, neque potest nisi cum summo resistenti periculo retardari; sic belli initia aliquando suppressere facillimum est

at ubi paulatim accedētibz auxilijs sunt aucta; non nisi cum summis populorum periculis opprimuntur. Non in colligendis multis remedijs solum cōsistit medici prudentia; ad intellectum textum 19 (Famula Onedem) quanto Epidem. ubi Valles. in primis verbis. vel ponendis agris in tuto, & securo loco, ad tex. 47 (Quibuscunque autem febres anxiaz sunt) §. (Decumbere verò in domo obscura & in intratis, quam mollissimis) sed multo magis in arr. pien. dis opportunitatibus, quæ se se offerunt rei præclare gerendæ; cum plus utilitatis temporis momentum repente afferre possit, quam vniuersa comparandi, & intruendi remedia indultia, prout melius in ista Decisione.

Admodum Reuerendus Pater Fr. Io. Maria de Ienua, calidum, & siccum corpus Minister Provincialis Minor. Observatiæ Vallis Mazzariæ, hyeme declinante leni frigore correptus hora quasi vna noctis, posttridie & deterius habebat, exacerbata febre; casus non videbatur verendus, leue enim illud frigus febrem intermittentem indicabat. (Proprium enim continuarum est non horrere neque rigere) exacerbatio verò illa, alteram intermittentē, primæ iunctam, & duarum tertianarum spectiem denuntiāns, indicare poterat. Hoc tamen non obstatē difficillimus casus fuit à nobis iudicatus, febre correptum, secundo deterius habuisse, quia vel mortem, & vel morbi longitudinem portendit. Quia si continua est à pituita, quæ singulis diebus mouetur, aut melancholico humore longa futura est; & per consequens periculosum, cum in altera sorore. Nullū tam munitum sit oppidum, quod obsidione, & assiduis certaminibus, quamuis munitissimum sit, vinci denique non possit. Omnia enim vel inexpugnabilia tempus, & virtus obsidentium denique superat. In re medica omne malum cunctando fiat deterius. Si verò continua, & acuta (& magis ad casum nostrum ratione temperamenti prædicti) à calido humore, & bilioso, ordo naturæ, & motus interturbatur. Nam eadem ratio, & motus humorum in intermittētibz, & continuis, quod ad dies pares, aut impares pertinet. Hæc itaque exacerbatio in acuta febre, quæ fit paribus diebus, ad malum conflictum proccedit, quia quibus diebus exacerbantur febres, & iisdem iudicari solent. Idem dixit Aristoteles Hippocratem sequutus 5. de phisico auditu. Scribit enim, vt in alijs morbis violentum quiddam est, ita & in alteratione, quæ fit in morbis, violentum

esse, & præter naturam moueri diebus non criticis, quales sunt dies pares: naturale verò criticis, (hæc mecum ipse consultans dicebam) propter quæ ordinari, vt vocarentur medici, sicut subito fuit vocatus Dominus Laurentius Natali, & venit Hierasmus de Salazis. Tertia die mitius habuit, Quarto verò deterius, vnde eadem die hora vigesima tertia in consultatione positus cum prædictis Dominis Collegis. Dicebam ego, primus Casum verendum esse propter tria, primum quia morbus non congruebat, & tempori, quia continua febris vigente frigore, & quæ dissimilima sunt horrenula sunt, ad conclusionem medicinalem; Alterum quia paribus exacerbatur; Et omnes pariu & motus, aut mortales sunt, aut difficilis iudicij. (Ad doctrinam ex Epidem.) Addebam & fortius, Quia dies quartus index & est septimi, in quo quæ apparent, & certissima sunt, & talia conflictum denunciant, qualia sunt, prauum, si praua; bonum, si bona. Hæc autem dici quartæ exacerbatio & cum remissione prædicti tertiæ diei in acutis mortalis est. Cum enim dies tertius è criticis primus sit, in quo natura solet aggredi præparationem, vel exclusionem materiæ morbificæ, quæ aggressionem mouetur exacerbatio: cum eum diem in quiete tradidisset ager, nihil aliud suspicari licebat, quam pigrum natura motum, quæ morbo inferior quiescebat quem excipit motus materiæ morbificæ perinde ac si ad pugnam naturam inuitam traheret. Eam itaque sexto, vel plane expugnabit, vel ita prosterneat, vt vix deinceps emergere queat. Tertium erat commutatio symptomatum & varia, quia modò delirabat, mox ad se redibat, paulò post latrones capi iniebat, nunc membra contraherebat, paulò post exporrigerebat, nunc ridebat, & vetulam magni nasi, & deformem videre, & tandem quædā essuriebat vana, & ridicula; & hoc erat valde verendum, quia periculum erat ne morbus in parte nobili firmaretur, & ex non phrenitico fieret phreniticus. Hoc exemplo suo docere Galenum, dicebam, lib. 4 cap. 1. qui cum in febre ardente iam floccos euelleret, & festucas colligeret, statim intellexisse se id fecisse non dū planè offensa ratione. Itaque cum idoneis rigationibus caput amici fouissent tota die, sequenti que nocte grauius insomnijs turbatum esse, vt interim clamare, & exiliare videretur. Verum posteriore die mitigata esse omnia. Propter quæ tria dicebam causam esse potentissimam, & malignissimam. In hoc adducebā gloss. ad tex. 34. ex 2.

ex 2. Aphorisi. ubi dicebat duarum febrü
magnitudine æqualium illā esse longē ma-
iorem, quā sit hyeme, quoniam igni simi-
lis est, qui in aqua accenditur. Alibi ap-
portauimus Aristotelem in problem. & est
communis opinio omnium Arabum, non
fieri in hyeme, nisi ob magnam violentiā.
Quo ad parium exacerbationem, cū præ-
cipitantis iam, & debilitatæ naturæ argu-
mentū sit perturbat naturæ ordinem ma-
teria morbi copia, vel praua qualitate, ut
diuina illa uis, quæ ordine omnia facit, an-
ticipare cogatur, nec amplius eodem tē-
poris tractu, eodemque circuitu extremē
ta aggredi, & expellere possit. Quo ad ter-
tium, huiusmodi cōmutationes in his mor-
bis fiant, qui oriuntur ex copia, vel qua-
litate malitiosorum humorum, in aliam
aliās partem, interdum quidem in Prin-
cipem, interdum verò in non Principem
transmigrantium. ad intellectum tex. 12.
ex Prorrhethico. Quæ enim in principes
partes transfluxiones fiunt, morbi clemē-
tiam corrumpunt: ut si in cerebrum im-
petum fecerit, deliriū excitat: mox aliō
refluens, delirium sedat. Multiplici siqui-
dem lapsu vagans, forensque per corpus,
pro motus illius, & partium quas afficit,
varietate, varia edit symptomata, affectis
quidem partibus nobilibus grauiora, reli-
ctis verò mitiora. Quæ tunc proposui,
pro saluando agro; non intrant hic; vnum
obiter dicam, dixisse Medici prudentiam,
16 in arripiendis opportunitatibus magis
consistere, ut paruus ignis, & sacrescens
facile extingueretur, ne scilicet fieret
phreniticus, quia si vires sumpsisset mor-
bus, non posset retardari, factus talis. Tā-
to fortius, quod huiusmodi paroxysmi
phrenitici sunt, ad tex. infra allegandum.
Et primo proposui expurgans pharmacū.
Metastasis enim supradicta certissimum
17 signum erat turgentium & humorum, nec
ahuc in aliqua parte obscuratorum. glosa
inquit ad tex. commentarij. 1. Prior Pro-
rhet. (Quo maxime tempore inuitant Me-
dicum ad euacuationem.) Significaturq;
naturam dominari humoribus non posse,
& vires à morbo superari. Hæc sunt illa,
quæ tunc ego dixi. Quæ dixit dominus de
Salatis erant ad ostendendum morbi ma-
gnitudinem, idem confirmando Dominus
de Natali. Sexta capit alius erumpere, &
18 delectio erat bilioforum, ob acrius & irri-
tamentum, & magnitudinem morbi au-
ctam, non expectans diem fideliter iudi-
cantem, ad cuius motus celeritatem, vri-
næ erant bonæ, & pulsus fortis. Bona agri
19 fortuna superuenit talis. alui & exturba-

tio; quia in tanta copia succubisset natu-
ra, & æger mortuus, & modus mortis
phreniticus, ad tex. allegandum, vel con-
uulsus; erras enim humor in cerebri man-
sionibus, ab eisdem in neruofas partes
primas, ac proximas traiecit, & con-
uulsionem facit, ad tex. 17. (Frequentes in
phreniticis permutationes conuulsionem
indicant) comment. 1. Prior. Prorrhet. At
20 quia in tali die iudicatur absque fide,
imperfectè, obscurè, sine notis, & ad ma-
lum, ad doctrinam Gal. 1. de diebus decre-
tarijs cap. 2. post principia si cumulabitur
in prædicto die, recidiuam expectabam,
ad doctrinam Galeni in libro de prænotio-
ne, ubi iudicatus est Sextus Sexto: cui de-
cimaquarta recidiua nullo præcedente er-
rato. 17. perfectus conflictus, bona tamen
21 ipsius fortuna, septima & cumulata est a-
liq; fatali die, & saluatus, cū omniū Patrū
& Fratrum ingentissimo gaudio, quia bonus.
Domini qui hodie accessione capti,
22 postridie grauius & afficiuntur, aut per
nouam accessionem, ut in intermittenti-
23 bus. Et si enim acutæ & febres, & continuæ
vnam accessionem habent ad conflictum,
vsque, imparibus tamen crescant cum fi-
ti, capitis dolore, inquietudine, & calore
vehementiore: absque horrore tamen, aut
refrigeratione, aut sudore periodico, quia
bilis in uenis continetur cum sanguine.
Vnde non expurgatur per singulas acces-
siones, neque impetu mouetur, aut disper-
gitur per vniuersum corpus, ut in inter-
mittentibus, à quibus non differunt hu-
moris natura, sed putredinis foco. Qui er-
go febre corripiuntur, secundo verò dete-
24 rius & habent, aut id euenit per nouam
accessionem cum frigore, horrore, aut ri-
gore, aut per exacerbationem, prout in
casu nostro. In omni membro casus veren-
dus est. quo ad primū membrū, intermit-
tens cōtinuæ iuncta, & semitertianæ spe-
25 cies, denuūciatur, quæ cōtinua, & acuta, &
malitiosa est, tū specie, ac propria natura,
tū grauiū symptomatū accessione. Cōti-
nua quidē, quia ex bilis, & pituitæ vicissim
facta putredine cōstant, ac dum prior fe-
bris remittitur, posterior recrudescit, ut
naturæ nihil quietis relinquatur. Nam fla-
ua bilis febrem celerius accendit, quia ce-
lerius putrescit, & mouetur. Vbi autem
quiescere cæperit, crudus humor, ac fri-
gidior, tum corrumpitur, tum putrescit.
vnde recrudescit febris ex facta veluti re-
quie, & imminutione. Deterior verò prio-
re talis efficitur accessio, quod vires iam
priore fatigatas offendat. Acuta verò ob
bilem calidiore: malitiosa denique, quod
parum.

parum remitti, & ex leui remissione ce-
 liter vehementius exacerbari malitiosi
 morbi est inditium, per ea quæ dixit glosa
 ad primum Epidem. Grauius symptomata
 sunt vel capitis dolor & exudatio, cerebro
 oppresso, vel facultate animali infirma,
 vel utroque. Neque enim capitis dolor
 cum exudatione salutaris, & criticus esse
 potest, neque illa exudatio periodica est.
 Mulier, quæ decumbebat in foro menda-
 ciorum Tertio Epidem. cum bis in vnde-
 cimo riguisset, & semel in decimotertio,
 die sequenti obiit. Virgo Larissæ perpe-
 tuò horrida fuisse scribitur, quæ tamen
 sexto liberata est. Quod tanquam nouum
 & valde rarum annotant Hippocrates &
 Galenus, & causam referunt in muliebrem
 purgationem, & quòd nulla esset Phlegmo-
 ne partis, neque malitiôsæ materiæ copia.
 Quo etiam factum est, vt præter rationem
 dierum fatalium sexto liberata sit. Gra-
 uia etiam symptomata sunt, si ventriculi
 affectus, lethargus, vigilæ, rigores sympto-
 matici, quorum irritò motu in nobiles
 partes materia transfertur, concussione
 corpus sit infirmum, frigore calor natius
 extinguitur. Ad tex. (Erigore cum capi-
 tis dolore exolutiones lethales.) aut pro-
 hibita distillatione nerui replentur ac con-
 uelluntur, ad tex. Rigor concussione in
 posteriora inferens, interficit, de quibus
 febribus, nos in secunda parte diximus.
 Quo ad alterum membrum per exacerba-
 36 tionem scilicet. Ista vel mortis, & vel mor-
 bi longitudinem portendit. Quia cum sit
 continua & acuta à calido humore & bi-
 lioso, ordo naturæ & motus interturba-
 tus ostenditur, ex morbi insidijs. De qui-
 bus diuinissimè Galenus 3. de diebus de-
 cretorijs cap. 8. versiculo. (Quidam mor-
 bi inuadunt secundum diem primo graui-
 rem habentes, quartum tertio, vniuersas-
 que accessiones diebus paribus, qui qui-
 dem morborum longorum naturam sa-
 piunt. Sed tamen instar acutorum præuer-
 tunt iudicari, Hi & secundo quidem die
 interimunt & quarto. Sed sexto quàm plu-
 rimos. Nam secundo die valida aliquo ad-
 huc modo natura est, in quarto valida qui-
 dè adhuc, & in hoc magis quàm in sexto, sed
 nò dum in arenam audet descendere. At in
 sexto accessions vehementia frequenter
 eam ad luctam certamenque prouocat,
 quo in certamine alterum è duobus con-
 tingit. Vel enim natura succubuit ipsi ve-
 hementiæ accessions, & concidit, ex in-
 staque prius fuit, & suffocata quàm quæ
 molesta essent, excerneret: vel eorum qui-
 dem magnam partem excreuit, reliquum

verò excernere potis adhuc non fuit: sed
 præ imbecillitate & lassitudine tandem
 cadit, & victa iacet. Deinde, siquidem post
 aliquod interea tempus aliquo pacto re-
 creari ac refici potuerit, paulatim morbum
 concoquit. Si verò morbi reliquæ maio-
 res fuerint robore naturæ, tandiu æger su-
 peruiuet, quandiu adhuc natura sufficere
 potis est: tandem postea morietur.) huc
 usque Galenus. Ex quibus habemus parum
 accessiones aut mortales, aut difficilis iu-
 dicij. Distinctio aut longitudinis aut mor-
 tis ià alibi à nobis dicta cū signis vtriusque
 casus: Pro casu nostro dicamus Difficile
 37 morbum & futurum esse si vehemens mo-
 tus febris fuerit, prauamque accessione
 dies quartus attulerit; initio Prorrh. dam-
 nauit stillas sanguinis è naribus tum alias
 tum maximè, si quarta die extillauerit. Sic
 enim natura est acutarum febrium, vt fe-
 rè tertio die & imparibus magis ingra-
 uescent, paribus remittant. Quòd si pari-
 bus diebus inualescent accessiones, om-
 nino morbus malitiosus est, sic Hippocra-
 tes ad illum diuinissimum & aureum tex.
 in ordine 57. (Cognito principio ex quo
 & quando) 8. (si etiam quarta dies) mo-
 nere videtur diligenter consideranda, quæ
 die quarta eueniant. Est enim index eorū,
 quæ septimo die accidunt. Itaque si tum
 quidem salutaria signa appareant, in septi-
 mum diem bonum iudicium expectatur.
 Cōtrā si mortalia, duplex malum est, quia
 quo die quies aliqua sperabatur agros, la-
 bor nouus & noua iniuriā incidit, iudiciū
 inualescentis morbi & naturæ conciden-
 tis. Deinde denunciatio futuri grauis sep-
 timi, qui alioqui in fatalibus quasi Rex op-
 timus & clementissimus cecidit. Huc
 tendit alter tex. satis pulcher in ordine
 66. ex eodem quarto de Acutis. (Cum fe-
 bricitanti lingua quarto die conturbatè
 loquitur, & alius liquida, quia signa deli-
 rij annotantur, nam vt appareant quidem
 alijs diebus grauiora tamen, quia in quar-
 tum incidant Magna ergo domini mei vis
 38 exacerbationum quæ in quartum diem in-
 cidunt: cum remissione & tertiæ diei, Id
 docuit Hippocrates ad tex. (Philiscus, qui
 propè murum decumbebat) versiculo.
 (Tertio vsque ad meridiem videbatur fa-
 ctus sine febre) (Quarto omnia exacerba-
 ta sunt) sexta mortuus, & modus mortis
 phreniticus spiritu magno raroque; & me-
 rito quia huius modi cohibitiones, in ter-
 tia, & exacerbationes in quarta in phre-
 nitidem agrum præcipitant, ad tex. dignā
 certe maiestate Hippocratis. (Tertia die
 cohibiti, quarta verò exacerbantes, ma-
 lun;

Iam: atque eiusmodi paroxysmi phrenitici sunt) & merito quia materia agitatione & calore turgens, nec amplius natura dominatu contenta, in multas partes vel debiles, vel vicinas erumpere & si possit sapius verò & suapte natura in caput refuit, quodue etià vniuerso corpori patet venis amplis multisque cerebro ergo affecto, quid expectas nisi delirium: prout in agro nostro limita tamen, nisi natura, suis vsa viribus excretionem aliqua, aut abscessu sese exoneret. Et si enim causa morbifica ita aliquando deiiciat naturam, vt labefactet integritatem operum non solum manifesta, sed insigni latione & oppressione, in qua natura variè afficiatur trahatque in opposita iudicia medicum, dum per momenta quædam vniuersas vires colligit, & facto agmine adoritur morbum. Ex quo dubius euentus medico proponitur. Inter conandum tamen vincere potest pro vt in agro nostro, & facit tex. (Dolores ad hypochondria in febre agro quidem impotente sermonis citra sudorem soluti malum. His in coxas dolores transeunt) hucusque tex. Casus est in morbo satis fallaci & malitioso, quia morbus cum hypochondriorum dolor e, qui malitiosus, ad tex. ex Prorrhetico, hic relictis hypochondrijs, ad cerebrum commigravit, quia impotens sermonis, factus est æger. Natura in tanto discrimine suis vsa viribus, per momenta quædam viribus collectis adorta est morbum, at mala ægri fortuna, quæ propter conatum robusta apparebat, in certamine concidens, succubuit. Quia non sudauit æger, tu dic nulla excretio mota est (singulari enim posito vniuersale intelligit Hippocrates) At non propter hoc est territa natura, & si debilis sed quasi desperata (liceat mihi metaphora vti) collectis iterum viribus paucis, quasi copijs, & pugnam iterum redintegrat, & propter extremum conatum, vincit. (Quia his in coxas dolores transeunt) depulsa ibi materia. Tantum potest & si parua manus, at strenuorum & desperatorum militem vt ingentes militum copias profligarit aliquando Hinc discat infortunati ludicra & esse fortunæ, iacturas, quæ modo deprimere res bellicas, modo ex tollere solet. Nullam iacturam vnicam esse solere, tunc sperandum maximum est, cum plures acciderint, fortunæ que in hanc partem suas vires aliquantum exercuerit, quod mox in aliam conuertatur, quia latatur illa rerum volubilitate. Sed ad nos, sciatis quod sicuti excretiones aliquando ab intempestiuis & incipientes,

& euadunt in tempestiuas, ad tex. (In Abderis Periclem) in quo fluxus sanguinis & mictus copiosus, qui morbum minuerunt, fuerunt ante concoctionem, tamen sudor qui finit, post concoctionem fuit, multus & calidus, per totum diem. Sic potest incipere prædicta excretio ab aliquo die ilaudabili, vt in sexta, in casu nostro, antevertens ob magnitudinem & celeritatē, & cumulari postea in diebus laudabilibus, prout in agro nostro, in quo cumulata septima & nona. Difficilis ergo casus est & valde malitiosus inter spem dubiissimam, & certissimum metum. Quotiescunque morbi tertia die cohiberi, & quarta exacerbantur, Ac melioribus omnibus, nam spes aliqua nec dum certa ostenditur, quia cum pendeant, a copioso & irrequieto humore hic facile diffluit, & ad cerebrum euolat quod vniuerso corpori patet, vnde infelix æger in phrenitidem præcipitatur & in maximo vitæ discrimine ponitur, limita tamen nisi ad prædictam quartam diei exacerbationem, quinta, sexta, septima malum ingrauescat, & deteriora edantur signa, nam tunc casus est omnino desperatus, & irremediabilis ad tex. (Silenum, qui apud Platamonem) hinc quarta dies pessima, (Quinto deiectiones meræ, biliosæ, leues valde pingues) deiectio omni conditione pessima, erat mera & sincera, & omne merum & sincerum prauum est, quia omnis mitionis expers & symptomatica vel partis alicuius labefactata, vt hepatis, ventriculi, lienis: vel febris ardentis, cuius incendio absumitur serum quo pacto nunquam critica esse potest, cum moderati caloris & concoquentis nullam notam referat, sed feruidi & ignei, vt merito has excretionem meraciores vituperet Hippocrates in Prognostico, ponatque in mortali bus biliosas deiectiones, leuitas, & pinguedo & spumosa vt in prima die. Hac colliquantem febrem aut pestilentem, aut quæ ad tabem perducatur, denuntiât, & causam malignam ab inflammatione interna, aut erysipellate cum infirmitate hepatica facultatis. Hac ergo mala sunt causa magnitudine, perenni generatione, exitu, & retentione. Exeuntia enim augent incendium, tantum abest, vt extinguant: anxietudinem cum fastidio pariunt, ac sedem & intestina exulcerant. Retenta verò acerbissimos dolores pariunt. (Sexto circa caput parum sudauit. Extrema frigida, liuida: magna iactatio. Ex ventre nihil exibat vrina suppressa sunt.) sudor ille omni conditione pessimus, primo quia motus in sexta die satis impia, in qua pra-

ua, pessima sunt ob diei naturam, secundo quia paucus, & paucitas est vnum ex signis, quod ex toto prauitate habet, Tercio circa caput eius imbecillitate indicans Extrema frigida liuida demonstrabant nihil esse demittendum eorum quæ ad funera, sunt necessaria, vt alibi diximus Alui suppressio, & vrina facultates mortuis indicabant. Septima fuit sine voce, concludamus; vndecimo obijisse ætatis robore, eufque progressum.

Ad allegata de rigore dicendum, quod non est verum à rigore incipere esse primum & intermittentium, sed quibusdam etiam continuarum accidere, ijs primo quæ à causis pro cataractis incipiunt: velut hæc incipit. Secundo ob excrementa per corporis habitum (vt in lassatis fit) effusis, vt & vicerosa lassitudines rigores afferre consueuerunt, Tercio corruptis aliquibus succis in ventriculi ore ob prauum visum. Sed & quarto malitiosarum febrium hoc est. Malitiosa enim qualitas rigorem intempestiuum, vt alium quemcunque abscessum, facere potest. Ad intellectum, tex. in Thaso Pythione in Merito hæc, etsi continua, à rigore incipit, quia vtrumque habuit, & esse malitiosam, & à causa externa incipere, & hæc breuiter de ista Decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Bellius quid postulat.
- 2 Nequid nimis, sapientissimum dictum rebus bellicis accommodatur.
- 3 Medicum ius quid postulat.
- 4 Nequid nimis rebus medicis accommodatur.
- 5 Aphonia aliquando insidit cum quadam in soporem inclinatione.
- 6 Aphonia est terribile symptoma.
- 7 Aphonia breui desinens non multum verenda.
- 8 Aphonia aliquando ob venarum interceptionem fit.
- 9 Sanguinei affectus non adeo perniciosi.
- 10 Aphonia potest fieri repente, cessare, & redire.
- 11 Aphonia aliquando initium quoddam apoplexie quæ ad aliquot annos desuperitur, & homo moritur, & nu. 14. & nu. 21.
- 12 Vertigo magna initium quoddam apoplexie.
- 13 Apoplexie magna quæ signa sint.
- 14 Vocis interceptiones insita quadam apoplexie.
- 15 Intellectus adeptus est falix.

- 16 Ex, Aphonia homines aliquando sunt macilent.
- 17 Vocis interceptiones frequentes cum quadam in soporem inclinatione tabidem quid prænuunt.
- 18 Cacoehymia in corpore latitans, est multum periculosa.
- 19 Cacoehymia malitia & pertinacia colligitur ex relapsibus, & exemplificatur in febre, & absque febre.
- 20 Repetitio eiusdem symptomatis quid arguat.
- 21 Aphonia aliquando est via ad apoplexiā, & quomodo cognoscatur.
- 22 Aphonia aliquando est via ad tabem, & quomodo cognoscitur.
- 23 Vocis interceptiones pulmonibus affectis.
- 24 Vocis interceptiones ex præcipiti curium lapsa.
- 25 Vocis interceptiones ex præcipiti de fluxione è cerebro.
- 26 Ex aphonia quid in repente mortui quidam præfocati, quidam suppresso spiritu interfecti.
- 27 Aphonia cum inclinatione in soporem, macilentiam prænuunt, cum limitationibus, & sublimitatione.
- 28 Aphonia repetitio causam stabilem arguit, & ob id formidabilis.
- 29 Conuulsio, quando innoxia in febre.

A R G V M E N T V M.

Aphonia seu vocis interceptiones cum quadam in soporem inclinatione Tabem quamdam prænuunt, & inde mortem.

DECISIO LVIII.

- P**rofecto ita postulat ius belli, vt infirma & loca, & parum apta defensionibus, ac repellendis conatibus hostium, super imperitiam defensorum obstinatorum conetur cursum potentissimorum exercituum retardare, dent panas suæ temeritatis, & tanquam à rapidissimo flumine calamitatibus inuoluantur; vt turpissimum est contra defensoribus munitissimorum oppidorum, & in quibus salus & spes, ac propè vis tota regnorum sita est, propter timiditatem suorum Principum salutem, dignitatemque prodere, cum illud sapientissimum prudentissimumque antiquorum dictum, (Ne quid nimis) rebus etiam bellicis accommodari possit. In altera sorores, scilicet re medica, infirma & loca, & parum apta defensionibus, ac repellendis conatibus hostis morbi sunt partes

partes extimæ corporis, per ea quæ dixerunt Doctores ad tex. 25. sexto Aphorif. Si ergo morbo malitioso, à materia tum acritum copiosa cum viscerum incendio coniuncta prædicta loca occupante, per imperitiam medicorum defensorum obflinatorum conentur cursum prædicti potentissimi exercitus retardare ac repellere frigidis ac humidis, vtendo, infelices agri dent pœnas temeritatis, & tanquam à rapidissimo flumine calamitatibus inuoluantur. Nam refluens, quod non recipitur, intro recurrit, sæpius quidem in caput transfertur, & phrenitidem aliaque grauissima symptomata inuehit, vt in Critone, Comment. 3. in primo Epidem. (Hippocrate curante) Interdum in partes capite inferiores rapitur, ad eundem tex. & ad tex. ex Prognostico. Turpissimum test contra defensoribus medicis munitissimo rum oppidorum, & in quibus salus ac spes ac propè vis tota agrorum sita est. (Sunt autem suprædicta oppida, & arces, in quibus vis tota posita est, tres facultates) ad intellectum tex. (Prædebilitatorum desipientia pefsima) ex Prorrhetico, vbi Doctores, (Triplici arce) in quibus vis vitæ posita est, & tota vis hominum, eorumque salus propter timiditatem earum dignitatem prodere, quia vna, aut altera capta, desperatio vitæ est, ad eundem tex. Cum illud prudentissimum antiquorum dictum.

4 (Nequid + nimis) rebus medicis etiam bellissimè accomodetur. Et prout melius in hac Decisione.

5 Illustriis. & Excellentissimus D Ioannes d'Aragona Dux Terræ nouæ solitus erat subito in currere in aphoniam, cum + quadam in soporem inclinatione, quæ affectio facile consistebat, & cum sæpe id mali, & ad multum, tempus, perpeffus fuisset, conuenientibus auxilijs periculum subterfugisse videbatur. Quod non mirum, quia prædicta aphoniam, seu vocis interceptio & si

6 perniciosum + symptoma, ad intellectum tex. 62. ex 4. de Acutis, breui tempore celeriterque abibat: + sic non multum verenda facit tex. (Conuulsio in febre facta siquidem eodem die conquiescit, bonum) conuulsionem in febre fieri damnat Hippocrates ad tex. vulgatos. Generalis tamè conclusio, omnibusque casibus communis, vt quanto celerius abeunt, tantò minus mala sint. Bona enim firma esse conuenit: infirma verò & fugacia, mala: Præua enim signa, quæ causam stabilem non habent, breui desinunt, & per translationem humoris à nobiliori parte ad ignobiliorem, aut per motionem criticam sæpe liberant

agrum affectu grauiore: Inter hæc conuulsio, quæ in motu est, nec diu perseverat, interdum oritur non increcente morbi malitia, sed natura excutiente è partibus nobilibus, quod molestum est, vt in paroxyzmo epilepsia perspicere quilibet potest. Et si enim magnitudine causæ, partis affectæ præstantia, doloris asperitate ex violento motu, & interceptione facultatis in thorace grauissimum symptoma est, aliquando tamen iuuat tum motu ipso, tum humoris translatione è venis in musculosum genus, & inde in partes inferiores, aut eiusdem excretionem per vomitum, sudorem & similia. Ad doctrinam glossæ ad tex. primum ex 5. Aphorif. vbi refert adolescentem liberatum febre & conuulsione mota ab orificij ventriculi morsu post æruginosæ bilis vomitionem, & in Pythione quoque profuit oris contorsio translatis humoribus ad inferiora: Et ad tex. 26. scribitur paraplegiam & capitis colliquè dolorem conuulsio motu solui, comment. 3. Prior. Prorrh. Etenim cum in eo morbo partes nervosæ motu priuentur, per conuulsionem incitantur ad motionem naturali vehementiorem, indeque liberantur humoribus, qui in nervis obstructionem faciunt. Nec ab simili ratione docet Hippocrates rigore quartanæ epilepsiam solui ad sextum Epidem. & morbum morbo, & morbum symptomate, aut symptoma symptomate, alibi. Sic ergo conuulsio quæ est in motu, & à repletionem, soluit febrem translata è venis materia in nervos, & soluitur febre, quæ humores frigidos calefacit, & lentos attenuat, ac discutit, ad tex. ex Aphorif. Nam conuulsioni febrem accedere satius est, quàm febre conuulsione, quæ accedens quantò celerius abiat, tantò minus mala quia non à causâ fixa, & stabili, ortum ducit. Si de prædicta aphoniam, seu vocis interceptione dicendum, quæ cum celeriter abiret, & non excederet horæ spatium non videbatur pertimescenda. Ex hoc enim temporis interuallo, causam firmatam non esse colligimus. Secundo, quia videbatur casus positus ab Hippocrate ad tex. 23. (Fieri aliquem repente sine voce) ob venarum + interceptionem ob sanguinis multitudinem, denegato motu vitalis spiritus, cum faciei rubore, oculorum constantia, manuum porrectione, dentium stridore, refrigeratione extremorum, quam venæ sectio soluit, ex quarto de Acutis, quod malum apoplexiam quandam interpretatur Iacotius ad eundem tex. Et affectus sanguinei + non adeo perniciosi, ad intellectum tex. (At rubrum valde & floridum

ridum luteam habens subsidentiam) quia morbi à sanguine minus perniciosi, & facit tex. ex Epidem. & de Humoribus. (Impedimentum cruenta spuentibus) sed melius videbatur habere locum tex. 83. (Androthale, aphonia, & ignorantia delirium) ex septimo Epidem. quia si huic, prædicta aphonia repente, tale quid passus est prædictus. Excellentissimus Dux, si in prædicto Androthale, cessabat: & superuivebat homo multis annis non ita tamen sanus, ut non rediret aliquando similis passio, in prædicto Duce cessabat prædicta vocis interceptio: & superuivebat, non ita tamen sanus, ut non rediret sæpissime similis passio, his stantibus, putabamus huiusmodi aphoniam in supradicto Principe initium, quoddam apoplexiæ esse, adiutumque ad ipsam apoplexiæ, quæ tandem discooperiri debebat ad aliquot annos, & mori. sic enim prædictus Androthales, cū vixisset aliquot annos hoc modo: tandem hyeme decubuit, & intra duos, aut tres dies mortuus est, factus (arbitror) aperte ac summè apoplecticus. Doctores ad eundem tex. Quamplurimos enim tentare solent passiones apoplecticæ, humore quopiam repente irrumpente in cerebrum, quibus id malum non firmatur, neque fit in regre, sed velut inchoatur. Tale quiddam passus est prædictus Dominus Dux repente, atque quia apparatus non fuit adeo magnus, non fuit factus apoplecticus, sed procepsit læsio cerebri usque ad aphoniam cū prædicta, in soporem, inclinatione. Cum ergo passio adeo esset exigua, ut ne levis quidem apoplexiæ dici mereretur, sed velut quoddam initium cessabat, & superuivebat, & prædicta recidiva fiebant, (manente interius eodem apparatu, qui à principio fecerat. Quem videbatur indicare lingua semper sicca, & aliquando adeo sicca, ut nisi collueretur, loqui non posset, & sæpe amara, & ventriculi dolor, qui aliquando incidebat. Ampliatu, non solum expectari apoplexiæ, ex prædicta aphonia sed etiam ex magna vertigine, & derelinquo ea, quæ dixerunt Doctores ad tex. allegatum 23. ex prædicto de Acutis, & assero tex. satis dignum. (Quibus capitis dolor, sonitus aurium sine febre, tenebrosa vertigo, & vocis tarditas, manuumque torpor, hos vel apoplecticos, vel epilepticos, vel denique obliuiosos fore expecta. hucusque tex. Domini, ne miremini, diuinum senem appossuisse syndromē tot symptomatum ad denunciandam apoplexiæ quia sufficit prædicta tenebrosa vertigo, quæ dicitur parua epilepsia, & apo-

plexiæ præiuncta est, in prædicto tex. magnam describit apoplexiæ, & vehementissimam, & Magnitudo affectus, cuiusque vehementia deprehenditur ex eo, quod plures partes simul affectæ sint, hic caput, aures, ventriculi, cerebri, & oculi affecti sunt. Quia manuum torpor, seu stupor, adest à materiæ diffusionem in partes nervosas pendet, vocis tarditas, hæc eandem diffusionem pravi humoris significat, in vocalia instrumenta, & exitum spinalis medullæ, quia cum nervos, qui vocem in articulos conformant, & linguam movent, madefacit, lingua tarditatem, aut paralyfim, aut halbutiem, ut in ebriis accersit. Cum verò in musculos thoracis præsertim inter costales decubuit, aut nervum recurrentem diluit, vocis tarditas existit, impedito ab humiditate spiritus animalis exitu, & facultate oppressa, quæ motus thoracis, & exsufflationis causa est. Auricam sonitus humorem multum denunciat, ex quo flatuosus spiritus commouetur à calore, neque vincente, neque victo, quæ exitu prohibetur, unde illius humoris agitatio, & perturbatio significatur, is autem spiritus flatulentus, si non solum in aurium meatus dispergitur, sed etiam ob humoris copiam per anteriores cerebri ventriculos circūvoluitur, unde quoque spiritum animale inordinate mouet, ex quo vertigo, in qua videtur caput circumagi. Si verò simul crassus quidam humor, aut spiritus in oculos inuaserit, & per purissimos illos humores suffusus fuerit, Tenebrosa vertigo dicitur. Ex partibus ergo pluribus affectis cognoscitur malicia affectus, & dixit glosa ad textum 25. Coment. 3. Prior, & de his loquitur Hippocrates ad allegatum tex. illosque expectandos: Diu steti in opinione ista, quod ex prædictis vocis interceptionibus, quasi quibusdam apoplexiæ iniitijs, apoplexiæ expectandam esse, in prædicto Excellentis Duce, ad prædictum tex. 83. (Androthale) At non satiabatur, nec intellectus erat voti compos, (adeptus enim solet esse felix) unde multum eram perplexus in hac re, observans verò prædictum Ducem in dies macilentum fieri, ludicabam alium exitum habituras illas aphonias, & quia diuinissimus Hippocrates nihil admirandi nihilque rari in medicina omisit, inveni tandem tex. maiestatem certe ipsius dignum, (Frequentes vocis interceptiones cum quadam in soporem & inclinatione coeunt, prænunciant tabidum quid) ex Coacis, & sic prædixi; non apoplexiæ expectandam, sed velut quamdam tabem, in hoc habebat tres

tres testes inter quos erat vnus optimus Illustrissimus quondam d. Petrus Aragona eius meritis frater & Domus splendor & ornamentum qui aequipollebat infirmitatibus bonis. Habeo Doctorem don lucium Denti in patrimonio reali maximorum meritorum, Iudicem; & V. S. D. Leonardum moraglia lumen bonae expectationis. Sic fata volvere, quia annis elapsis quatuor a praedictione, mense isto Ianuarij 1624. vitam finivit religiosissime, sed adeo liquefactus, & macilentus, vt plus mors picta carnem haberet, quam dictus Princeps. Hic successit in principatum Illustrissimus & Excellentissimus DD. Didacus eius frater Vir praclarus magnae prudentiae, memoria singularis, literatorum patronus omnibusque Excellentibus ac Regijs artibus & virtutibus ornatus & informatus. Nunc Glanis aureo apud potentissimum Philippum quartum, & equitum leuis armatura in Regno Neapol. Generalissimus praefectus, quem oculi mei ad altiora, ascensurum videre sperant.

Domini quam periculosa sit cacochymia in corpore latitans, diximus alibi, & aperte colligitur ex tex. allegato 93. (Androtali) qui aphoniam passus est repente. At quia cacochymia non erat adeo magna, non fuit factus apoplecticus, sed processit laesio cerebri vsque ad praedictam aphoniam & ignorationem rerum, & delirium. Huius cacochymiae malitia & pertinacia colligitur ex relictis, & relapsibus. In febribus exemplum est ad tex. 15. (Mente aberrantes acutè superfebriles cum sudore phrenitici fiunt) comm. primi Prior. Prorrh. Casus est in agro qui ab initio cepit febricitare copia biliosorum humorum, & acrium cuius portio in cerebrum rapta, mentis aberrationem fecit, sed a cerebro, in aliam partem translata, desijt praedicta mentis aberratio. At quia malitiosus & pertinax humor, in affectu locum recurrit, & validiori modo, & phrenitidem induxit, ad conclusionem medicinalem. In relapsibus qui ab humoribus fiunt quantitate aut qualitate, superfluentibus, eadem partes afficiuntur quae prius propter imbecillitatem, & ad alteram conclusionem supradicta priorem Redundans humor in partes affectas confluit. Absque febre, exemplum est ad tex. praedictum. (Androtali) versiculo. (His sedatis supererat multis annis, & recidivae fiebant) manente nimirum interius eadem cacochymia, quae a principio fecerat. Quam indicabat lingua semper sicca, adeo vt nisi collueretur, loqui non posset, & plerumque valde amara.

Doctores ibidem. Melius, ad tex. (Cordis dolor seniori sapius consuefcens repentina mortem significat) Doctores. Frequentes repetitio & eiusdem symptomatis ostendit firmatam iam & fixam esse causam, quaeque & leui occasione educatur in actum, & non nisi summa cum difficultate amoveri queat. Quomodo obeunt, qui saepe vehementer, & sine manifesta causa, animo deficiunt, ad tex. 4. ex Aphorismis. Haec aphoniam, seu vocis interceptio repetens, est via aliquando ad apoplexiam, quando est cum quadam rerum ignoratione, seu mentis stupore, & obliuione, ad eundem tex. (Androtali aphoniam, ignoratiam) quibusdam aliquando delirium ad eundem tex. gestibus & signis ad conclusionem medicinalem. Omnis voluntaria actio, quae praeter rationem vel exuperat, vel deficit, ac indecore fit, inter phrenitica signa habetur, & ad intellectum tex. (Screatus frequens) ex Prorrhethico. Aliquando vero ad rabem, & quando est cum quadam in soporem inclinatione, ad tex. allegatum ex Coacis, & prout in praedicto domino Duce. Quoties enim pulmones humore vel sanie redundant, aut destillatione in cerebro implentur. (Quia corpus laxum habent, tres facultates infirmas alteratrie tantum valente cor vicinum, caput è directo situm, solam asperam arteriam, qua expurgentur, omni fluxioni excipienda promptissimi sunt) primum quidem obscuratur, & raucescit vox: commota vero materia, & inde euaporatione, aut catarrho praefocante subito intercipitur. Sic plerosque obseruauimus, quibus sanies in pulmone continebatur, aut asperae arteriae ductus comprimebantur tuberculis, alio impedimento cum leui destillatione è cerebro, subito incurere solitos in aphoniam, vel propter praecipitem & virium lapsum adducto in consortium mali corde ipso, vel propter euaporationem in cerebrum, aut meatuum interceptionem, aut subitam & confertim factam è cerebro & defluxionem, prout in casu nostro, & de qua ad tex. allegatum (Frequentes vocis interceptiones,) Ea enim frequenter recurrere solet, & cum supradicta in soporem inclinatione sensu motuque hominem priuans sine conuulsivis moribus, ita tamen, vt liberatis meatibus facile affectio consistat. Vidimus, qui inde repente & obierint tamen saepe alias id mali perpellos, conuenientibus auxilijs periculum subterfugis se constaret. Alios, qui restituta voce, sed oborta difficili spiratione praefocati sunt; Quosdam etiam agi-

tata à medicamento purgante materia, & suppresso spūto interfectus. Sed tales phthisi laborabant, sed quæ è cerebro defluxione fit aponia cum prædicta in sopore inclinatio subidum quid & denunciant non verā tabem, quæ cum ulceratione pulmonis complicatur, sed generalius, ad colliquefactos, & macilentos factos ex quacunque occasione. Limita primo præterquam in spiritus vitalis vehementiore contractione, aut dissipatione, aut refrigeratione, vt in strangulatu vteri, & syncope in quibus color pallet, aut liuet, quoniam colores sunt defecti caloris innati: pulsus nullus, aut languidus est, torpēt sensus, ac motus. Limita secundo, nisi huiusmodi aponia, & vocis interceptio ab occasione fiat, Quidam enim ex occasione obmutescunt, vt ex terrore, aut tristitia vehementi, ab ipso animi motu incipiens, per quem spiritus intra cor se cōtinentes, partes alias destituunt. Inualido quoque dolore externo resolutio spiritus, vt & in lætitia (licet feratur extrorsum copiosus) cor quasi indignum repente retrahit ad se ex toto, vnde destitutis externis membris, sequitur impotentia, aut deliquium, & interdum aponia. Atque sine alia forti causa, vt quidam fiunt aponi repente ex ictu, aut casu, caro correpti, ob concussionē subsidentibus in se se ventriculis cerebri: qui paulò post solēt ad sese redire, ad tex. (Fieri autem) ex Acutis, vbi Doctores. Sublimita tamen hanc limitationem, nisi prædicta occasio magnā inuenerit in cor-

pore cacochymiam, seu apparatus morbosum. Ita enim saepe ab occasione incipiens, in synopem incurabilem, vel apoplexiam, finitur malum, Doctores ad allegatum tex. ex Acutis, & præsertim Vallesius Hispania ornamentum.

Ad illa quæ allegabantur, quod aponia prædicta celeriter abibat, dicimus, quod etiam repetebat, & ex qua repetitione firmitas causa arguebatur. Ad illud de conuulsione dicimus, quod etsi breui desinens non vituperetur & arguens causam non stabilem, si tamen aliquid commodi est alatura, id manifestum futurum est intra triduum, vel ante. Nam si vniuersa materia è venoso genere in musculosum genus excluditur continuato impetu, febris eodem die quiescit, vt in adolescente, de quo glosa ad tex. 1. ex 5. Aphorif. cuius febris conuulsio, & æruginosa bilis vomitio finem imposuerunt eodem die. Sin manet intus materia, aut portio aliqua, primo circuitu superatur à natura. Vidimus vomitionem æruginosa bilis cum febre, & dentium stridore, interdum etiam totius corporis conuulsio motu triduum perseuerasse. In Pythione distorsio oris septimo facta est: vndecimo, qui est finis primi quaternarij secunda septimana: indileium secutum per sudorem, & spūta cocta, & hæc breuiter de ista Decisione, & de ista Prima Parte ad laudem Dei, & Immaculate Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis eius Genetricis, & Beati Francisci, & Omnium Sanctorum.

F I N I S.

INDEX RERVM OMNIVM NOTABILIVM.

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

Abscessus optimi ubi firmen-
tur, manente febre, decif.
33. optimi conditio, decif.
44. nu. 10. incipiens & deti-
nens, ibidem nu. 14.

Accessio mali grauioris
ad graue malum, mortalis
decif. 16.

Accessiones parium verenda, decif. 55. nu. 29.

Accessiones parium quando mortales, & quā-
do difficilis iudicij, decif. 55. num. 30. vide
decif. 57. nu. 51.

Acutorum morborū incertissimi sunt exitus,
decif. 53. nu. 17.

Acutissimi, & perniciosissimi morbi, qui sint,
decif. 54. nu. 13. & nu. 16.

Aegri cur alij euadant, alij intereant in eo-
dem morbo, decif. 5. nu. 7. fol. 12. & decif. 15
num. 19.

Aegri ante conflictum solent iactari, decif.
6. nu. 31. fol. 16.

Aegri tripliciter possunt habere melius, decif.
9. num. 13. fol. 23. & quomodo cognoscatur
num. 14.

Aeger quando verè dicatur melioratus, dec.
prima nu. 18. fol. 3.

Ager cum grauissimo signo liberatur, alius
cum salutari moritur, decif. 53. nu. 3.

Aeger vllus est adeo fortis quin non possit à
morbo superari, decif. 59. nu. 9.

Aegri postridie grauius affecti quot modis
accidat, decif. 57. nu. 23. & 25.

Alui fluxus discretus in sexta et cumulatius
in septima decif. 57. nu. 22. & vide per tot.

Aluus turbata in principiis est temeraria, de-
cif. 51. num. 56. quid si die 27. vide decif. 55.
num. 26.

Alui fluxus in quinta videtur laudabilis, de-
cif. 2. nu. 13. fol. 5.

Alui profluvium in pleuritide quot modis
possit esse vtile, decif. 4. nu. 5. fol. 9.

Ambitiones humanas Hippocrates depinxit
bene, et ubi melius, dec. 10. n. 7. & 9. fol. 25.

Amicus mendicans lacrymas mouet, decif. 6.
nu. 2. fol. 14.

De Amore multa considerationes, decif. 22.
fol. 56.

Angina pessima permutata in conuulsione,
quibus signis dignoscatur, decif. 33. per tot.
ubi non expuunt cocta, decif. 38. per tot.

Angina occultata quomodo dignoscatur, pe-
ctore grauiore reddito à pulmonibus exci-
pitur, decif. 42. per tot.

Animi passiones sunt senibus inimicissimæ, de-
cif. 12. nu. 23. fol. 32.

Anxietas, & tremor quando sunt innoxia,
decif. 2. nu. 15. fol. 5.

Anxietas cum viscerum astu cum euacuatio-
ne, & sine, est praua, decif. 2. 18. fol. 5.

Anxietas cum excretionibus, & sine, est praua
ut signum, & causa, cum ampliacione, de-
cif. 2. nu. 25. fol. 6.

Anxietatis à ventriculo, signum est nausea,
decif. 2. nu. 31. fol. 6.

Auxietas optimè describitur, decif. 6. nu. 13.
fol. 19.

Anxietas cum refrigeratione pessima, decif. 6.
nu. 21. fol. 15.

Apparatum optimorum copia tunc luuat,
cum celeritate vtuntur, decif. 2. nu. 3. fol. 4.

Aphonia ex forti causa in sanis subito accidens
decif. 7. nu. 9. fol. 17.

Aphonia ex interceptione venarū, vel oppres-
sione, quomodo cognoscatur, decif. 7. num.
10. fol. 17.

Aphonia & exolutio quomodo sint decretoria
decif. 53. nu. 30.

Aphonia, vide decif. 58. per tot.

Aphonia cum quadā in saporem inclinatione
prænunciat, quid tabidum, dec. 58. per tot.

Auris inflammatio cum febre cõtinaua est fal-
lax, & quando mortalis, decif. 45. per tot.
ubi multa de auris dolore.

B

Belli initia datis nominibus, initiantur,
decif. 51. nu. 1.

a Bel-

I N D E X.

Bellū, & lis non debet suscipi, nisi grauiſſimis causis, & propter quid decif. 53. nu. 15.
In Bellicis an plura incommoda ē timiditate, vel temeritate, & quid in re medica, decif. 55. nu. 8. & 9.
Belli initia facillime ſupprimuntur, decif. 57. num. 4.
Belli ius, quid poſtulat, decif. 57. nu. 1.

C

Cacoehymia bilioſa nota eſt oris amaritudo, decif. 31. nu. 11.
Cacoehymia in corpore. latitans eſt multum periculofa, decif. 58. nu. 18.
Cacoehymia malitia, & pertinacia ex quibus colligatur, decif. 58. nu. 19.
Caij Fabritij dictum, decif. 36. nu. 1.
Carolus Magnus triginta annos conſumpſit in perdomanda Saxonia, decif. 1. num. 2. fol. 1.
Carolus Quintus totam Germaniam ſpatio quindicim menſium ſubiugauit, decif. 1. nu. 3. fol. 2.
Carolus Quintus dignitatem Imperatoriam depoſuit, decif. 10. nu. 2. 4. 6. fol. 25.
Carolus Quintus fuit diuini iudicij decif. 10. nu. 4. fol. 25.
Cauſone habitū inſuperabili ſiti tenentur, dec. 6. num. 9. fol. 19.
Cauſum quum dicat Hippocrates, dec. 13. f. 41.
Coma in affeſtibus calidis, decif. 55. nu. 23.
Cerebrum oppreſſum quomodo cognoſcatur, decif. 35. nu. 15.
Celeritas maximum beneficium in rebus bellicis, decif. 2. nu. 2. fol. 4.
Certamini acriori imponit finem victoria, vel morbi, vel natura, dec. 2. nu. 27. fol. 6.
Confeſſim quomodo interpretetur, decif. 3. nu. 14. fol. 7.
Coma, decif. 51. nu. 13. & 19.
Coſtiones celeritatem, & ſecuritatem pollicentur, decif. 8. num. 3. fol. 20.
Coſtio perſeſcitur quiete, decif. 8. nu. 4. & 23. fol. 20.
Coſtionis ordo quando interturbetur, decif. 8. nu. 13. fol. 20.
Coſtiones quando ſalutem pollicentur, decif. 8. num. 21. fol. 21.
Coſtio non ſola ſufficit ad ſalutem, decif. 33. nu. 32. vide num. 29.
Genatus natura irritus qui ſit, dec. 21. fol. 53.
Genatus omnis celeriter deficiens malus, dec. 8. num. 7. fol. 20.
Conſlictus periculofus qui ſit, decif. 7. nu. 22. fol. 18.
Conſlictus periculofus dubius eſt exitus, decif. 7. num. 21. fol. 18.
In Conſlictu periculofa natura non eſt in ſuo

iure, decif. 7. nu. 23. fol. 18.
Conſlictus boni, quæ ſigna ſint, decif. 7. num. 26. fol. 115.
Conſlictus in ſexta mortalis, vel difficilis iudicij, decif. 7. nu. 27. fol. 18.
Conſlictus anticipans quid oſtendat, decif. 7. nu. 28. fol. 18.
In Conſlictu periculofa tota ſpes eſt in natura, decif. 7. nu. 29. fol. 19.
Conſcientia, & tolerantia, quæ ſint, decif. 30. nu. 50. & 51. & decif. 35. nu. 10.
Coruſſio mortalis quæ ſit, decif. 52. nu. 23. quando innoxia in febre, dec. 58. nu. 24.
Conſuetudo militaris quæ ſit, dec. 3. nu. 1. f. 7.
Conſiliarius prudens alijs in dignitate ſupereminet, decif. 5. nu. 18. fol. 12.
Conſultationi re poſita ſubterfugit opportunitas rei agenda, decif. 2. num. 4. fol. 4. & decif. 31. num. 2.
Conſultores tanquam teſtes optimorum conſultorum, non ut adiutores adhibentur, decif. 2. num. 6. fol. 4.
In corpore rariffimum eſt duas partes ſimiliter inbecillas, decif. 4. nu. 6. fol. 9.
Critica perturbationis, quæ afferant ſuſpicionem, decif. 6. num. 26. fol. 13.
Crisis quando diu ſeptimum antecurrit, decif. 7. num. 12. fol. 18.
Crisis in ſexta eſt difficilis, dec. 7. nu. 13. f. 18.
Crisis in ſeptima eſt firma dec. 7. nu. 14. f. 18.
Crisis imminente non debemus terreri, decif. 7. num. 16. fol. 18.
Crisis periculofa, quæ ſit, dec. 7. nu. 17. fol. 18.

D

Deciſionū Auctoris quæ ſit intentio principalis, decif. 22. num. 21. vide decif. 55. num. 16.
Deiectio diſcreta, vide decif. 55. num. 27.
Diei quarta exacerbatio cum cohibitione tertia diei, decif. 57. num. 13.
Dies impares dicuntur legitimi, contemplabiles, & indicatorij, decif. 1. nu. 12. fol. 2.
Dies impares cur ſint legitimi, decif. 1. num. 13. fol. 2.
Dies præſtat fidem, decif. 1. num. 28. fol. 6. & decif. 17. nu. 12. & decif. 40. nu. 37. & decif. 51. nu. 22.
Dies quarta laudabilis eſt, dec. 3. nu. 11. f. 7.
Dies ſexta natura, decif. 7. nu. 8. & nu. 34. fol. 17. & magna uſi attributa, decif. 51. num. 18.
Dies ſexta conſlictus difficillimi, decif. 7. num. 39. fol. 18.
Dies ſexta eſt inſida, imperfecta, & obſcuſcra, decif. 7. nu. 36. fol. 19. in ea mori quomodo moritur, decif. 29. nu. 14. decif. 41. nu. 9.
Dies fatales, decif. 15. per totum fol. 39.

Dies

Diet decima assimilatur sextae, decif. 35. n. 18.
Dierum imparium mutationis ordinis causa
decif. 55. num. 21.
Diocletiani rarum exemplum, decif. 10. nu.
6. fol. 23.
Diuturnitatis causa, & an periculosa diu-
na, decif. 54. nu. 11. & 12.
Dux, quæ debeat decernere intra se ipsum,
decif. 2. num. 5. fol. 4.
Dysenteria cum diæctionibus biliosis multis
tenibus, & cum vomitu malitiosissima,
de qua vide decif. 31. per tot.

E

E *Manuel Philibertus eur in hoc Sicilia*
Regno, decif. 5. nu. 22 fol. 13.
Emmanuel Philibertus Victoria Casarea
pars magna fuit, decif. 55. nu. 1. fol. 27.
Emmanuel Philibertus qui Princeps sit, de-
cif. 12. nu. 3 fol. 30.
Emmanuelis Philiberti sententia, decif. 17.
fol. 49.
Emmanuel Philibertus omnes Imperatores
superavit, decif. 1. nu. 5. fol. 2.
Emmanuel Philibertus summam belli in quo
ponebat, decif. 2. num. 1 fol. 4.
Emmanuel Philibertus laudabat Homerum
& propter quid decif. 18 fol. 46.
Emmanuel Philibertus Nominis Hispanici
zelosissimus, decif. 19 fol. 49.
Emmanuel Philibertus in exploratores erat
liberalissimus, decif. 20. fol. 50.
Emmanuelis Philiberti dictum, decif. 31. nu.
1. 2. 3. 4.
Emmanuelis Philiberti honor, & gloria in
quibus consistebat, decif. 45. nu. 5.
Emmanuelis Philiberti dictum præclarum,
decif. 46. nu. 1.
Emmanuel Philibertus sententiam Platonis
ad militaria optime accomodabat, decif.
47. num. 2.
Emmanuel Philibertus Quintum Metellum
laudabat, decif. 48. nu. 5.
Emmanuelis Philiberti dictum, dec. 49. num. 5.
Emmanuelis Philiberti sententia, decif. 50.
Emmanuelis Philiberti diligentia, & prudē-
tia, decif. 51. num. 2.
Emmanuelis Philiberti summa prudentia,
decif. 53. nu. 5.
Equi Sificharis fabulas, decif. 52. num. 3.
Erratica febris, vide decif. 51. nu. 32. 33. 34.
& 35.
Evacuatio discreta potest cumulari, decif. 3.
num. 23 fol. 8.
Evacuatio mediocri est multis modis, decif.
3. num. 24. fol. 8.
Evanescit vitæ periculum, decif. 47. & earum
effectus, num. 12. & 13.

Excretionem a natura factam bene, quæ se-
quantur, decif. 13. nu. 28 fol. 34.
Excretio quam sequitur signa periculosa, non
est salutaris, decif. 13. nu. 17. fol. 34.
Excretio critica non est salutaris, decif. 13.
15. fol. 34.
Excretio symptomatica, & discernatur ab
alijs, decif. 11. num. 27 fol. 29.
Excretio morbo impar prava, decif. 3. nu. 26.
fol. 9. & quid in die fatali num. 27.
Excretio nulla salutaris, signis antecedenti-
bus perniciosis, vel consequentibus, decif.
11. num. 27. fol. 29.
Excretio aliquando incipit à synceris, & de-
sinis in mites, decif. 1. nu. 14 fol. 5. & n. 30.
Excretio febre manente non est critica, decif.
2. nu. 16. fol. 5.
Excretio in quinta quando mortalis, decif.
2. num. 20 fol. 5.
Excretio syncera non est critica, decif. 2. num.
21. fol. 6. vide decif. 51. num. 29.
Excretio à qua symptomata augentur, non
est salutaris, decif. 2. num. 23 fol. 6.
Excretio, etsi copiosa, aliquando noxia, decif.
2. num. 29. fol. 6.
Excretio aliquando à pravis, & desinit in bo-
as, decif. 2. num. 30. fol. 6.
Excretio parva cuius sit indicium, decif. 3.
num. 7. fol. 7.
Excretio in quarta est laudabilis, decif. 3. nu.
8. & 11. fol. 7.
Excretionis utilis dua nota, dec. 3. n. 12. f. 7.
Excretio parva in morbo graui quomodo
mortalis, decif. 3. nu. 20 fol. 8.
Excretio mediocri quando salutaris, decif.
3. num. 22 fol. 8.
Excretio quando mediocri, decif. 3. n. 25 f. 8.
Excretio quando mediocri, dec. 3. nu. 25 f. 8.
Excretionem in octaua die, quæ prohibeant,
decif. 51. num. 19.
Exercitus sine duce est Cyclopi Polifemo simi-
lis, decif. 5. num. 3 fol. 11.
Extrema corporis partes si celeriter permu-
tentur, malum, decif. 2. nu. 4. fol. 5.
Exudatio morbo acuto progressu, quid indi-
cat, decif. 6. num. 27. fol. 16.
Exudatio signum natura marcescentis, decif.
6. num. 17. fol. 15.
Exudatio ex quibus causis, dec. 9. nu. 16 fol. 15.

F

F *Acultas, quæ non sufficit ad actum vitæ*
multo minus potest propulsandis iniu-
rijs, decif. 38. nu. 5.
Febris ardens quando est vehemens, decif. 3.
num. 16. fol. 8.
Febris cum exudatione, & urinis nigris, mor-
talis, decif. 6. nu. 22. fol. 15.

Febris continua vehemens, & celer, quæ dicatur, decif. 7. nu. 5. fol. 17.
Febris continua aphonía in sexta aliquando superuenit, decif. 7. num. 6. fol. 17.
Febris acuta à bilioso humore rediens die pari, quid indicet, decif. 1. num. 16. fol. 3.
Febris ardens hyberna spe pacis fallit, decif. 9. num. 5. fol. 22.
Febres continua tertio die recrudescentes cur periculosa, decif. 9. nu. 9. fol. 22.
Febris ardens remittens in lingua aspera periculosissima, decif. 9. nu. 11. & 19. fol. 23.
Febris acuta, etsi adsit nausea, statim sanguinis extractionem expetit, decif. 10. nu. 28. fol. 26. & quando non habeat locum, nu. 29.
Febris acuta in hydropem aliquando transiit, decif. 12. num. 13. fol. 30.
Febris lypiria cum phlegmone est in visceribus, decif. 13. num. 11. fol. 33.
Febris lypiria est cum obstructione in visceribus, decif. 13. num. 13. fol. 33.
Febris lypiria cum detractione, & oculi peruerfione, mortalis, dec. 13. nu. 19. f. 34. & n. 21.
Febris ex bile, & pituita malitiosissima, ubi modus mortis, decif. 19. per tot. fol. 49. & decif. 51. nu. 15. ut pertinax, ibi num. 4.
Febris tertia die inualefcentes, periculosissima, & quando mortales, dec. 20. per tot. f. 51.
Febris ex venere malitiosissima, dec. 22. f. 56.
Februm ardentium quatuor differentia, dec. 23. num. 19. fol. 60.
Febris cum vertigine, & pulsatione capitis, decif. 25. per tot.
Febris ex bile, & pituita mixtis malitiosissima, & urinis factis densis, & turbatis mortalis. decif. 27. per tot. fol. 70. & vide decif. sequenti.
Febris cui à principio symptomatum commutatio, decif. 28. per tot.
Febris ardens, cui ingrauescenti carentia sitis, decif. 29. per tot.
Febris ardens, cui exinde somnus, urina cocta, febris remissio, & exinde mors, decif. 40. per tot.
Febris, cui aphonía 14. superuenit, alijs signis renuentibus, diuturna, decif. 44. per tot.
Febris cum melancholia mixta est fallax, & aliquando mortalis, decif. 48. per tot.
Febris lypiria est pessima, & quando mortalis, decif. 50. per tot.
Febris cum euariatione coloris corporis aliquando dubius casus, decif. 5. num. 32.
Febris tertia die cohibita, quarta exacerbat, diffieillima, vide decif. 57. per tot.
Felicitatis delectus in quo consistat, dec. 10. num. 5. 6. & 10. fol. 25.
Fortitudo iuncta prudentia, laudatur, decif. 51. nu. 57.
Fortune varietates ubi descripta, dec. 28. n. 10.

Flatus maximas inuehunt iniurias, humano corpori, decif. 54. num. 5.
Flatus retenti prauum visum, & causa ibidem num. 6.
Frigus ubi vehemens est, virtus est valde imbecilla, decif. 13. num. 5. fol. 33.
Fundamentis expugnatis, & ingrauescente morbi malitia, nulla vita spes, decif. 6. nu. 26. fol. 15.
Fundamenti vitæ capitis nulla spes relinquitur, decif. 13. nu. 25. fol. 34.

G

Germania fuit subiugata Emmanuelis Philiberti prudentia, qui ob id Magnus fuit appellatus, decif. 1. num. 4. fol. 2.
 Sub Germania morbus pertinax intelligitur & cur, decif. 51. num. 3.
 Gloria militaris ubi consistat, dec. 3. n. 5. f. 33.
 Gubernandi munus solis Sapientibus, & Prudentibus cõuenit, decif. 55. n. 2. & vide nu. 6.

H

Hæmorrhagia maximum habet pondus in arduis casibus, decif. 7. nu. 32. fol. 19.
 Hæmorrhagia copiosa à perniciosis morbis liberare solent, decif. 23. num. 6.
 Hæmorrhagia profusa in febris ardentibus, decif. 23. num. 11.
 Hæmorrhagiæ quando salutaris, decif. 23. num. 25. fol. 62.
 Hæmorrhagia cui febris familiaris, decif. 51. num. 30.
 Hepar est principium facultatis naturalis, decif. 10. num. 14. fol. 26.
 Hepate affecto graues inappetentia, decif. 10. num. 20. fol. 26.
 Hydrops ex acutis sedes ubi sit, decif. 12. nu. 17. fol. 31.
 Hydrops ex acutis malus ratione causa, & signis, decif. 12. num. 18. fol. 31.
 Hydrops superueniens pessimus est, decif. 12. num. 19. fol. 31.
 Hydrops superueniens adauget dolores, & mortalis est, decif. 12. nu. 20. 21. & 29. fol. 31.
 Hydrops euntis in salutem signa, decif. 12. num. 22. fol. 31.
 Hydrops acutis superueniens lethalis, ubi limita, decif. 12. num. 29. fol. 32.
 Hyeme corpora minus transpirabilia, decif. 52. num. 11. & vide num. 12.
 Hyeme ut aegroti corpora grauiissimas subesse oportet causa, decif. 52. num. 26.
 Ignorantia, & proditio pari passu incedunt, decif. 55. num. 1. & vide num. 3.
 Hippocratis diligentia, & prudentia, decif. 7. num. 33. fol. 19.

In Humanis rebus nihil est diuturnum, decif. 10. num. 1. fol. 25.
Humores, vel transmittuntur, vel diuiduntur, &c. decif. 8. num. 17.
Humor veneno similis, quomodo generetur in febre, decif. 11. num. 19. fol. 218.
Humor quādiu irrequietus est suspendenda predictio, dec. 53. num. 18.
Humor venenosus quomodo generetur in corpore, decif. 53. num. 29.

I

Icteritia ante septimum soluit febrem biliosam, decif. 36. num. 11.
Ignis parvus, & succrescens, facile extinguitur, decif. 57. num. 3.
Ileus, qui affectus, quæ sequantur symptomata ingrauescente, & quando mortalis, decif. 29. per totum.
In ileo parotides superuenientes, necant, decif. 24. num. 33.
Imperator valida obfitione detentus, quid faciat, decif. 7. num. 5. fol. 17.
Imperatoris prudentia in quo consistat, decif. num. 5.
Imperatoris prudentia omnia subijciuntur, decif. 51. num. 40.
Imperatoris prudentia in quo magis consistat, decif. 57. num. 2.
Impersuadibiles, qui dicantur, dec. 56. nu. 19.
Indolentia primum locum sibi vendicat, decif. 56. num. 23.
Inducia sunt simulata, decif. 56. num.
Inducia propter quid fieri solent dec. eadē n. 2
Inducia in re medica sunt simulata decif. eadem, num. 9. propter quid fiant, num. 5. & vide num. 6. & per totum.
Intermittens pulsus quomodo mortalis, decif. 59. num. 30.
Iudicium periculosum, cum exolutione virtutis, decif. 53. num. 39.
Iudicia in quarta sunt rarissima, decif. 3. num. 9. fol. 7.
Iudicium difficile quid sit, decif. 3. nu. 21. f. 8.
Iudicatio in sexta est difficillima, decif. 23. num. 12. fol. 60.
Iudicatoria non iudicantia, aut mortalia, aut difficilis iudicij, decif. 3. nu. 58. fol. 8.
Iudicatoria, non iudicantia aliquando mortalia, aliquando difficilis iudicij, decif. 5. num. 27. fol. 13.
Iudicatoria non iudicantia, quæ mortalia, & quæ difficilis iudicij, decif. 13. 11. 18. fol. 34. vide decif. 37. num. 27.
Iudicantia in melius ne statim appareant, decif. 34. num. 14.

L

Lethargus permutatur in phrenesim, decif. 12. num. 10. fol. 30.
Leuatio fallax quādo dicatur, dec. 1. n. 19. f. 3.

Lingua superarida statim, quid denotet, decif. num. 23. fol. 26.
Lysandri facinus, eiusque responsum, decif. 56. num. 3.
Liuer, vide decif. 33. nu. 24. 26. 28.
Lumborum dolor quid denotet aliquando, decif. 10. num. 24. fol. 26.

M

Macula apparentes incutiunt timorem medico, de quibus vide decif. 21. per totum, & quod sub finem morbi apparentes mortales, & in die fatali orta morbo ingrauescente, cum urinis prauis, mortales. decif. 32. per totum. primo septenario graues, decif. 34. per totum. Quibus permanentibus in febre, quando sit locus morti, decif. 35. per tot. nigra vel linida absque febre apparentes, quid indicant, decif. 48. per totum.
Magnus Rex Philippus Tertius cum totius Reipublica Christiana plantu mortuus, decif. 21. fol. 53.
Malignū in quibus dicatur, decif. 21. fol. 53.
Malignum in quibus dicatur, decif. 56. n. 17.
Malo increfcente plures loci occupantur, decif. 4. num. 14. fol. 10.
Malitia in quibus, decif. 32. per totum.
Manus intremiscens, vide decif. 55. per totū.
Materia copia, & malitia feruens, ubi rapiatur, decif. 15. fol. 39.
Medicina cognitio Regia Maieftate non est indigna, decif. 5. num. 6. fol. 14.
Melioratio simulata cur sic dicā, eius causa, decif. 9. num. 15. & 16. fol. 23.
Melioratio adumbrata mortalis est, decif. 9. num. 21. fol. 23.
Mefenterium est totius corporis sentina, decif. 11. num. 4. fol.
Metastasis signum certissimum turgentia, decif. 57. num. 18.
Militare nomen dare quid sit, decif. 3. num. 2. fol. 7. 27.
Morborum vicissitudines, decif. 16. fol. 41.
Morbo existente graue, & excretionē mediocri, est prauum, decif. 3. nu. 17. & 19. fol. 8.
Morbi à sanguine minus mortales, decif. 5. num. 15. fol. 12.
Morbo graui remittenti, non est fidendum, decif. 8. num. 8. fol. 20.
Morbo graui cocto non est fidendum, decif. 6. num. 9. fol. 20.
Morbus, cuius focus est in lumbis, est periculosus, decif. 11. num. 6. fol. 28.
Morbus in morbum permutatur, decif. 12. num. 8. fol. 30.
Morbus permutat cum morbo aliquādo perniciosē, decif. 12. nu. 11. fol. 30. vide decif. 33. num. 3.
Morbo diuturno acutus vtiliter superuenit, decif.

decif. 12. nu. 14. fol. 30. & è contra.
Morbi acuti plurimos occidunt, sed malitia
 duce, decif. 1. num. 6 fol. 2.
Morbus acutus sed salutaris, leuans in fi-
 gnis crudis sed non prauis, reuertitur si-
 ne periculo, decif. 1. nu. 20. fol. 3.
Morbus fortis, & malitiosus, et plurimum
 necat homines, decif. 1. nu. 7 fol. 2.
Morbus malitiosus celeritate utitur, decif. 2.
 num. 7 fol. 4.
Mortis modus spirituosus qui sit, decif. 2. nu.
 19. fol. 5.
Mors propter quid accidat, dec. 7. nu. 7. f. 17.
Mutationes cauenda, decif. 2. num. 8 fol. 5.
Mutationes cauenda, decif. 9 nu. 20. fol. 23.
Mulieres, menses praeiungentibus à per-
 niciosis morbis solent vindicari, decif. 23.
 num. 26.

N

Natura nullum repentinum patitur, vel
 molitur, decif. 2. num. 55 fol. 5.
Natura, & morbus aliquando pugnat eius-
 dem gentibus, decif. 3. num. 3. fol. 7.
Natura in grauib. casibus per salutes vi-
 as à morbo aliquando se liberat, decif. 6. n.
 15. fol. 16.
Natura deiecta, Medicus tunc lachryma-
 tur, decif. 6. num. 16. fol. 15.
Natura certos vlt. terminos unicuique cir-
 cumscripsit, decif. 7. nu. 2. fol. 17.
Natura aliquando, aut gloriose vincit, vel
 gloriose succumbit, decif. 7. num. 18. fol. 18.
Natura aliquando est valens in coquendo, quae
 in excretionem succumbit, dec. 7. nu. 18. f. 18.
Natura quando tenet conflictum, decif. 7. n.
 24. fol. 18.
Natura vincentis non sunt temerarij motus,
 decif. 8. num. 11 fol. 20.
Natura causa ordinis, dec. 8. nu. 12. fol. 20.
Natura quantum potest, sustinet succos pra-
 uos, decif. 11. nu. 18. fol. 28.
Natura non aggreditur excretionem humo-
 ris venenosi, nisi copia, aut malitia aucta,
 decif. 15. num. 20. fol. 28.
Natura errata decif. 17. fol. 44.
Natura imbecilla nullum genus variatio-
 nis sustinet, decif. 23. num. 14.
Natura aliquando imitatur medicum, de qua
 multa alia, decif. 34 per totum.
Naturalis principij expugnatio, quomodo co-
 gnoscatur, decif. 59. num. 32.
Nausea, est fallax, & malitiosa, decif. 10.
 num. 15 fol. 25.
Nausea cuius sit symptoma, & accidat, de-
 cif. 10. num. 17. 18. fol. 25.
Nequid nimis sapientissimum dictum, de-
 cif. 58. num. 2. & 9.

Oculi perturbatio quid indicet, decif. 13.
 num. 24. fol. 39.

P

Parotides quantum eis critice appareant,
 semper sunt suspectae, decif. 45. nu. 5.
Partes quopluces labefa. tantum è periculũ
 grauius, decif. 13. num. 20. fol. 34. & decif.
 22. num. 22.
In periculosis casibus aliquando ad temerita-
 tem inclinandum, decif. 55. num. 10.
Phrenitidis differentias eius signa, remedia,
 & an possint somnare, decif. 14 per totum
 fol. 35. 30. & 37.
Phrenitis, multique alij morbi, est malitiosissi-
 ma, decif. 5. num. 5 fol. 11.
Phrenitis critica fallit spe parit, ubi de phre-
 nitide multa, decif. 38. per tot.
Phrenitidis & conuulsionis eadem febris si-
 gna sunt, decif. 52. num. 22.
Piammentis animi fortitudo, dec. 6. n. 5. f. 13.
Peripneumonia permutatio in pleuritidem
 rarissima est, decif. 11. num. 9. fol. 30.
Persa gentes fallaces, & infidae, decif. 6. nu.
 7 fol. 14.
Platonis dictum, decif. 47. num. 1.
Pleuritis ex omni humore fieri potest, decif.
 4 num. 7 fol. 10. at magis ex bile 8.
Pleuritidis in peripneumoniam transeuntis
 decif. 4. num. 9. & 13 fol. 10.
A Pleuritide peripneumonia malum, decif.
 4 num. 10. fol. 10.
Pleuritis quot exitus possit habere, decif. 4.
 num. 1. fol. 10.
Pleuritis quando facilius in pulmoniam
 transeat, decif. 4. 12. fol. 10.
Pleuritide ingrauescente, quae symptomata
 superueniant, decif. 4. nu. 15. fol. 11.
Pleuritis multis modis est malitiosissima, de-
 cif. 5. num. 8. fol. 12.
Pleuritis cum sputo sanguinis est mitis, de-
 cif. 5. num. 10. fol. 12.
Pleuritis cum sputo sanguinis, quando gra-
 uis, decif. 5. num. 23 fol. 13. vide, decif. 52.
 num. 29.
Pleuritidi extractio sanguinis per venas se-
 des est conueniens, decif. 5 nu. 24. fol. 13.
Pleuritidi aliquando effere superueniunt,
 quae disparent, & quid indicent, decif. 5.
 num. 25 fol. 13.
Pleuritis, quae à sputo sanguinis non remittit,
 fallax est, & grauis, dec. 5. nu. 26 fol. 13.
Pleuritis, quae à sputo sanguinis non remittit,
 quando mortalis, dec. 5. num. 28. fol. 13.
Pleuritis cum sputo sanguinis quando est mi-
 tis, decif. 5 num. 29 fol. 13.
Pleuritis sicca, & cui succedit febris ardens,
 decif. 16 fol. 41.
Pleuritis quot exitus possit habere, & abiens
 in suppurationem mortalis, dec. 17. fol. 45.
Pleuritis quot modis soluat, decif. 18 f. 46.
Pleuritidis leuatio fallax, & quando mor-
 talis

salis casus, decif. eadem.
Pleuritis usque ad quintū mollis, sexto exacerbatā, difficilis, vel mortalis, decif. 41. per totum.
Pleuritici plures liberantur, pulmonarij contra, decif. 42. fol. 13.
Principio neruorum grauiter affecto, quā symptomata, decif. 21. num. 10. vno grauiter affecto ex principijs cetera cōsentiunt, decif. 47. nu. 16.
Principijs expugnatis, & ingrauescente morbi malitia, nulla spes vitæ, dec. 59. nu. 24.
Prudentia est murus securus, decif. 5. nu. 29. fol. 13. ipsa sola est inexpugnabilis, facitq; ut omnes varietates æquo animo ferantur, decif. 27. nu. 12. 13.
Pulmonia, ex pleuritide, quomodo cognoscantur, decif. 4. num. 13. fol. 10.
Pulmonariorum ex pleuritide modus mortis, qui sit, decif. 4. nu. 16. fol. 11.
Pueri etsi calido innato abundant, facilius in morbo frigidis incidunt, dec. 52. nu. 20.
Præuisio est melior curatione, dec. 52. nu. 2.
Præuisio maximum habet pondus in remilitari, & medica, decif. 30. nu. 16.
Pulsus consideratio, decif. 54. per tot.
Pulsus bis deficiens, decif. 55. nu. 20.

Q

*Q*uestio sanctissima propter quid inuenta, decif. 54. num. 1.
*Q*uestio sanctissima quid sit, dec. eadē nu. 2.
*Q*uestio sanctissima admitta, rationes, ibidē num. 3.

R

*R*efrigeratio à rigore mortalis, decif. 46. per tot. vbi multa de rigore malitioso.
*R*elapsus iisdem diebus euentant, in quibus intermissio, decif. 1. 1. nu. 14. fol. 2. 10. à qua causa, & multa, decif. 30. per tot.
*R*epetitio eiusdem symptomatis, dec. 58. n. 20.
*R*igor in dictima, quā sequitur excretio morbo impar, morbo non aucto, nec diminuto difficilissimus, decif. 37. per tot.
*R*igor in octaua die in febre acuta, à quo graui symptomata, decif. 6. num. 18. fol. 15. symptomati eff. ctus, decif. 27. num. 13.
*R*igor in octaua quomodo moueatur, decif. 6. num. 3. fol. 5. vide decif. 30.
*R*igor à periculosis symptomatis procedentibus morbo ingrauescente, mortalis, decif. 36. per tot.
*R*igor, decif. 57. nu. 35.
*R*oma multum duxit Rhenum fuisse transactam, decif. 1. num. 1. fol. 1.
*R*ubor in manibus, vel pedibus comparens in febre, quando mortalis, dec. 44. per tot.

S

*S*anguis confert ad prudentiam, decif. 5. num. 16. fol. 12.

Sanguis ceteros humores in dignitate superat, decif. 5. num. 17. fol. 12.
Sanguis est vitæ murus, decif. 5. nu. 19. f. 3.
Sanguineæ fluxiones omnium facilima, decif. 5. num. 12. & num. 30. fol. 12.
Sanguineæ fluxiones aliquando mortales, decif. 5. num. 30. fol. 13.
Senes vinoli acuta febricitantes, quos exitus habere solent decif. 26. per tot.
Senes vide decif. 56. nu. 27.
Signis antefatalibus apparentibus, vel non apparentibus, si excretio sequitur, sed mala, vel ager moritur, vel morbus prorogatur, et quomodo cognoscatur dec. 2. n. 21. f. 6.
Signa à quibus firmitatē accipiat, decif. 34. num. 18.
Signorum vires non multitudo consideranda decif. 43. num. 19.
Signa tria maximi momenti omni morbo graui, decif. 53. num. 5.
Signo pessimo unico maior vis ad prædicendum, quam plurimis optimis, decif. 56. nu. 7 & vide per totum.
Symptomatum venenorum, non ut subita est generatio, ita & generationis modus, decif. 11. num. 21. fol. 29.
Symptomatum varia commutatio, decif. 57. num. 16.

Sorbitionis attractoria explicatio, decif. 13. nu. 10. fol. 33.

Sorbitiones attractoria quando dari debent, decif. 13. num. 14. fol. 33.

Somnus pro remedio febris ardentis habetur decif. 13. num. 23. fol. 34.

Somnia, decif. 14. per totum. fol. 35. & 36.

Spiritus paruus, & rarus, quid significet, decif. 6. num. 25. fol. 15.

Stratagema militare, decif. 9. num. 1. fol. 22. & num. 2. & 3.

Stratagema Quinti Metelli, decif. 25. nu. 1. fol. 64.

Stratagema Sexti Tarquinij, dec.

Stratagema Zopiri, decif. 44. num. 20.

Stratagema militare Emmanuelis Philiberti, decif. 51. nu. 8.

Stratagema in re medica, quod sit, ibid. nu. 9.

Stilla quid indicet, & alia pauca excretio, sepe pessima, sed magis diebus fatalibus quādo mortalis, dec. 15. per tot. fol. 39.

Stilla sanguinis quot exitus possint habere, non multum verenda in senibus, decif. 26. per totum. cur damnetur ab Hyppocrate, decif. 51. num. 21.

Sudore, vel vomitu, raro morbi perfectē iudicant, decif. 7. num. 30. fol. 19.

Sudor quando salutaris, decif. 51. num. 24.

T

*T*arditas omnis est acerrimum venenum rei bellica, decif. 57. num. 1.

Tertiana affluat, et fileues sunt, tamen verenda, acif. 53. n. 4. & vide nu. 21. & passim.
Tertiana aliquando in acutam paribus affligentem degenerat, decif. 55. num. 13. vide 15. & per totum.
Tygrans dictum, decif. 41. nu. 1.
Tyrannus qui sit, decif. 7. num. 35. fol. 19.
Tremor ab excretionem quod signum sit, decif. 2. num. 17. & 24. fol. 5.
Tremor, & anxietas ab excretionem, qua signa sint, decif. 2. num. 24. fol. 6.
Tex. (febris ardens in recidivam solet incidere) expositio, decif. 6. num. 30. fol. 6.
Tex. (mente moti cum silentio) expositio, decif. 7. num. 8. fol. 17.
Tex. 8. comentarij 3. Prior. Prorrh. explicatio, decif. 10. num. 26. fol. 26.
Tex. 3. comentarij 2. Prior. Prorrh. aliqualis explicatio, decif. 19. nu. 11. fol. 36.
Tex. 19. ex 3. Prognost. explicatur, decif. 15. fol. 29.
Tex. (a dolore ventris laborioso) quomodo intelligatur, decif. 16. fol. 41.
Tex. 9. comentarij 3. Prior. Prorrh. explicatio, decif. 19. fol. 48.
Tex. 66. coment. 3. Prior. Prorrh. explicatio, decif. 21. fol. 35.
Tex. (moti mente) explicatio, ibidem.
Tex. cuiusdam explicatio, decif. 13.
Tex. 6. comentarij 2. Prior. Prorrh. explicatio, decif. 23. num. 13. fol. 61.
Tex. cuiusdam explicatio, decif. 23. nu. 5. fol. 60.
Tex. cuiusdam explicatio, decif. 23. nu. 18. f. 60.
Tex. 15. comentarij 1. Prior. Prorrh. (mentes aberrantes) explicatio, decif. 28. num. 24.
Tex. (fortasse) explicatio, decif. 30. num. 22.
Tex. (i ventris turbatione, aut a tussi) ex Epid. explicatio.
Tex. 69. coment. 3. Prior. Prorrh. explicatio.
Tex. 13. coment. 1. Prior. Prorrh. explicatio, decif. 36. nu. 16. & decif. 34. nu. 26.
Tex. 38. ex 3. de morbis explicatio. & 29.
Tex. 49. coment. 2. Prior. Prorrh. explicatio.
Tex. (Scamander in Lirissa.) expositio.
Tex. (Qui in febre continua muti sacent) expositio.
Tex. 42. (quibus febribus vertigines a principio) expositio.
Tex. (mutitates in febre acuta cum exolutione) expositio.
Tex. (convulsiones autem multis) expositio.
Tex. (signis lethalibus iam editis) expositio.
Timiditas est maxime reprehensibilis, decif. 15. num. 7. & num. 8.

Vena sectio est remedium magnum, decif. 5. num. 11. fol.

Vena sectio onem qua indicant, decif. 10. nu. 15. fol. 25.
Vena sectionem, qua reddant suspectum, decif. 10. 16. fol. 25.
Vena sectio quando impediatur, & remoretur, decif. 10. num. 21. fol. 26.
Vena sectio quando computat vetriculo nascentia, decif. 10. num. 22. fol. 26.
Venenum potest gigni intra corpus nostrum, & ad tempus latitare, decif. 11. nu. 34. f. 29.
Victoria in quo consistat, decif. 5. nu. 2. fol. 11.
Viribus dissolutis omne artificium inutile, decif. 55. num. 5.
Virtutis imbecillitas in patiendi plus potest, quam subiecti dispositio in resistendo, decif. 52. num. 19.
Virtus languida minimis iniurijs succumbit, decif. 51. nu. 42.
Virtus valida omnia contemnit, decif. 11. nu. 1. fol. 28. & decif. 16. fol. 41. & decif. 51. num. 38. 41.
Virtus est amica medico, decif. 6. nu. 10. f. 14.
Vires quibus assimilantur, decif. 25. num. 16. tenent primatum, decif. 55. num. 4.
Vitalis facultas imbecillitas unde cognoscatur, decif. 6. nu. 28. fol. 16. vide decif. 54. num. 31. & 28.
Vita privata et exemplum sub phrenetico, decif. 10. num. 8. fol. 15.
Vita triplici arce sita, decif. 54. num. 25.
Vomitus, qui laudabilis, decif. 2. nu. 26. fol. 6. & decif. 51. num. 28.
Vomitus requirit roborem naturam deiectione, decif. 11. nu. 10. fol. 18.
Vomitus niger & syncerus, mortalis est, decif. 11. nu. 14. fol. 28.
Vomitus et simul, tenui tamen, et aquoso, non est criticus, decif. 51. nu. 15. fol. 28.
Vomitus niger sine alienatione est indicatorium non iudicans, & mortalis, decif. 11. num. 16. fol. 28.
Vrina, qua celestiter, & parvi coquitur, mala, decif. 2. num. 10. fol. 5.
Vrina nigra quid indicant, decif. 6. nu. 26. f. 15.
Vrina nigra ubi attenuatur, decif. 8. nu. 16. fol. 20. & num. 18.
Vrinas crassas attenuari prauum est signum, decif. 8. num. 20. fol. 21. cum ampliatione, & limitatione.
Vrinae debent conspici mane, & sero, decif. 8. num. 22. fol. 21.
Vrina subiugium quid portendunt, decif. 51. num. 17.
Vrina euarians, decif. 53. num. 27.
Vulpina pellis, non leonina, sed leonina vulpina assuenda est, decif. 1. num. 8. fol. 2.

F I N I S.

5.
e-
e-
u.
n,
29
de
2,
is-
bis
is.
m.
6.
ca
m.
ec.
6.
is-
de-
oso
o-
1.
a-
5.
6.
is.
is.
ul-

SANCT
CRUZ

PRELECT

MATRIM. 163

G-E 29